Yazarlar: Prof.Dr. Ahmet NOHUTÇU
Olcay ASLAN / Olcay EKŞİOĞLU
Bölüm Yazarı: Olcay EKŞİOĞLU

Modül 7

KONSENSUS KPSS & KURUM SINAVLARI SORU BANKASI

Borçlar Hukuku

304 Soru

- **Yargı Reformu Paketi** Olarak Adlandırılan **24 Ekim 2019** Tarih ve 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **24 Ekim 2019** Tarihinde Sonuncusu Çıkarılan **48 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**
- **10 Temmuz 2019** Tarih ve **7181 Sayılı** Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **28 Şubat 2019** Tarih ve **7165 sayılı** Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **17 Ocak 2019** Tarih ve **7161 sayılı** Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **29 Kasım 2018** Tarih ve **7153 Sayılı** Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **9 Ekim 2018** Tarih ve **1200 Sayılı** TBMM Kararıyla ile **TBMM İçtüzüğü Değişiklikleri**
- Anayasada yapılan değişikliklere uyum sağlanmak amacıyla yaklaşık 450 civarında Kanun ve KHK'yı değiştiren ya da kaldıran **2 Temmuz 2018** Tarihli **700 ve 703 Sayılı** KHK'lar
- **16 Nisan 2017** Referandumuyla Kabul Edilen **6771 Sayılı** Anayasa Değişikliği Kanunu gereğince **9 Temmuz 2018** Tarihinde tamamı yürürlüğe giren Anayasa Değişiklikleri

14-20 Temmuz 2019 Tarihinde Yapılan KPSS dâhil 2019 Yılında Yapılan Sınav Sorularının Uyarlanması Suretiyle
Yeni Eklenmiş 116 Soru
Diğer Tüm Güncel Mevzuat Değişiklikleri Çerçevesinde
YENİLENİP GÜNCELLENMİŞ
KONULARINA GÖRE TASNİF EDİLMİŞ

2952 ÇIKMIŞ SINAV SORUSU VE AÇIKLAMALI GEREKÇELİ YÖNLENDİRİCİ ÇÖZÜMLERİ

SAVAŞ YAYINEVİ

GÜNCELLENMİŞ VE YENİ SORULAR EKLENMİŞ
13. Baskı
2020

SAVAŞ YAYINEVİ

Yayınevi ve Dağıtım
Ostim O.S.B.
1208. Cad. No: 9
Yenimahalle
Ostim / ANKARA
Tel:0.312 434 35 97
0.312 432 44 29
Fax:0.312 432 44 28

Şube
Cemal Gürsel Caddesi
Fakülteler Mah.
Ankara Ünv. Hukuk Fak.
Öğrenci Girişi
Cebeci / ANKARA
Tel:0.312 319 83 33

www.savaskitap.com

KONSENSUS

KPSS - Kurum Hukuk Soru Bankası
Borçlar Hukuku

©Bu kitabın her hakkı saklıdır.

Tamamen veya herhangi bir bölümü yazarın ve yayınevinin yazılı izni alınmadan basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU
Olcay ASLAN
Olcay EKŞİOĞLU

Bölüm Yazarı: OLCAY EKŞİOĞLU

Baskı Yılı	: 2020
Baskı Sayısı	: 13. Baskı

1. Baskı Şubat 2014
2. Baskı Nisan 2014
3. Baskı Şubat 2015
4. Baskı 2016
5. Baskı Ocak 2016
6. Baskı Mart 2016
7. Baskı 2017
8. Baskı Mart 2017
9. Baskı 2018
10. Baskı Şubat 2018
11. Baskı 2019
12. Baskı 2019

13. Baskı 2020

Ebadı	: 16x24
Kâğıt	: 70 gr 1. Hamur
Cilt	: 8 Kitaplık Modüler Set
Sayfa Sayısı	: 296
ISBN	: 978-975-7197-19-5
Dizgi & Tasarım	: Savaş Dizgi
Baskı	: Özbaran Ofset

ONÜÇÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ

KONSENSUS-KPSS – KURUM HUKUK soru bankamızın elinizde tuttuğunuz 13. Baskısı, önceki 12. Baskımızdan sonra yapılan aşağıda adı geçen sınavlarda sorulan toplam 116 yeni sorunun uyarlanarak ilave edilmesiyle hazırlanmıştır:

- 14 ve 20 Temmuz 2019 Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)
- 23 Şubat 2019 Sayıştay Denetçi Yardımcılığı
- 29 Aralık 2018 Adli-İdari Hâkimlik Adaylığı

Malumunuz olduğu üzere, 2019 yılında hukuk dünyamızın en çok üzerinde konuşulan ve kamuoyunda Yargı Reformu Paketi Olarak Adlandırılan 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun TBMM'de 17 Ekim 2019 tarihinde kabul edilmiş ve 24 Ekim 2019 Tarihinde de Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 7188 sayılı Kanunla özellikle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda çok ciddi değişiklikler yapılmış, bunu yanında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda, idari yargıya ilişkin 2576 ve 2577 sayılı Kanunlarda, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununda, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanununda ve diğer bazı kanunlarda önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Yargı Reformu Paketi kapsamında Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavı getirilmiştir.

İşte KONSENSUS KPSS – KURUM HUKUK soru bankamızın 13. baskısında, bu değişiklikler göz önünde bulundurularak başta Ceza Muhakemesi ve Türk Ceza Hukuku olmak üzere tüm sorular baştan sona titizlikle gözden geçirilmiş, geçerliliği kalmamış sorular çıkarılmış, bazı sorular ve açıklamaları güncellenerek değişikliklere göre uyarlanmış, değişikliklerden sonraki yeni mevzuata göre sorulan KPSS, Sayıştay, Kaymakamlık ve Hâkimlik sınavları soruları uyarlanarak ilave edilmiştir.

Bu çerçevede Konsensus'un elinizde tuttuğunuz 13. baskısı, aşağıdaki yenilikler dikkatlice ve detaylı bir şekilde incelenerek, her türlü kelime ve ibare değişikliklerine varıncaya kadar ilgili bölümler, konular, cümleler ve tablolarda gerekli güncellemeler yapılarak hazırlanmıştır:

- Kamuoyunda **Yargı Reformu Paketi Olarak Adlandırılan 24 Ekim 2019 Tarih ve 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**
- **24 Ekim 2019** Tarihinde Sonuncusu Çıkarılan **48 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi,** 32 Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ve 62 Cumhurbaşkanı Kararı

- **10 Temmuz 2019** Tarih ve **7181** Sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **7 Mart 2019** Tarihli Danıştay Başkanlık Kurulu Kararı
- **17 Ocak 2019** Tarih ve **7161** Sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **14-20 Temmuz 2019 KPSS**, 23 Şubat 2019 Sayıştay, 29 Aralık 2018 Adli-İdari Hâkimlik Sınavlarında Çıkan 116 Adet Uyarlanarak Eklenmiş Yeni Soru

2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında yapılan hâkimlik, kaymakamlık, KPSS ve diğer A Grubu Kurum Sınavlarında sorulan sorular analiz edilip değerlendirildiğinde, içlerinde nadiren özgün sorular bulunmakla beraber büyük ölçüde önceki yıllarda sorulan soruların benzeri ve tekrarı olduğu görülmektedir. 2000'li yıllarda sorulan tartışmalı veya içtihada dayalı sorular yerine doğrudan mevzuat temelli ve cevabında tartışma olmayan sorular tercih edilmektedir.

Bu bağlamda, başta KPSS ve kurum sınavları olmak üzere tüm sınavlara hazırlanan adayların kitabımızda yer alan çıkmış soruları ve cevaplarını en az 3 kez baştan sona hızlı biçimde gözden geçirmeleri, girecekleri sınavlara hem tecrübe ve ön hazırlıklı hem de sınav pratiği kazanarak girip başarılı olmalarına çok ciddi ve önemli katkı sağlayacaktır.

Yeni baskımızda yer alan hukuk alanlarına göre soru dağılımı şöyledir:

Anayasa Hukuku	: 471
İdare Hukuku	: 385
İdari Yargı	: 277
Ceza Hukuku (Genel)	: 295
Ceza Muhakemesi Hukuku	: 178
Medeni Hukuk	: 344
Borçlar Hukuku	: 304
Ticaret Hukuku	: 320
İcra ve İflas Hukuku	: 368
Toplam	: **2952**

KONSENSUS KPSS – KURUM Hukuk Soru Bankası kitabımızın başta KPSS sınavına hazırlanan adaylar olmak üzere tüm okuyucularımızın başarılarına vesile olmasını ümit ederim.

Antakya / 02 Kasım 2019
Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU

ÇIKMIŞ SORULARIN ÖNEMİNE İLİŞKİN BİR FIKRA ☺

Balığı denizden tutmuşlar, "ben ölmem" diye çırpınıyormuş. Canlılığını kaybetmiş, temizlemişler, "ben ölmem" diyormuş. Kızgın yağda mısır unuyla nar gibi kızartmışlar, hala "ben ölmem" diye sesleniyormuş. Zeytinyağlı taze mevsim salatayla bir güzel afiyetle yemişler, hala mideden muzip muzip adamı çatlatırcasına nara atıyormuş: "ben hala ölmedim". Sonrasında üzerine bir enfes helva yemişler, o zaman pes edip demiş ki: "İşte, şimdi öldüm, bu lezzet karşısında ölmemek ne mümkün."

ALINACAK DERS ☺

Arkadaşlar sınavlara hazırlanırken defalarca tekrar ederek konu çalışacaksınız, "sınava hazırlanmış olmayacaksınız". Hocalardan ders dinleyeceksiniz, sorular soracaksınız, "sınava hazırlanmış olmayacaksınız". Özgün soru bankalarından binlerce soru çözeceksiniz, "sınava hazırlanmış olmayacaksınız". Deneme sınavlarında kendinizi test edeceksiniz, hala "sınava hazırlanmış olmayacaksınız". Çıkmış soru çözeceksiniz, yani "helva" yiyeceksiniz: "İşte o zaman sınava tam anlamıyla ve mükemmelen hazır ve nazır olacaksınız"...

Bilmem anlatabildim mi? ☺

NOT: Kitaptaki çözümlerle alakalı her türlü soru, anlaşılmayan kısım, yanlış olduğunu düşündüğünüz husus ya da ek bilgi için ilgili alandaki soruların çözümünü yapan hocayla memnuniyetle e-posta yoluyla irtibat kurabilirsiniz.

Ahmet Nohutçu : anohutcu@yahoo.com
Olcay Aslan : av.olcayaslan@gmail.com
Olcay Ekşioğlu : av.olcayeksioglu@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

BORÇLAR HUKUKU 1

1. SÖZLEŞMELER 3
2. İRADE BOZUKLUKLARI VE AŞIRI YARARLANMA 63
3. MUVAZAA 89
4. TEMSİL 100
5. İFA 110
6. BORCA AYKIRILIK 131
7. HAKSIZ FİİL 165
8. KUSURSUZ SORUMLULUK 183
9. SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME 205
10. BORCU SONA ERDİREN HALLER VE ZAMANAŞIMI 220
11. BORÇ İLİŞKİSİNDE ÖZEL DURUMLAR 246
12. BORÇ İLİŞKİSİNDE TARAF DEĞİŞİKLİKLERİ 273

BORÇLAR HUKUKU

Olcay EKŞİOĞLU

SÖZLEŞMELER

KPSS 2019 (Uyarlama)

1. I. BMW marka otomobil
II. Bir antrepodaki buğdayların % 20'si
III. 34 GS 81 plakalı otomobil

Yukarıdakilerden hangisi parça borcudur?

A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız II
D) Yalnız III E) I, II ve III

Cevap: Bir edimin bütün ayırt edici unsurlarıyla ferden belirlenmesi halinde parça borcundan söz edilir. Parça borçları yeryüzünde bir tanedir. Örneğin, elimdeki kalem, evimdeki TV, plakası belirli olan bir otomobil, vs. Şayet edim sadece tür olarak belirlenmişse, cins borcundan söz edilir. Örneğin, kalem (hangi kalem?), silgi (hangi silgi?), BMW marka otomobil (ama hangisi?), vs. Şayet cins borçları belirli bir stokla sınırlanırsa, sınırlı cins borcundan söz edilir. Örneğin, şu tarladan 100 kg hıyar, filan galeriden BMW marka otomobil, vs.
D'dir.

KPSS 2019 (Uyarlama)

2. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanuna göre, öneri ve kabulle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Ismarlanmamış bir şeyin gönderilmesi kural olarak öneri sayılmaz. Ancak bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlüdür.
B) Öneri beyanı, hukuki niteliği itibarıyla alelade bir haktır.
C) Kabul beyanı, hukuki niteliği itibarıyla kurucu yenilik doğuran bir haktır.
D) Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.
E) Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

Cevap: Ismarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz. Bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir (BK.m.7).

Sipariş edilmeyen malların gönderilmesi ya da hizmetlerin sunulması durumunda, tüketiciye karşı herhangi bir hak ileri sürülemez. Bu hâllerde, tüketicinin sessiz kalması ya da mal veya hizmeti kullanmış olması, sözleşmenin kurulmasına yönelik kabul beyanı olarak yorumlanamaz. Tüketicinin malı geri göndermek veya muhafaza etmek

gibi bir yükümlülüğü yoktur (TKHK.m.7/1). Bir mal veya hizmetin sipariş edildiğini iddia eden bu iddiasını ispatla yükümlüdür (TKHK.m.7/2).

Gerek Borçlar Kanunu (m.7), gerekse, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu'na (m.7) göre, malların gönderilmesi ya da hizmetlerin sunulması öneri sayılmaz. Peki, buna rağmen bir malın ya da hizmetin, gönderilen tarafından kullanılması, tüketilmesi, sarf edilmesi gibi hallerde ne olacaktır? Böyle bir durumda gönderilen kişi, **"emin sıfatıyla zilyet"** konumundadır ve gönderene karşı **"sebepsiz zenginleşme"** hükümlerine göre sorumlu olur[1].

A'dır.

KPSS 2019 (Uyarlama)

3. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanuna göre, kanunlardaki istisnalar dışında ön sözleşmenin geçerlilik şekliyle ilgili aşağıdakiler ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Şekil serbestisi ilkesi gereği, ön sözleşme, herhangi bir şekle tabi değildir.

B) İlerde kurulacak sözleşme hangi şekle tabi olursa olsun, ön sözleşme daima sözlü şekilde yapılmalıdır.

C) İlerde kurulacak sözleşme hangi şekle tabi olursa olsun, ön sözleşme daima yazılı şekilde yapılmalıdır.

D) İlerde kurulacak sözleşme hangi şekle tabi olursa olsun, ön sözleşme daima resmi şekilde yapılmalıdır.

E) İlerde kurulacak sözleşmenin şekline uygun olarak yapılmalıdır.

Cevap: Ön sözleşme, ilerde asıl sözleşmenin yapılacağını tarafların birbirine taahhüt etmesidir. Bunun en güzel örneği, taşınmaz satım vaadidir. Taşınmaz satım sözleşmesi asıl sözleşme; taşınmaz satım vaadi ise bir ön sözleşme niteliğindedir. Kanunlarda öngörülen istisnalar dışında, ön sözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır (BK.m.29/2).

E'dir.

---

[1] KILIÇOĞLU S. 96

29 Aralık 2018 Hakimlik (Uyarlama)

4. Aşağıdaki sözleşmelerden hangisi hem dönemli hem sürekli edim içerir?

A) Ücretsiz vekalet
B) Ödünç sözleşmesi
C) Eser sözleşmesi
D) Kira sözleşmesi
E) Taksitle satış sözleşmesi

Cevap: Kira sözleşmesinde kiralayanın edimi sürekli edim niteliğindedir. Zira o, sürekli olarak kira konusunu kiralayanın emrinde hazır tutmak zorundadır. Kiracı bakımından ise, ani veya dönemsel edim olarak kararlaştırılabilir. Zira kira bedelinin tek seferde ödenmesi kararlaştırılabileceği gibi dönemlik edimler halinde de ödenmesi kararlaştırılabilir.

D'dir.

29 Aralık 2018 Hakimlik (Uyarlama)

5. 6098 sayılı Borçlar Kanununa göre, genel işlem koşulları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır.
B) Düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri sürebilir.
C) Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır.
D) Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.
E) Genel işlem koşullarının, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.

Cevap: Genel işlem koşulları niteliğindeki sözleşmeleri düzenleyen tek taraflı olarak hazırladığından Kanun koyucu da karşı tarafı koruma yoluna gitmektedir. Bunlardan bir tanesi de, yazılmamış sayılmanın sözleşmeye etkisini düzenleyen Borçlar Kanununun 22. maddesidir. Buna göre, *"Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez."*

B'dir.

KPSS 2018 Hukuk (Uyarlama)

6. I. İmzalı bir mektup
II. Asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgraf
III. Teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks
IV. Güvenli elektronik imzayla gönderilip saklanabilen metinler
V. Operatörden gelen SMS

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda aksi öngörülmedikçe, yukardakilerden hangisi ya da hangileri yazılı şekil yerine geçer?

A) Yalnız I
B) I ve II
C) I, II ve III
D) I, II, III ve IV
E) I, II, III, IV ve V

Cevap: Yazılı şekil Borçlar Kanununun 13 ila 17. maddeleri arasında düzenlenmektedir. Yazılı şekil iki unsurdan meydana gelmektedir. Bunlardan bir tanesi "metin", diğeri "imzadır".

- Metin: Sözleşmede taraf veya tarafların işlem iradesinin içeriğini dil araçlarıyla biçimlendirip yazılı bir şekilde ifade eden belgeye, metin denir. Metnin üzerine yazılabileceği en doğal ve geleneksel madde kağıttır. Metin, el yazısıyla ya da mekanik araçlarla, özellikle teleks, telefaks, printer, daktilo, vs. olabilir.
- İmza: İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur (BK.m.15/1). İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır (BK.m.15/2). Görme engellilerin talepleri halinde imzalarında şahit aranır. Aksi takdirde görme engellilerin imzalarını el yazısı ile atmaları yeterlidir (BK.m.15/3).

Kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektup, asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgraf, teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de "yazılı şekil" yerine geçer (BK.m.14/2).

D'dir.

26 Mayıs 2018 Sayıştay Denetçi Yardımcılığı (Uyarlama)

7. A, B'ye olan 500.000 TL borcuna karşılık İstinye'deki dairesinin mülkiyetini B'ye devretmiştir. Aralarında resmi şekilde yapılan anlaşma ile A, B'ye olan 500.000 TL'lik borcunu ödediğinde B, maliki olduğu daireye devredecektir.

A ile B arasındaki bu işlemin hukuki niteliği ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Zihni kayıt
B) Muvazaa
C) Namı müstear
D) Kanuna karşı hile
E) İnançlı temlik (devir)

Cevap: Olayda A, borcuna karşılık olmak üzere bir taşınmazını B'ye devretmektedir. A, borcunu ödediğinde ise, B kendisine teminat teşkil etmek üzere devredilen taşınmazı tekrar A'ya iade edecektir. Bu işlemin adı inançlı temliktir. İnançlı temlik (devir), bir taşınmaz mülkiyetini devren kazanan kimsenin (inanılan), bu mülkiyeti devredenle aralarında kararlaştırılan amaca göre kullanmayı ve gerektiğinde mülkiyeti kendisine devretmiş olana (inanana) veya üçüncü bir kişiye devretmeyi taahhüt etmesi ve itimat edenin de bu taahhüde güvenerek taşınmazın mülkiyetini devretmesi halidir.

Diğer seçeneklerde belirtilen hukuki müesseselerin, olayda verilen örnekle bir ilgisi bulunmamaktadır. Ancak konunun bir bütün olarak anlaşılması için söz konusu kavramları kısaca açıklamakla yetineceğiz.

Zihni kayıt: Beyan sahibi, iradesini beyan etmekle birlikte, beyan edilen sonucu istemediğini kendi zihninde gizleyip saklı tuttuğu takdirde, zihni kayıt söz konusu olur. Örneğin, A, rakibi B'yi bir artırma salonunda görmekte ve aslında hiç istemediği halde sırf B'ye veya onu kızdırmak için yüksek bir peyle artırmaya katılmakta ve sonunda A'ya ihale edilmektedir.

Muvazaa: Muvazaa, iki tarafın iradesi ile beyanları arasında istenerek meydana getirilen bir uygunsuzluk halidir. Diğer bir ifadeyle, tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmamak üzere sadece üçüncü kişileri kandırmak amacıyla yapmış oldukları hukuki işlemlere denir.

Namı müstear: Namı müstearda, bir kişi bir hakkını, örneğin taşınmaz malını devretmek, başka bir kişi de bunu devralmak istemekte, ancak alıcı durumunda olan kişi (arkadaki kişi), herhangi bir nedenle isminin gizli kalmasını arzu etmektedir. Bunun için de üçüncü bir kişi bulunarak, yapılan devir işleminde bu kişi mülkiyeti kendi adına, fakat arkadaki gizli kişi hesabına devralan şahıs gibi davranmaktadır. İşte bu kişiye namı müstear adı verilmektedir.

Kanuna karşı hile: Kanuna karşı hilede, taraflar hukuk düzeninin yasakladığı hukuki veya ekonomik bir sonucu elde etmek için, yapılması hukuken caiz başka bir işlem yaparlar. Örneğin, avukatlık yapması yasaklanan avukat A, B'nin C'ye karşı alacağını, alacağın devri sözleşmesiyle devralıp, onu mahkeme ve icra dairelerinde kendi adına tahsil etmek istemesi halinde kanuna karşı hileden söz edilir.

E'dir.

24 Aralık 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

8. I. Kumar ve bahis borçları
II. Evlenme tellallığından doğan borçlar
III. Ahlaki ödevlerden doğan borçlar
IV. Zamanaşımına uğramış borçlar
Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri doğuştan eksik borç niteliği taşımamaktadır?

A) Hepsi B) Yalnız I C) I, II ve III
D) Yalnız IV E) III ve IV

Cevap: Borcun olduğu ancak sorumluluğun olmadığı borçlara "eksik borç" denir. Eksik borcun diğer adı "tabii borçlardır". Eksik borç, borçlu tarafından ifa edilirse borç sona erer. Yani geçerli bir ifadır. Dolayısıyla borçlu eksik borç da olsa borcunu ifa ettikten sonra bunu geri isteyemez. Böyle bir ifa bağışlama ya da sebepsiz zenginleşme de teşkil etmez. Ancak borçlu böyle bir borcu ifa etmek zorunda değildir ve alacaklı onu bu noktada dava ya da takip yoluyla zorlayamaz. Dolayısıyla borcun ifası tamamen borçlunun iradesine bırakılmıştır.

Öğretide kabul edilen üç tür eksik borç vardır. Bunlar:

DOĞUŞTAN EKSİK BORÇLAR	SONRADAN EKSİK BORÇLAR	GEÇİCİ EKSİK BORÇLAR
1. Kumar ve bahisten doğan borçlar 2. Ahlaki ödevlerden doğan borçlar 3. Evlenme tellallığından doğan borçlar 4. Sözleşmeden doğan eksik borçlar 5. Malikin iyi niyetli zilyet karşısındaki borcu	1. Zamanaşımına uğrayan borçlar 2. Konkordato dışı kalan borçlar	Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar, buna karşılık uygun bir bedel isteyebilirler. Altsoy, bu bedeli borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir. Yani sağlığında isteyemez. Ancak borçlunun sağlığında, birlikte yaşamanın sona ermesi veya işletmenin el değiştirmesi, borçluya karşı icra takibi yapılması veya onun iflâsı hâllerinde de isteyebilir. (m.370, m.371)

D'dir.

3 Haziran 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

9. 6098 sayılı Borçlar Kanununa göre, öneri ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.
B) Ismarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz.
C) Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olmayan bir kişiye yapılan öneri, zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının beklenebileceği ana kadar, önereni bağlar.
D) Önerinin muhatap tarafından uygun bir sürede reddedilmesi nedeniyle sözleşmenin kurulmuş sayılacağı hiçbir durumda ileri sürülemez.
E) Önerenin, önerisini geri alma açıklaması, diğer tarafa öneriyle aynı anda ulaşmışsa, öneri yapılmamış sayılır.

Cevap: Bir sözleşmenin kurulması amacını güden, esaslı unsurları taşıyan ve karşı tarafa ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanına denir.

Önerinin temel özellikleri

- Öneri, tek taraflı bir irade beyanıdır.
- Öneri, karşı tarafa ulaşması gerekli bir irade beyanıdır.
- Öneri, alelade bir hak niteliğindedir. Zira öneri, yeni bir hukuki işlem kurmaz ya da mevcut hukuki işlemi değiştirmez ya da sona erdirmez.
- Öneri, kurulması amaçlanan sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını taşımalıdır.
- Öneri ciddi ve öneriyle bağlı olma niyetiyle yapılmış olması gerekmektedir.
- Öneren, önerisi ile bağlı olmama hakkının saklı olduğunu açıkça belirtirse veya işin özelliğinden ya da durumun gereğinden bağlanma niyetinde olmadığı anlaşılırsa, önerisi kendisini bağlamaz. (İCABA DAVET)
- Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça **öneri sayılır**. (A seçeneği doğrudur)
- Ismarlanmamış bir şeyin gönderilmesi **öneri sayılmaz**. Bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir. (B seçeneği doğrudur)
- Öneriyi yapan, kabul için belli bir süre öngörmüşse,
  - ✓ Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır. (ÖNEMLİ)
  - ✓ Kabul bu süre içinde kendisine ulaşmazsa; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.
- Öneriyi yapan, kabul için belli bir süre öngörmemişse, önerinin bağlayıcılığı, önerinin hazırlar arasında yapılıp yapılmamasına göre değişmektedir. Buna göre:

HAZIRLAR ARASINDA	HAZIR OLMAYANLAR ARASINDA
Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri **hemen** kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur. Telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olanlar arasında yapılmış sayılır.	Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olmayan bir kişiye yapılan öneri, *zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının beklenebileceği ana kadar*, **önereni bağlar**. (C seçeneği doğrudur) Öneren, önerisini *zamanında ulaşmış* **sayabilir**. Zamanında gönderilen kabul, önerene geç ulaşır ve öneren onunla bağlı olmak istemezse, durumu **hemen kabul edene bildirmek zorundadır.** NOT: Geri alma açıklaması, diğer tarafa öneriden ***önce*** veya ***aynı anda*** ulaşmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça öneriden ***önce öğrenilmiş*** olursa, öneri yapılmamış sayılır. (E seçeneği doğrudur)

KABUL ise bir sözleşmenin kurulması sonucunu doğuran ve öneriyle birebir örtüşen, kurucu yenilik doğuran haktır.

Kabulün temel özellikleri

- Kabul beyanı bir sözleşmenin kurulması sonucunu doğurduğundan kurucu yenilik doğuran haktır.
- Kabul, öneriyle birebir örtüşmelidir. Öneriyle bağdaşmayan irade beyanları kabul beyanı olarak nitelendirilmez. Böyle bir irade beyanı yeni bir öneri niteliğindedir.
- Kabul beyanı, karşı tarafa ulaşması gerekli bir irade beyanıdır. Zira karşı tarafa ulaşmazsa sözleşme kurulmamış olur.
- **Açık kabul:** Kural olarak susma, kabul beyanı gibi sonuç doğurmaz. Kanun kural olarak susmayı ret olarak kabul eder. Sakın bu durumu, halk arasındaki **"sükut ikrardandır"** sözüyle karıştırmayın. Burada bir hukuki işlemden söz edilmektedir. Kimse kendisine yönelik yapılan öneriye ilişkin açık bir ret beyanında bulunmak zorunda değildir. Susuyorsa kabul etmiyor demektir.
- **Örtülü kabul:** Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır. Görüldüğü gibi **Kanun** istisnan bazı durumlarda sükutu kabul olarak nitelemektedir. Örneğin, ibra, vs. Doktrinde ibra sözleşmesi için açık bir kabul beyanına gerek olmadığı söylenir. Çünkü ibra borçlu lehine bir durum doğurmaktadır. (D seçeneği yanlıştır)
- Öneriyi yapan, kabul için belli bir süre öngörmüşse, sürenin sonuna kadar önerisiyle bağlıdır ve sürenin sonuna kadar kabul beyanında bulunmakla yükümlüdür. Sürenin sonunda öneride bulunan kişi, önerisiyle bağlı olmaktan kurtulur.

➢ Öneriyi yapan, kabul için belli bir süre öngörmemişse, kabul beyanın yapılacağı zaman önerinin bağlayıcılığı, önerinin hazırlar arasında yapılıp yapılmamasına göre değişmektedir. Buna göre:

HAZIRLAR ARASINDA	HAZIR OLMAYANLAR ARASINDA
Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri **hemen** kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.	Burayı yukarıdaki bilgiyle birlikte düşünmek gerekir. Kısaca, kişi **makul sürede** kabul beyanında bulunmakla yükümlüdür. Burada önemli arz eden bir diğer nokta da, sözleşmenin kurulma ve hüküm doğurmaya başladığı andır. **Sözleşmenin kurulma anı:** Sözleşme kabul beyanının öneriyi yapana ***"ulaştığı anda"*** kurulur. **Sözleşmenin hüküm doğurduğu an:** Hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler, kabulün ***"gönderildiği andan"*** başlayarak hüküm doğurur. NOT-1: Açık bir kabulün gerekli olmadığı durumlarda, sözleşme önerinin ulaşma anından başlayarak hüküm doğurur. NOT-2: Geri alma açıklaması, diğer tarafa kabulden önce veya aynı anda ulaşmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça öneriden önce öğrenilmiş olursa, kabul yapılmamış sayılır.

D'dir.

KPSS 2017 (Uyarlama)

10. "Borç ilişkisinden doğan bir hakkın sadece borç ilişkisinin taraflarınca ihlal edilebilmesi dolayısıyla bu hakkın sadece taraflar arasında ileri sürülebilmesi" Borçlar Hukukuna egemen olan aşağıdaki ilkelerden hangisi ile ifade edilmektedir?

A) Dürüstlük kuralı
B) İyiniyet
C) Sözleşme serbestisi
D) Nispilik
E) Kusurlu sorumluluk

Cevap: Özel haklar ileri sürülebileceği çevre bakımından mutlak ve nispi haklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Nispi haklar, tarafların bir borç ilişkisi sonucunda meydana getirdikleri, bu kapsamda söz konusu hakkın sadece taraflarca ihlal edilip tarafların birbirlerine karşı ileri sürebildiği haklara denir. Örneğin, Acun'un 100 TL karşılığında Sergen'e bir adet çokomel sattığını düşünelim. Bu sözleşme sonucunda Acun'un 100 TL para, Sergen'in ise bir adet çokomel alacağı doğmuştur. Tarafların sahip olduğu bu haklar sadece taraflarca ihlal edilebilir ve taraflar sahip oldukları bu hakkı sadece birbirlerine karşı ileri sürebilirler (nispilik ilkesi). Acun, çokomel'i Sergen'e sattıktan sonra aynı çokomel'i Hülya'ya 1.000 TL'ye satıp teslim etse, Sergen çokomel'e ilişkin alacağını sadece Acun'a karşı ileri sürebilir. Acun borcuna aykırı davrandığından Sergen uğramış olduğu zararın giderilmesini yine sözleşmenin diğer tarafı olan Acun'dan isteyebilir. Diğer bir ifadeyle, Sergen çokomel'in önce kendisine satıldığından bahisle çokomeli Hülya'dan isteyemez.
D'dir.

KPSS 2017 (Uyarlama)

11. Türk Borçlar Kanunu'na göre, şekil kurallarına ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Önsözleşmenin geçerliliği kural olarak asıl sözleşmenin şekline bağlıdır.
B) Şekil serbestisinin olduğu bir sözleşmenin yazılı yapılmasına karar verilmesi halinde, taraflar, sözleşmeyi yazılı yapmadıkça kendilerini bağlamaz.
C) Sözleşmeyle çelişmeyen yan hükümler hariç olmak üzere, kanunda yazılı yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesi de yazılı şekilde yapılmalıdır.
D) Borçlar kanununda öngörülen şekil kuralları kural olarak geçerlilik şeklidir.
E) Kanunda yazılı yapılması öngörülen bir sözleşmenin hem borç altına girenlerce hem de alacaklılarca imzalanması şarttır.

Cevap: Bir sözleşmenin geçerli bir şekilde kurulabilmesi için kanunda öngörülen şekil kurallarına "geçerlilik şekli" denir. Borçlar hukukunda öngörülen şekil kuralları kural olarak geçerlilik şeklidir. Geçerlilik şekli de esas itibarıyla sözlü şekil – yazılı şekil –

resmi şekil kurallarından meydana gelir. Borçlar hukukunda esas olan şekil serbestisidir. Ancak bununla birlikte kanun birçok sözleşmeyi de belli şekil şartlarına tabi tutmuştur.

Kanunu'nun öngördüğü şekil kurallarına "kanuni (yasal) şekil" denir. Ayrıca sözleşmenin tarafları da şekil serbestisinin hakim olduğu bir sözleşmeyi şekle bağlı kılabilirler. Buna "iradi şekil" denir.

"Kanunda şekle bağlanmamış bir sözleşmenin taraflarca belirli bir şekilde yapılması kararlaştırılmışsa, belirlenen şekilde yapılmayan sözleşme tarafları bağlamaz" (BK.m.17/1). Keza şekle tabi olan bir sözleşmede yapılacak herhangi bir değişiklik de o şekle uygun olarak yapılmalıdır. "Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur. Ancak, sözleşme metniyle çelişmeyen tamamlayıcı yan hükümler (ifa yeri, ifa zamanı gibi) bu kuralın dışındadır" (BK.m.13/1).

Yazılı şekil iki unsurdan meydana gelir. Birincisi metin, ikincisi imzadır. Yazılı metnin kim tarafından (alacaklı, borçlu, 3. Kişi) oluşturulduğunun bir önemi olmadığı gibi nasıl meydana getirildiğinin de (daktilo, bilgisayar, el yazısı) bir önemi yoktur. Ancak imzanın mutlaka borç altına girenlerce atılmış olması gereklidir. Alacaklının imzasının bulunması şart değildir.

Bir sözleşmenin taraflarına asıl sözleşmenin yapılmasını isteme hakkı veren sözleşmelere önsözleşme denir Örneğin, taşınmaz satış vaadi. Ön sözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır.
E'dir.

Adli Hakimlik 19 Aralık 2015 (Uyarlama)

12. Önsözleşme ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Önsözleşme kural olarak her iki tarafa asıl sözleşmeyi yapmayı isteme hakkı veren bir sözleşme vaadidir.
B) Önsözleşmeler sıralama itibarıyla borçlandırıcı işlemlerden önce yer alır.
C) Önsözleşmeler, asıl borçlandırıcı işlemlerin içermesi gerekli esaslı noktaları taşımalıdır.
D) Kanunlarda öngörülen istisnalar dışında, önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır.
E) Alacağın devri vaadi bir önsözleşme niteliğindedir.

Cevap: Sözleşmenin her ikisinin birbirlerine karşı ya da taraflardan birinin diğerine karşı üçüncü bir kişi ile bir borçlandırıcı işlem (borç sözleşmesi) yapma sözü vermesine denir. Bir sözleşmenin ileride kurulmasına ilişkin sözleşmeler geçerlidir.

Kanunlarda öngörülen istisnalar dışında, önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır.

Önsözleşmede ilerde yapılması vaad edilen sözleşmeye "asıl sözleşme" denir. Diğer bir ifadeyle önsözleşmenin konusu borçlandırıcı işlemdir. Yani tasarruf işlemlerinde önsözleşme olmaz.

Önsözleşmenin unsurları:

a) Önsözleşmenin konusu bir borçlandırıcı işlemdir
b) Asıl sözleşmede aranan asli yükümlülükler önsözleşmede belirli ya da belirlenebilir olmalıdır.
c) Önsözleşme asıl sözleşmenin şekline tabidir.
d) Önsözleşme her iki tarafa asıl sözleşmenin yapılmasını isteme hakkı verir.

Kanunlarda öngörülen istisnalar dışında, önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır.

Bunu bir örnekle izah edelim.

ÖNSÖZLEŞME	BORÇLANDIRICI İŞLEM	TASARRUF İŞLEMİ
Taraflara asıl sözleşmenin yapılmasını isteme hakkı veren sözleşmeye denir.	Bir hakka etki etmeksin hukuki işlem yapan kişinin malvarlığın pasifini artıran işlemlerdir.	Bir hakka etki etki etmek suretiyle hukuki işlem yapan kişinin malvarlığının aktifini azaltan işlemlerdir.
Örnek: TAŞINMAZ SATIM VAADİ	Örnek: TAŞINMAZ SATIM SÖZLEŞMESİ	Örnek: TESCİL

Ancak dikkat etmek gerekir ki bazı sözleşmeler tasarruf işlemi niteliği taşımaktadır. Örneğin, alacağın devri ile ibra sözleşmeleri gibi. Söz konusu bu hukuki işlemler doğrudan tasarruf işlemi niteliği taşıdığından, bunlara ilişkin vaatler (alacağın devri vaadi, ibra vaadi) önsözleşme değil borçlandırıcı işlem sayılmaktadır.

E'dir.

Adli Hakimlik 19 Aralık 2015 (Uyarlama)

13. Kefalet sözleşmesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Kefalet sözleşmesi nitelikli yazılı şekle tabi olan bir sözleşmedir.
B) Kefalet sözleşmesi alacaklı ile kefil arasında gerçekleşir.
C) Kefalet sözleşmesi tek taraflı bir hukuki işlemdir.
D) Adi kefalette alacaklı önce borçluya sonra kefile gitmekle yükümlüdür. Alacaklı önce kefile giderse kefilin tartışma defi ileri sürme hakkı vardır.
E) Kefalet sözleşmesi alacaklıya asıl alacağa bağlı feri bir hak doğurur.

Cevap: Kefalet sözleşmesi alacaklı ile asıl borçluya kefil olan üçüncü kişi arasında imzalanan bir teminat sözleşmesidir. Üçüncü kişi kefalet sözleşmesinde belirtilen miktarla alacaklıya karşı sorumludur. Bu miktarın ayrıca kefalet sözleşmesinde belirtilmesi zorunlu olduğundan kefalet sözleşmesi nitelikli yazılı şekle tabidir. Alacaklı alacağını alabilmek için önce asıl borçluya gider (adi kefalet). Borçlu borcunu ödemediğinde ise kefile gider. Doğrudan kefile gidemez (müteselsil kefalet hariç). Alacaklı şayet doğrudan kefile giderse kefilin alacaklıya tartışma defi ileri sürme hakkı

vardır. Tartışma defi kabaca önce borçluya git demektir. Alacaklının üçüncü kişiden (kefilden) sahip olduğu teminat alacağı bir hak niteliğindedir. Feri hak, doğumu, devamı ve sona ermesi asıl alacağı bağlı hak demektir. Dolayısıyla kefilin kefalet borcunun geçerli olabilmesi için alacaklı ile borçlu arasında gerçekleşen sözleşmenin de geçerli olması gerekir. Örneğin alacaklı ile borçlu arasında akdedilen anlaşma ehliyetsizlik nedeniyle geçersiz olsa bu geçersizlik kefalete de sirayet edecek ve onu da geçersiz kılacaktır. Dikkat etmek gerekir ki kefalet bir sözleşmedir. Sözleşmeler ise karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulur. Yani iki taraflıdır. Ancak bir taraf sadece borç altına girmektedir (tek tarafa borç yükleyen sözleşme). Bu yönüyle tek taraflı hukuki işlemlerden ayrılır. Tek taraflı hukuki işlemler ise tek bir kişinin irade beyanıyla meydana getirmiş olduğu hukuki işlemlerdir. Örneğin vasiyet gibi.

C'dir.

KPSS 2013

14. Aşağıdaki hukuki işlemlerden hangisi bakımından kanunda öngörülen geçerlilik şekli, adi yazılı şekildir?

A) Motorlu taşıt araçlarına ait satış sözleşmesi
B) Ön alım sözleşmesi
C) Taşınmaz satış vaadi
D) Taşınmaz satış sözleşmesi
E) Miras sözleşmesi

Cevap: A seçeneği, Motorlu taşıt araçlarına ait satış sözleşmesi resmi şekle tabidir (noterde).

B seçeneği, Ön alım sözleşmesi adi yazılı şekle tabidir.

C seçeneği, Taşınmaz satış vaadi resmi şekle tabidir (tapuda ya da noterde).

D seçeneği, Taşınmaz satış sözleşmesi resmi şekle tabidir (tapuda).

E seçeneği, Miras sözleşmesi resmi şekle tabidir (noterde).

B'dir.

KPSS 2012

15. Aşağıdakilerden hangisi, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan yazılı şekil yerine geçen metinlerden biri değildir?

A) İmzalı mektup
B) Cep telefonu ile gönderilen mesaj (SMS)
C) Aslı borç altına girenlerce imzalanmış telgraf
D) Teyit edilmiş olan faks mesajı
E) Güvenli elektronik imza atılarak gönderilen ve saklanan belge

Cevap: Yazılı şekil metin ve imzadan oluşur. Metin borç altına giren kişi ya da kişilerce imzalanmış olmalıdır. Alacaklının imzasının bulunması şart değildir. İmzanın mutlaka metnin tamamını içerecek şekilde en altına atılması gerekir. Metnin üstüne ya da kenarına atılmış imza geçersizdir. Metin birden çok sayfadan oluşmakta ise her bir sayfanın imzalanmış olması şarttır. Metne sonradan yapılan ilaveler ve değişiklikler ayrıca imzalanması şarttır.

B.K.m.14/2 göre kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektup, asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgraf, teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil yerine geçmektedir.

Dolayısıyla cep telefonu ile gönderilen mesaj yazılı şekil yerine geçmeyecektir. Çünkü metin ve imzadan oluşmamaktadır.
B'dir.

KPSS 2012

16. Genel işlem koşulları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Genel işlem koşullarının düzenlendiği çok sayıdaki sözleşme metinlerinin, o koşulların genel işlem koşulu olarak değerlendirilmesi için, özdeş olması zorunludur.
B) Türk Borçlar Kanunu'na göre koşulların kapsamı, yazı türü ve şekli de genel işlem koşulu niteliğini taşımaları bakımından önemli değildir.
C) Bir koşulun genel işlem koşulu sayılabilmesi için ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanılmak amacıyla hazırlanmış olması gerekir.
D) Bir sözleşme şartının Türk Borçlar Kanunu'na göre genel işlem koşulu sayılabilmesi için bu koşulun asıl sözleşmede veya sözleşme ekinde yer alması önem taşımaz.
E) Sözleşmeye, sözleşme koşullarının her birinin tartışılarak kabul edildiği yönünde konulacak hükümler tek başına o sözleşme koşullarını genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz.

Cevap: GENEL İŞLEM KOŞULLARI

Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin,
✓ İleride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla,

✓ Önceden,
✓ Tek başına hazırlayarak
✓ Karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir. Bu koşulların, **sözleşme metninde** veya **ekinde** yer alması, **kapsamı, yazı türü** ve **şekli**, nitelendirmede önem taşımaz.

Aynı amaçla düzenlenen sözleşmelerin metinlerinin **özdeş olmaması**, bu sözleşmelerin içerdiği hükümlerin, genel işlem koşulu sayılmasını engellemez.

Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin **tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar**, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz.

Genel işlem koşullarıyla ilgili hükümler, **sundukları hizmetleri kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi ve kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de**, niteliklerine bakılmaksızın uygulanır.

DENETİM YOLLARI

1. Bağlayıcılık (Yürürlülük) Denetimi

Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa,
✓ Bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip,
✓ Bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve
✓ Karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır.

Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.

Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır.

Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.

(NOT: BK. Md. 27/II burada uygulanmaz).

2. Yorum Denetimi

Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm,
✓ Açık ve anlaşılır değilse veya
✓ Birden çok anlama geliyorsa,

Düzenleyenin **aleyhine** ve karşı tarafın **lehine** yorumlanır.

3. Değiştirme Yasağı

Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene **tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar** yazılmamış sayılır.

4. İçerik Denetimi

Genel işlem koşullarına, **dürüstlük kurallarına aykırı olarak**, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.
A'dır.

KPSS 2012

17. Geçerli olarak kurulmuş olan ve sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşmenin sonradan ortaya çıkan bir nedenle ileriye etkili olmak üzere sona erdirilmesine ne ad verilir?

A) Kesin hükümsüzlük
B) Dönme
C) İptal
D) Fesih
E) Eksiklik

Cevap: **Yokluk:** Bir sözleşmenin kurucu unsurlarında meydana gelen eksiklik ya da sakatlık halinde ortaya çıkan hükümsüzlük halidir. Yokluk halinde sözleşme baştan itibaren hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. Yokluk halinde açılacak dava olsa olsa bir tespit davası olur. Dolayısıyla geçmişe etkili sonuç doğurur. Mesela, irade beyanlarının birbirine ulaşmaması ya da irade beyanlarının birbirine uygun olmaması durumlarında sözleşme yok hükmünde olur.

Kesin Hükümsüzlük (Geçersizlik-Butlan-Batıl): Bir sözleşmenin kurucu unsurlarında değil geçerlilik unsurlarında bir sakatlığın bulunmasıdır. Kesin hükümsüzlük halinde sözleşme tıpkı yoklukta olduğu gibi baştan itibaren hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. Geçersizlik halinde açılacak dava yine bir tespit davasıdır. Dolayısıyla geçmişe etkili sonuç doğurur.

Yokluk ile kesin hükümsüzlük arasındaki farklar:

- Yokluk kurucu unsurlarında meydana gelen sakatlık halidir. Oysa kesin hükümsüzlük geçerlilik unsurlarında görülen sakatlık halidir.
- Yokluk halinde sözleşmenin geçerli hale gelmesi hiçbir şekilde mümkün değilken kesin hükümsüzlük halinde istisnai hallerde sözleşme geçerli hale getirilip ayakta tutulması mümkün hale getirilebilir. Mesela, noterde yapılan taşınmaz satım sözleşmesi şekle aykırılık nedeniyle geçersizken tahvil yoluyla taşınmaz satım vaadi sözleşmesine dönüştürülüp ayakta kalması sağlanabilir.
- Yokluğu ileri sürmek hiçbir zaman hakkın kötüye kullanması teşkil etmezken şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmek bazen dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebilir.

Dönme: Belli şartların gerçekleşmesi halinde her iki tarafa da sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sonlandırma imkânı veren bir haktır. Mesela, her iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde temerrüdün varlığı halinde alacaklının sözleşmeden dönüp menfi zararlarını talep etme hakkı bulunmaktadır.

İptal: Yalnızca kanunda sayılan hallerle sınırlı olmak üzere taraflardan birine sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sonlandırma imkânı veren bozucu yenilik doğuran bir haktır. Mesela, irade bozukluğu hallerinde (yanılma-aldatma-korkutma) iradesi sakatlanan kişinin, aşırı yararlanmada ise düşüncesizliğinden, deneyimsizliğinden ya da zorda kalmasından istifade edilen kimsenin sözleşmeyi iptal etme hakkı bulunmaktadır.

Eksiklik: Sınırlı ehliyetsizin kendisini borç altına sokan işlemleri yasal temsilcinin rızasını almadan yapması halinde yapılan işlem yasal temsilcinin onay verip vermeyeceği ana kadar eksilik (noksanlık) yaptırımına tabidir ve hükümleri askıdadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta sınırlı ehliyetsizin kendisini borç altına sokan

işlemleri yasal temsilcinin rızasını almadan yapması halinde doğrudan geçersiz olmamasıdır. Böyle bir sözleşme sınırlı ehliyetsizi bağlamaz. Karşı tarafı bağlar (tek taraflı bağlamazlık). Sözleşme yasal temsilcinin onay vermemesi halinde geçersiz olacaktır. Eksiklik yaptırımına diğer bir örnek yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlemlerdir.

Fesih: Geçerli olarak kurulmuş olan ve sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşmenin sonradan ortaya çıkan bir nedenle ileriye etkili olmak üzere sona erdirilmesine fesih denir. Kanunun öngördüğü bazı şartlarda hem alacaklıya hem borçluya sözleşmeyi ortadan kaldırma yetkisi verilmektedir. Mesela, alacaklı ya da borçlunun temerrüdü halinde fesih söz konusu olabilir.
D'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2012

18. Borçlar hukukunda itiraz ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Davacı veya alacaklının hakkının mevcut olmadığını kanıtlayan bir olaydır.
B) Hakkın doğumuna engel olan itiraz ve hakkı yok eden itiraz olmak üzere ikiye ayrılır.
C) Hâkim tarafından resen dikkate alınır.
D) Menfaati olan herkes tarafından ileri sürülebilir.
E) Bir hakkın kullanılmasını, ileri sürülmesini sürekli veya geçici olarak engeller.

Cevap: Burada itiraz ve defi konusunu bütün ayırt edici özellikleriyle iyi tespit etmek gerekir. Çünkü şıklarda itiraz ve defiye ilişkin bilgiler karıştırılarak verilmektedir.

İtiraz: Bir davada borçlunun, hakkın sürekli olarak hiç doğmadığına, geçersiz olduğuna veya sona erdiğine ilişkin savunmasına denir. Yani borcun varlığını kabul etmemektedir. İtiraz:

- Bir olaya dayanır.
- Hâkim tarafından resen dikkate alınır.
- Herkes tarafından ileri sürülebilir.
- Mesela, kanuna, emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine, şahsiyet haklarına aykırılık, başlangıçtaki objektif imkânsızlık, şekle aykırılık, ehliyetsizlik, muvazaa, kanuna karşı hile, irade sakatlığı, aşırı yararlanma, borcu sona erdiren haller, sınırlı ehliyetsizin yaptığı işleme yasal temsilcinin; sınırlı ehliyetlinin yaptığı işleme yasal danışmanın; yetkisiz temsilcinin yaptığı işleme temsil olunanın icazet vermemesi

Defi: Borçlunun alacaklının alacak hakkını kabul etmekle birlikte ifadan sürekli ya da geçici olarak kaçınmasına imkân veren özel bir sebebin varlığına dair yapmış olduğu savunmaya denir. Defi:

- Bir hakka dayanır.
- Hâkim tarafından resen dikkate alınmaz.

- Sadece borçlu tarafından ileri sürülebilir.
- Mesela, zamanaşımı defi, ödemezlik defi, tartışma defi

E seçeneği hatalıdır. Çünkü itiraz ile karşı tarafın hakkını ileri sürmesi sürekli olarak engellenmektedir. Oysa defilerde durum farklıdır. Bazı defiler, (mesela zamanaşımı defi) bir hakkın kullanılmasını sürekli olarak engellerken bazı defiler, (mesela ödemezlik defi) bir hakkın kullanılmasını geçici olarak engellemektedir.
E'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2012

19. Alacak hakkı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bir yararlanma hakkıdır.
B) Bir mal varlığı hakkıdır.
C) Nispi bir haktır.
D) Sayısı ve içeriği, belirli tip ve konularla sınırlı bir haktır.
E) Geçici bir haktır.

Cevap: Alacak hakkı taraflar arasında kurulacak bir hukuki işlem neticesinde meydana gelen nispi bir haktır. Nispi bir hak olmasından ötürü bu hak sadece taraflar arasında ihlal edilebilir dolayısıyla ancak taraflar arasında ileri sürülebilir. Taraflar kanunda belirtilen emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla diledikleri şekilde, konuda, sayıda ve içerikte alacak hakkı meydana getirebilirler. Alacak hakkı, alacaklıya yararlanma hakkı veren malvarlıksal bir haktır. Alacak hakları zamanaşımına tabidir. Dolayısıyla geçici bir haktır.

NOT: Bu soruda nispi hak olan alacak hakkı ile kanundan doğan ve mutlak hak olan ayni hakka ilişkin bilgiler karıştırılarak sorulmuştur. Maddi mallar üzerindeki mutlak haklara ayni hak denir. Ayni haklar, herkes tarafından ihlal edilebilir ve dolayısıyla herkese karşı ileri sürülebilir. Ayni haklar kanundan kaynaklandığı için sınırlı sayıdadır. Bunlar:

1. Mülkiyet hakkı
2. Sınırlı ayni haklar
- Rehin hakkı
- Taşınmaz yükü
- İrtifaklar

D'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2012

20. Hak sahibine, tek taraflı irade açıklaması ile bir taşınmazın alıcısı olabilme yetkisini veren yenilik doğurucu hakkı kuran işleme ne ad verilir?

A) Ön alım sözleşmesi
B) Taşınmaz satış vaadi
C) Alım sözleşmesi
D) Taşınmaz satış sözleşmesi
E) Geri alım sözleşmesi

Cevap: Kural olarak tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki işlem kuran, değiştiren ya da ortadan kaldıran haklara yenilik doğuran haklar denir. Dolayısıyla üç türlü yenilik doğuran hak vardır.

1. Kurucu yenilik doğuran haklar: Tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki işlem tesis eden haklara denir. Mesela, alım, önalım, gerialım, kabul beyanı, vs.
2. Değiştirici yenilik doğuran haklar: Tek taraflı irade beyanıyla mevcut hukuki işlemi değiştiren haklardır. Mesela, ayıplı malın ayıpsızı ile değiştirilmesi, ayıplı malın ücretsiz onarımının istenmesi, ayıplı malın bedelinin indirilmesi, karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının ifadan vazgeçip müspet zararı istemesi, vs.
3. Bozucu yenilik doğuran haklar: Tek taraflı irade beyanıyla mevcut hukuki ilişkiyi değiştiren haklardır. Mesela, azil, istifa, iptal, fesih, dönme, mirasın reddi, soy bağının reddi, vs.

C'dir.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

21. Alacak hakkının hukuki niteliği ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bir mal varlığı hakkıdır.
B) Nispi bir haktır.
C) Bir yararlanma hakkıdır.
D) Sınırlı sayı ve tipe bağlı (sözleşme, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme) bir haktır.
E) Geçici bir haktır.

Cevap: Alacak hakkı, sözleşmeyle meydana gelen ve ancak taraflar arasında ihlal edilip taraflar arasında ileri sürülebilen nispi bir haktır. Taraflar Kanununun öngördüğü emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla diledikleri sayıda ve tipte alacak hakkı meydana getirebilirler. Sözleşmelere hâkim olan ilkelerden birisi de sınırlı sayıda ve tipe bağlı olmama ilkesidir. Alacak hakları malvarlıksal haklardır. Alacak hakkı sahibine talep ve yararlanma hakkı vermektedir. Borçlar Kanununa göre kural olarak alacak hakları 10 yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Dolayısıyla geçici niteliktedir.

D'dir.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

22. Türk hukukunda sözleşmenin kurulduğu (meydana geldiği) an konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Hazırlar arasında kabul beyanında bulunulduğu an, hazır olmayanlar arasında da imzalandığı an sözleşme kurulur.

B) Hazırlar arasında muhatabın kabul beyanında bulunduğu anda, hazır olmayanlar arasında ise kabul beyanının öneri sahibinin hâkimiyet alanına vardığı anda kurulur.

C) Hazırlar arasında gönderme teorisi, hazır olmayanlar arasında öğrenme teorisi geçerlidir.

D) Hazırlar arasında varma teorisi, hazır olmayanlar arasında gönderme teorisi geçerlidir.

E) Hazırlar arasında gönderme teorisi, hazır olmayanlar arasında açıklama teorisi geçerlidir.

Cevap: Bir sözleşme hazırlar arasında derhal kabul beyanında bulunulması anında kurulmuş olur, hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar.

Hazır olmayanlar arasında ise bir sözleşme, kabul beyanının öneriyi yapana ulaştığı anda kurulmuş olur, geriye dönük olarak kabul beyanının gönderildiği anda hüküm ve sonuçlarını doğurur.

Dolayısıyla hazır olmayanlar arasında sözleşmenin kurulması anında **ulaşma teorisi** geçerliyken, hüküm ve sonuçlarını doğurma anı bakımından **gönderme teorisi** geçerlidir.

B'dir.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

23. S, yazdığı bir mektupla A' ya elinde bulunan bir yazma eseri 50.000 TL'den satmak istediğini bildirmiştir. Mektup A' ya ulaşmış ancak A henüz mektubu açıp okuma fırsatı bulmadan faksa gelen mesajı almıştır. A bu mesajı okuduğunda, S'nin bu yazma eseri satmaktan vazgeçtiğini öğrenmiştir.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) S' nin mektupla yolladığı irade açıklaması, öneri niteliği taşımaktadır.

B) S' nin yolladığı faks mesajı, öneriden dönme anlamına gelir.

C) S' nin dönme iradesi geçerlidir; A henüz mektuptaki öneriyi öğrenmeyip önce dönme iradesini öğrendiğinden artık yapılan öneri bağlayıcı değildir.

D) Mektup A' nın eline ulaştıktan sonra gelen dönme iradesi artık geçerli olmayacak ve ne zaman öğrendiği önem taşımadığından S öneriden dönemeyecektir.

E) Öneri ve kabul iradesi aynı anda A' ya varmış olsaydı A' nın, hangisini önce öğrendiğine bakılmaksızın dönme iradesi hüküm ifade ederdi.

Cevap: Bir sözleşme meydana getirmek amacıyla karşı tarafa ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanına "öneri" denir.

Bir irade beyanının öneri olarak nitelendirilebilmesi için kişi ciddi olmalıdır. Aksi takdirde bu bir latife beyanı olacaktır ve kendisini bağlamayacaktır.

Ayrıca bir irade beyanının öneri olabilmesi için sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını taşımalıdır. Aksi takdirde öneri değil, öneriye davetten söz edilir.

(A) seçeneği, S'nin mektupla yolladığı irade açıklaması bir öneridir. Çünkü bir satım sözleşmesinde bulunması gerekli bütün esaslı unsurları (mal-semen) ihtiva etmekte ve S tek taraflı irade beyanını ciddi yani bağlanma amacıyla yapmaktadır.

(B) seçeneği, S'nin yolladığı faks mesajı, öneriden dönme anlamına gelir. Geri alma açıklaması, diğer tarafa öneriden **önce veya aynı anda** ulaşmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça öneriden **önce öğrenilmiş** olursa, öneri yapılmamış sayılır. Dolayısıyla geri alma beyanı, öneriden önce ya da aynı anda ulaşmışsa önce veya sonra öğrenilmesinin bir önemi yoktur.

(C) seçeneği, S' nin dönme iradesi geçerlidir; A henüz mektuptaki öneriyi öğrenmeyip önce dönme iradesini öğrendiğinden artık yapılan öneri bağlayıcı değildir. (E) Öneri ve kabul iradesi aynı anda A' ya varmış olsaydı A' nın, hangisini önce öğrendiğine bakılmaksızın dönme iradesi hüküm ifade ederdi.

Oysa (D) seçeneğinde, mektup A' nın eline ulaştıktan sonra gelen dönme iradesi artık geçerli olmayacak ve ne zaman öğrendiği önem taşımadığından S öneriden dönemeyecektir ifadesi yanlıştır çünkü öneri ulaştıktan sonra bile öneriden dönme beyanı, öneriden önce öğrenilmesi halinde öneri bağlayıcılığını kaybedecektir.

D'dir.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

24. A' nın kapısı bir gün çalınır ve kapıda kendisine postacı tarafından bir paket verilir. A, paketin ne olduğunu merak ederek alır ve açtığında kendisine temizlik ürünleri üreten bir şirket tarafından yeni bir şarjlı küçük el süpürgesinin gönderildiğini görür. Oysa A, ne böyle bir süpürge ısmarlamıştır ne de bu şirket ile görüşmüştür.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu olay hukuken "ısmarlanmayan şeyin gönderilmesi" olarak nitelenir.

B) Şirket bu süpürgeyi A' ya göndermekle esasen bir öneride bulunmuş sayılmalıdır.

C) A, bu paketi almakla süpürgeyi edinme yolunda kabul açıklamasında bulunmuş olmaz.

D) A, Türk Borçlar Kanunu gereği bu süpürgeyi göndermekle yükümlü değildir.

E) A, Türk Borçlar Kanunu gereği bu süpürgeyi saklamakla yükümlü değildir.

Cevap: B.K.m.7 göre ısmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz. Bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir. B'dir.

İdari Hâkimlik 2012

25. Aşağıdakilerden hangisi, kural olarak borçlar hukukuna hâkim olan ilkelerden biri değildir?

A) İrade özgürlüğü ilkesi
B) Nispilik ilkesi
C) Sınırlı sayıda olma ilkesi
D) Üçüncü kişi aleyhine borç kurulamaması ilkesi
E) Kusur sorumluluğu ilkesi

Cevap: Borçlar Hukukuna hâkim olan ilkeler.
1. SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ (İRADE SERBESTÎSİ)
2. SINIRLI SAYIDA VE TİPE BAĞLI OLMAMA İLKESİ

NOT: Borçlar hukukunda taraflar kanununun emredici hükümlerine aykırı olmamak şartıyla diledikleri sayıda, konuda, içerikte sözleşme meydana getirebilirler. Yani taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi kurulacaksa kanunda sınırlı olarak sayılan sözleşme tiplerinden birini seçme mecburiyeti yoktur. Sınırlı sayıda olma ilkesi miras hukukunda geçerlidir. Şayet taraflar bir ölüme bağlı tasarruf gerçekleştireceklerse bu ya vasiyetname ya da miras sözleşmesi olmak zorundadır. Bunun dışında başka bir ölüme bağlı tasarruf şekli yoktur.

3. BORÇ İLİŞKİSİNİN NİSPİLİĞİ İLKESİ
4. ÜÇÜNCÜ KİŞİ ALEYHİNE BORÇ KURULMAMASI İLKESİ
5. KUSURLU SORUMLULUK İLKESİ
6. KARŞILIKLILIK İLKESİ
7. DÜRÜSTLÜK PRENSİBİ
8. RIZAİLİK İLKESİ
9. BORÇLUNUN İKAMETGÂHINDA İFA İLKESİ

C'dir.

İdari Hâkimlik 2012

26. Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, bu hükmün yorumlanması bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanmalıdır.
B) Düzenleyenin lehine ve karşı tarafın aleyhine yorumlanmalıdır.
C) Objektif ölçütler dâhilinde yorumlanmalı, taraflardan herhangi birinin leh veya aleyhine davranılmamalıdır.
D) Makul, mantıklı, dürüst, orta zekâlı üçüncü kişinin yapacağı yorum esas alınmalıdır.
E) Bir hüküm genel işlem koşulu niteliği taşıdığında, zaten yazılmamış sayılacağı için, yorumlanması söz konusu değildir.

Cevap: B.K. Md. 23 göre Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm,

✓ Açık ve anlaşılır değilse veya

✓ Birden çok anlama geliyorsa,

Düzenleyenin **aleyhine** ve karşı tarafın **lehine** yorumlanır.

A'dır.

İdari Hâkimlik 2012

27. Aşağıdaki borçlardan hangisi, eksik borç niteliği taşır?

A) Satış sözleşmesinden kaynaklanan, satıcının satılanı teslim etme borcu

B) Kira sözleşmesinden kaynaklanan, kiracının kira bedelini ödeme borcu

C) Kira sözleşmesinden kaynaklanan, kiraya verenin bir şeyin kullanımını kiracıya bırakma borcu

D) Evlenme simsarlığı sözleşmesinden kaynaklanan, simsara ücret ödeme borcu

E) Mal değişim sözleşmesinden kaynaklanan, bir şeyin zilyetlik ve mülkiyetini devretme borcu

Cevap: Eksik borçta mevcut bir borç olmakla birlikte alacaklının borçluyu ifaya zorlama imkânı yoktur ya da alacaklı talepte bulunduğunda borçlunun ifadan kaçınma imkânı vardır. Kısaca, borç vardır ama sorumluluk yoktur.

✓ Borç talep ve dava edilebilir. Ancak sorumluluk olmadığından borçlunun ifadan kaçınma imkânı vardır.

✓ Eksik borç, borçlu tarafından kendi isteği ile ifa edildiğinde tamamen geçerli bir ifa olarak kabul edilir. Geçerli olan bu ifa:

Bağışlama sayılmaz.

Sebepsiz zenginleşme teşkil etmez.

Hata ile ödemiş olsa geri istenemez.

En önemli eksik borçlar:

- Kumar ve bahisten doğan borçlar
- Evlenme tellallığından doğan borçlar
- Ahlaki görevlerden doğan borçlar
- Zamanaşımına uğramış borçlar

D'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Ekim 2012

28. A ile B, aralarında yaptıkları satış sözleşmesi ile antika bir vazonun 100.000 TL'ye B'ye satışı konusunda anlaşırlar ve vazonun bir hafta sonra B'ye teslim edileceğini kararlaştırırlar. Henüz bir haftalık süre dolmadan A, aynı vazoyu 110.000 TL'ye C'ye satar ve teslim eder.

Bu olaya göre aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Yapılan satış sözleşmesi bir taahhüt işlemi niteliği taşır.
B) B, bu satış sözleşmesi ile nispi bir hak kazanmıştır.
C) C, ayni hak kazanıp vazonun maliki olduğu için B'nin C'den vazoyu talep etmesi mümkün değildir.
D) A, bir hafta sonunda vade dolunca vazoyu B'ye teslim edemediğinde temerrüde düşer.
E) A bakımından kusurlu ifa imkânsızlığı söz konusudur.

Cevap: (A) seçeneği, Taşınırlarda mülkiyet teslimle geçer. Teslimden önce gerçekleştirilen taşınır satım sözleşmesi ise henüz bir hakka doğrudan etki etmeyip sadece malvarlığının pasifini arttırdığından bir **borçlandırıcı (taahhüt) işlemdir**. A ile B arasında yapılan satım sözleşmesi bir borçlandırıcı (taahhüt) işlemdir.

(B) seçeneği, Bu satım sözleşmesi ile B, A'dan nispi bir hak olan alacak hakkı kazanmıştır.

(C) seçeneği, A, henüz malı B'ye teslim etmeden C'ye satıp teslim etmiştir. C teslimle taşınır malın mülkiyetini kazanmış ve malik olmuştur.

(E) seçeneği, Bu durumda A antika vazoyu B'ye teslim edemeyecek ve kusurlu sonraki ifa imkânsızlığı söz konusu olacaktır.

(D) seçeneği, Artık A'nın B'ye karşı borcunu ifa etmesi imkânsız hale geldiğinden temerrüt söz konusu olmayacaktır. Temerrüdün söz konusu olabilmesi için ifanın hala mümkün olması gerekir. Çünkü A, malı C'ye satıp teslim etmek suretiyle mülkiyeti devretmiştir. Artık malik C'dir.
D'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Ekim 2012

29. I. Kefalet sözleşmesi
II. Borcun üstlenilmesi sözleşmesi
III. Ön alım sözleşmesi
IV. Alım sözleşmesi
V. Taşınmaz satış vaadi

Yukarıdaki sözleşmelerden hangilerinin geçerliliği, resmî şekilde düzenlenmelerine bağlıdır?

A) Yalnız V B) II ve V C) III ve IV
D) IV ve V E) III, IV ve V

Cevap:
I. Kefalet sözleşmesi nitelikli **yazılı** şekle tabidir
II. Borcun üstlenilmesi sözleşmesi kural olarak herhangi bir şekle tabi değildir.
III. Ön alım sözleşmesi **yazılı** şekle tabidir.
IV. Alım sözleşmesi **resmi** şekle tabidir.
V. Taşınmaz satış vaadi **resmi** şekle tabidir.
D'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Ekim 2012

30. Aşağıdaki hukuki işlemlerden hangisi, taahhüt işlemi niteliği taşımaz?

A) Taşınmazın tapu kütüğüne tescili talebi
B) Taşınmaz satış vaadi
C) Taşınmaz bağışlama vaadi
D) Taşınmaz satış sözleşmesi
E) Mal değişim sözleşmesi

Cevap: Borçlandırıcı işlem (taahhüt işlemi), bir hakka doğrudan doğruya etki etmeyip malvarlığının pasifini arttıran işlemlerdir. Kural olarak bütün sözleşmeler birer borçlandırıcı işlemdir. Çünkü sözleşmeyle mülkiyet karşı tarafa geçmeyecektir. Sözleşme ile taraflar sadece birbirlerine borçlanmış oldukları edimi ifa etmekle yükümlülük altına girerler. Mesela taşınır satım sözleşmesi ya da taşınmaz satım sözleşmesi birer borçlandırıcı işlemdir. Bu sözleşmelerle taşınırın ya da taşınmazın mülkiyeti karşı henüz tarafa geçmeyecektir.

ÖNEMLİ

Kural olarak bütün sözleşmelerin birer borçlandırıcı işlem olduğunu belirttik. Ancak iki sözleşme vardır ki bunlar birer borçlandırıcı işlem değil doğrudan tasarruf işlemidir.
1. Alacağın devri sözleşmesi
2. İbra sözleşmesi

Tasarruf işlemi ise bir hakka doğrudan doğruya etki edip malvarlığının aktifini azaltan işlemlerdir.

Taşınırlarda mülkiyet teslimle, taşınmazlarda tescille geçer. Dolayısıyla taşınırlarda tasarruf işlemi teslim, taşınmazlarda tescil işlemidir. A seçeneğinde ifade edilen tescil talebi bir borçlandırıcı işlem (taahhüt işlemi) değil, tasarruf işlemidir.
A'dır.

Sayıştay 2012

31. A ile B arasındaki borç ilişkisinde A, alacağını uzun süre B' den talep etmemiş ve alacağı zaman aşımına uğramıştır. Buna rağmen A, B aleyhine alacağını alabilmek için dava açar, B de borcunun zaman aşımına uğradığını ileri sürer.

B'nin zaman aşımı iddiasının hukuki niteliği nedir?

A) Defi hakkı B) Yönetim hakkı C) İtiraz hakkı
D) Ayni hak E) Hapis hakkı

Cevap: Alacağın zamanaşımına uğradığına dair yapılan savunmaya defi hakkı denir.
Defi: Borçlunun, alacaklının alacak hakkını kabul etmekle birlikte ifadan sürekli ya da geçici olarak kaçınmasına imkân veren savunmaya denir.
Defi:
- Bir hakka dayanır.
- Hâkim tarafından resen dikkate alınmaz.
- Sadece borçlu tarafından ileri sürülebilir.
- Mesela, zamanaşımı defi, ödemezlik defi, tartışma defi

A'dır.

Sayıştay 2012

32. Elektrikli ev aletleri satıcısı A, B'ye, sattığı ev aletlerinin resmi ile fiyatlarını içeren ve başka bir ibare bulunmayan bir tarife göndermiştir.

Buna göre, A'nın 3 Temmuz 2012'de gönderdiği bu tarife hukuken nasıl nitelenir?

A) Öneriye davet
B) Öneri
C) Örtülü kabul
D) Kabul
E) Ismarlanmayan şeyin gönderilmesi

Cevap: B.K.m.8/2 göre fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.
B'dir.

ÖNEMLİ

Eski Borçlar Kanununda ise bu durum öneri değil, öneriye davet olarak kabul edilmekteydi.

Sayıştay 2012

33. Alacak ve talep hakkı bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bir borç ilişkisinin alacaklıya verdiği en önemli yetki; alacaklının, borçludan alacağını talep etme yetkisidir.

B) Alacak hakkı ile talep hakkı aynı kavramlar olmayıp aralarında bazı farklılıklar vardır.

C) Bazı durumlarda alacak hakkı doğduğu hâlde talep hakkı henüz doğmayabilir.

D) Alacak hakkı sona ererse talep hakkı da buna bağlı olarak mutlaka sona erer.

E) Alacak hakkı, alacaklıya talep hakkı dışında başka yetkiler de temin eder.

Cevap: Alacak hakkı, alacaklıya borçludan borcunu (edimi) yerine getirmesini isteme yetkisi veren bir hakkı ifade etmektedir. Alacaklının alacağı isteme yetkisine de talep hakkı denir. Alacak hakkı ile talep arasındaki farklar:

- ✓ **Doğuş anı bakımından** alacak hakkı ve talep birbirinden farklıdır. Mesela, (S) malını (A)'ya satmış, fakat bedeli bir ay sonra ödeyecektir. (S) alacak hakkı kazanmıştır ancak talep hakkını bir ay sonra elde edecektir.
- ✓ **Kapsamları bakımından** alacak hakkı ile talep birbirinden farklıdır. Alacak hakkının alacaklıya tanıdığı yetkilerin başında talep hakkı gelir. Ancak talep hakkının dışında yenilik doğuran haklar, defi hakları, dava hakkı gibi haklar da vermektedir.
- ✓ **Sona ermeleri bakımından** alacak hakkı ve talep birbirinden farklıdır. Mesela, kiracı (A) ile kiralayan (B) arasındaki kira sözleşmesi sona erdiğinde, kiralayan (B)'nın alacak hakkı sona ermekle birlikte kira sözleşmesi devam ettiği dönemde vadesi gelmiş olan alacaklarını talep edebilme hakkı son bulmaz.

D'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Mayıs 2012

34. Geçerlik şartı olarak şekil ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Amaçlarına göre şekil türlerinden biridir.

B) Şekil serbestisi ilkesinin istisnası niteliğini taşır.

C) Geçerlik şartı olarak kanunda öngörülen şekle "kanuni şekil" adı verilir.

D) Şeklin taraflarca geçerlik şartı olarak kararlaştırılması durumunda bu şekle "iradi şekil" adı verilir.

E) Geçerlik şartı olarak getirilen şekle uymamanın yaptırımı, iptal edilebilirliktir.

Cevap: Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe hiçbir şekle bağlı değildir. Kural şekil serbestisi olmakla birlikte bazı hallerde irade açıklaması Kanun tarafından belli bir şekle tabi kılınmıştır.

Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir.

Kanunda öngörülen şekle kanuni şekil denir

Şekil serbestisinin olduğu durumlarda taraflarca kararlaştırılan şekle iradi şekil denir.

Öngörülen şekle uyulmadan yapılan sözleşmeler hüküm doğurmaz (kesin hükümsüzdür).

Dolayısıyla E seçeneğinde belirtilen ifade yanlıştır. Çünkü geçerlilik şekline uymamanın yaptırımı iptal edilebilirlik değil, geçersizliktir. Bu durum bir itiraz sebebidir. Hâkim tarafından resen dikkate alınır.

E'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Mayıs 2012

35. Karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde sözleşme taraflarından biri, borçlandığı edimi ifa etmeden veya ifasını teklif etmeden ifayı talep ederse diğer tarafın ifadan kaçınmasına imkân tanıyan karşı hak, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zaman aşımı
B) Takas
C) Ödemezlik defi
D) İbra
E) Alacağın temliki

Cevap: Karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde sözleşme taraflarından biri, borçlandığı edimi ifa etmeden veya ifasını teklif etmeden ifayı talep ederse diğer tarafın ifadan kaçınmasına imkân tanıyan karşı hakka ödemezlik defi denir.

C'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2011

36. A ile B aralarında bir taşınmaz satış vaadi sözleşmesi yaparlar.

Bu sözleşme bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu sözleşme bir "ön akit" niteliği taşır.
B) Bu sözleşme niteliği itibarıyla, bir borç sözleşmesidir.
C) Bu sözleşme, şerh edilmediği sürece, sadece taraflar arasında bir alacak ve borç ilişkisi kurar.
D) Bu sözleşme tek taraflı ön akit niteliği taşır, çünkü sözleşme taraflarından biri ileride, asıl sözleşmeyi üçüncü bir şahısla yapmayı vaat eder.
E) Bu sözleşmenin konusunun imkânsız veya hukuka ya da ahlaka aykırı olmaması gerekir.

Cevap: Taşınmaz satım vaadi, aksi kararlaştırılmadıkça her iki tarafa da asıl taşınmaz satım sözleşmesini yapmayı isteme hakkı verir. Taşınmaz satım vaadi bir ön sözleşmedir ve hukuki niteliği itibariyle bir borçlandırıcı işlemdir (taahhüt işlemidir). Taşınmaz satım vaadi tapuya şerh edilebilen bir kişisel hak meydana getirir. Şerh edilmediği sürece sadece taraflar arasında ileri sürülebilir. Şerh edildiği takdirde herkese karşı ileri sürülebilir.
D'dir.

ÖNEMLİ

Sınırlı sayıda şerh edilebilen kişisel haklar tapuya şerh edildiğinde ayni hakka dönüşmez. Tapuya şerh edilen kişisel haklar kuvvetlendirilmiş nispi hakka dönüşür.

Adli Hâkimlik Aralık 2011

37. Tasarruf işlemleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Hukuki işlemler, malvarlığına yaptıkları etkiye göre sınıflandırıldığında, bu sınıflandırmada türlerden biri de tasarruf işlemleridir.
B) Hukuki işlemi yapan kişinin malvarlığının pasif kısmını arttıran işlemlere tasarruf işlemi denir.
C) Tasarruf işlemi, işlemi yapan kişiye ait olan bir hakkın varlık veya içeriğini bir başka kişi lehine kesin olarak değiştirir.
D) Tasarrufa elverişli her türlü hak, tasarruf işleminin konusu olabilir.
E) Tasarruf işlemleri, tek taraflı bir hukuki işlem olabileceği gibi, sözleşme niteliğinde de olabilir.

Cevap: Hukuki işlemler malvarlığına yaptığı etki bakımından taahhüt işlemi ve tasarruf işlemi olmak üzere ikiye ayrılır.

Tasarruf işlemi, bir hakka doğrudan doğruya etkide bulunarak malvarlığının aktifini azaltan işlemlerdir. Tasarruf işlemini ancak malik gerçekleştirebilir. Tasarruf işlemi bir hakka doğrudan etkide bulunduğundan bu işlemi malik ancak bir kere gerçekleştirebilir. Çünkü bu işlemden sonra artık tasarruf hakkı kalmayacaktır. Mesela, taşınırlarda mülkiyet hakkı teslimle geçtiğinden teslim bir tasarruf işlemidir. Taşınmazlarda mülkiyet tescille geçtiğinden tescil işlemi bir tasarruf işlemidir. Tasarrufa elverişli her türlü hak, tasarruf işlemine konu olabilir. Mesela, kamu malları üzerinde tasarruf mümkün olmadığından tasarruf işlemine de konu olamazlar. Tasarruf işlemi hukuki işlemle gerçekleştirilir. Bu hukuki işlem tek taraflı bir hukuki işlem olabileceği gibi çok taraflı hukuki işlem olan sözleşme yoluyla da gerçekleştirilebilir.

Taahhüt işlemi ise bir hakka doğrudan etki etmeyip malvarlığın pasifini arttıran işlemlerdir. Taahhüt işlemi bir hakka doğrudan etki etmediğinden bu işlemi malik gerçekleştirebileceği gibi malik olmayan kişi de gerçekleştirebilir. Ayrıca birden fazla taahhüt işlemi yapılabilir. Kural olarak bütün sözleşmeler borçlandırıcı yani taahhüt işlemidir. Ancak bunun iki tane önemli istisnası vardır:

1. Alacağın devri sözleşmesi

2. İbra sözleşmesi
Bu iki sözleşme tasarruf işlemidir.
B'dir.

İdari Hâkimlik 2011

38. Aşağıdaki hukuki işlemlerden hangisi tasarruf işlemi niteliği taşır?

A) Bağışlama taahhüdü
B) Taşınmaz satış vaadi
C) Alacağın temliki
D) Trampa sözleşmesi
E) Satış sözleşmesi

Cevap: Hukuki işlemler malvarlığına yaptığı etki bakımından taahhüt ve tasarruf işlemi olmak üzere ikiye ayrılır. Taahhüt işlemleri bir hakka doğrudan doğruya etki etmeyip malvarlığın pasifini arttıran işlemlerdir. Tasarruf işlemleri bir hakka doğrudan doğruya etki ederek malvarlığın aktifini azaltmak suretiyle onu sınırlayan, kısıtlayan ya da ortadan kaldıran haklardır. Kural olarak akdedilen bütün sözleşmeler ve ön sözleşmeler birer taahhüt işlemidir. Ancak bunun iki tane önemli istisnası vardır:
1. Alacağın devri sözleşmesi
2. İbra sözleşmesi
Bu iki sözleşme doğrudan tasarruf işlemidir.
C'dir.

İdari Hâkimlik 2011

39. A ile B, aralarında yaptıkları satım sözleşmesi ile 3 ton buğdayın A tarafından B'ye satımı ve teslimi konusunda anlaşmışlardır.

Bu sözleşmeye konu edim, ne tür bir edim niteliği taşır?

A) Bölünemez edim
B) Şahsi edim
C) Sürekli edim
D) Bölünebilir edim
E) Olumsuz edim

Cevap: Müspet Edim: Verme ve yapma borcu içeren edim türleridir. Mesela, işçinin çalışma borcu ya da satıcının malı teslim etme borcu.

Menfi Edim: Yapmama borcu içeren edim türleridir. Mesela, rekabet etmeme borcu ya da manzarayı kapatmama borcu.

Şahsi Edim: Borçlunun şahsının önem arz ettiği edim türüdür. Borçlu tarafından bizzat yerine getirilmelidir. Şahsi nitelikteki edim yerine getirilmediği takdirde karşı taraf tazminat istemek hakkına sahip olur ve şahsi edim maddi edime dönüşür. Şahsi edimde borçlunun ölümü halinde borç mirasçılara geçmez. Mesela, ressamın resim yapma borcu, heykeltıraşın heykel yapma borcu.

Maddi Edim: Borçlunun şahsının önem arz etmediği edim türüdür. Borçlu tarafından bizzat ifa edilebileceği gibi üçüncü bir kişi tarafından da ifa edilebilir. Mesela, para borcu.

Ani Edim: Tek bir seferde, tek bir hareketle ifa edilebilen edim türüdür. Mesela, satım sözleşmesinde malın veya paranın teslimi ya da bir eser sözleşmesinde yine alıcının parayı ödemesi müteahhidin binayı teslim etmesi

Sürekli Edim: Tek bir seferde, tek bir hareketle ifa edilmeyip belli ya da belirsiz süreyle ifa edilebilen edim türüdür. Mesela, kiralayanın evini kiracıya tahsis borcu ya da rekabet etmeme borcu.

Bölünebilir Edim: Niteliğinde veya değerinde azalma olmaksızın birden fazla parçalara ayrılabilen edim türüdür. Mesela, para, kömür, bir çuval buğday borcu.

Bölünemeyen Edim: Niteliğinde veya değerinde azalma olmaksızın birden fazla parçalara ayrılamayan edim türüdür. Mesela, otomobil, hayvan teslim etme borcu. D'dir.

İdari Hâkimlik 2011

40. Aşağıdaki sözleşmelerden hangisi geçerlilik şartı olarak şekle tabi değildir?

A) Borcun nakli
B) Taşınmaz bağışlama sözleşmesi
C) Alacağın temliki
D) Kefalet sözleşmesi
E) Taşınmaz üzerinde geçit irtifakı kurmaya yönelik sözleşme

Cevap: Borcun nakli, herhangi bir şekle tabi değildir.
Taşınmaz bağışlama sözleşmesi, resmi şekilde yapılmalıdır.
Alacağın devri, yazılı şekle bağlıdır.

NOT: Alacağın devri vaadi herhangi bir şekle tabi değildir.

Kefalet sözleşmesi, nitelikli yazılı şekle tabidir.

Taşınmaz üzerinde geçit irtifakı kurmaya yönelik sözleşme, tapuda resmi şekilde gerçekleştirilir.

A'dır.

Sayıştay 2011

41. Side'deki yazlık evini kiraya vermesi için A, B'ye temsil yetkisi verir.

Bu olaydaki temsil yetkisi verme ne tür bir hukuki işlemdir?

A) Sözleşme
B) Karar
C) Çok taraflı hukuki işlem
D) Tek taraflı hukuki işlem
E) Tek tarafa borç yükleyen iki taraflı hukuki işlem

Cevap: Hukuki işlemler

TEK TARAFLI HUKUKİ İŞLEMLER

Hukuki sonucun meydana gelebilmesi için sadece bir tarafın irade beyanının yeterli olduğu işlemlere denir.

1. **Ulaşması gerekli tek taraflı hukuki işlemler:** icap, kabul, fesih, soybağın reddi, temsil yetkisi verme
2. **Ulaşması gerekli olmayan tek taraflı hukuki işlemler:** El yazılı vasiyetname

ÇOK TARAFLI HUKUKİ İŞLEMLER

Hukuki sonucun meydana gelebilmesi için iki ya da daha fazla kişinin irade beyanının gerekli olduğu işlemlere denir.

1. Sözleşmeler

Karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarından oluşan iki taraflı hukuki işlemlerdir.

Tek Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmeler: Taraflardan yalnızca birinin borç altına girdiği, diğer tarafın ise hiçbir borç altına girmediği sözleşmelerdir. Mesela kefalet, bağışlama sözleşmeleri.

NOT: Bağışlama sözleşmesinin tek taraflı bir hukuki işlem olmadığına dikkat.

İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmeler:

İki tarafında karşılıklı olarak borç altına girdiği sözleşmelerdir.

Taraflardan her ikisi de aynı anda ve her zaman borç altına giriyorsa **"Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme"** vardır. Mesela satım, trampa, kira sözleşmeleri.

Başlangıçta sadece bir tarafın borç altında olduğu, buna karşılık diğer tarafın borç altına girmesi tarafların anlaşmasına veya bir masraf ya da zararın oluşmasına bağlıysa **"Eksik İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme"** vardır. Mesela, ücretsiz vekâlet, ariyet, ücretsiz vedia sözleşmeleri

2. KARARLAR

Birden fazla kişinin aynı yönde vermiş oldukları irade beyanlarına denir. Mesela, dernek genel kurulu kararları.

D'dir.

Sayıştay 2011

42. Kırtasiyeci B, toptancı A'ya giderek dolmakalem almak istediğini söyler. A, B'nin de hoşuna giden dolmakalemlerden adedi 50 TL'den B'ye satabileceğini belirtir. B ise bu kalemleri 45 TL'den alabileceğini açıklar.

Bu olaya göre, B'nin bu irade açıklamasının niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kabul B) Hata C) İcap
D) Zımni kabul E) Dönme

Cevap: ÖNERİ (İCAP): Sözleşme yapmak amacıyla karşı tarafa yönelik gerçekleştirilen ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanına öneri (icap) denir.
Sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını taşımalıdır.

İcap ciddi ve icabıyla bağlı olma amacıyla yapılmalıdır.

İcap karşı tarafa yöneltilmiş olmalıdır. Mutlaka belirli bir şahsa yönelik olması şart değildir, genele yönelik de olabilir. Fiyat gösterilerek mal sergilenmesi aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

Karşı tarafın "EVET" veya "KABUL" beyanıyla sözleşme kurulabilir olmalıdır.

Tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

Ismarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz.

İCABA DAVET: İcabın unsurlarından biri eksikse icaba davet söz konusu olur.

Sözleşmenin esaslı unsurlarından biri eksikse icaba davet vardır.

Kişi icabıyla bağlı olma niyeti taşımıyorsa icaba davet vardır.

Yani kişi sözleşme yapıp yapmamada veya kiminle yapacağını belirlemede serbest olduğunu beyan etmişse icaba davet vardır.
C'dir.

Avukatlık Adli Hâkimlik Ekim 2011

43. Resmî şekle tabi aşağıdaki işlemlerden hangisinin noter tarafından gerçekleştirilmesi mümkündür?

A) Taşınmaz satış vaadi
B) Taşınmaz bağışlama sözleşmesi
C) Taşınmaz satış sözleşmesi
D) Taşınmaz üzerinde ipotek tesisine ilişkin sözleşme
E) Taşınmaz üzerinde geçit irtifakı tesisine ilişkin Sözleşme

Cevap: Taşınmaz satış vaadi hem noterler tarafından hem de tapuda resmi memurlar tarafından yapılabilir.

Taşınmaz bağışlama sözleşmesi, taşınmaz satım sözleşmesi, taşınmaz üzerinde ipotek kurulması, taşınmaz üzerinde geçit irtifakı kurulması ancak tapuda yapılacak resmi bir sözleşme ile yapılabilir.
A'dır.

Avukatlık Adli Hâkimlik Ekim 2011

44. Borçlunun borçlandığı edimin konusunun, borç ilişkisinin taraflarınca bireysel nitelik ve özellikleriyle sözleşmede tam olarak belirlendiği borca ne denir

A) Seçimlik borç B) Parça borcu C) Misli şey
D) Cins borcu E) Bölünebilir edim

Cevap: Seçimlik borç: Borcun konusu tek olmakla birlikte birden çok edimin kararlaştırıldığı ancak bunlardan sadece birinin ifasının gerektiği durumlarda "**seçimlik borç**" söz konusu olur. Mesela, borcun konusu ya çamaşır makinesi ya da bir buzdolabı teslimidir denirse seçimlik borç var demektir.

Parça borcu: Borcun konusunun ferden tayin edilmiş olduğu hallerde, diğer bir ifadeyle ayırıcı ve özel vasıflarına göre borcun konusunun belirlenmiş olduğu durumlarda parça borcundan söz edilir. Mesela, Picasso'ya ait (X) isimli tablo, evimdeki televizyon, Şimşek isimli yarış atı.

Misli şey: Sayma, tartma ya da ölçme yoluyla belirlenebilen eşyalara denir. Mesela, para.

Cins borcu: Borcun konusu ferden değil de, sadece çeşidi belirtilerek miktar olarak belirlenmişse, cins borcundan söz edilir. Mesela, on ton kömür, on teneke zeytinyağı, BMW marka otomobil.

Bölünebilir edim: Özüne zarar verilmeksizin, niteliğinde esaslı bir değişiklik olmaksızın birden fazla parçaya ayrılabilen eşyalara denir. Mesela, para, bir ton çimento. B'dir.

Avukatlık Adli Hâkimlik Ekim 2011

45. Aşağıdaki hukuki işlemlerden hangisi tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliği taşır?

A) Vekâlet sözleşmesi
B) Temsil yetkisi verme
C) Vasiyet
D) Vakıf kurma
E) Bağışlama

Cevap: Vekâlet sözleşmesi, tam iki taraf borç yükleyen bir sözleşmedir
Temsil yetkisi verme, ulaşması gerekli tek taraflı bir hukuki işlemdir.
Vasiyet, ulaşması gerekli olmayan tek taraflı bir hukuki işlemdir
Vakıf kurma, ulaşması gerekli tek taraflı bir hukuki işlemdir.
Bağışlama, tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.
E'dir.

Avukatlık Adli Hâkimlik Ekim 2011

46. Taşınırlara ilişkin bir bağışlama vaadi sözleşmesinin şekli ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Sözlü şekilde yapılmalıdır.
B) Şekil serbestisi ilkesi gereği istenilen şekilde yapılabilir.
C) Noter tarafından düzenleme şeklinde yapılmalıdır.
D) Yazılı şekilde yapılmalıdır, yazılı belgede yalnız bağışlayanın imzasının bulunması yeterlidir.
E) Yazılı şekilde yapılmalıdır, yazılı belgede hem bağışlayan hem bağışlanan kişinin imzası olmalıdır.

Cevap: Taşınır bağışlama vaadi yazılı şekle tabidir. Yazılı metinde sadece borçlunun imzasının olması yeterlidir. Alacaklının imzasının bulunması şart değildir.
D'dir.

KPSS 2011

47. Karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde taraflardan biri, borçlandığı edimi ifa etmeden veya ifasını teklif etmeden, karşı taraftan ifayı talep ederse karşı tarafın ifadan kaçınma hakkına ne ad verilir?

A) İtiraz
B) Ödemezlik def'i
C) Takas
D) İbra
E) Zaman aşımı def'i

Cevap: İtiraz: Bir hakkın hiç doğmadığına, geçersiz olduğuna ya da sona erdiğine dair bir olayın ileri sürülmesine "itiraz" denir.

Ödemezlik defi: Karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde taraflardan biri, borçlandığı edimi ifa etmeden veya ifasını teklif etmeden, karşı taraftan ifayı talep ederse karşı tarafın ifadan kaçınma hakkına "ödemezlik defi" denir.

Takas: Borcu muaccel olan tarafın tek taraflı irade beyanıyla karşılıklı ve birbirine özdeş olan alacağı ile mahsup etmesine "takas" denir

İbra: Alacaklının borçluyla yapacağı bir ibra sözleşmesiyle alacağından vazgeçmesine denir.

Zamanaşımı defi: Alacaklının alacağını Borçlar Kanununda öngörülen süre içerisinde talep etmemesi halinde borçlunun ileri sürebileceği savunma hakkına denir.
B'dir.

KPSS 2011

48. Rekabet yasağı sözleşmesinde işçinin işverene karşı borçlandığı edim, ne tür bir edimdir?

A) Verme edimi B) Yapma edimi C) Yapmama edimi
D) Katlanma edimi E) Ani edim

Cevap: Verme edimi bir olumlu edimdir. Mesela satım sözleşmesinde borçlunun malı teslim etme borcu.

Yapma edimi bir olumlu edimdir. Mesela hizmet sözleşmesiyle bir işçinin, işverenin yanında çalışmayı üstlenmesidir.

Rekabet etmeme sözleşmesi ise bir yapmama edimidir. Çünkü bu sözleşmeyle işçi, işverenin yaptığı türden bir işi yapmamayı kabul etmektedir.

Katlanma edimi, geçit irtifakında söz konusu olur. Geçit irtifakında, hakkın sahibi taşınmaz malikinin taşınmazı üzerinde geçit hakkına sahip olurken malik hak sahibi lehine bu hakka katlanma borcu altındadır.

C'dir.

KPSS 2011

49. Taşınmaz satım sözleşmesinin şekli bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Taşınmaz satım sözleşmesi taraflar arasında yazılı şekilde yapılabilir.

B) Taşınmaz satım sözleşmesi resmî yazılı şekilde yapılmalı, resmî senet tapu müdürleri tarafından düzenlenmelidir.

C) Taşınmaz satım sözleşmesi resmî yazılı şekilde yapılmalı, resmiyet düzenleme biçiminde noterler tarafından verilmelidir.

D) Taşınmaz satım sözleşmesi resmî yazılı şekilde yapılmalı, resmiyet onama biçiminde noterler tarafından verilmelidir.

E) Taşınmaz satım sözleşmesi bakımından şekil serbestisi ilkesi geçerlidir.

Cevap: Taşınmaz satım sözleşmesi tapuda, tapu memurları tarafından resen düzenlenecek bir resmi senetle gerçekleştirilmelidir.

B'dir.

KPSS 2011

50. Aşağıdakilerden hangisi tek taraflı hukuki işlem niteliğini taşır?

A) Bağışlama B) Vedia C) Trampa
D) Vakıf kurma E) Ariyet verme

Cevap: Bağışlama, tek tarafa borç yükleyen çok taraflı bir hukuki işlemdir. Yani bir sözleşmedir.

Vedia, tam iki tarafa borç yükleyen çok taraflı bir hukuki işlemdir (sözleşme).

Trampa, tam iki tarafa borç yükleyen çok taraflı bir hukuki işlemdir (sözleşme).

Vakıf kurma, tek taraflı bir hukuki işlemdir. Bir tarafın irade beyanıyla gerçekleştirilebilir. Vakıf ya bir resmi senet ya da bir ölüme bağlı tasarrufla (vasiyet) kurulabilir.

Ariyet verme, tam iki tarafa borç yükleyen çok taraflı bir hukuki işlemdir (sözleşme).

D'dir.

KPSS 2011

51. Aşağıdakilerden hangisi kurucu yenilik doğuran hak niteliğini taşır?

A) Alacak hakkı B) Cezai şart C) Ön alım hakkı
D)Fesih hakkı E) Faiz

Cevap: Kural olarak tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki işlem kuran, değiştiren ya da ortadan kaldıran haklara yenilik doğuran haklar denir. Dolayısıyla üç türlü yenilik doğuran hak vardır.

- Kurucu yenilik doğuran haklar: Tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki işlem tesis eden haklara denir. Mesela, alım, önalım, gerialım, kabul beyanı vs.
- Değiştirici yenilik doğuran haklar: Tek taraflı irade beyanıyla mevcut hukuki işlemi değiştiren haklardır. Mesela, ayıplı malın ayıpsızı ile değiştirilmesi, ayıplı malın ücretsiz onarımının istenmesi, ayıplı malın bedelinin indirilmesi, karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının ifadan vazgeçip müspet zarar istemesi vs.
- Bozucu yenilik doğuran haklar: Tek taraflı irade beyanıyla mevcut hukuki ilişkiyi sona erdiren haklardır. Mesela, azil, istifa, iptal, fesih, dönme, mirasın reddi, soybağının reddi vs.

NOT: Yenilik doğuran hakların özellikleri:

1. Kural olarak tek taraflı irade beyanıyla kurulabilirler.
2. Kural olarak hiçbir kayda ya da şarta bağlanamazlar.
3. Yenilik doğuran haklar bir kez kullanılmakla tükenen haklardır.
4. Yenilik doğuran haklar zamanaşımı değil hak düşürücü süreye tabidir.

C'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

52. Geçerli olarak kurulmuş bir sözleşmenin sonradan ortaya çıkan bir nedenle ileriye etkili olmak üzere ortadan kaldırılmasına ne ad verilir?

A) Dönme B) Butlan C) Fesih
D) İptal E) Eksiklik

Cevap: Yokluk: Bir sözleşmenin kurucu unsurlarında meydana gelen eksiklik ya da sakatlık halinde ortaya çıkan hükümsüzlük halidir. Yokluk halinde sözleşme baştan itibaren hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. Yokluk halinde açılacak dava olsa olsa bir tespit davası olur. Dolayısıyla geçmişe etkili sonuç doğurur. Mesela, irade beyanlarının birbirine ulaşmaması ya da irade beyanlarının birbirine uygun olmaması durumlarında sözleşme yok hükmünde olur.

Kesin Hükümsüzlük (Geçersizlik-Butlan-Batıl): Bir sözleşmenin kurucu unsurlarında eksiklik olmayıp geçerlilik unsurlarında bir sakatlığın olması halidir. Kesin hükümsüzlük halinde sözleşme tıpkı yoklukta olduğu gibi baştan itibaren hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. Geçersizlik halinde açılacak dava yine bir tespit davasıdır. Dolayısıyla geçmişe etkili sonuç doğurur.
C'dir.

Yokluk ile kesin hükümsüzlük arasındaki farklar:

- **Yokluk kurucu unsurlarında meydana gelen sakatlık halidir. Oysa kesin hükümsüzlük geçerlilik unsurlarında görülen sakatlık halidir.**
- **Yokluk halinde sözleşmenin geçerli hale gelmesi hiçbir şekilde mümkün değilken kesin hükümsüzlük halinde istisnai hallerde sözleşme geçerli hale getirilip ayakta tutulması mümkün hale getirilebilir. Mesela, noterde yapılan taşınmaz satım sözleşmesi şekle aykırılık nedeniyle geçersizken tahvil yoluyla taşınmaz satım vaadi sözleşmesine dönüştürülüp ayakta kalması sağlanabilir.**
- **Yokluğu ileri sürmek hiçbir zaman hakkın kötüye kullanması teşkil etmezken şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmek bazen dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebilir.**

Dönme: Belli şartların gerçekleşmesi halinde her iki tarafa da sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sonlandırma imkânı veren bir haktır. Mesela, her iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde temerrüdün varlığı halinde alacaklının sözleşmeden dönüp menfi zararlarını talep etme hakkı bulunmaktadır.

İptal: Yalnızca kanunda sayılan hallerle sınırlı olmak üzere taraflardan birine sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sonlandırma imkânı veren bozucu yenilik doğuran bir haktır. Mesela, irade bozukluğu hallerinde (yanılma-aldatma-korkutma) iradesi sakatlanan kişinin, aşırı yararlanmada ise düşüncesizliğinden, deneyimsizliğinden ya da zorda kalmasından istifade edilen kimsenin sözleşmeyi iptal etme hakkı bulunmaktadır.

Eksiklik: Sınırlı ehliyetsizin kendisini borç altına giren işlemleri yasal temsilcinin rızasını almadan yapması halinde yapılan işlem yasal temsilcinin onay verip vermeyeceğe ana kadar eksilik (noksanlık) yaptırımına tabidir ve hükümleri askıdadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta sınırlı ehliyetsizin kendisini borç altına giren işlemleri yasal temsilcinin rızasını almadan yapması halinde doğrudan geçersiz olmamasıdır. Böyle bir sözleşme sınırlı ehliyetsizi bağlamaz. Karşı tarafı bağlar (tek taraflı bağlamazlık). Sözleşme yasal temsilcinin onay vermemesi halinde geçersiz olacaktır. Eksiklik yaptırımına diğer bir örnek yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlemlerdir.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

53. Uzun süredir işsiz olan Ahmet, işverenin ileri sürdüğü şekilde hiçbir zaman evlenmeyeceğini kabul ederek hizmet sözleşmesi akdeder.

Bu sözleşme ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Sözleşmenin konusu imkânsızdır, iptal edilebilir.
B) Sözleşmenin konusu imkânsızdır, batıldır.
C) Sözleşme ahlaka aykırıdır, batıldır.
D) Sözleşmede kişilik hakkına ilişkin hükümlere aykırılık vardır, batıldır.
E) Sözleşmede kişilik hakkına ilişkin hükümlere aykırılık vardır, iptal edilebilir.

Cevap: Türk Medeni Kanunun 23. Maddesine göre, kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.

Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.

Bu maddeye göre hak ya da fiil ehliyeti hiçbir şekilde sınırlandırılması ya da ortadan kaldırılması mümkün değilken özgürlüğün hukuka uygun sınırlandırılması mümkündür. Çünkü kanun özgürlüğün hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlandırılması yasaklamıştır. Mesela, sokağa çıkma yasağı özgürlüğü kısıtlayan bir durumdur. Ancak kanuna dayandığından hukuka uygundur.

D'dir.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

54. Aşağıdaki işlemlerden hangisi bir hakkın devri sonucunu doğuran bir tasarruf işlemi niteliğini taşır?

A) Taşınır rehni
B) Taşınmaz yükü
C) Alacağın temliki
D) Takas
E) Borçluya mehil verilmesi

Cevap: (A) Taşınır rehni, borçlunun borcuna teminat teşkil etmesi amacıyla taşınır bir malını alacaklıya teslim etmek suretiyle borcun ifa edilmemesi halinde söz konusu taşınır malı paraya çevirip alacağını öncelikli olarak oradan tahsil etme imkânı veren bir sınırlı ayni hak türüdür. Eğer taşınır mal paraya çevrildiğinde borcu karşılamazsa borçlunun sorumluluğu devam eder. Yani borçlunun sorumluluğu sadece o taşınır mal ile sınırlı değildir. (şahsi sorumluluk).

(B), Taşınmaz yükü, borçlunun borcunu ifa etmemesi halinde sadece taşınmazıyla sınırlı olarak sorumlu olduğu sınırlı ayni hak türüne denir. Rehinden farklı olarak taşınmaz yükünde şahsi değil ayni sorumluluk vardır. Yani borçlu sadece taşınmazıyla sınırlı sorumludur.

(C), İki taraf arasında yapılan bir sözleşmeyle alacaklının kazandığı alacak hakkını bir alacağın devri (temliki) sözleşmesiyle üçüncü kişiye devretmesidir.

(D), Takas, borcu muaccel olan tarafın tek taraflı irade beyanıyla borcuna karşılık özdeş ve karşılıklı olan alacağıyla mahsup etmesine denir.

(E), Mehil, alacaklının, borçlunun borcunu ifa edebilmesi için tanınan ek süreye denir.
C'dir.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

55. Defi hakları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Defi hakları, yararlanma hakları arasında yer alır.
B) Defi hakları sayesinde hak sahibi tek taraflı irade beyanıyla başka bir kişinin hukuki alanını etkilemektedir.
C) Defi hakları bir anlamda borçluya tanınmış olan savunma araçlarıdır.
D) Defi hakkının ileri sürülmesi durumunda, karşı tarafın hakkı mevcut olmakla beraber hukuk düzenince defi hakkını ileri sürene borcunu ifa etmeme hakkı tanınmış olur.
E) İtiraz bir olay olduğu ve hâkim tarafından resen göz önünde tutulduğu halde defi bir haktır ve kullanılması hak sahibinin ileri sürmesine bağlıdır.

Cevap: **Defi,** borçlunun alacaklının alacak hakkını kabul etmekle birlikte ifadan kaçınmasına imkân veren savunma hakkına denir. Defi:

- Bir hakka dayanır.
- Hâkim tarafından resen dikkate alınmaz.
- Sadece borçlu tarafından ileri sürülebilir.
- Mesela, zamanaşımı defi, ödemezlik defi, tartışma defi

(A) Defi, bir yararlanma hakkı değil savunma hakkıdır.

A'dır.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

56. Rekabet yasağı sözleşmesinde işçinin işverene borçlandığı edim, aşağıdaki edim türlerinden hangisine girer?

A) Katlanma edimi
B) Yapma edimi
C) Verme edimi
D) Yapmama edimi
E) Bölünebilir edim

Cevap: Verme edimi bir olumlu edimdir. Mesela satım sözleşmesinde borçlunun malı teslim etme borcu.

Yapma edimi bir olumlu edimdir. Mesela hizmet sözleşmesiyle bir işçinin, işverenin yanında çalışmayı üstlenmesidir.

Rekabet etmeme sözleşmesi ise bir yapmama edimidir. Çünkü bu sözleşmeyle işçi, işverenin yaptığı türden bir işi yapmamayı kabul etmektedir.

Katlanma edimi, geçit irtifakında söz konusu olur. Geçit irtifakında, hakkın sahibi taşınmaz malikinin taşınmazı üzerinde geçit hakkına sahip olurken malik hak sahibi lehine bu hakka katlanma borcu altındadır.

Bölünebilir edim, niteliğinde esaslı bir değişikliğe uğramadan birden fazla parçaya ayrılabilen mallara denir.

D'dir.

İç Denetçilik Kasım 2010

57. İcap ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İcap tek taraflı bir irade açıklamasıdır.
B) İcap karşı tarafa yöneltilmiş olmalıdır.
C) Geçerli bir icabın mutlaka belli bir şahsa veya şahıslara yöneltilmiş olması gerekir.
D) Geçerli bir icabın kural olarak sözleşmenin bütün esaslı noktalarını kapsaması gerekir.
E) İcabı yapanın icabıyla bağlı kalmak niyetinde olması gerekir.

Cevap: İcap (yeni kanunda öneri), bir kişinin sözleşme kurmak amacıyla tek taraflı olarak gerçekleştirdiği irade beyanına denir. Bir irade beyanının öneri olarak kabul edilebilmesi için:
- Ulaşması gerekli tek taraflı bir irade beyanı gerekir.
- Öneriyi yapan önerisiyle bağlı kalma niyeti taşımalıdır. Aksi takdirde bu bir öneri olmaz. Latife beyanı olur.
- İcap bir kişiye yönelik gerçekleştirilebileceği gibi genele de yönelik olabilir.
- Önerinin sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını ihtiva etmelidir. Aksi takdirde öneri değil, öneriye davet olur.

C'dir.

KPSS 2010

58. İcap ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İcap, tek taraflı ve varması gerekli bir irade açıklamasıdır.
B) İcap, kurulması istenen sözleşmenin bütün esaslı noktalarını içermelidir.
C) İcap, mutlaka belli bir kimseye yöneltilmelidir.
D) İcap, icapçının sözleşme yapma konusundaki iradesini ciddi bir şekilde yansıtmalıdır.
E) Bir sözleşmenin meydana gelmesi için gerekli olan iki irade açıklamasından zaman bakımından önce yapılana icap adı verilir.

Cevap: İcap (yeni kanunda öneri), bir kişinin sözleşme kurmak amacıyla tek taraflı olarak gerçekleştirdiği irade beyanına denir. Bir irade beyanının öneri olarak kabul edilebilmesi için:
- Ulaşması gerekli tek taraflı bir irade beyanı gerekir.
- Öneriyi yapan önerisiyle bağlı kalma niyeti taşımalıdır. Aksi takdirde bu bir öneri olmaz. Latife beyanı olur.
- İcap bir kişiye yönelik gerçekleştirilebileceği gibi genele de yönelik olabilir.

Önerinin sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını ihtiva etmelidir. Aksi takdirde öneri değil, öneriye davet olur.

C'dir.

KPSS 2010

59. Bir sözleşmenin geçerli surette meydana gelebilmesi için uyulması gereken şekle ne ad verilir?

A) İspat şekli B) Yazılı şekil C) Resmî şekil
D) İradi şekil E) Geçerlilik şekli

Cevap: Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe hiçbir şekle bağlı değildir.

Kural şekil serbestisi olmakla birlikte bazı hallerde irade açıklaması Kanun tarafından belli bir şekle tabi kılınmıştır.

Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak **geçerlilik şeklidir.**

GEÇERLİLİK ŞEKLİ (KARİNE)

Bir sözleşmenin geçerli surette meydana gelebilmesi için uyulması gereken şekle geçerlilik şekli denir.

Geçerlilik şekline uyulmadan yapılan işlem davalı tarafından mahkemede ikrar edilse bilse yargıç tarafından reddedilmelidir.

Geçerlilik şekline ilişkin hükümler emredicidir. Taraflar aksini kararlaştıramazlar.

İSPAT ŞEKLİ

Geçerli bir şekilde kurulması için öngörülen şekil olmayıp taraflar uyuşmazlık çıktığında o hukuki ilişkinin ispatı bakımından önem arz eden şekle ispat şekli denir. E'dir.

KPSS 2010

60. Aşağıdakilerden hangisi tek tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğini taşır?

A) Satım sözleşmesi
B) Vekâlet sözleşmesi
C) Fesih beyanı
D) Vasiyetname
E) Bağışlama sözleşmesi

Cevap: Satım sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.
Vekâlet sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.
Fesih beyanı, tek taraflı bir hukuki işlemdir
Vasiyetname, tek taraflı bir hukuki işlemdir.
Bağışlama sözleşmesi, tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.
E'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

61. Borçlar Kanunu'na göre, sözleşme özgürlüğü aşağıdaki özgürlüklerden hangisini kapsamaz?

A) Sözleşme yapma özgürlüğü
B) Sözleşmenin diğer tarafını seçme özgürlüğü
C) Sözleşmenin içeriğini düzenleme özgürlüğü
D) Geçerlilik şekline tabi bir sözleşmeyi, bu şekle uymadan yapma özgürlüğü
E) Sözleşmeyi değiştirme ve ortadan kaldırma özgürlüğü

Cevap: SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ (İRADE SERBESTİSİ) KAPSAMI

SÖZLEŞME YAPIP YAPMAMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Kural olarak kimse sözleşme yapmaya zorlanamaz. Kendisi de bir başkası ile sözleşme yapmaya zorlanamaz.

İstisna 4077 sayılı TKHK göre "numunedir" veya "satılık değildir" ibaresi bulunmayan bir malın, ticari bir kuruluşun vitrininde, rafında veya açıkça görülebilir herhangi bir yerinde sergilenmesi halinde satıcı bu malların satışından imtina edemez.

SÖZLEŞMENİN KARŞI TARAFINI SEÇME ÖZGÜRLÜĞÜ

Kural hiç kimse belirli bir kimseyle sözleşme yapmaya zorlanamaz.

İstisna kamu hizmeti gören kurumlar (mesela, elektrik, doğalgaz) veya hukuki ya da fiili tekel hakkına sahip kişi ve kurumlar (mesela, bir ilçedeki tek fırın) sözleşme yapmak zorundadır.

SÖZLEŞMENİN ŞEKLİNİ SEÇME ÖZGÜRLÜĞÜ

Kanunda açıkça belli bir şekil öngörülmediği sürece sözleşmelerin geçerliği şekle tabi değildir.

NOT: Kanun bir sözleşmeyi geçerlilik şekline tabi kılmışsa artık tarafların bu şekle riayet etmeleri gerekir. Ancak taraflar kanunda öngörülen şekil kuralının üstünü kararlaştırabilirler ancak altını kararlaştıramazlar. Mesela, yazılı yapılması öngörülen alacağın devri sözleşmesinin noterde resmi yapılmasına karar verebilirler ancak sözlü yapılmasına karar veremezler.

SÖZLEŞMEYİ DEĞİŞTİRME VEYA TAMAMEN ORTADAN KALDIRMA

Taraflar anlaşarak daha önceden yapmış oldukları sözleşmeyi değiştirebilir, kısmen ya da tamamen ortadan kaldırabilir.

SÖZLEŞMENİN KONUSUNU VE İÇERİĞİNİ SEÇME

Borçlar Kanunun 27.maddesine aykırı olmamak şartıyla sözleşmeye konu şeyi, miktarını, niteliğini, özelliklerini, ifa zamanını, biçimini, yerini serbestçe kararlaştırabilirler D'dir.

KPSS 2009

62. Sözleşme kurmaya yönelik açıklanan ilk irade beyanı olan icap ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İcap, sözleşmenin tüm esaslı unsurlarını içermelidir.
B) İcapçı, icabı ile bağlanma iradesini taşımalıdır.
C) İcapçı, icabı ile bağlılık süresini belirlese dahi, kendisi tek taraflı iradesiyle bu süreyi kısaltabilir.
D) İcap, belli bir kişi veya kişilere yönelebileceği gibi bir topluluğa da yöneltilebilir.
E) Muhatap tarafından reddedilen icap, geçerliğini ve bağlayıcılığını kaybeder.

Cevap: Bir kişinin sözleşme kurmak amacıyla karşı tarafa ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanına öneri (icap) denir.

Bir irade beyanının öneri olarak kabul edilebilmesi için:

- Sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını taşımalıdır.
- Öneride bulunan önerisiyle bağlı olma niyeti taşımalıdır. Aksi takdirde latife beyanı söz konusu olur ve kişi gerçekleştirdiği irade beyanıyla bağlı olmaz.
- Öneri karşı tarafa ulaşmış olmalıdır. Öneride bulunan kişi önerinin karşı tarafa ulaşmasıyla önerisiyle bağlı olur. Süresiz icapta karşı taraf derhal kabul beyanında bulunmazsa kişi önerisiyle bağlı olmaktan kurtulur. Ya da karşı tarafın ret beyanında bulunması halinde kişi icabıyla bağlı olmaktan kurtulur. Süreli icapta ise icapta bulunan kişi belirlediği süre zarfında icabıyla bağlıdır. Artık icabını geri alamaz. İcabıyla bağlı olacağı süreyi kısaltamaz ancak uzatabilir.

Öneri belli bir kişiye yöneltilmiş olması şart değildir. Genele yönelik öneride söz konusu olabilir.

C'dir.

KPSS 2009

63. Bir heykeltıraşın bir kişinin heykelini yapmayı üstlenmesi ne tür bir edimdir?

A) Olumsuz edim
B) Şahsi edim
C) Devirli edim
D) Maddi edim
E) Bölünebilir edim

Cevap: (A) Olumsuz (menfi) bir davranışla gerçekleştirilen edimlere olumsuz edim denir. Mesela, rekabet etmeme, manzara kapatmama.

(B) Borçlunun şahsının önem arz ettiği dolayısıyla sadece borçlu tarafından ifa edilmesi zorunlu olan edimlere şahsi edim denir. Mesela bir heykeltıraşın heykel yapması, bir ressamın resim yapması.

(C) Bir defada, tek bir seferde değil de belirli aralıklarla ifa edilen edimlere devirli (dönemsel) edim denir.

(D) Borçlunun şahsının önem arz etmediği dolayısıyla sadece borçlu değil üçüncü kişiler tarafından da ifa edilebilecek edimlere denir. Mesela, para borcu.

(E) Niteliğinde ya da mahiyetinde esaslı bir değişikliğe uğramaksızın birden fazla parçaya ayrılabilen edimlere bölünebilir edim denir. Mesela, para, kömür.

B'dir.

Adli Hâkimlik 2008

64. A'nın maliki olduğu apartmanda biri zemin katta, diğeri onun bir üstünde iki daire boştur. Her iki dairenin de bulunduğu katların dışarıdan girişi vardır. B, A'ya bir mektup yazarak giriş katındaki daireyi aylık 300 YTL'ye tutmak istediğini bildirir. A kabul eder. Dairenin teslimi sırasında A, B'ye zemin kattaki daireyi teslim etmek ister. B, bu daireden daha büyük olan, zemin katının üzerindeki dairenin kiralanmış olduğunu iddia eder.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Sözleşme, konusu imkânsız olduğundan batıldır.
B) A, hataya düştüğü için sözleşmeyi iptal edebilir.
C) B, hataya düştüğü için sözleşmeyi iptal edebilir.
D) Tarafların irade beyanları arasında uyuşma yoktur, sözleşme kurulmamıştır.
E) Güven nazariyesine göre sözleşme A'nın iradesine uygun olarak kurulmuştur.

Cevap: Borçlar Kanununa göre sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur.

İrade açıklaması, açık veya örtülü olabilir.

Taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, sözleşme kurulmuş sayılır.

İkinci derecedeki noktalarda uyuşulamazsa hâkim, uyuşmazlığı işin özelliğine bakarak karara bağlar.

Olayda taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmazlığa düşmüştür. Bir sözleşmenin esaslı noktalarındaki sakatlık o sözleşmeyi "YOK" hükmünde kılar. Dolayısıyla sözleşme hiç kurulmamıştır. Hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaz.

A seçeneğinde ifade edildiği gibi bir imkânsızlık hali söz konusu değildir. Çünkü imkânsızlığın söz konusu olabilmesi için borcun ifası hiçbir şekilde mümkün olmamalıdır. Olayda daireyi teslim etme noktasında bir imkânsızlık hali yoktur. Sadece B'nin öneride bulunduğu daire ile A'nın kabul ettiği daire arasında bir uygunsuzluk hali vardır.

Olayda yanılmaya (hata) dayanan bir irade bozukluğu hali de söz konusu değildir. Çünkü yanılmadan söz edebilmek için bir kişinin iradesi ile beyanı arasında bir uygunsuzluk bulunması gerekir. Ancak B'nin iradesi ile beyanı arasında bir uygunsuzluk yoktur. B'nin beyanda bulunduğu daire değil de başka bir daire malik A tarafından kabul edilmiştir. Tarafların iradesi uyuşmamıştır. Oysa yanılmada tarafların iradeleri birbirine uygun olmakla birlikte taraflardan birinin iradesi ile beyanı arasında sakatlık vardır.

D'dir.

Adli Hâkimlik Mart 2008

65. Aşağıdaki hukuki işlemlerden hangisi adi yazılı şekilde yapıldığı durumlarda geçersizdir?

A) Taşınırlara ilişkin bağışlama taahhüdü
B) Taşınmazlara ilişkin ön alım sözleşmesi
C) Taşınmazlara ilişkin alım sözleşmesi
D) Kefalet sözleşmesi
E) Alacağın temliki

Cevap: (A) Taşınır bağışlama taahhüdü adi yazılı şekle tabidir.
(B) Taşınmazlara ilişkin ön alım sözleşmesi adi yazılı şekle tabidir.
(C) Taşınmazlara ilişkin alım sözleşmesi resmi şekle tabidir.
(D) Kefalet sözleşmesi nitelikli yazılı şekle tabidir.
(E) Alacağın temliki sözleşmesi adi yazılı şekle tabidir.
C'dir.

ÖNEMLİ

Bu sorunun "hangisi yazılı şekle tabi değildir" şeklinde sorulması daha isabetli olurdu. Çünkü kefalet sözleşmesi adi yazılı şekle değil, nitelikli yazılı şekle tabi bir sözleşmedir. Ancak seçenekler arasında resmi şekle tabi olan alım sözleşmesinin bulunmasından sonra böyle bir ayrıma gitmek teferruat olur.

Sayıştay Denetçi Yrd. 2008

66. Aşağıdakilerden hangisi eksik borçlar arasında yer almaz?

A) Kumar ve bahisten doğan borçlar
B) Ahlaki ödevden doğan borçlar
C) Zaman aşımına uğramış olan borçlar
D) Evlenme tellallığından doğan borçlar
E) Sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlar

Cevap: Eksik borçta borç vardır ancak alacaklının borçluyu ifaya zorlama imkânı yoktur. Kısaca, borç vardır ama sorumluluk yoktur.

- Borç talep ve dava edilebilir. Ancak talep ve dava edilen eksik borçtan dolayı sorumluluk olmadığından borçlunun ifadan kaçınma imkânı vardır.

- Eksik borç, borçlu tarafından kendi isteği ile ifa edildiğinde tamamen geçerli bir ifa olarak kabul edilir. Geçerli olan bu ifa:

- Bağışlama sayılmaz.
- Sebepsiz zenginleşme teşkil etmez.
- Hata ile ödemiş olsa geri istenemez.

En önemli eksik borçlar:

- Kumar ve bahisten doğan borçlar
- Evlenme tellallığından doğan borçlar
- Ahlaki görevlerden doğan borçlar
- Zamanaşımına uğramış borçlar

E'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 2007

67. Aşağıdakilerden hangisi hukuki işlem değildir?

A) Temerrütte bulunan borçluya ek süre tayini
B) Takas beyanı
C) Sözleşmenin feshi
D) Şirket yönetim kurulu kararı
E) İlan suretiyle vaat

Cevap: **Hukuki işlemler:** Bir ya da birden çok kişinin hukuka aykırı olmamak şartıyla belli bir hukuki sonuca yönelik irade beyanlarına hukuki işlem denir. Bir hukuki işlemin meydana gelebilmesi için:

- İrade beyanı olmalıdır
- Bu irade beyanı belli bir hukuki sonuca yönelmiş olmalıdır.
- Bu irade beyanına hukuki bir sonuç bağlanmış olmalıdır.

(B) Takas beyanı, tek taraflı bir hukuki işlemdir.

(C) Fesih beyanı, tek taraflı bir hukuki işlemdir.

(D) Yönetim kurulu kararı, çok taraflı bir hukuki işlemdir.

(E) İlan yoluyla vaat, tek taraflı bir hukuki işlemdir.

Hukuki İşlem Benzeri Fiil: İrade beyanında bulunan kişinin, hukukun bu irade beyanına bağlamış olduğu sonucu kast etmiş olup olmadığına bakılmaksızın, bu kişinin irade beyanıyla, hukukun kendiliğinden bağlamış olduğu sonucu meydana getirmesine hukuki işlem benzeri fiil denir. Mesela, ihtar, mehil.

Kural olarak borçlu alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Alacaklı ihtarda bulunurken borçluyu temerrüde düşürmek kastı olmasa da hukuk ihtara bu sonucu bağlamış olduğundan borçlu ihtarla birlikte kanun gereği kendiliğinden temerrüde düşecektir.

Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının kanunda belirtilen seçimlik hakları kullanabilmesi için borçluya mehil (ek süre) vermesi gerekmektedir. Alacaklı, borçluya mehil verirken bu seçimlik hakları kullanmayı kast etmemiş olsa bile kanun gereği bu seçimlik hakları kullanma yetkisini kendiliğinden kazanacaktır.
A'dır.

Adli Hâkimlik Mart 2007

68. Aşağıdakilerden hangisi yenilik doğuran haklardan biri değildir?

A) Seçimlik borçlarda seçim hakkı
B) Takas
C) Aynen ifa ile birlikte gecikme tazminatı talep etme hakkı
D) Aynen ifadan vazgeçerek müspet zararın tazminini talep etme hakkı
E) Mirasın reddi

Cevap: Yenilik doğuran haklar kural olarak tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki ilişki meydana getiren veya mevcut hukuki ilişkiyi değiştiren ya da tamamen ortadan kaldıran haklardır.

Kurucu Yenilik Doğuran Haklar: Bir kimsenin tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki ilişki meydana getiren haklardır. Mesela, alım, önalım, gerialım, kabul, tanıma.

Değiştirici Yenilik Doğuran Haklar: Bir kimsenin tek taraflı irade beyanıyla mevcut bir hukuki ilişkiyi değiştiren haklardır. Mesela, seçimlik borçlarda seçim hakkının kullanılması, ayıplı malın ayıpsızı ile değiştirilmesi, satış bedelinden indirim talep etme, ayıplı malın ücretsiz onarımı, karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde ifadan vazgeçip müspet zararın tazmini

NOT: Aynen ifa ile birlikte gecikme tazminatının talep edilmesi yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğinde değildir. Çünkü aynen ifa ve gecikme tazminatının talebinde kişi yeni bir hukuki ilişki meydana getirmediği gibi değiştirmemektedir ve sona erdirmemektedir.

Bozucu Yenilik Doğuran Haklar: Bir kimsenin tek taraflı irade beyanıyla mevcut bir hukuki ilişkiyi ortadan kaldıran haklardır. Mesela, fesih, iptal, azil, istifa, feragat, mirasın reddi, mirasçılıktan çıkarma, takas

YENİLİK DOĞURAN HAKLARIN ÖZELLİKLERİ

Y.D.H. kural olarak tek taraflı irade beyanıyla kullanılırlar ve karşı tarafa ulaşmasıyla hukuki sonuç meydana getirirler.

Y.D.H. bir kez kullanıldıklarında sona erer. Dolayısıyla geri alınmaları veya değiştirilmeleri mümkün değildir.

Y.D.H. kural olarak şarta veya vadeye bağlanamazlar

Y.D.H. kural olarak zamanaşımı değil, hak düşürücü süreye tabidir.

C'dir.

KPSS 2007

69. Bir sözleşmede, taraf irade beyanlarının sözleşmenin esaslı noktaları üzerinde uyuşmamış olması durumunda aşağıdakilerden hangisi söz konusu olur?

A) Sözleşme batıldır.
B) Sözleşme yok hükmündedir.
C) Sözleşme iptal edilebilir.
D) Sözleşme eksiktir.
E) Sadece sözleşmedeki o kayıt hükümsüzdür.

Cevap: YOKLUK: Sözleşmenin kurucu unsurlarında sakatlık olması halinde sözleşme yok hükmündedir.

Sebepleri: Tarafların irade beyanlarının birbirine ulaşmaması, tarafların irade beyanlarının uyuşmaması, sözleşmenin esaslı unsurlarının hiç ya da birinin bulunmaması, tarafların yan edim yükümleri üzerinde konuşmuş fakat mutabık kalamaması.

Sonuçları: Sözleşme kendiliğinden baştan itibaren hüküm ifade etmez. Hukuki işlemin yokluğu her zaman ve herkes tarafından ileri sürülebilir, hâkim resen dikkate alır. Yokluk halinde sözleşme daha sonra izin ya da icazetle veya belli bir zamanın geçmesiyle geçerli hale gelmez.

KESİN HÜKÜMSÜZLÜK: Kurucu unsurları bulunan bir sözleşmenin Kanun'da öngörülen geçerlilik şartlarını taşımaması halinde sözleşme kesin hükümsüzdür.

Sebepleri: Ehliyetsizlik, şekle aykırılık, muvazaa, kanuna, emredici hükümlere, kamu düzenine, şahsiyet haklarına ve ahlaka aykırılık, imkânsızlık.

Sonuçları: Sözleşme kendiliğinden baştan itibaren hüküm ifade etmez. Herkes tarafından ileri sürülebilir. Hâkim resen dikkate alır. İstihkak / sebepsiz zenginleşmeye göre iadesi gerekir. Hakkın kötüye kullanılması teşkil etmemeli. Kusurlu taraf, kusursuz tarafın, geçersiz olan sözleşmenin geçerliliğine güvenerek uğradığı menfi zararı gidermek zorundadır.

YOKLUK İLE KESİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜN ORTAK SONUÇLARI

- Sözleşme baştan itibaren kendiliğinden hüküm ifade etmez.
- Herkes tarafından ileri sürülebilir.
- Hâkim tarafından resen dikkate alınır.
- İleri sürülmesi herhangi bir süreye tabi değildir.
- Hiçbir şekilde sonradan geçerli hale gelmez.

YOKLUK VE KESİN HÜKÜMSÜZLÜK ARASINDAKİ FARKLAR

- Tahvil sadece kesin hükümsüz sözleşmelerde söz konusu olur.
- Sadece kesin hükümsüzlüğün ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması teşkil etmemeli.

KISMİ HÜKÜMSÜZLÜK

Sebepleri: B.K.m.27/2: "Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur." Sözleşmenin tümünün değil, bazı hükümlerin geçerlilik unsurlarının eksik olmasıdır.

Sonuçları: Kural olarak sözleşme geçerlidir. Sadece hükümsüz olan kısımlar yazılmamış sayılır. İstisnai olarak sözleşmenin geri kalanı bir anlam ifade etmiyorsa ya da geçersiz sayılan kısımlar olmadan o sözleşmeyi yapmayacak ya da en azından bu şartlarda yapmayacak idiyse sözleşmenin tamamı geçersiz olur.

İPTAL EDİLEBİLİRLİK

Sebepleri:

1. Kişiyi baştan itibaren bağlamayan, ancak süresi içinde iptal edilmezse, bağlayıcı hale gelen hukuki işlemler (düzelebilir geçersizlik):Yanılma, aldatma, korkutma
2. Geçerli olarak kurulmuş, ancak süresi içerisinde iptal edildiğinde baştan itibaren geçersiz olan hukuki işlemler (bozulabilir geçerlilik): Aşırı yararlanma

Sonuçları: İptal hakkı karşı tarafa yöneltilecek tek taraflı bir irade beyanı ile kullanılır. Dolayısıyla dava açmaya gerek yoktur.

İptal hakkı kullanılmadıkça hâkim iptal hakkının varlığını resen dikkate alamaz.

İptal hakkının Kanun'da öngörülen süreler içinde kullanılması gerekir. Bu süreler hak düşürücü süre niteliğindedir. İptal bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılmasıdır.

Aldatma ve korkutma da ayrıca daimi defi hakkı vardır.

Kesin hükümsüzlükten farklı olarak iptal edilebilen hukuki işlemler onamayla baştan itibaren geçerli hale geleceği gibi, süresi içinde iptal hakkı kullanılmazsa sözleşmeye onay verilmiş sayılır (icazet karinesi-kesin karine).

NOKSANLIK

Sebepleri: Sınırlı ehliyetsizin işlemleri, yetkisiz temsilcinin işlemleri

Sonuçları: Noksan hukuki işlemler askıdadır. Sınırlı ehliyetsiz ya da temsil olunan sözleşmeyle bağlı olmamakla birlikte karşı taraf sözleşmeyle bağlıdır. Onay verilirse sözleşme baştan itibaren geçerli, onay verilmezse baştan itibaren geçersizdir.
B'dir.

Adli Hâkimlik 2006

70. Aşağıdakilerden hangisi değiştirici yenilik doğuran bir haktır?

A) Mirasçılıktan çıkarma
B) Fesih hakkı
C) Mirasın reddi
D) İptal hakkı
E) Aynen ifadan vazgeçip müspet zararın tazminini talep etme hakkı

Cevap: Yenilik doğuran haklar bir kimse tarafından kullanıldıklarında yeni bir hukuki ilişki meydana getiren veya değiştiren ya da tamamen ortadan kaldıran haklardır.

- **Kurucu Yenilik Doğuran Haklar:** Bir kimsenin tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki ilişki meydana getiren haklardır. Mesela, alım, önalım, gerialım, kabul, tanıma.
- **Değiştirici Yenilik Doğuran Haklar:** Bir kimsenin tek taraflı irade beyanıyla mevcut bir hukuki ilişkiyi değiştiren haklardır. Mesela, seçimlik borçlarda seçim hakkının kullanılması, ayıplı malın ayıpsızı ile değiştirilmesi, satış bedelinden indirim talep etme, ayıplı malın ücretsiz onarımı, karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde ifadan vazgeçip müspet zararın tazmini
- **Bozucu Yenilik Doğuran Haklar:** Bir kimsenin tek taraflı irade beyanıyla mevcut bir hukuki ilişkiyi ortadan kaldıran haklardır. Mesela, fesih, iptal, azil, istifa, feragat, mirasın reddi, mirasçılıktan çıkarma, takas

YENİLİK DOĞURAN HAKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Y.D.H. kural olarak tek taraflı irade beyanıyla kullanılırlar ve karşı tarafa ulaşmasıyla hukuki sonuç meydana getirirler.
- Y.D.H. bir kez kullanıldıklarında sona erer. Dolayısıyla geri alınamaz ya da değiştirilmez
- Y.D.H. kural olarak şarta veya vadeye bağlanamazlar
- Y.D.H. kural olarak zamanaşımı değil, hak düşürücü süreye tabidir.

E'dir.

İdari Hâkimlik 2006

71. S ile A arasında adi yazılı olarak yapılan taksitle bilgisayar satım sözleşmesinde taksitlerden birinin gecikmesi halinde aylık % 5 gecikme faizi ödenmesi öngörülmüştür. A'nın taksitlerini sık sık geciktirmesi üzerine, S telefonla "bundan böyle gecikilen her ay için gecikme faizinin aylık % 10 olduğunu" bildirmiş, A da bunu kabul etmiştir.

Buna göre, taraflar arasında faizin aylık % 10 oranına çıkarılmasına ilişkin anlaşmayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Bu anlaşma icap ve kabul şeklinde oluşmuştur, geçerlidir.
B) Uyuşmazlık halinde, bu anlaşma ispat edildiğinde geçerlidir.
C) Bu anlaşma geçerlilik şekline uygun olmadığı için bağlayıcı değildir.
D) Bu anlaşma A'nın önceki taksitlerini geç ödediğinin ispat edilmesi halinde geçerlidir.
E) Bu anlaşma tehdit altında yapılmamış ise geçerlidir.

Cevap: Taşınır satım sözleşmesi her hangi bir şekle tabi değildir. Taraflar şekle tabi olmayan bir sözleşmeyi adi yazılı şekilde yapılmasına karar vermişlerdir. Dolayısıyla sözleşmede gerçekleştirecekleri değişiklikleri de kararlaştırdıkları şekle uygun bir şekilde yapmaları gerekir. Oysa olayda yazılı şekilde yapılmasını kararlaştırdıkları sözleşmedeki değişikliği aynı şekilde (adi yazılı şekil) değil sadece telefonla aramak suretiyle gerçekleştirmişlerdir. Yapılan değişiklik şekle aykırı olduğundan geçersizdir. C'dir.

Sayıştay Denetçi Yrd. 2006

72. Aşağıdakilerin hangisinde yapılan sözleşme geçersizdir?

A) Temsil yetkisinin üçüncü şahıslara bildirilmesi, ancak sonradan geri alınmasının veya sınırlandırılmasının üçüncü şahıslara duyurulmaması halinde, temsilcinin iyi niyetli üçüncü şahıslarla yaptığı sözleşme
B) Temsilciye temsil yetkisine sahip olduğunu gösteren bir belge verilmesi, ancak temsil yetkisinin sona ermesine rağmen temsil edilen veya mirasçılarının yetki belgesinin iadesini talep etmemeleri halinde, yetki belgesine güvenerek iyi niyetli üçüncü şahısların temsilci ile yaptıkları sözleşme
C) Eski alacaklı ile borçlu arasında yapılan alacağın temliki işlemine borçlunun muvafakat vermemesi
D) Sözleşme konusu edimin sözleşmenin kurulmasından sonra tarafların sorumlu olmadığı bir nedenle objektif olarak imkânsız hale gelmesi
E) Üçüncü şahıs yararına sözleşmede lehtarın kendisine yapılan ifayı kabul etmemesi

Cevap: (A), Temsil yetkisinin üçüncü şahıslara **bildirilmesi (ilan)**, ancak sonradan geri alınmasının veya sınırlandırılmasının üçüncü şahıslara duyurulmaması halinde, temsilcinin iyi niyetli üçüncü şahıslarla yaptığı sözleşme geçerlidir ve temsil olunanı bağlar.

(B), Temsilciye temsil yetkisine sahip olduğunu gösteren bir **belge (yetki belgesi)** verilmesi, ancak temsil yetkisinin sona ermesine rağmen temsil edilen veya mirasçılarının yetki belgesinin iadesini talep etmemeleri halinde, yetki belgesine güvenerek iyi niyetli üçüncü şahısların temsilci ile yaptıkları sözleşme geçersizdir. Bu durumda temsil olunan her ne kadar temsilcinin yapmış olduğu işlemle bağlı olmasa da bu yetki belgesine güvenmek suretiyle sözleşmeyi akdeden üçüncü kişilerin menfi zararlarını gidermek zorundadır.

(C), Alacağın temliki (devri) alacaklı ve alacağı devralmak isteyen üçüncü kişi arasında yapılan yazılı bir sözleşmedir. Alacaklının alacağını devredebilmesi borçlunun rızasına gerek yoktur. Dolayısıyla borçlunun muvafakat göstermemesi alacağın devri sözleşmesini geçersiz kılmayacaktır.

(D), Sözleşme konusu edimin sözleşmenin kurulmasından sonra tarafların sorumlu olmadığı bir nedenle objektif olarak imkânsız hale gelmesi halinde sözleşme geçersiz olmaz. Bu durumda sözleşme geçerli ancak borç sona erer. Önceden ifada bulunan taraf edimini sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri isteyebilir.

ÖNEMLİ

Sözleşmenin geçersizliğine yol açan tek imkânsızlık hali sözleşmenin kurulmasından önce meydana gelen objektif imkânsızlık halidir. Mesela, satılan şimşek isimli yarış atının sözleşmenin kurulmasından önce ahırda çıkan yangın sebebiyle ölmesi.

(E), Üçüncü şahıs yararına sözleşmede lehtarın kendisine yapılan ifayı kabul etmemesi durumunda alacaklının temerrüdünden söz edilir. Alacaklının temerrüdü durumunda sözleşme geçersiz olmadığı gibi borç da sona ermez.

Alacaklının temerrüde düşmesi durumunda borçlu, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

Tevdi yerini, ifa yerindeki hâkim belirler. Bununla birlikte ticari mallar, hâkim kararı olmadan da bir ardiyeye tevdi edilebilir.

Sözleşmenin konusu olan şeyin niteliği veya işin özelliği tevdi edilmesine uygun düşmez veya teslim edilecek şey bozulabilir ya da bakımı, korunması veya tevdi edilmesi önemli bir gideri gerektirir ise, borçlu, alacaklıya önceden ihtarda bulunması koşuluyla, hâkimin izniyle onu açık artırma yoluyla sattırıp bedelini tevdi edebilir.

Teslim edilecek şey, borsada kayıtlıysa veya piyasa fiyatı varsa ya da yapılacak gidere oranla değeri az ise, satışın açık artırma yoluyla yapılması zorunlu olmadığı gibi, hâkim, önceden ihtarda bulunma koşulunu aramaksızın satışa izin verebilir.
B'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2006

73. Aşağıdakilerin hangisinde butlan yoktur?

A) Bir anlaşma kamu düzenine aykırı yapılmışsa
B) Bir anlaşma kurucu unsurları taşımıyorsa
C) Bir anlaşma emredici şekil kurallarına aykırı yapılmışsa
D) Bir anlaşmanın yapıldığı anda içeriğinin yerine getirilmesi imkânsızsa
E) Bir anlaşmanın içeriği ahlâk ve adaba aykırıysa

Cevap: Bir sözleşmenin geçerlilik unsurlarında eksiklik ya da sakatlık varsa o sözleşme kesin hükümsüzdür (geçersizdir / batıldır / butlandır).

Borçlar Kanununun 27. Maddesine göre: "Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür."

Ayrıca, bir sözleşmede şekle aykırılık, muvazaa, kanuna karşı hile varsa yine geçersizdir.

Ancak sözleşmenin geçerlilik unsurlarında değil de kurucu unsurlarında eksiklik ya da sakatlık varsa o sözleşme yok hükmünde olur.

Mesela, irade beyanları birbirine ulaşmamışsa ya da irade beyanları birbirine uygun değilse sözleşme yok hükmündedir.

Dolayısıyla bir anlaşmanın kurucu unsurları taşımıyorsa butlan değil yok hükmünde olur.

B'dir.

KPSS 2005

74. Bilgisayar ürünleri pazarlayan Z firması reklam kampanyası çerçevesinde ayrıntılı ürün modellerini ve fiyatlarını ihtiva eden kataloğu günlük bir gazete ile birlikte dağıtmıştır. Söz konusu gazeteyi okuyan ve bilgisayarını yenilemek isteyen M, katalogda 41 numaralı ürün olarak yer alan "CX-2650" modelini beğenir. Bilgisayarın bedeli 2100 YTL'dir. M, Z firmasından aldığı sipariş formunu doldururken dalgınlık sonucu 41 yerine 40 numarayı işaretler ve firmaya gönderir. 40 numaralı ürün, satış bedeli aynı fakat farklı özelliklere sahip "CX-2500" modelidir. Siparişi alan Z firması, satım bedelinin bir hafta içinde belirtilen hesap numarasına yatırılması halinde ürünü teslim edeceklerini M'ye bildirir. M, öngörülen tarihte satım bedelini öder ve firma da iki gün sonra bilgisayarı teslim eder. Teslimat sırasında yanlışlığı fark eden M, farklı bir model sipariş verdiğini ileri sürerek teslimatı reddeder.

Bu durum ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) M'nin sipariş formunu doldurarak Z firmasına göndermesi kabuldür.

B) Sözleşme, sipariş formunun Z firmasına ulaştığı anda kurulur; ancak hüküm ve sonuçlarını siparişin gönderildiği andan itibaren meydana getirir.

C) M'nin bir yıllık zamanaşımı süresi içinde hata sebebiyle sözleşmeyi iptal etmesi mümkündür.

D) Z firması, "CX-2650" modelini teslime hazır olduğunu bildirerek M'nin iptal hakkını kullanmasına engel olabilir.

E) M'nin sözleşmeyi iptal etmesi halinde Z firması sadece uğradığı menfi zararlarının tazminini talep edebilir.

Cevap: Z firmasının göndermiş olduğu katalog yeni Borçlar Kanununa göre bir **icaptır**. Ancak eski Borçlar Kanununa göre bunlar icap değil, icaba davet olarak kabul ediliyordu.

M, katalog içinde bir ürün beğenmiş ama yanlış kodlamak suretiyle sözleşmenin konusunda hataya düşmüştür. Bu durumda M, BK.m.31/2 göre esaslı bir hataya düşmüştür. Esaslı hataya düşen kişi sözleşme ile bağlı değildir. Fakat hatayı öğrenmesinden itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde iptal edebilir. Kişi kendi kusuruyla da hataya düşse sözleşmeyi iptal edebilir. Bu durumda karşı tarafın zararları gidermek zorundadır. Buna karşılık karşı taraf hatayı düzeltip istediği ürünü teslim etmeye hazır olduğunu bildirdiği takdirde artık hataya düşen kişi sözleşmeyi iptal edemez.

A seçeneği, M'nin sipariş formunu doldurarak Z firmasına göndermesi kabuldür.(eski Borçlar Kanununa göre yanlış yeni borçlar Kanununa göre doğrudur)

B seçeneği, Sözleşme, sipariş formunun Z firmasına ulaştığı anda kurulur; ancak hüküm ve sonuçlarını siparişin gönderildiği andan itibaren meydana getirir. (eski Borçlar Kanununa göre yanlış yeni Borçlar Kanununa göre doğrudur)

C seçeneği, M'nin bir yıllık zamanaşımı süresi değil, hak düşürücü süre içinde hata sebebiyle sözleşmeyi iptal etmesi mümkündür.

D Z firması, "CX-2650" modelini teslime hazır olduğunu bildirerek M'nin iptal hakkını kullanmasına engel olabilir.

E M'nin sözleşmeyi iptal etmesi halinde Z firması sadece uğradığı menfi zararları değil menfi zararın yanında hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim daha fazla tazminata da hükmedebilir.

D'dir.

Adli Hâkimlik 2004

75. Aşağıdakilerden hangisi, yenilik doğuran hakların özelliklerinden biri değildir?

A) Yenilik doğuran hakların kullanılması kural olarak şarta bağlanamaz.
B) Yenilik doğuran haklar daima yenilik doğuran dava ile kullanılır.
C) Yenilik doğuran haklar kullanılmakla sona erer.
D) Yenilik doğuran haklar kural olarak zamanaşımına tabi değildir,
E) Yenilik doğuran haklar kullanılıp sonuç doğurduktan sonra bundan dönülemez.

Cevap: Yenilik doğuran haklar, kural olarak tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukuki işlem kuran ya da değiştiren ya da sona erdiren haklardır.

YENİLİK DOĞURAN HAKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Yenilik doğuran haklar kural olarak tek taraflı irade beyanıyla kullanılır. Ancak istisnaen boşanma ve önalım hakkı gibi yenilik doğuran haklar dava yoluyla kullanılır.
- Yenilik doğuran hakların kullanılması kural olarak şarta bağlanamaz.
- Yenilik doğuran haklar kullanılmakla sona erer.
- Yenilik doğuran haklar kural olarak zamanaşımına değil hak düşürücü süreye tabidir.
- Yenilik doğuran haklar kullanılıp sonuç doğurduktan sonra bundan dönülemez.

B'dir.

KPSS 2004

76. Aşağıdakilerden hangisi sözleşmenin butlanına yol açan nedenlerden biri değildir?

A) Sözleşmenin konusunun sonradan imkânsız olması.
B) Taraflardan birinin hukuki işlem ehliyetine sahip olmaması.
C) Sözleşmenin emredici hukuk kuralına aykırı olması.
D) Sözleşmenin konusunun ahlaka aykırı olması.
E) Sözleşmenin konusunun kişilik haklarına aykırı olması.

Cevap: Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür (BK.m.27/1). Sözleşmenin geçersizliğine yol açan tek imkânsızlık türü başlangıçtaki objektif imkânsızlık türüdür.

Sözleşmenin sonradan imkânsız olması halinde sözleşme geçerlidir ancak borçlu kusurluysa borç sona erer ama borcun yerini tazminat alır. Borçlu kusursuz ise borç sona erer ve tazminat sorumluluğu da söz konusu olmaz.
A'dır.

KPSS 2002

77. A, onarması için malik M tarafından kendisine teslim edilen apartman dairesini kendi adına ve hesabına B'ye kiralamıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Kira sözleşmesi, konusu imkânsız olduğundan geçersizdir.
B) Kira sözleşmesi, M tarafından iptal edilebilir.
C) Kira sözleşmesi, A ve B arasında hukuki sonuç doğurur, M'yi bağlamaz.
D) Yetkisiz temsil söz konusudur; B iyiniyetli ise sözleşme M'yi de bağlar
E) M sözleşmeye icazet vermezse, B'nin borcu ifa imkânsızlığı nedeniyle sona erer.

Cevap: Bir kimse aynı eşya üzerinde birden fazla borçlandırıcı işlem gerçekleştirebileceği gibi kendisine ait olmayan bir eşya üzerinde de borçlandırıcı işlem tesis edebilir. Borçlandırıcı işlemler henüz bir hakka doğrudan etki etmediğinden yapılan bu işlemler geçerli olacaktır.

Olayda A kendisine ait olmayan bir apartman dairesini kendi adına ve hesabına B'ye kiralamıştır. Yapılan kira sözleşmesi geçerli bir sözleşmedir. Çünkü A sadece B'ye karşı borçlanmıştır. Kira sözleşmesi borçlandırıcı işlemdir (taahhüt işlemi).

Ancak yapılan kira sözleşmesi sadece A ve B arasında hukuki sonuç doğuracak, M'yi bağlamayacaktır. C'dir.

ÖNEMLİ

Kira sözleşmesini A doğrudan kendi adına ve hesabına gerçekleştirdiğinden burada bir temsil ilişkisi yoktur. Şayet A kira sözleşmesini M adına ve hesabına yapmış olsaydı yetkisiz temsil söz konusu olurdu. Yetkisiz temsil halinde yapılan işlemin M'yi bağlayabilmesi için M'nin yapılan kira sözleşmesine onay vermelidir. Aksi takdirde geçersiz olacaktır ve karşı tarafın menfi zararını yetkisiz temsilci karşılayacaktır.

KPSS 2002

78. Ahlaka aykırı amaç güden bir borç sözleşmesi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Borcun ifası imkânsız olduğundan, borç sona erer.
B) Sözleşme kesin olarak hükümsüz olup hiçbir borç doğurmaz, ancak verilen şeyin iadesi istenemez.
C) Sözleşme batıl olup alacaklı kendisine bu sözleşmeden doğan borcun ifası amacıyla verilen şeyi iade etmek zorundadır.
D) Taraflar sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edip verilen şeylerin iadesini talep edebilirler.
E) Sözleşme eksik borç doğurur.

Cevap: Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.
Bu kapsamda hukuka ve ahlaka aykırı amaç güden bir borç sözleşmesi kesin olarak hükümsüz olup, bu hükümsüzlüğe rağmen verilen şeyin iadesi de istenemez.
B'dir.

İdari Hâkimlik 2001

79. Bir satım sözleşmesinde taraf irade beyanlarının satılan mal üzerinde uyuşmamış olması durumunda aşağıdakilerden hangisi söz konusu olur?

A) Sözleşme yok hükmündedir.
B) Sözleşme batıldır.
C) Sözleşme iptal edilebilir.
D) Sözleşme eksiktir.
E) Sözleşme hâkim tarafından tamamlanır.

Cevap: Borçlar Kanununun 1 maddesine göre bir sözleşme karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarından oluşmaktadır.

İrade beyanlarının uyuşmaması halinde sözleşme yok hükmündedir. Mesela, A'nın cep telefonunu 1000 TL'ye satmak istediğini beyan etmesine karşılık B'nin 750 TL'ye alırım demesi halinde sözleşme yok hükmündedir. Çünkü irade beyanları uyuşmamıştır. A'dır.

İdari Hâkimlik 2001

80. S, arkadaşı T'ye ait buzdolabını kendi adına ve hesabına Ü'ye satmıştır.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) S ile Ü arasındaki satım sözleşmesi, sözleşmenin konusu baştan beri imkânsız olduğundan batıldır.

B) S ile Ü arasındaki sözleşme geçerlidir. S ifada bulunamazsa, Ü'nün zararlarını ödemek zorundadır.

C) S ile Ü arasındaki sözleşme T'nin icazet vermesiyle geçerli olur.

D) Burada dolaylı temsil vardır; T buzdolabını Ü'ye teslim etmedikçe S'den satım bedelini talep edemez.

E) Sözleşme geçerlidir; ancak S'nin ifada bulunması mümkün olmazsa borç sona erer.

Cevap: Bir kimse aynı eşya üzerinde birden fazla borçlandırıcı işlem gerçekleştirebileceği gibi kendisine ait olmayan bir eşya üzerinde de borçlandırıcı işlem tesis edebilir. Borçlandırıcı işlemler henüz bir hakka doğrudan etki etmediğinden yapılan bu işlemler geçerli olacaktır.

Olayda da S, T'ye ait buzdolabı kendi adına ve hesabına Ü'ye satmıştır ve yapılan bu satım sözleşmesi geçerli bir sözleşmedir. Taşınır satım sözleşmesi (olayda buzdolabı satımı) bir borçlandırıcı işlemdir (taahhüt işlemidir). S sadece Ü'ye karşı bir buzdolabı ifa (teslim) etme borcu altına girmiştir.

ÖNEMLİ

S bu işlemi kendi adına ve hesabına gerçekleştirdiğinden burada bir temsil ilişkisi söz konusu değildir. Yapılan işlemin doğrudan muhatabı S'dir.

Taşınır mallarda mülkiyet teslimle geçmektedir. Ancak bir kişinin tasarruf işlemi gerçekleştirebilmesi için mutlaka tasarruf hakkına sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla S'nin buzdolabın mülkiyetini Ü'ye devredebilmesi için öncelikle buzdolabın mülkiyetini kendi üstüne almalıdır. Aksi takdirde tasarruf işlemini yani teslim borcunu yerine getiremeyecek ve Ü'ye karşı borca aykırı davranmış olacak. Bu durumda S, Borçlar Kanununun 112 maddesi gereğince Ü'nün zararlarını karşılamak zorundadır.

Sonuç olarak S ile Ü arasındaki sözleşme geçerlidir. S ifada bulunamazsa, Ü'nün zararlarını ödemek zorundadır.

B'dir.

İRADE BOZUKLUKLARI ve AŞIRI YARARLANMA

KPSS 2019 (Uyarlama)

81. Aşağıdakilerden hangisi tek tarafın iradesi ile beyanı arasında bilerek ve isteyerek meydana getirdiği bir uygunsuzluk halidir?

A) Mutlak muvazaa
B) Nispi muvazaa
C) Açıklamada yanılma
D) Aşırı yararlanma
E) Zihni kayıt

Cevap: İradesine (arzusuna) uymayan bir irade beyanını bir kimse *"bilerek ve isteyerek"* yapıyorsa, ya **zihni kayıt** ya da **latife beyanı** söz edilir.

Zihni kayıt: Bir kimse arzu etmediği bir beyanı bilerek yapmışsa, mesela bir teklifi reddetmek istemesine rağmen kabul beyanında bulunmuşsa, bir **"zihni kayıt"** söz konusu olur[2]. Örneğin, bankadan kredi almak isteyen (A), yakın arkadaşı (B)'nin kendisine kefil olmasını ister. (B), hiç istemediği halde sırf arkadaşı (A)'yı kırmamak adına kefil olmayı kabul ederse, zihni kayıttan söz edilir. Yapılan beyan, **güven prensibi** çerçevesinde değerlendirilir. Karşı tarafın durumu bilmemesi halinde, bu beyan sözleşmenin kurulmasına yol açar[3]. Zihni kayıtla beyanda bulunan, beyanı **bilerek** yaptığı için yanılma hükümleri uygulanmaz. Zihni kayıtta, güven prensibi kapsamında **"beyan unsuru"** dikkate alınır.

Latife beyanı: Bir kimse herhangi bir şekilde hukuki bir sonuç doğurmasını istemediği halde karşı tarafın ciddiye almayacağı düşüncesiyle bir öneri veya kabul beyanında bulunursa, **"latife beyanı"** söz konusu olur[4]. Örneğin, bir tiyatro oyununda oyuncu (A)'nın oyuncu (B)'ye rol icabı evlenmeyi teklif etmesi halinde, latife beyanından söz edilir. Yapılan beyan, **güven prensibi** çerçevesinde değerlendirilir. Karşı taraf, beyanın ciddi olmadığını anlamışsa veya hal ve şartlara göre anlaması gerekiyorsa, ortada ciddi bir irade beyanı bulunmadığı için bu beyan hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. Ancak karşı taraf beyanı ciddi bir irade beyanı saymakta haklı ise, latife beyanı ciddi bir irade beyanının sonuçlarını doğurur. Ancak bu durumda, latife beyanında bulunan kişi yanılma hükümlerinden yararlanabilir[5]. Latife beyanında, güven prensibi kapsamında **"irade unsuru"** dikkate alınır.

---

2 OĞUZMAN/ÖZ S.90
3 OĞUZMAN/ÖZ S.90
4 OĞUZMAN/ÖZ S.91
5 OĞUZMAN/ÖZ S.91

Açıklanmada yanılma: İrade beyanı ile irade (arzu) arasındaki farklılık *"istenmeyerek"* meydana gelmişse, **açıklamada yanılma (beyan hatası)** söz konusu olur.

Muvazaa: Bir sözleşmede muvazaa, tarafların, yaptıkları sözleşmenin hiç hüküm doğurmaması **(mutlak muvazaa)** veya görünüşteki sözleşmeden başka bir sözleşmenin hükümlerini doğurması **(nispi muvazaa)** hususundaki anlaşmalarıdır[6]. Dikkat edilirse, muvazaa halinde tek taraflı değil, iki taraflı

Aşırı yararlanma: Aşırı yararlanma, bir irade bozukluğu hali değildir. Aşırı yararlanmada taraflardan biri, diğer tarafın zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle, edimler arasında açık bir oransızlık meydana getirmektedir.

E'dir.

Sayıştay 2019 (Uyarlama)

82. Ahmet, kendisine tavsiye edilen avukat Olcay Ekşioğlu'na vekalet vermek isterken yanlışlıkla avukat Olcay Aslan'a vekalet verir.

Buna göre, Ahmet'in yanılmasının hukuki niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sözleşmenin niteliğinde yanılma
B) Sözleşmenin konusunda yanılma
C) Sözleşmenin tarafında yanılma
D) Sözleşme tarafının niteliklerinde yanılma
E) Saikte yanılma

Cevap: İradenin beyanındaki sakatlık, iradenin (arzunun) oluşumundaki bir etkenden ileri geliyorsa **ya** yanılma **ya** aldatma **ya da** korkutma sonucu oluşmuş bir arzuyu açıklayan bir beyan söz konusu olur.

Yanılma, aldatma ve korkutma halleri, Borçlar Kanununun 30. ila 39. maddeleri arasında **"İrade bozuklukları"** başlığı altında düzenlenmiştir.

Soru irade bozukluğu çeşitlerinden **yanılmaya**; yanılma çeşitlerinden de **açıklamada yanılmaya** ilişkindir.

Her açıklamada yanılma sözleşmenin geçerliliğine etki etmez. Açıklamada yanılmanın sözleşmenin geçerliliğine etki edebilmesi için söz konusu yanılmanın **esaslı bir yanılma** olması gerekmektedir. Esaslı sayılan yanılma hallerini BK.m.31, beş bent halinde saymaktadır. Ancak bu sayma sınırlı sayıda değildir. Zira BK.m.31, **"özellikle aşağıda sayılan yanılma halleri esaslıdır"** demek suretiyle bu saymanın tadadi olduğunu teyit etmektedir.

BK.m.31'e göre özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esaslıdır:

➢ **Sözleşmenin niteliğinde yanılma (BK.m.31/b.1)**

---

6 OĞUZMAN/ÖZ S.127

Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa, yanılma esaslı sayılır. Örneğin, (A) taşınmazını (B)'ye kiralamak isterken yanlışlıkla satmak istediğini beyan eder ve (B) bu teklifi kabul ederse, (A) esaslı yanılmaya düşmüş sayılır. Örneğin, (A), bir miktar fındık satmak istediği halde yanlışlıkla (B)'ye yanlışlıkla bir miktar fındık satın almak istediğini söyler ve (B) de bu teklifi kabul ederse, (A) esaslı yanılmaya düşmüş sayılır.

- **Sözleşmenin konusunda yanılma (BK.m.31/b.2)**
  Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa, yanılma esaslı sayılır. Örneğin, bir kimse bir katalogdan 45 numarada kayıtlı olan malı ısmarlamak isterken yanlışlıkla 35 numaralı mal diye yazmışsa, sözleşme 45 numaralı mal üzerinden kurulmuş olur. Ancak ilgili kişi esaslı açıklama hükümlerine dayanabilir.
- **Sözleşmenin tarafında yanılma (BK.m.31/b.3)**
  Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa, yanılma esaslı sayılır. Örneğin, (A)'nın (B)'ye yapmak istediği öneriyi yanlışlıkla (C)'ye göndermesi ve (C)'nin kabulü ile sözleşmenin kurulması halinde (A) açıklamada yanılma hükümlerine dayanabilir.
- **Sözleşme tarafının niteliklerinde yanılma (BK.m.31/b.4)**
  Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa, yanılma esaslı sayılır. Örneğin, belirli kişisel ya da mesleki özellikleri olan (B) ile sözleşme yapmak isteyen (A)'nın yanılarak sözleşme yapma iradesini bu özellikleri taşımayan ya da farklı özellikleri bulunmakla birlikte aynı adı taşıyan (B) isimli başka bir kişiyle sözleşme yapması halinde, (A) açıklamada yanılma hükümlerine dayanabilir.
- **Miktarda hata (BK.m.31/b.5)**
  Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde **fazla** bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde **az** bir karşı edim için iradesini açıklamışsa, yanılma esaslı sayılır. Örneğin, (A), (B)'ye gönderdiği öneride 100.000 TL üzerinden yapmak istediği teklifi yanlışlıkla 10.000 TL olarak yazmış ve karşı tarafın kabulü ile sözleşme kurulmuşsa, (A) açıklamada yanılma hükümlerine dayanabilir.

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir (BK.m.31/2).

Örneğin, (A), (B)'ye tanesi 1.000 TL'den 1.000 adet mal satmayı teklif etmiş ve satış bedelinin 1.000.000 TL olarak yazacağı yerde 100.000 TL olarak yazmış ve karşı tarafın kabulü ile sözleşme kurulmuş olur. Basit hesap yanlışları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir.

D'dir.

26 Mayıs 2018 Sayıştay Denetçi Yardımcılığı (Uyarlama)

83. Aşırı yararlanma ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Edimler arasında açık bir oransızlığın bulunması gerekir.

B) Edimler arasındaki açık oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden kaynaklanmalıdır.

C) Sözleşmenin karşı tarafının, zarar görenin zayıf durumunu bilmesi ve bu durumdan yararlanmak kastıyla hareket etmesi gerekmektedir.

D) Aşırı yararlanma tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerde olabileceği gibi iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde de söz konusu olabilir.

E) Zarar gören, her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak 5 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal etme hakkı bulunmaktadır.

Cevap: Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir (BK.m.28/1).

Buna göre, aşırı yararlanmanın (gabinin) şartlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Sözleşmede kararlaştırılan edimler arasında açık bir oransızlığın bulunması gerekir. Edimler arasındaki açık oransızlık aşırı yararlanmaya ilişkin objektif şartı ifade eder. Ayrıca edimler arasında açık oransızlığın bulunması ancak iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde söz konusu olabilir. Tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerde edimler arasında bir değiş-tokuş (mübadele) ilişkisi bulunmamaktadır (D seçeneği yanlıştır).
- Sözleşmede kararlaştırılan edimler arasında açık bir oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden kaynaklanmalıdır. Yani zarar gören zayıf durumda olmalıdır. Bu unsur ise, aşırı yararlanmanın sübjektif şartını teşkil etmektedir.
- Sözleşmenin karşı tarafının, zarar görenin zayıf durumunu bilmesi ve durumdan yararlanmak kastıyla hareket etmesi gerekmektedir.

Aşırı yararlanmanın şartları teşekkül ettiğinde Kanun, zarar görene iki tane seçimlik hak vermektedir. Zarar gören durumun özelliğine göre

- Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini isteyebilir.
- Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak 1 yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak 5 yıl içinde kullanabilir (BK.m.28/2).

Dikkat etmek gerekir ki, söz konusu süreler, bozucu yenilik doğuran bir hakkın (iptal) kullanılmasına ilişkin olarak düzenlenmektedir. Yenilik doğuran hakların kullanılmasına bağlanan sürelerin adı ise **"hak düşürücü"** süredir.
D'dir.

24 Aralık 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

84. Üniversite öğrencisi olan Kezban, sürekli cep telefonundan internete, Facebook'a ve İnstagram'a girmesi, kendisinin ve arkadaşlarının fotoğraflarını çekip paylaşması, cep telefonun kamerasından selfie yapması gibi nedenlerden dolayı cep telefonunun şarjının çok kısa sürede bitmesinden muzdariptir. Telefonunu değiştirmeye karar veren Kezban bir telefoncuya gider. Telefoncu Berkay, Kezban'ın bu sıkıntısı ortadan kaldıracak XZĞ marka bir telefon önermiştir. Söz konusu bu son model cep telefonunu aralıksız 180 saat kullanabileceğini ve bu süre zarfında gönlünce internete girip dilediği kadar fotoğraf çekebileceğini taahhüt etmiştir. Bundan çok etkilenen Kezban hemen kredi kartıyla telefonu satın almıştır. Ancak kullanmaya başladığında telefonun şarjının yarım saatte bittiğini fark etmiştir. Kezban selfie yapıp instagram'a koyamadığı için bunalıma girmiştir.

Bu olaya göre aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

A) İspat açısından, Kezban'ın adatma fiilini ileri sürmesi yeterli olup aksinin ispatı Berkay'a düşmektedir.

B) Aldatma fiili üçüncü kişi tarafından gerçekleşmiş olsaydı da Kezban sözleşmeyle bağlı olmadığını her durumda ileri sürebilirdi.

C) Kezban'ın aldatma nedeniyle iptal hakkı hileyi ve hileyi gerçekleştiren kişiyi öğrenmesinden itibaren 1 ve her halde sözleşmenin kurulmasından itibaren 5 yıllık hak düşürücü süreye tabidir.

D) Kezban aldatma nedeniyle iptal hakkını kullanmayıp sözleşmeyi onaylaması tazminat isteme hakkını ortadan kaldırmaz.

E) Kezban aldatmayı öğrendiği andan başlayarak 1 yıllık zamanaşımı süresi içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onamış sayılır.

Cevap: Aldatma irade bozukluğu hallerinden birisidir. Aldatma, bir kimsenin karşı tarafta yanlış bir kanaat uyandırması ya da oluşan yanlış kanaati sürdürmesidir.

Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması **esaslı olmasa bile**, sözleşmeyle bağlı değildir. Aldatılan kişi aldatıldığını öğrenmesinden itibaren **1 yıllık hak düşürücü süre** içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir. (C ve E yanlıştır).

Üçüncü bir kişinin aldatması sonucu bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı **bilmesi** veya **bilecek durumda olması** hâlinde, sözleşmeyle bağlı değildir. Dolayısıyla 3. Kişinin aldatması söz konusu olduğunda aldatılan kişi her durumda sözleşmeyi iptal edemez. (B seçeneği yanlıştır)

Aldatma aynı zamanda **haksız fiil** teşkil eder. Aldatılan kişi, aldatan kişiden tazminat isteme hakkı vardır. Hatta sözleşmeyi iptal etmemesi tazminat isteme hakkını ortadan kaldırmaz.

Aldatma bir haksız fiil teşkil etmesinden dolayı aldatmayı ispat aldatılan kişiye düşer. Haksız fiillerde, zararı ve zarar verenin kusurunu ispat yükü zarar görenin üzerinedir. Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır (BK.m.50/1). Dolayısıyla burada aldatılan tarafın sadece aldatma fiilini ileri sürmesi yeterli değildir. (A seçeneği yanlıştır)

D'dir.

KPSS 2013

85. Aslı, vekâlet sözleşmesini Avukat Erkan ile kurmak isterken Avukat Erhan ile kurmuştur.

Buna göre, yukarıdaki olayın hukuki niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sözleşmenin niteliğinde yanılma
B) Aldatma
C) Sözleşmenin konusunda yanılma
D) Karşı tarafın kimliğinde yanılma
E) Korkutma

Cevap: Sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, sözleşme ile bağlı olmaz. Yanılma hâllerinden bir tanesi de açıklamada yanılmadır. Açıklamada yanılma hallerini kanun örnek yoluyla saymıştır. Buna göre özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esaslıdır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa. (Olayda da Aslı, vekâlet sözleşmesini avukat Erkan ile kurmak isterken yanlışlıkla avukat Erhan ile kurmuştur. Dolayısıyla burada da sözleşmenin tarafından kaynaklanan bir yanılma söz konusudur.)
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa.

D'dir.

KPSS 2012

86. Aşırı yararlanma sonucunda sömürülen kişiye (zarar gören kişiye) Türk Borçlar Kanunu ile tanınmış haklar bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Sömürülen kişi sözleşmeyi, sözleşmenin kurulmasından itibaren 1 yıl içinde iptal edebilir.

B) Sömürülen kişinin sözleşme ile bağlı olmaması Türk Borçlar Kanunu'na göre mümkün olmayıp sadece oransızlığın giderilmesini talep hakkı vardır.

C) Sömürülen kişi, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirebilir ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

D) Sömürülen kişi, sözleşme ile bağlı olmadığını aşırı yararlanmanın sebebi ne olursa olsun sözleşmenin kurulmasından itibaren 10 yıl içinde ileri sürmelidir.

E) Oransızlığın giderilmesini talep etmede, sömürülen kişiye Türk Borçlar Kanunu ile tanınan kısa süre 2 yıldır.

Cevap: Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık;

✓ Zarar görenin zor durumda kalmasından veya
✓ Düşüncesizliğinden ya da
✓ Deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre

- Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini
- Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.

NOT: Aşırı yararlanma ile ilgili olarak 5 yıllık üst süre yeni Borçlar Kanunu ile getirildi.

C'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2012

87. A, miras bırakanı B' nin kütüphanesinde bulduğu el yazması kitabı, kıymetini bilmediği için C' ye çok düşük bir bedelle satmıştır.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A, B' ye karşı sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren en geç bir yıl içinde istihkak davası açabilir.

B) A, B' ye karşı kural olarak her zaman istihkak davası açabilir.

C) A, yanıldığını öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde sözleşmeyi iptal ettiğini bildirerek kitabın iadesini isteyebilir.

D) A, deneyimsizliğini öğrendiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde, sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmek suretiyle kitabın normal fiyatının kendisine ödenmesini veya kitabın geri verilmesini isteyebilir.

E) A, aradaki fark için B aleyhine sadece sebepsiz zenginleşme davası açabilir.

Cevap: Olayda yanılmaya dayanan irade bozukluğu hali söz konusudur.

Sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, **sözleşme ile bağlı olmaz.**

Özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esaslıdır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa.
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa.

ÖNEMLİ

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir.

Olayda beşinci bentte ifade edilen bir yanılma vardır. Yanılma halinde kişi bu yanılmayı öğrenmesinden itibaren **1 yıllık hak düşürücü süre** içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir.

Kişi **kendi kusuruyla hataya düşse de** sözleşmeyi iptal edebilir. Ancak bu durumda karşı tarafın uğramış olduğu menfi zararları gidermek zorundadır.

Bahsi geçen olayda istihkak davası açılamaz. Çünkü istihkak davası mülkiyet hakkına dayanır ve kişi hala maliktir. Oysa olayda yapılan satım sözleşmesiyle mülkiyet karşı tarafa geçmiştir. Ancak kanunda belirtilen nedenden dolayı iradesi sakatlanan kişinin bu sözleşmeyi iptal edip malı geri alabilme hakkı vardır.

Sebepsiz zenginleşme davası da açılamaz. Sebepsiz zenginleşme davası tali bir davadır.

Sebepsiz zenginleşme davasının açılabilmesi için:

- Fakirleşme
- Zenginleşme
- İlliyet bağı
- Haklı bir nedenin bulunmaması

Gerekir.

Olayda satım sözleşmesine dayanan haklı bir sebebin bulunması sebepsiz zenginleşme davasının açılmasını engeller.

C'dir.

İdari Hâkimlik 2012

88. Karlı ve soğuk bir gecede trenden inen A, gardan dışarı çıkmakta biraz gecikince gar önünde bekleyen taksilerin biri haricinde hepsi gider. Geldiği şehri ilk kez ziyaret eden ve bir an önce bir otele gitmek isteyen A, kalan taksiye yönelir, ancak taksici onu 350 TL'ye gideceği yere götürebileceğini söyler. Çaresiz durumda kalan A, bu öneriyi kabul eder ve sözleşme kurulur.

Buna göre, bu olayın hukuki nitelendirmesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yanılma
B) Aşırı yararlanma
C) Aldatma
D) Korkutma
E) Mutlak muvazaa

Cevap: Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık;

- ✓ Zarar görenin zor durumda kalmasından veya
- ✓ Düşüncesizliğinden ya da
- ✓ Deneyimsizliğinden

Yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre

- Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini
- Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.

Olayda da taksici, A'nın zor durumda kalmasından istifade etmek suretiyle aşırı bir bedel karşılığında gideceği yere götürebileceğini söylemiştir. A'da zor durumda kalmasından ötürü bunu kabul etmiştir.

B'dir.

Sayıştay 2011

89. Televizyonunu kiraya vermek isteyen A, bilmeden ve istemeden yanlışlıkla B'ye satım beyanında bulunmuştur.

Bu olaydaki irade ile beyan arasındaki uygunsuzluk aşağıdakilerden hangisidir?

A) Edimde hata
B) Sözleşmenin niteliğinde hata
C) Nispi muvazaa
D) Mutlak muvazaa
E) Hile

Cevap: Yanılma: Tarafların karşılıklı beyanlarının birbirine uygun olmasına rağmen, sözleşmenin meydana gelmesindeki irade unsuru ile beyan unsuru arasında **istenmeden** oluşan uygunsuzluk halidir. Borçlar Kanununda yanılma üç başlık altında düzenlenmiştir.

1. AÇIKLAMADA HATA

Kişi gerçekte hiç istemediği, beyan unsuruna aykırı beyanda bulunmasına denir.

Sözleşme kurulurken **esaslı yanılmaya** düşen taraf, sözleşmeyle bağlı değildir.

Esaslı yanılma halleri B.K.' da tadadi olarak sayılmıştır:

- **Sözleşmenin Niteliğinde Yanılma:** Kiralamak için beyanda bulunmak isterken satmak içim beyanda bulunmuşsa.
- **Sözleşmenin Konusunda Yanılma:** Katalogdaki 100 numaralı ürün yerine yanlışlıkla 10 numaralı ürünün sipariş edilmesi.
- **Sözleşmenin Tarafında Yanılma:** (A) ile sözleşme yapmak isterken yanlışlıkla (B) ile sözleşme yapması.
- **Sözleşme Tarafının Şahsında Yanılma:** Belli kişisel ya da mesleki özellikleri olan (A) ile sözleşme yapmak isterken yanlışlıkla ayni isimde farkı özellikte olan biriyle sözleşme yapılması.
- **Miktarda Yanılma:** Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim iradesini açıklamışsa.
- **Adi hesap hataları,** sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Düzeltilmekle yetinilir.

2. SAİKTE HATA

İrade ile beyan arasında herhangi bir uygunsuzluk olmamakla birlikte sözleşmenin yanlış tasavvur ya da beklentiler sonucu yapılması veya kişinin arzu ettiği amaçta ve iradesinin oluşmasına etki eden sebeplerde yanılması sonucu ortaya çıkan yanılmaya denir.

KURAL: Saikte yanılma, **esaslı yanılma sayılmaz** ve sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; yanılana sözleşmeyi iptal hakkı vermez.

İSTİSNA: Saikte yanılma iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına göre sözleşmenin temeli sayılması halinde saikte yanılma esaslı sayılır. Ancak bu durumda karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.

3. İLETMEDE HATA

Sözleşmenin kurulmasına yönelik iradenin haberci veya çevirmen gibi bir aracı ya da bir araç tarafından yanlış iletilmiş olması halinde de yanılma hükümleri uygulanır.

B'dir.

Avukatlık Adli Hâkimlik Ekim 2011

90. A, yabancı bir firma ile satım sözleşmesi yapmıştır. Ancak, satım konusu malın ithali, sözleşmenin yapılmasından 1 gün önce yasaklanmıştır. A, bu durumu sözleşme yapıldıktan sonra öğrenmiştir. Bu durumda aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmiş olur?

A) Hile
B) Gabin
C) Temel hatası
D) İvazda hata
E) İkrah

Cevap: Olayda A sözleşmenin yapılmasında esaslı bir hataya düşmüştür ve Borçlar Kanununun 30 maddesine göre sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya (temel hata) düşen taraf, **sözleşme ile bağlı olmaz**. Böyle bir hataya düşen kişi sözleşmeyi hatayı öğrenmeden itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde iptal edebilir. 1 yıllık hak düşürücü sürenin kaçırılması halinde artık sözleşmeyi iptal edemez. Sözleşmeye icazet vermiş kabul edilir (kesin karine).

C'dir.

KPSS 2011

91. Aşağıdakilerden hangisi bir irade bozukluğu hâli değildir?

A) Gabin
B) Şahısta hata
C) Sözleşmenin konusunda hata
D) Hile
E) Tehdit (ikrah)

Cevap: İrade ile beyan arasında istenmeden meydana gelen uygunsuzluk haline irade bozukluğu denir. İrade bozukluğu Borçlar Kanununda yanılma (hata), aldatma (hile), korkutma (ikrah) olarak düzenlenmiştir.

Aşırı yararlanma (gabin) bir irade bozukluğu değildir. Aşırı yararlanmada irade ile beyan arasında bir uygunsuzluk hali yoktur. Aşırı yararlanmada sözleşmede kararlaştırılan edimler arasında aşırı bir oransızlık vardır. Bu oransızlık kişinin düşüncesizliğinden, deneyimsizliğinden ya da zorda kalmasından istifade edilmek suretiyle meydana getirilmiştir. Bu durumda kişinin iki tane seçimlik hakkı vardır. Ya sözleşmede bağlı olmadığını ya da edimler arasındaki aşırı oransızlığın giderilmesini isteme hakkı vardır. Ancak bu seçimlik hakkını, düşüncesizlik ve deneyimsizlikte öğrenmeden; zorda kalmada, zorda kalma durumunun ortadan kalkmasından itibaren 1 yıl ve her halde sözleşmenin kurulmasından itibaren 5 yıllık hak düşürücü süre içerisinde kullanmalıdır.
A'dır.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

92. Otomobilini park etmeye çalışırken duvara çarpan Ayşe, otomobili iyi bir tamirciyi götürüp tamir ettirir ve otomobilde çarpma sonucu giderilemeyen bazı sorunlar oluştuğu halde, otomobilin hiç hasarsız olduğunu söyleyerek Fatma'ya satar. Fatma otomobili 1 ay kadar kullanıp sürekli sorun yaşadıktan sonra servise götürür ve otomobilin şiddetli bir çarpma geçirmiş olduğu anlaşılır.

Bu durumda Fatma hukuken ne yapabilir?

A) Bu sözleşme ahlaka aykırıdır, Fatma sözleşmenin butlanını ileri sürebilir.
B) Fatma hata sebebiyle sözleşmeyi 6 içinde iptal edebilir.
C) Fatma hile sebebiyle sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edebilir.
D) Fatma gabin sebebiyle sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edebilir.
E) Fatma gabin sebebiyle 1 yıl içinde sözleşmenin butlanını ileri sürebilir.

Cevap: Ayşe hasarlı arabasını, hasarsız olduğunu söyleyerek Fatma'ya satmıştır. Olayda aldatmaya (hile) dayanan bir irade bozukluğu hali vardır. Aldatma Borçlar Kanununun 36. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, **yanılması esaslı olmasa bile**, sözleşmeyle bağlı değildir.

Bu durumda hileye maruz kalan kişi hileyi öğrenmesinden itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal etmelidir. Aksi takdirde sözleşmeye icazet vermiş kabul edilir. Ve bu bir kesin karinedir. Aksi ispat edilemez.
C'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

93. A, yalnız yaşamakta olan ve tek oğlu yurt dışında çalışan yaşlı bir kadındır. Yıllar önce ölen eşinin ailesinden miras kalan bir arsası vardır ve arsayı satarak evlenecek olan oğluna hediye almayı, düğün yapmada yardımcı olmayı planlamaktadır. Kent merkezinden oldukça uzakta olduğunu düşündüğü ve belki 20 yıldır hiç görmediği arsayı satması için komşusu K'den yardım ister. Ancak arsa kentin gelişme alanı içinde kaldığı ve çok yakında imar geçeceği için büyük değer kazanmıştır. Bu durumu anlayan K, A'ya yardımcı oluyormuş gibi gerçek değerinin yirmide bir bedeli ile arsayı kendisi satın alır.

Bu olayda aşağıdaki hukuki kurumlardan hangisi vardır?

A) Hata
B) Gabin
C) İkrah
D) Kanuna karşı hile
E) İnançlı işlem

Cevap: Olayda aşırı yararlanma (eski kanun ifadesiyle gabin) vardır.

Aşırı yararlanma Borçlar Kanunun 28. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık;

- ✓ Zarar görenin zor durumda kalmasından veya
- ✓ Düşüncesizliğinden ya da
- ✓ Deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre
  - Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini
  - Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.

NOT: Yargıtay'a göre esas değerinden %50 daha düşük bir bedel aşırı oransızlık ifade eder. B'dir.

KPSS 2009

94. Aşağıdakilerden hangisi esaslı hata hâllerinden biri değildir?

A) Sözleşmenin niteliğinde hata
B) Saikte hata
C) Kişide hata
D) Sözleşmenin konusunda hata
E) Edim veya karşı edim miktarında hata

Cevap: Sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, **sözleşme ile bağlı olmaz.**

a. Açıklamada yanılma

Özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esaslıdır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa.
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa.

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir.

b. Saikte yanılma

Saikte yanılma, esaslı yanılma sayılmaz.

Yanılanın, yanıldığı saiki **sözleşmenin temeli sayması** ve **bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması hâlinde** yanılma esaslı sayılır. Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.

c. İletmede yanılma

Sözleşmenin kurulmasına yönelik iradenin **haberci** veya **çevirmen** gibi bir aracı ya da bir araç tarafından yanlış iletilmiş olması hâlinde de yanılma hükümleri uygulanır.

B'dir.

KPSS 2009

95. İradesi, ikrah (korkutma)nedeni ile bozulmuş olan kişi, ne kadar süre içinde sözleşmeyi iptal edebilir?

A) İkrahın meydana gelmesinden itibaren 6 ay
B) İkrahın meydana gelmesinden itibaren 1 yıl
C) İkrahın meydana gelmesinden itibaren 5 yıl
D) İkrahın ortadan kalkmasından itibaren 6 ay
E) İkrahın ortadan kalkmasından itibaren 1 yıl

Cevap: Borçlar Kanununda düzenlenen irade bozukluğu halleri üç tanedir:
- Yanılma (hata)
- Aldatma (hile)
- Korkutma (ikrah)

İrade bozukluğu halinde kişi sözleşmeyle bağlı değildir ve sözleşmeyi iptal edebilir. Yanılma ve aldatmada öğrenmeden itibaren; korkutmada ise korkutmanın etkisinin ortadan kalkmasından itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içinde iptal edebilir.
E'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2008

96. Kuyumculuğa yeni başlayan K'yi 20 yıldır kuyumculuk yapan arkadaşı H ziyaret eder. Bu sırada kuyumcu dükkânına gelen A, 22 ayar altın bir bilezik almak istediğini söyler. K elindeki bilezikleri A'ya gösterirken H arkadaşına yardımcı olur ve 22 ayar, çok kaliteli bir bilezik olduğunu söyleyerek A'ya bu bileziği satar. Ancak A'nın aldığı bilezik gerçekte 14 ayar altından yapılmıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Bu olayda A saik hatasına düşmüştür, saik hatası sebebiyle sözleşme iptal ettirilemez.
B) A hileye maruz kalmıştır, en geç 2 yıl içinde A'nın sözleşmenin iptali için dava açması gerekir.
C) Bu olayda üçüncü kişinin hilesi söz konusudur, ancak K de bileziğin 22 ayar olmadığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa A sözleşmeyi iptal edebilir.
D) Hilenin var olmadığını ispat etmek hileyi yapan tarafa düşer, dolayısıyla sözleşmeyi iptal etmek isteyen A'nın hileyi ispat etmesine gerek yoktur.
E) Hilede gerçekleştirilen aldatma fiili aynı zamanda sebepsiz zenginleşmeye de vücut verdiğinden, A sebepsiz zenginleşmeye dayanarak zararının tazminini isteyebilir.

Cevap: Olayda hile yani aldatma sonucunda meydana gelmiş bir irade bozukluğu hali vardır.

Hile karşı tarafın hilesi ve üçüncü kişinin hilesi olmak üzere ikiye ayrılır.

Karşı tarafın hilesi halinde hileye uğrayan kişi sözleşmeyi iptal edebilir. Hilenin esaslı olup olmadığına bakılmaz. Çünkü hile aynı zamanda haksız fiil teşkil etmektedir.

Üçüncü kişinin hilesi halinde aldatılan kişinin sözleşmeyi iptal edebilmesi için hilenin karşı tarafça biliniyor olması gerekmektedir. Dolayısıyla sözleşmenin karşı tarafı üçüncü kişinin hilesini bilmiyorsa iradesi sakatlanan kişi sözleşmeyi iptal edemeyecektir.

Olayda da üçüncü kişinin (olayda H) hilesi (yeni kanunda aldatma olarak ifade edilmektedir) sonucunda meydana gelmiş bir irade bozukluğu hali vardır. Hile sözleşmenin karşı tarafınca yani olayda K tarafından gerçekleştirilmediğinden A'nın hile sebebiyle sözleşmeyi iptal edebilmesi için karşı tarafın bu hileyi biliyor olması gerekmektedir. Eğer sözleşmenin karşı tarafı yani K üçüncü kişinin yani H'nın hilesini bilmiyorsa A sözleşmeyi iptal edemeyecektir.

C'dir.

Adli Hâkimlik Mart 2008

97. Konserve reçel üreticisi A, B'den 1 ton portakal satın almak istemektedir. A, B'ye yolladığı teklif mektubunda satış bedeli olarak kilo başına 50 YKr yerine, yanlışlıkla 5 YTL ödeyeceğini yazmış, B de bunu kabul etmiştir. Malın teslimi sırasında kilo başına A, 50 YKr ödeyeceğini ileri sürmekte, B ise 5 YTL talep etmektedir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A miktarda hataya düşmüştür ancak B, dürüstlük kuralı çerçevesinde içinde bulunduğu hâl ve şartlara göre hatayı anlayamamakta haklıysa A, sözleşmeyi geçersiz kılamaz.

B) Bu sözleşme her durumda kurulmamış sayılır.

C) B, dürüstlük kuralı çerçevesinde, içinde bulunduğu hâl ve şartlara göre A'nın hatasını anlayabilecek durumda ise sözleşme kurulmamış sayılır.

D) B, dürüstlük kuralı çerçevesinde, içinde bulunduğu hâl ve şartlara göre hatayı anlayamamakta haklı ise sözleşme kurulur ancak A, hataya dayanarak sözleşmeyi iptal edebilir.

E) B, dürüstlük kuralı çerçevesinde, içinde bulunduğu hâl ve şartlara göre A'nın hatasını anlayabilecek durumda ise sözleşme kurulur ancak A, sözleşmeyi iptal edebilir ve B'nin zararını ödemek zorunda kalır.

Cevap: Borçlar Kanununa göre sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, sözleşme ile bağlı olmaz.

Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa esaslı hata söz konusudur.

Bu durumda esaslı hataya düşen kişi kurulmuş olan sözleşmeyi 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde iptal edebilir. Aksi takdirde sözleşmeye icazet vermiş kabul edilir (icazet vermişlik karinesi / kesin karine) ve artık sözleşmeyi iptal edemez.

Olayda bir irade bozukluğu hali vardır. A 50 YKR yerine yanlışlıkla 5 TL ödeyeceğini yazmıştır. Bu irade bozukluğu hali bir yanılmaya dayanmaktadır ve bu yanılma esaslı bir yanılma teşkil ettiğinden sözleşmeyi iptal edebilir.

Dolayısıyla B, dürüstlük kuralı çerçevesinde, içinde bulunduğu hâl ve şartlara göre hatayı anlayamamakta haklı ise sözleşme kurulur ancak A, hataya dayanarak sözleşmeyi iptal edebilir.
D'dir.

KPSS 2008

98. Aşağıdakilerden hangisi, beyan hatası olmamasına rağmen sözleşmenin iptaline yol açan esaslı hata sayılır?

A) Sözleşmenin lüzumlu vasıflarında hata
B) Sözleşmenin konusunda hata
C) Sözleşmenin mahiyetinde hata
D) Miktarda hata
E) Şahısta hata

Cevap: Beyan hatası yeni Borçlar Kanununda açıklamada hata olarak ifade edilmektedir.

Açıklamada hata kapsamında özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esaslıdır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa.
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa A'dır.

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir.

Saikte yanılma, esaslı yanılma sayılmaz.

Yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması hâlinde yanılma esaslı sayılır. Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir. Öğreti ve doktrinde sözleşmenin iptaline imkân veren saik hatasına lüzumlu vasıflarda hata denir.

Adli Hâkimlik Mart 2007

99. Hata ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Kendi kusuruyla hataya düşen taraf sözleşmeyi iptal edemez.

B) Karşı tarafın, hataya düşenin gerçekte yapmak istediği sözleşmeyi icraya hazır olduğunu bildirmesi halinde iptal hakkı kullanılamaz.

C) Beyan hatası hallerinden farklı olarak, saikte hata sebebiyle sözleşmenin iptali için hatanın esaslı olması gerekir.

D) Borçlar Kanunu'na göre, hata nedeniyle sözleşmeyi iptal hakkının hatanın fark edildiği andan itibaren 1 yıl, her halde sözleşmenin kurulduğu andan itibaren 10 yıl içinde kullanılması gerekir.

E) İptal hakkı bakımından kanunda öngörülen sürenin dolduğu, muhatap tarafından defi olarak ileri sürülmedikçe hâkim tarafından kendiliğinden göz önünde tutulamaz.

Cevap: Hata, yeni Borçlar Kanununda yanılma olarak ifade edilen bir irade bozukluğu halidir. Esaslı bir hataya düşen kişi hatayı öğrenmesinden itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir. Ancak D seçeneğinde belirtildiği gibi bir üst sınır söz konusu değildir.

Burada öngörülen süre bir hak düşürücü süre olduğundan hâkim tarafından resen dikkate alınır. Ancak irade bozukluğunun olup olmadığını hâkim resen dikkate almaz. Kişinin kendisinin bunu ileri sürmesi gerekir.

NOT: Sözleşmenin iptal edilebilmesi bakımından alt ve üst sürenin öngörüldüğü düzenleme aşırı yararlanmada vardır. Aşırı yararlanmada alt süre 1 yıl; üst süre 5 yıldır.

Yanılma halleri Borçlar Kanununda üç başlık altında toplanmıştır. Buna göre:

1. Açıklamada hata (Beyanda hata): Beyanda hata kural olarak esaslı hata kabul edilmiştir ve kanunda özellikle hangi hallerde esaslı hatanın var olduğu örnek olarak (tadadi) sayılmıştır.

2. Saikte hata: Saikte hata ise kural olarak esaslı hata değildir ve sözleşmenin iptaline imkân vermez. Ancak, yanılanın, yanıldığı saiki **sözleşmenin temeli sayması** ve **bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması hâlinde** yanılma esaslı sayılır. Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.
3. İletmede hata: Beyan hatası gibi kural olarak esaslı hata kabul edilmiştir. Dolayısıyla yine bu durumda sözleşmeyi iptal hakkı vardır.

Kişi kendi kusuruyla hataya düşse bile sözleşmeyi iptal edebilir. Ancak bu durumda karşı tarafın uğramış olduğu menfi zararı gidermek zorundadır.

Eğer karşı taraf, hataya düşenin gerçekte yapmak istediği sözleşmeyi icraya hazır olduğunu bildirirse iptal hakkı kullanılamaz.

B'dir.

Adli Hâkimlik Mart 2007

100. İrade sakatlığı nedeniyle iptal hakkı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Hilenin esaslı bir nitelik taşımaması durumunda sözleşmeyi iptal hakkı kullanılamaz.

B) Hileye uğrayan kimse, sözleşmenin iptali için öngörülen 1 yıllık sürenin dolmasından sonra da, bu sözleşme gereği yerine getirmekle yükümlü olduğu edimlerin ifasından kaçınabilir.

C) Kendi kusuru ile hataya düşen taraf sözleşmeyi iptal edemez.

D) Zamanaşımını kesen durumlardan birinin mevcudiyeti halinde iptal hakkının kullanılması için öngörülen 1 yıllık süre yeniden işlemeye başlar.

E) Saikte hata durumunda sözleşmenin iptali için hatanın esaslı olması gerekir; buna karşılık beyanda hata hallerinde sözleşmenin iptal edilebilmesi için hatanın esaslı olması şart değildir.

Cevap: Yeni Borçlar Kanununda irade bozukluğu olarak ifade edilen irade sakatlığı halleri:

1. Hata (Yanılma): Esaslı hataya düşen kişi sözleşmeyi iptal etme hakkı vardır. Dolayısıyla esaslı olmayan hata halinde kişi sözleşmeyi iptal edemez. Esaslı hataya düşen kişi hatayı öğrenmesinden itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir.

   Saikte hata kural olarak esaslı hata kabul edilemez ve sözleşmeyi iptal etme hakkı da vermez. Ancak yanılanın, yanıldığı saiki **sözleşmenin temeli sayması** ve **bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması hâlinde** yanılma esaslı sayılır. Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.
2. Hile (Aldatma): Hile haksız fiil teşkil ettiğinden ister esaslı olsun ister olmasın sözleşmeyi iptal etme hakkı vardır. Aldatılan kişi hileyi öğrenmesinden itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir.

3. İkrah (Korkutma): Korkutma da hile gibi haksız fiil teşkil ettiğinden ister esaslı olsun ister olmasın sözleşmeyi iptal etme hakkı vardır. Korkutulan kişi korkutmanın ortadan kalkmasından itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir.

B'dir.

ÖNEMLİ

Kişi kendi kusuruyla hataya düşse de sözleşmeyi iptal etme hakkı vardır.

ÖNEMLİ

Zamanaşımının kesilmesi ve durmasına ilişkin hükümler hak düşürücü sürelere uygulanmaz.

Adli Hâkimlik 2006

101. Aşağıdakilerin hangisinde sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmek veya sözleşmeyi iptal etmek mümkün değildir?

A) Vasıtanın hatası
B) Sözleşmenin niteliğinde hata
C) Zihni kayıt
D) Mutlak muvazaa
E) Bir kimsenin üçüncü bir şahsın ikrahı (tehdit) nedeniyle sözleşme yapması; ancak sözleşmenin karşı tarafının bu durumdan haberdar olmaması

Cevap: Burada hangi sözleşmelerin geçersizlik yaptırımına hangilerinin iptale tabi olduğunu bilmek gerekmektedir.

Bir sözleşmenin geçerlilik unsurlarındaki eksiklik ya da sakatlıklar o sözleşmeyi kesin hükümsüz kılar.

Sözleşmenin geçersiz (batıl / butlan / kesin hükümsüz) olduğu haller:
- Ehliyetsizlik,
- Şekle aykırılık,
- Muvazaa,
- Kanuna,
- Emredici hükümlere, kamu düzenine, şahsiyet haklarına ve ahlaka aykırılık,
- İmkânsızlık

İptal yaptırımında tabi durumlar:
- İrade bozuklukları (yanılma-aldatma-korkutma)
- Aşırı yararlanma (gabin)

Zihni kayıt, kişinin gerçekte hiç istemediği halde, bir hukuki işlemi yapmak istemesini beyan etmesi durumuna denir. Bu durumda kişinin beyan unsuru uygulanır. Yani kişi beyanda bulunduğu iradesiyle bağlıdır ve tamamen geçerli bir sözleşmedir. Mesela bir kişinin hiç istemediği halde arkadaşına kefil olmayı kabul etmesi hainde kişinin kefil olmayı kabul etmesi noktasındaki irade beyanı geçerlidir ve kendisini bağlar. C'dir.

İdari Hâkimlik 2006

102. A, antika vazosunu satıp yerine ihtiyacı olan tabak takımını almak istemektedir. Antikadan hiç anlamayan A, antikaya meraklı olduğunu bildiği komşusu B'ye vazoyu satın almasını teklif eder. B, gerçekte 600 YTL'ye satılabileceğini bildiği halde bu konuda deneyimsiz olan A'ya vazo için 200 YTL verebileceğini söyler. A, vazonun değerini bulduğunu düşünerek kabul eder.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Gerçek durumu öğrenen A, hatayı ileri sürerek sözleşmeyi iptal edebilir.
B) A, hileye dayanarak sözleşmeyi iptal edebilir.
C) Bir satım sözleşmesinde alıcı icapta bulunması gerektiğinden, bu sözleşme batıldır.
D) Bu sözleşme gabin nedeniyle iptal edilebilir.
E) Esaslı noktalarında taraflar uyuşmamış olduğundan bu sözleşme yok hükmündedir.

Cevap: Olayda B, A'nın deneyimsizliğinden yararlanmak suretiyle 600 TL değerindeki antika vazoyu 200 TL'ye satın almıştır. Burada aşırı yararlanma (eski kanun ifadesiyle gabin) vardır. Aşırı yararlanma Borçlar Kanununun 28 maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

"Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık;
- ✓ Zarar görenin zor durumda kalmasından veya
- ✓ Düşüncesizliğinden ya da
- ✓ Deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre
- Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini
- Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir."
D'dir.

ÖNEMLİ

Burada hata, yeni kanun ifadesiyle yanılma olmadığına dikkat etmek gerekir. Çünkü yanılmada kişinin iradesiyle beyanı arasında istenmeden meydana gelen bir uygunsuzluk hali vardır. Oysa aşırı yararlanmada irade ile beyan arasında bir uygunsuzluk yoktur. Zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle edimler arasında aşırı bir oransızlık meydana getirilmiştir. Yargıtay'a göre bir malın gerçek değerinden %50 altında bir bedel kararlaştırılması aşırı oransızlık oluşturur.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2006

103. Gabin ne demektir?

A) Bir kişinin tehdit altında fahiş bedel karşılığında alım yapması
B) Bir kişinin aldatılmak suretiyle fahiş bedel karşılığında yaptığı bir alımı
C) Bir kişinin saflığından yararlanılmak suretiyle edimler arasında açık bir dengesizlik olmayan satış sözleşmesi yapılması
D) Bir kişinin deneyimsizliğinden veya zor durumda bulunmasından yararlanılmak suretiyle edimler arasında aşırı dengesizliğe yol açan sözleşme yapılması
E) Bir kişinin bir başkası lehine aşırı yarar sağlamak üzere karşı tarafın aldatılması

Cevap: Gabin yeni Borçlar Kanununun 28. maddesinde aşırı yararlanma olarak düzenlenmiştir. Buna göre: "Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık;

- ✓ Zarar görenin zor durumda kalmasından veya
- ✓ Düşüncesizliğinden ya da
- ✓ Deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre
- Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini
- Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir."

A ve B şıklarında belirtilen tehdit (korkutma) ve aldatmak suretiyle fahiş bir bedel karşılığında sözleşme yapılması bir aşırı yararlanma değil irade bozukluğu halidir. Bu durumda iradesi sakatlanan kişi korkutmada korkutmanın ortadan kalkmasından; aldatmada öğrenmeden itibaren 1 yıl içinde sözleşmeyi iptal etme hakkı vardır.

C seçeneğinde ise kişinin saflığından yani deneyimsizliğinden istifade edilse de edimler arasında açık bir oransızlık olmadığı için aşırı yararlanma meydana gelmemiştir. Çünkü aşırı yararlanmadan söz edebilmek için hem kararlaştırılan edimler arasında açık bir oransızlık olmalı hem bu oransızlığın sebebi kişinin zorda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirilmelidir.

D'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2005

104. Bankadan kredi almak isteyen A, yakın arkadaşı B'den kendisine kefil olmasını rica eder. A'nın bu ricasını kıramayan B, gerçekte istemediği halde kefalet sözleşmesini yapar.

Bu olayda aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

A) Saikte hata
B) Sözleşmenin niteliğinde hata
C) Zihni kayıt
D) Muvazaa
E) Gabin

Cevap: Bir kişinin aslında yapmak istemediği bir hukuki işlemi aksi yönde irade beyanında bulunmak suretiyle yapmasına zihni kayıt denir. Zihni kayıt bir tarafın iradesiyle beyanı arasında bilerek meydana getirdiği bir uygunsuzluk halidir. Böyle bir durumda sözleşmenin karşı tarafı bu durumu bilmiyor ya da bilmesi gerekmiyorsa kişi beyanıyla bağlıdır. İradesi dikkate alınmaz.

Olayda da bir zihni kayıt vardır. Çünkü B aslında arkadaşı A'ya kefil olmak istememektedir. Ancak onu kırmamak için kefil olur. B'nin gerçek iradesi ile beyanı uyuşmamaktadır. Ancak B beyanıyla bağlıdır.

C'dir.

İdari Hâkimlik 2003

105. İki tarafa borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin darda kalması, düşüncesizliği ve tecrübesizliğinden yararlanılarak edimler arasında meydana getirilen açık oransızlığa ne ad verilir?

A) Gabin
B) Mutlak muvazaa
C) İkrah
D) İrade bozukluğu
E) Fahiş nispetsizlik

Cevap: Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık;

✓ Zarar görenin zor durumda kalmasından veya
✓ Düşüncesizliğinden ya da
✓ Deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre

- Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini
- Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.

A'dır.

İdari Hâkimlik 2002

106. Üçüncü kişinin hilesi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Üçüncü kişinin hilesi her durumda sözleşmeyi kesin olarak hükümsüz kılar.
B) Üçüncü kişinin hilesini diğer taraf biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, hileye uğrayan taraf sözleşmeyi iptal edebilir.
C) Üçüncü kişinin hilesi, diğer tarafça bilinmese dahi, hileye uğrayan taraf süresi içinde sözleşmeyi iptal edebilir, ancak diğer taraf iyiniyetliyse, onun zararlarını ödemek zorundadır.
D) Üçüncü kişinin hilesi taraf hilesi gibidir, hileye uğrayan taraf süresi içinde sözleşmeyi iptal edebilir ve tazminat ödemek zorunda değildir.
E) Üçüncü kişinin hilesi ancak bir beyan hatasına yol açmışsa, sözleşme geçersiz olur.

Cevap: Borçlar Kanununun 36 maddesine göre: "Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, **yanılması esaslı olmasa bile**, sözleşmeyle bağlı değildir.

Üçüncü bir kişinin aldatması sonucu bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı bilmesi veya bilecek durumda olması hâlinde, sözleşmeyle bağlı değildir." Buna göre;

- Bir kişinin aldatma (hile) nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilmesi için yanılmanın esaslı olmasına gerek yoktur. Çünkü aldatma aynı zamanda haksız fiil teşkil etmektedir.
- Aldatma karşı tarafça gerçekleştirebileceği gibi üçüncü kişi tarafından da gerçekleştirebilir.
- Aldatma (hile) sebebiyle bir kişinin sözleşmeyi iptal edebilmesi aldatma ya karşı tarafça gerçekleştirmelidir ya da üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilmiş olsa da karşı tarafça biliniyor olması gerekmektedir.
- İptal süresi, aldatmayı öğrenmeden itibaren 1 yıldır.
- B'dir.

ÖNEMLİ

Aldatma bir irade bozukluğu halidir. İrade bozukluğu halinde sözleşme geçersiz olmaz. İptal edilebilir. Kanununda öngörülen 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde iptal edilmezse icazet vermiş kabul edilir ve artık sözleşmeyi iptal edemez.

İdari Hâkimlik 2002

107. Bir sözleşme yaparken hataya düşen kişi aşağıdaki haklardan hangisini kullanarak o sözleşmeyi kesin olarak geçersiz kılabilir?

A) Fesih hakkı B) Dönme hakkı C) İptal hakkı
D) Geri alma hakkı E) Durdurma hakkı

Cevap: Bir sözleşme yaparken yanılan (hataya düşen), yanıldığını öğrendiği tarihten itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir. C'dir.

ÖNEMLİ

İrade bozukluğu (yanılma-aldatma-korkutma) ve aşırı yararlanma halinde kanun iradesi sakatlanan ya da sömürülen kişiye sözleşmeyi iptal edebilme hakkı vermektedir

Adli Hâkimlik 2000

108. Antika vazosunu satmak için B'ye icapta bulunan A, malın gerçek değerini bilmemektedir. Alıcı B ise vazonun gerçek değerinin 500 milyon olduğunu bildiği halde bunun 200 milyon edebileceğini daha fazla bir bedelle alamayacağını beyan ederek icabı kabul etmiştir.

A, aşağıdaki sebeplerden hangisine dayanarak sözleşmeyi feshedebilir?

A) Gabin B) Hata C) Hile
D) İkrah E) Muvazaa

Cevap: Olayda gabin (yeni kanun ifadesiyle aşırı yararlanma) bulunmaktadır.

Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık;

- ✓ Zarar görenin zor durumda kalmasından veya
- ✓ Düşüncesizliğinden ya da
- ✓ Deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre
- Ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini
- Ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir.

Olayda da B, A'nın deneyimsizliğinden istifade etmek suretiyle gerçek değeri 500 TL olan antika vazoyu 200 TL'ye satın alabileceğini söylemiştir. A gabin (aşırı yararlana) nedeniyle sözleşmeyi feshedebilir.

A'dır.

MUVAZAA

3 Aralık 2017 Adli Hâkimlik (Uyarlama)

109. I. Kiracının fesih beyanı
II. Vasiyet
III. Bağış
IV. Miras sözleşmesi

Aşağıdakilerden hangisi muvazaalı olarak yapılamaz?

A) I ve II B) Yalnız I C) III, IV
D) Yalnız II E) II ve III

Cevap: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmamak üzere, sırf üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla yapmış oldukları hukuki işlemlerdir. Muvazaalı olarak yapılan hukuki işlemler ise geçersizdir. Çünkü muvazaa tarafların gerçek iradesini yansıtmamaktadır. Muvazaa bütün sözleşmelerde aranan bir şarttır. Muvazaa, **irade** ile ***beyan*** arasındaki bir uygunsuzluk halini ifade eder. Ancak bu uygunsuzluk hali **iki taraflı** ve **bilinçli** olarak meydana getirilmektedir. Bu özellik muvazaayı, irade bozukluğundan, zihni kayıttan ya da latife beyanından ayırmaktadır. Öyleyse muvazaa tek taraflı hukuki işlemlerde söz konusu olmaz, olamaz. Bu noktadan yukarıda sayılan hukuki işlemlere bakıldığında tek taraflı bir hukuki işlem olan ***"vasiyet"*** göze çarpmaktadır. Ancak kiracının fesih iradesi kafa karıştırmaya müsait olduğu görülmektedir. Zira fesih, bozucu yenilik doğuran bir haktır ve tek taraflı irade beyanıyla kullanılır. Ancak fesih iradesi mevcut kira sözleşmesini ortadan kaldırmaya yöneliktir ve kira sözleşmesi de iki taraflı olarak akdedilen bir sözleşmedir.
D'dir.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

110. A ile B' nin gerçek niyetleri A' nın taşınmazdaki payını B' ye satmak olduğu hâlde, paydaş C' nin ön alım hakkını kullanmasını önlemek için tapuya gitmişler ve yetkili memur önünde A, taşınmazdaki payını B' ye bağışlamıştır.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Nispi muvazaa vardır.
B) Satış sözleşmesi gizli işlem niteliğindedir.
C) Mutlak (adi) muvazaa vardır.
D) Bağışlama sözleşmesi görünürdeki işlem niteliğindedir.
E) Sözleşmenin niteliğini değiştiren muvazaa vardır.

Cevap: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmasını arzu etmedikleri bir sözleşmeyi sadece üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla yapmalarına muvazaa denir. Muvazaa iki tarafın meydana getirdiği irade ile beyan arasındaki bir uygunsuzluk halidir. İki türlü muvazaa vardır:

1. Mutlak muvazaa: Taraflar aslında hiçbir sözleşme yapmak istemedikleri halde sadece üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla bir sözleşme yapmış gibi görünmelerine mutlak muvazaa denir. Mesela, bir kişinin hacizden mal kaçırmak için eşyalarını komşusuna satmış gibi göstermesi. Mutlak muvazaada iki türlü işlem vardır.
   - Görünürdeki işlem: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmasını arzu etmedikleri ve sadece üçüncü kişileri kandırmak amacıyla yaptıkları sözleşmedir. Görünürdeki işlem tarafların gerçek iradesini yansıtmadığı için kesin hükümsüzdür.
   - Muvazaa anlaşması: Tarafların yapmış oldukları görünürdeki işlemin kendi aralarında hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaması yönündeki irade beyanlarıdır.
2. Nispi muvazaa: Taraflar bir sözleşme yapmak istemekle birlikte bunu yaptıkları başka bir sözleşmeyle gizlemelerine ve üçüncü kişileri aldatmalarına nispi muvazaa denir. Mesela, bir kişinin oğluna bağışlamak istediği bir taşınmazı satmış gibi göstermesi. Nispi muvazaa da mutlak muvazaadan farklı olarak üç türlü işlem vardır:
   - Görünürdeki işlem: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmasını arzu etmedikleri ve sadece üçüncü kişileri kandırmak amacıyla yaptıkları sözleşmedir. Görünürdeki işlem tarafların gerçek iradesini yansıtmadığı için kesin hükümsüzdür.
   - Gizli işlem: Tarafların asıl yapmak istedikleri sözleşmedir. Gizli işlem diğer geçerlilik şartlarını taşıyorsa geçerli, taşımıyorsa geçersizdir.
   - Muvazaa anlaşması: Tarafların yapmış oldukları görünürdeki işlemin kendi aralarında hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaması yönündeki irade beyanlarıdır.

Olayda nispi muvazaa söz konusudur. Çünkü (A) payını (B)'ye satmak istediği halde sadece (C)'nin önalım hakkını kullanmasını engellemek için bunu bağış gibi göstermiştir. Bağışlama işlemi görünürdeki işlem, satış işlemi ise gizli işlemdir.

C'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Ekim 2012

111. Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrencilerine borçlar hukuku dersi anlatan A, ders sırasında örnek verirken kullanmakta olduğu bilgisayarını öğrencilerine 150 TL'ye satacağını söyler.

Bu olaya göre, A'nın irade açıklamasının hukuki niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zihnî kayıt
B) Latife beyanı
C) Mutlak muvazaa
D) Nispi muvazaa
E) Esaslı hata

Cevap: Bir kişinin bağlanma niyeti olmaksızın ya da şaka yapmak maksadıyla gerçekleştirdiği irade beyanına **latife beyanı** denir. Mesela, olayda olduğu gibi örnek vermek için irade beyanında bulunulması.

Zihni kayıtta ise kişi gerçek iradesine uymayan bir irade beyanında bulunmaktadır. Yani kişi gerçek duygularını saklamak suretiyle aslında yapmayı arzu etmediği bir hukuki işlemi meydana getirmek üzere irade beyanında bulunmaktadır. Mesela, bir kişinin hiç istemediği halde sırf arkadaşını kırmamak için kefil olmayı kabul etmesidir.

Latife beyanında kişi irade beyanıyla bağlı değilken zihni kayıtta kişi irade beyanıyla bağlıdır.

Taraflar aslında hiçbir sözleşme yapmak istemedikleri halde sadece üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmamak üzere bir sözleşme yapmış gibi görünmelerine **mutlak muvazaa** denir. Mesela, bir kişinin hacizden mal kaçırmak için eşyalarını komşusuna satmış gibi göstermesi.

Taraflar bir sözleşme yapmak istemekle birlikte bunu yaptıkları başka bir sözleşmeyle gizlemelerine ve üçüncü kişileri aldatmalarına **nispi muvazaa** denir. Mesela, bir kişinin oğluna bağışlamak istediği bir taşınmazı satmış gibi göstermesi.

Bir kişiye sözleşmeyi iptal etme hakkı veren hataya **esaslı hata** denir. Mesela, Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.

B'dir.

İç Denetçilik Kasım 2010

112. Bir hukuki işlemin iki tarafının iradesi ile beyanı arasında istenerek meydana getirilen uygunsuzluk haline ne ad verilir?

A) Muvazaa B) Hile C) Latife beyanı
D) Zihni kayıt E) Hata

Cevap: (A) Muvazaa, iki tarafın iradesi ile beyanı arasında istenerek meydana getirilen bir uygunsuzluk halidir. Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmasını arzu etmedikleri bir sözleşmeyi sadece üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla yapmalarına muvazaa denir.

(B), (E), Hile ve hata ise tek tarafın iradesi ile beyanı arasında istenmeden meydana gelen bir uygunsuzluk halidir. Yeni kanunda yanılma ve aldatma olarak ifade edilen irade bozukluğu durumudur.

(C), (D) Latife beyanı ile zihni kayıt tek tarafın iradesi ile beyanı arasında istenerek meydana getirilen bir uygunsuzluk halidir.

A'dır.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2009

113. Çok yakın arkadaşı B'nin mali durumunun bozulması ve bu sebeple kredi alamamasına üzülen A, sırf B'nin itibarını yükseltmek için B lehine bir borç senedi imzalar.
Buna göre bu işlem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hata
B) Hile
C) Nispi muvazaa
D) Mutlak muvazaa
E) Latife beyanı

Cevap: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmasını arzu etmedikleri bir sözleşmeyi sadece üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla yapmalarına muvazaa denir.

İki tür muvazaa vardır:

1. Mutlak muvazaa: Taraflar aslında hiçbir sözleşme yapmak istememelerine rağmen üçüncü kişileri kandırmak amacıyla görünürde bir sözleşme yapmalarına mutlak muvazaa denir. Mesela, bir kişinin hacizden mal kaçırmak için mallarını komşusuna satmış gibi göstermesi ya da bir kişinin borçlu olmamasına rağmen bir borç senedi (hatır senedi) düzenlemesi.

   Olayda A'nın B'ye borçlu olmamasına rağmen bir borç senedi vermesi mutlak muvazaa teşkil eder.

2. Nispi muvazaa: Taraflar bir sözleşme yapmak istemekle birlikte bunu görünürdeki başka bir sözleşmeyle gizlemelerine nispi muvazaa denir. Mesela, bir kişinin eşinin tepkisinden çekindiği için arkadaşına bağışlamak istediği bir malı satmış gibi göstermesidir.

D'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2008

114. A, yakın arkadaşı B'ye İzmir'de bulunan taşınmazını bağışlamak ister, ancak kızı K'nin bu işleme karşı çıkacağını düşündüğü için tapu sicilinde bu işlemi satım olarak gösterir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A ile B arasındaki işlemde mutlak muvazaa vardır.

B) Görünürdeki sözleşme olan satım sözleşmesi tarafların gerçek iradesini yansıtmadığından batıldır.

C) Gizli işlem olan bağış sözleşmesi, tarafların gerçek iradesine uygun olduğu için geçerlidir.

D) Bu olayda B'nin iradesi sakatlandığı için K, yapılan işlemi iptal ettirebilir.

E) K muvazaa iddiasını ileri sürebilir, ancak bu iddiasını belgeyle (senetle) ispat etmesi gerekir.

Cevap: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmasını arzu etmedikleri bir sözleşmeyi sadece üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla yapmalarına muvazaa denir.

İki tür muvazaa vardır:

1. Mutlak muvazaa: Taraflar aslında hiçbir sözleşme yapmak istememelerine rağmen üçüncü kişileri kandırmak amacıyla görünürde bir sözleşme yapmalarına mutlak muvazaa denir. Mesela, bir kişinin hacizden mal kaçırmak için mallarını komşusuna satmış gibi göstermesi ya da bir kişinin borçlu olmamasına rağmen bir borç senedi (hatır senedi) düzenlemesi.

Mutlak muvazaa da iki işlem var:

- Görünürdeki işlem tarafların gerçek iradesini yansıtmadığı için kesin hükümsüzdür
- Muvazaa anlaşması

2. Nispi muvazaa: Taraflar bir sözleşme yapmak istemekle birlikte bunu görünürdeki başka bir sözleşmeyle gizlemelerine nispi muvazaa denir. Mesela, bir kişinin eşinin tepkisinden çekindiği için arkadaşına bağışlamak istediği bir malı satmış gibi göstermesidir.

- Görünürdeki işlem tarafların gerçek iradesini yansıtmadığı için kesin hükümsüzdür. Olayda A'nın B ile yaptığı satış işlemi geçersizdir.

- Gizli işlem, kural olarak geçerlidir ancak istisnaen diğer geçerlilik şartlarına aykırılık gibi bir nedenle kesin hükümsüz olabilir.

3. Muvazaa anlaşması

Olayda A'nın arkadaşı B'ye bir taşınmaz bağışlamak istemektedir. Ancak kızı K'nın tepkisinden çekindiği için bunu satış gibi gösterir (nispi muvazaa). Bağışlama sözleşmesi gizli işlem; satım sözleşmesi ise görünürdeki işlemdir.

Muvazaa iddiasını taraflar ancak yazılı belgeyle ispat edebilirken üçüncü kişiler muvazaa iddiasını her türlü belgeyle ispat edebilirler.

B'dir.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2008

115. Tarafların, üçüncü kişileri aldatmak amacıyla gerçek iradelerine uymayan bir işlem yapmalarına ve görünürdeki bu işlemin kendi aralarında geçerli olmayacağı hususunda anlaşmalarına ne denir?

A) Muvazaa B) İnançlı muamele C) Namı müstear
D) Kanuna karşı hile E) Gabin

Cevap: (A) Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmayacakları bir sözleşmeyi üçüncü kişileri kandırmak maksadıyla yapmalarına muvazaa denir.

(B), Bir hakkı bir şahıstan devren kazanan kimsenin (inanılan kişi), bu hakkı devredenle aralarında kararlaştırılan amaca göre kullanmayı ve gerektiğinde, bu hakkı kendisine devretmiş olana (inanana) ya da bir üçüncü kişiye devretmeyi taahhüt etmesi ve inanan kişinin de bu taahhüde hakkı devretmiş olması halinde, bir inançlı işlem (inançlı temlik) söz konusudur.[7]

İnançlı devir (temlik) tamamen **geçerli** bir devirdir.

İnançlı işlemde taraflar **gerçek iradelerine uygun ve geçerli** bir işlem yapmaktadır. Oysa muvazaalı işlem tarafların gerçek iradelerini yansıtmamaktadır.

(C), Namı müstear ya da müstear ad, bir kişinin gerçek kimliğini saklayıp yürüttüğü meslekte kendisine taktiği bir takma ad ile faaliyet göstermesine denir.

(D), Kanuna karşı hile hukuk düzeninin yasakladığı bir hukuki işlemi, amaçlanan sonucu, hukuk düzenini dolanmak suretiyle yasaklamadığı başka bir işlemle gerçekleştirilmesidir.

Kanuna karşı hileli işlem kesin hükümsüzdür.

Kanuna karşı hilede taraflar, hileli işlemin sonuçlarını istemektedir. Muvazaa da ise taraflar görünürdeki işlemin sonucunu istememektedir.

---

7 (Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop s.415-416; Oğuzman / Öz s.112-113)

(E), Gabin (yeni kanunda aşırı yararlanma), taraflardan birinin düşüncesizlik, deneyimsizlik ya da zorda kalmasından yararlanmak suretiyle sözleşmede kararlaştırılan edimler arasında aşırı bir oransızlığın meydana getirilmesine denir.
A'dır.

KPSS 2005

116. A, işadamı arkadaşı L'ye 100.000 YTL tutarında bir hatır senedi imzalayarak verir. L senedi, borcu karşılığında teminat amacıyla M'ye temlik eder. L'nin borcunu zamanında ifa etmemesi üzerine M, A'dan 100.000 YTL'nin ödenmesini ister.

Bu durumla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A'nın hatır senedi imzalanması, hukuki niteliği itibariyle nispi muvazaa oluşturur.

B) Muvazaa söz konusu olduğu için M, 100.000 YTL tutarındaki alacağı iktisap edemez.

C) A senet bedelini ödeme borcunu, M'ye sahip olduğu ve temlik edilen alacaktan önce muaccel olan alacağıyla takas edebilir.

D) A, senedin işleme konulacağını bilseydi böyle bir senet imzalamayacağını ileri sürerek saik hatası nedeniyle senedin iptalini talep edebilir.

E) A, L'ye karşı ileri sürebileceği tüm defileri, yeni alacaklı M'ye karşı da ileri sürebilir.

Cevap:

A----------L----------M
(iş adamı) (arkadaşı) (üçüncü kişi)

A seçeneği, A'nın hatır senedi imzalanması, hukuki niteliği itibariyle mutlak muvazaa oluşturur. Çünkü A'nın aslında L'ye karşı hiçbir borcu yoktur. Ancak borcu varmış gibi L'ye bir borç senedi vermiştir.

B seçeneği, A, muvazaa iddiasını L'ye karşı ileri sürebilir. Ancak senedi, devralmış iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremez. Çünkü iyi niyetli üçüncü kişiler derhal senedin mülkiyetini kazanırlar. Dolayısıyla M, 100.000 YTL tutarındaki alacağı iktisap etmiştir.

C seçeneği, A senet bedelini ödeme borcunu, M'ye sahip olduğu ve temlik edilen alacaktan önce muaccel olan alacağıyla takas edebilir. BK.m.139 göre, iki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

D seçeneği, A, senedin işleme konulacağını bilseydi böyle bir senet imzalamayacağını ileri sürerek saik hatası nedeniyle senedin iptalini talep edemez. Çünkü

olayda esaslı hata değil bir saikte hata vardır. Saikte hata ise kural olarak sözleşmenin iptaline imkân vermez.

E seçeneği, A, kural olarak L'ye karşı ileri sürebileceği tüm defileri, yeni alacaklı M'ye karşı da ileri sürebilir. Ancak yazılı borç ikrarının iyi niyetli üçüncü kişilere intikal ettiğinde bunlara karşı muvazaa iddiası ileri sürülemeyecektir.

C'dir.

KPSS 2004

117. M, taşınmazını B'ye bağışlamak istediği halde, mirasçılarının ileride hak talep etmelerine engel olmak için tapuda satış olarak göstermiş ve taşınmaz B adına tescil edilmiştir. B daha sonra söz konusu taşınmazı iyiniyetli S'ye satmış ve onun adına tescil ettirmiştir.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) M ile B arasında yapılan satım sözleşmesi muvazaa nedeniyle batıldır.

B) Sözleşme batıl olmasına rağmen B, yapılan tescile mülkiyet hakkını kazanmıştır; ancak bunu sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iade etmekle yükümlüdür.

C) M ile B'nin gerçek iradelerine uyan bağışlama sözleşmesi şekle aykırılık nedeniyle batıldır.

D) M veya B, kendilerine karşı yapılan muvazaa iddialarına karşı senetle ispat yükümündedirler.

E) S'ye karşı muvazaa iddiası ileri sürülemez.

Cevap: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmasını istemedikleri bir sözleşmeyi sadece üçüncü kişileri kandırmak amacıyla yapmalarına muvazaa denmektedir. Muvazaanın iki türü bulunmaktadır.

1. Mutlak muvazaa: Eğer taraflar hiçbir sözleşme yapmak istemiyorlar sadece üçüncü kişileri kandırmak için yapmış gibi görünüyorlarsa mutlak muvazaa söz konusu olur. Mesela hacizden mal kaçırmak isteyen borçlunun mallarını komşusuna satmış gibi göstermesi.

Mutlak muvazaada iki tane sözleşme vardır.

- Görünürdeki işlem: Tarafların gerçek iradesini yansıtmadığından kesin hükümsüzdür.
- Muvazaa anlaşması

2. Nispi muvazaa: Eğer taraflar aslında sözleşme yapmak istiyorlar ama bunu görünürdeki işlemin arkasına gizliyorlarsa nispi muvazaa söz konusu olur. Mesela, eşinin tepkisinden çekindiği için aslında bağışlamak istediği malı satmış gibi göstermesi.

Nispi muvazaada üç tane sözleşme vardır.

- Görünürdeki işlem: Tarafların gerçek iradesini yansıtmadığından kesin hükümsüzdür.
- Gizli işlem: Diğer geçerlilik unsurlarını taşıması şartıyla geçerlidir. Aksi takdirde geçersizdir.

Muvazaa anlaşması

M----------B----------S

(taşınmaz maliki) (alıcı) (üçüncü kişi)

M, aslında bağışlamak istediği taşınmazı B'ye satmış gibi göstermek suretiyle muvazaalı bir işlem tesis etmiştir.

Görünürdeki işlem: Satış işlemi tarafların gerçek iradesini yansıtmadığından (muvazaalı olduğundan) kesin hükümsüzdür.

Gizli işlem: Taşınmaz bağışı ise şekle aykırı olduğundan geçersizdir.

Dolayısıyla burada B adına gerçekleşmiş bir yolsuz tescil vardır. M, B'ye karşı muvazaayı ileri sürmek suretiyle yolsuz tescilin düzeltilmesini isteyebilir. Dolayısıyla B malik değildir.

B ise daha sonra taşınmazı iyi niyetli üçüncü kişiye (S) satmıştır. S, TMK.m.1023'de düzenlenen tapuya güven ilkesi gereği taşınmazın mülkiyetini tescil anında kazanır. İyi niyetli üçüncü kişilerin mülkiyet hakkını kazandığı hallerde muvazaa ileri sürülemez.

B'dir.

KPSS 2003

118. A, arkadaşı B'ye antika değeri olan saatini bağışlamak istemektedir; ancak eşi E'nin bundan hoşlanmayacağını bildiği için, saatini satmış gibi bir belge düzenleyerek bu belgeyle birlikte B'ye teslim eder ve bir süre sonra da ölür.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Satım sözleşmesi kanunda öngörülen şekil şartına uygun olarak yapılmış olduğundan geçerlidir.

B) Satım sözleşmesi muvazaa, bağışlama sözleşmesi şekil şartına uyulmaması nedeniyle geçersizdir.

C) E, bağışlama sözleşmesinin geçersizliğini ileri süremese de, satım sözleşmesini iptal ettirebilir.

D) Bağışlama sözleşmesinin geçersizliğini ancak B ileri sürebilir.

E) Satım sözleşmesi gabin, bağışlama sözleşmesi muvazaa nedeniyle geçersizdir.

Cevap: Tarafların kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmamak üzere, sırf üçüncü kişileri kandırmak amacıyla yapmış gibi görünmelerine muvazaa denir. Muvazaalı olarak akdedilen sözleşmeler, tarafların gerçek iradesini yansıtmadığından geçersizdir (batıldır).

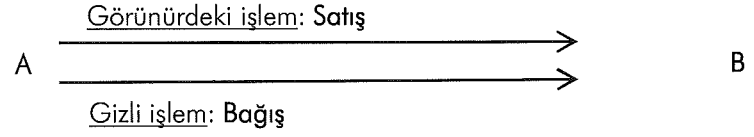
İki tür muvazaa hali bulunmaktadır. Birincisi mutlak muvazaa; ikincisi nispi muvazaadır.

Mutlak muvazaa: Mutlak muvazaada taraflar aralarında hiçbir hukuki işlem yapmak istememekte, sırf üçüncü kişileri aldatmak amacıyla yapmış gibi görünmektedirler. Örneğin, bir borçlunun, alacaklıların icra takibinden kurtulmak için taşınmazını komşusuna satması ve komşusuyla söz konusu satışın kendi aralarında hiçbir geçerliliği olmadığı konusunda anlaşmalarıdır. Dikkat edilirse bu durumda borçlu, komşusuna taşınmazını satmış gibi göstermektedir. Oysa gerçeğinde taraflar arasında hiçbir hukuki işlem yapma niyeti yoktur.

Mutlak muvazaa halinde sadece görünürde bir işlem vardır. O da muvazaa nedeniyle geçersizdir.

Nispi muvazaa: Nispi muvazaada ise taraflar kendi aralarında hattı zatında bir hukuki işlem yapmak istemekte, ancak bu işlemi dışarıya (üçüncü kişilere) karşı farklı göstermektedirler. Söz gelimi, yukarıda verilen örnekte olduğu gibi A, arkadaşı B'ye antika saatini bağışlamak (gizli işlem) istemektedir, ancak bunu eşi E'ye satmış (görünürdeki işlem) gibi göstermektedir.

Nispi muvazaada ise görünürdeki mutlak muvazaayla sakat olan hukuki işlemin yanında bir de gizli işlem vardır.

Görünürdeki işlem muvazaalı olduğundan geçersizdir. Nispi muvazaada incelenecek olan husus gizli işlemin geçerli olup olmadığıdır. Eğer gizli işlem sözleşmelerde aranan geçerlilik şartlarını taşıyorsa geçerli; taşımıyorsa geçersiz olacaktır.

Yukarıdaki örnek olayda taraflar (A ile B) saatin satışını yazılı olarak akdetmişlerdir. Zaten görünürdeki satış işlemi muvazaa nedeniyle geçersizdir. Dolayısıyla tarafların artık görünürdeki işlemi sözlü, yazılı ya da resmi yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken taşınır bağışıdır ve taraflar saatin bağışını sözlü olarak yaptıkları görülmektedir. Oysa taşınır bağışı yazılı şekle tabidir. Dolayısıyla gizli işlem mahiyetindeki saatin bağışı şekle aykırı olarak yapıldığı için geçersiz olacaktır.

Sonuç olarak, satım sözleşmesi muvazaa, bağışlama sözleşmesi şekil şartına uyulmaması nedeniyle geçersizdir. (B seçeneği doğrudur)

B'dir.

TEMSİL

11 Ağustos 2018 Sayıştay Denetçi Yardımcılığı (Uyarlama)

119. I. Kırk yaşını doldurmuş ve savurganlığı nedeniyle kişiye vasi atanan A
II. Yirmibeş yaşını doldurmuş ve isteğe bağlı olarak kişiye atanan vasi B
III. Bir çocuğun ana ve babası
IV. Arkadaşı M adına ve hesabına hareket etme yetkisi olan C
V. Arkadaşı M hesabına ancak kendi hesabına hareket etme yetkisi olan D

Yukarıdakilerden hangileri kanuni temsilci değildir?

A) Yalnız III
B) Yalnız V
C) Yalnız IV
D) I ve II
E) IV ve V

Cevap: Hukuk düzeninde kabul edilen üç türlü kanuni temsilci vardır. Bunlar:

- Ana ve baba
- Vasi
- Kayyım

I. Önermede savurganlığı sebebiyle, II. önermede ise isteğe bağlılık üzerine kısıtlanan kişilerin başına atanan vasilerden söz edilmektedir. III. Önermede ise açıkça ana ve babadan bahsedilmektedir.

İradi temsilcilerin temsil yetkisi, iradi ifadesinden de açıkça anlaşılacağı üzere kanundan doğmamaktadır. İradi temsilcilerin doğrudan ya da dolaylı temsilci sıfatıyla hareket etmesi de durumu değiştirmemektedir. Dolayısıyla IV. ve V. önermede belirtilen kişiler kanuni değil iradi temsilcilerdir.

E'dir.

KPSS 2018 Hukuk (Uyarlama)

120. I. Temsilcinin ya da temsil olunanın ölümü
II. Temsilcinin ya da temsil olunanın gaipliğine karar verilmesi
III. Temsilcinin ya da temsil olunanın iflas etmesi
IV. Temsilcinin ya da temsil olunanın fiil ehliyetini kaybetmesi
V. Temsilcinin ya da temsil olunanın evlenmesi

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre, yukarıdaki durumların hangisi ya da hangilerinde hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça sona erer?

A) I ve IV
B) I, II ve III
C) I, II, III ve IV
D) I, II, III, IV ve V
E) Yalnız V

Cevap: Bir kimsenin, hüküm ve sonuçları başka bir kişinin hukuk alanında doğmak üzere o kişinin ad ve hesabına hukuki işlem yapma yetkisine ***"temsil"*** denir.

Borçlar Kanununun 43. maddesi hukuki işlemden doğan temsil yetkisinin "kendiliğinden" sona ermesi durumuna ilişkin bir düzenleme öngörmektedir. Buna göre, "Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, "temsil olunanın" veya "temsilcinin" ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer (BK.m.43/1)." Dikkat edilirse, söz konusu kanunda belirtilen bu haller emredici nitelikte değildir. Zira aksi kararlaştırılabilir. Ayrıca kanunda belirtilen bu hallerin hem temsilci hem temsil olunan için geçerli olduğuna dikkat etmek gerekir.

C'dir.

24 Aralık 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

121. 6098 sayılı Borçlar Kanununa göre temsille ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Temsil yetkisi karşı tarafa ulaşması gerekli bir hukuki işlem olmakla birlikte, geçerli bir temsil yetkisinden söz edebilmek için ayrıca karşı tarafın temsil yetkisini kabul etmesi gerekir.

B) Taşınır bağışlama sözü vermenin geçerliliği yazılı şekle tabi iken temsilciye taşınır bağışlama sözü verme yetkisi verme herhangi bir şekle tabi değildir.

C) Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü halinde kendiliğinden sona erer ve bunun aksi taraflarca kararlaştırılmaz.

D) Temsil olunan, hukuki bir işlemden doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabilir veya geri alabilir. Ancak temsil olunan, bu hakkından önceden feragat edebilir.

E) Temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilse dahi, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdırlar.

Cevap: Temsil yetkisi, bir kimsenin (temsil olunan) kendi adına ve hesabına bir kimseye (temsilciye), başkasıyla (3. kişiyle) hukuki işlem yapma yetkisi vermesine denir.

Temsil yetkisi, temelinde üçlü bir ilişki barındırmaktadır. Şöyle ki:

Temsil olunan----------Temsilci----------3. Kişi

Temsil yetkisi, temsil olunan tarafından temsilciye ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanıyla verilir. Bu kapsamda temsil yetkisi tek taraflı bir hukuki işlemdir ve temsilcinin kabul beyanına gerek yoktur. (A seçeneği yanlıştır)

Kural olarak temsil yetkisinin verilmesi herhangi bir şekle tabi değildir. Örneğin taşınır bağışlama sözü verme yazılı şekle tabi iken temsilciye bu noktada temsil yetkisi verilmesi herhangi bir şekle tabi değildir. (B seçeneği doğrudur). Oysa taşınmaz malların satımına ilişkin temsil yetkisi verilmesi resmi şekle tabidir.

Temsil olunan, hukuki bir işlemden doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabilir veya geri alabilir. Temsil olunan, bu hakkından önceden feragat edemez (BK.m.42). (D seçeneği yanlıştır)

Temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdırlar. Bu kural, 3. kişilerin yetkinin sona ermiş olduğunu bildikleri durumlarda uygulanmaz (BK.m.45). (E seçeneği yanlıştır)

Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer (BK.m.43). Buna göre, temsil yetkisinin kendiliğinden sona erme sebepleri emredici hükümler değildir. Zira bunun aksi taraflarca kararlaştırılabilir.(C seçeneği yanlıştır)

B'dir.

KPSS 2016 (Uyarlama)

122. Acun, gelir idaresi uzman yardımcılığı sınavını kazanmış ve tayini Muğla'ya çıkmıştır. Sedat, kendisine temsil yetkisi verilmemesine rağmen Acun'un temsilcisi sıfatıyla İlhan'ın evini kiralamıştır.

Bu olaya aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Sedat'ın yetkisiz temsil sıfatıyla yaptığı işleme Acun onay verdiği takdirde kendisini bağlar.

B) İlhan, Acun'dan uygun bir süre için yetkisiz temsil sıfatıyla yapılan hukuki işleme onay verip vermeyeceğini bildirmesini isteyebilir.

C) Acun'un yapılan hukuki işleme açık ya da örtülü olarak onamaması halinde bu işlemin geçersizliğinden doğan zararı İlhan, yetkisiz temsilci olan Sedat'tan isteyebilir

D) Sedat, kira sözleşmesinin yapıldığı sırada, İlhan'ın, kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini ya da bilmesi gerektiğini ispat etse dahi zararın gidermekle yükümlüdür.

E) Şartları mevcutsa sözleşmesinin geçersiz olmasından kaynaklanan zararların yanında diğer zararların giderilmesi de Sedat'tan istenebilir.

Cevap: Bir kimsenin (temsilci), başkası (temsil olunan) adına ve hesabına hukuki işlem yapabilme yetkisine temsil denir. Temsil yetkisi ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanıyla verilir. Temsilcinin, 3. Kişiyle gerçekleştirmiş olduğu hukuki işlemlerden doğan hak ve borçlar doğrudan temsil olunan üzerinde doğar (elçiye zeval olmaz). Dolayısıyla temsil olunan tam ehliyetli, temsilcinin ise kural olarak ayırt etme gücüne sahip olması yeterlidir.

Olayda yetkisiz temsil hali vardır. Yetkisiz temsil kendisini temelde üç farklı şekilde gösterir: (1) Temsil yetkisi hiç yoksa (2) Temsil yetkisi sona ermişse (3) Temsil yetkisinin sınırı aşılmışsa. Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar. Yetkisiz temsilcinin kendisiyle işlem yaptığı diğer taraf, temsil olunandan, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir. Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur.

Temsil olunanın (olayda Acun) açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, **yetkisiz temsilciden (olayda Sedat)** istenebilir. Ancak, yetkisiz temsilci, işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın, kendisinin yetkisiz olduğunu **bildiğini** veya **bilmesi gerektiğini** ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesi istenemez. Hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden **diğer zararların** giderilmesi de istenebilir.
D'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2011

123. A, kilosu 5 TL'den 3 ton Tosya pirinci alması için B'ye temsil yetkisi verir. Buna karşılık bulduğu pirincin kalitesini çok beğenen B, temsilci olduğunu açıklayarak pirinç üreticisi C'den, kilosu 7 TL'den 6 ton Tosya pirinci alır.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Bu olayda dolaylı temsil söz konusudur.

B) Bu olayda B, kendisine A tarafından verilen yetkiyi sadece aştığı için yetkisiz temsil söz konusu değildir.

C) Bu sözleşmeye ancak temsil olunan A'nın icazet vermesi hâlinde, başından itibaren temsil yetkisi varmış gibi sözleşme geçerli hâle gelir.

D) İcazet, bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğini taşır.

E) A'nın icazet vermemesi hâlinde sözleşme, B ve C arasında kurulmuş olur ve hükümlerini doğurur.

Cevap: Burada temsil yetkisinden söz edilmektedir. Temsil yetkisi ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanıyla verilmektedir. Herhangi bir şekle tabi değildir. Karşı tarafın kabul beyanına gerek yoktur.

Olayda A, B'ye temsil yetkisi vermiştir. Temsil yetkisi temsil olunan tarafından çeşitli sebeplerle sınırlandırılabilir. Mesela, zaman bakımından, kişi bakımından, konu bakımından vs. Olayda da A temsil yetkisini miktar bakımından sınırlandırmıştır. Ancak B kendisine verilen temsil yetkisinin sınırını aşmıştır. Dolayısıyla burada artık yetkisiz temsil söz konusudur. Yetkisiz temsil üç farklı şekilde ortaya çıkabilir:

- Temsil yetkisi hiç yoktur.
- Temsil yetkisi son bulmuştur.
- Temsil yetkisinin sınırı aşılmıştır.

Yetkisiz temsil durumunda yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlemlerin hükümleri askıdadır. Bu durumda yapılan işlemler eksiklik (noksanlık) yaptırımına tabidir. Temsil olunan icazet verirse işlem baştan itibaren geçerli olacak ve temsil olunanı bağlayacaktır. Temsil olunan icazet vermezse baştan itibaren geçersiz olacak ve temsil olunan bağlamayacaktır. Karşı tarafın zararını (menfi zarar) ise yetkisiz temsilci karşılar.

C'dir.

Adli Hâkimlik 2010

124. A, arkadaşı B'ye kilosu en fazla 3 TL'den, 1 ton Tosya pirinci alması konusunda temsil yetkisi verir. Ancak B, pirinç üreticisi C'den çok beğendiği bir pirinci kilosu 5 TL'den satın alır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) A, B'ye temsil yetkisi verirken sınırlı bir temsil yetkisi vermiştir.
B) B yaptığı işlem ile temsil yetkisinin sınırını aşmıştır.
C) Bu olayda yetkisiz temsil kuralları uygulanacaktır.
D) A icazet vermediği sürece yapılan sözleşme A'yı bağlamaz.
E) B'nin yaptığı bu sözleşme yetkisiz temsil sebebiyle batıldır.

Cevap: Burada temsil yetkisinden söz edilmektedir. Temsil yetkisi ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanıyla verilmektedir. Herhangi bir şekle tabi değildir. Karşı tarafın kabul beyanına gerek yoktur. Olayda A, B'ye temsil yetkisi vermiştir. Temsil yetkisi temsil olunan tarafından çeşitli sebeplerle sınırlandırılabilir. Mesela, zaman bakımından, kişi bakımından, konu bakımından vs. Olayda da A temsil yetkisini miktar bakımından sınırlandırmıştır. Ancak B kendisine verilen temsil yetkisinin sınırını aşmıştır. Dolayısıyla burada artık yetkisiz temsil söz konusudur. Yetkisiz temsil üç farklı şekilde ortaya çıkabilir:

- Temsil yetkisi hiç yoktur.
- Temsil yetkisi son bulmuştur.
- Temsil yetkisinin sınırı aşılmıştır.

Yetkisiz temsil durumunda yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlemlerin hükümleri askıdadır. Bu durumda yapılan işlemler eksiklik (noksanlık) yaptırımına tabidir. Temsil olunan icazet verirse işlem baştan itibaren geçerli olacak ve temsil olunanı bağlayacaktır. Temsil olunan icazet vermezse baştan itibaren geçersiz olacak ve temsil olunan bağlamayacaktır. Karşı tarafın zararını (menfi zarar) ise yetkisiz temsilci karşılar.

Dolayısıyla yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlem doğrudan doğruya geçersiz olmayacaktır. Eksik (noksan) olacaktır. Temsil olunan icazet vermezse geçersiz olacaktır.

E'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

125. A, kilosu en fazla 3 TL'den 100 ton pirinç alması için T'ye temsil yetkisi verir. Ancak T, çok kaliteli pirinç bulduğunu düşünerek kilosu 5 TL'den 100 ton pirinci satıcı S'den alır.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Olayda T, başlangıçta yetkili temsilci konumunda olsa da sonradan yetkisini aşarak işlem yaptığından yetkisiz temsilci hâline gelmiştir.

B) Temsil olunan A, bu sözleşmeye icazet vererek sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurmasını sağlayabilir.

C) İcazet verilinceye kadar sözleşme askıda bir sözleşmedir.

D) Başlangıçta T'ye yetki verdiği için her durumda A, S'nin uğrayacağı zarardan sorumlu olacaktır.

E) A'nın sözleşmeye icazet vermemesi sözleşmeyi kesin olarak hükümsüz hâle getirir.

Cevap: Olayda A tarafından T'ye verilmiş bir temsil yetkisi söz konusudur. Bu temsil yetkisi A tarafından miktar bakımından sınırlandırılmıştır. Temsilci bu sınırlamaya aykırı davrandığı için temsil yetkisinin sınırını aşmıştır. Dolayısıyla yetkisiz temsil söz konusudur. Yetkisiz temsil halinde yetkisiz temsilcinin yaptığı işlemler temsil olunanı bağlamaz. Buna tek taraflı bağlamazlık denir. Temsil olunan A icazet verirse yapılan işlem geçerli olacak ve kendisini bağlayacaktır. İcazet vermezse yapılan işlem geçersiz olacaktır. Bu durumda yetkisiz temsilci T, sözleşmenin karşı tarafı S'nin sözleşmenin geçerli olduğuna inanmak suretiyle uğradığı menfi zararını karşılamak zorundadır.
D'dir.

ÖNEMLİ

Temsil olunan A'nın sözleşmenin karşı tarafı olan S'nin zararını karşılamadığına dikkat etmek gerekir. Zira zararı karşılamakla yükümlü olan yetkisiz temsilci T dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2009

126. Yetkisiz temsille ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Yetkisiz temsil doğrudan doğruya temsilde söz konusu olur.
B) Yetkisiz temsil, temsilciye hiç yetki verilmemesi durumunda ortaya çıkabileceği gibi verilen yetkinin aşılmasında da ortaya çıkabilir.
C) Verilen temsil yetkisinin batıl olması hâlinde de yetkisiz temsil doğar.
D) Yetkisiz temsil durumunda temsil olunan, sözleşmeye icazet verip vermemekte özgürdür.
E) Sözleşme, icazet verilinceye kadar batıl bir sözleşmedir.

Cevap: Yetkisiz temsil şu hallerden doğabilir:

1. Temsil yetkisi hiç yoksa
2. Temsil yetkisinin sınırlarını aşarsa
3. Temsil yetkisi sona ermişse

B.K.m.46/1: "Bir kimse yetkisi olmadığı halde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar."

Yani yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlem temsil olunan onayıncaya kadar noksandır, askıdadır.

B.K.m.46/2: "Yetkisiz temsilcinin kendisiyle işlem yaptığı diğer taraf, temsil olunandan, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir. Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur."

- **İcazet Vermesi:** Temsil olunan hukuki işlemi onarsa, yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlem kendisini bağlar. Yani sözleşme geçerli olur.
- **İcazet Vermemesi:** Temsil olunan, yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuki işleme icazet vermezse ya da tanınan süre içinde işlemi onamazsa yapılan hukuki işlemle bağlı olmaktan kurtulur. Yani işlem kesin hükümsüz olur. Bu durumda karşı taraf önceden ifa ettiği edimi, istihkak ya da sebepsiz zenginleşme davasıyla geri isteyebilir. Sözleşmenin geçersiz olmasından doğan menfi zararı iyi niyetli üçüncü kişi yetkisiz temsilciden isteyebilir. Üçüncü kişinin kötü niyetli olması durumunda menfi zararı istenemez. Hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden diğer zararların (müspet zarar) giderilmesini de isteyebilir.

E'dir.

KPSS 2008

127. Aşağıdaki işlemlerden hangisi, özel temsil yetkisi verilmesini gerekli kılan işlemlerden biri değildir?

A) Hakeme başvurmak
B) Kira sözleşmesi yapmak
C) Sulh sözleşmesi yapmak
D) Bağışlama sözleşmesi yapmak
E) Kambiyo taahhüdünde bulunmak

Cevap: Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz (BK.m.504/3).

Hülasa, kira sözleşmesi, özel temsil yetkisi gerektirmemektedir.
B'dir.

İdari Hâkimlik 2006

128. A, taşınmazlarını kiraya vermeye yetkili temsilcisi T'yi gördüğü lüzum üzerine 10.05.2005 tarihinde azletmiş; bu durum aynı gün T'ye bildirilerek elindeki yetki belgesinin iadesi sağlanmıştır. T, bunu gizleyerek, A'nın kıymetli bir taşınmazını yetki belgesini daha önce görmüş olan ve azilden bilgi sahibi olmayan B'ye A adına kiraya vermiştir.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) B ile yapılan kira sözleşmesinin geçerli olup olmaması, A'nın, temsilcisi T'yi azletmesinin haklı sebebe dayanıp dayanmadığına bağlıdır.
B) B ile yapılan kira sözleşmesi geçerlidir.
C) B ile yapılan kira sözleşmesi A icazet vermedikçe A'yı bağlamaz.
D) B ile yapılan kira sözleşmesi kesin olarak hükümsüzdür.
E) B ile yapılan kira sözleşmesi sadece T ile B arasında bağlayıcıdır.

Cevap: Olayda A bir yetki belgesiyle T'ye bir temsil yetkisi vermiştir. 10.05.2005 tarihinde ise A, yetki belgesini de geri almak suretiyle T'nin temsil yetkisine son vermiştir. T temsil yetkisi sona ermesine rağmen A'nın bir taşınmazını A adına B'ye kiraya vermiştir.

T'nin temsil yetkisi sona erdikten sonra A adına işlem tesis etmesi bir yetkisiz temsil halidir. Yetkisiz temsil üç şekilde ortaya çıkabilir:

1. Temsil yetkisi hiç yoktur.
2. Temsil yetkisi sona ermiştir.
3. Temsil yetkisinin sınırını aşmıştır.

Yetkisiz temsilcinin temsil olunan adına yapacağı işlemler temsil olunanı bağlamaz. Temsil olunan, yetkisiz temsilcinin yaptığı işleme icazet verirse geçerli olur ve kendisini bağlar. İcazet vermezse geçersiz olur. Bu durumda karşı tarafın zararını (menfi zarar) yetkisiz temsilci karşılamak zorunda kalır.

Dolayısıyla B ile yapılan kira sözleşmesi A icazet vermedikçe A'yı bağlamaz.

Yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlemler doğrudan kesin hükümsüz değildir. Hükümleri askıdadır. Eğer temsil olunan icazet vermezse geçersiz olacaktır.

T, kira sözleşmesini A adına değil de kendi adına yapmış olsaydı ortada bir yetkisiz temsil olmazdı. Bu durumda yapılan işlem T ve B arasında hüküm ve sonuç doğururdu. Ancak A'yı bağlamazdı.
C'dir.

İFA

11 Ağustos 2018 Sayıştay Denetçi Yardımcılığı (Uyarlama)

129. Borçlu B'nin alacaklı A'ya karşı farklı tarihlerde doğmuş ve tamamı muaccel iki farklı borcu bulunmaktadır. Bunlardan önce 5.000 TL tutarında olan borcu sonra 15.000 TL tutarında olan borcu muaccel olmuştur. Ancak A, ilk olarak 15.000 TL tutarındaki borç için takipte bulunmuştur. Bir müddet sonra B, hangi borç için ödeme yaptığını bildirmeden ödeme yapmış ve alacaklı A da makbuzda hangi borç için ödemeyi kabul ettiğini göstermemiştir.

6098 sayılı Borçlar Kanununa göre, bu ödemeyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Vadesi ilk önce gelmiş olan 5.000 TL tutarındaki borca mahsup edilir.

B) Borçluya karşı ilk olarak takip edilen 15.000 TL tutarındaki borca mahsup edilir.

C) Her iki borcun muaccel olmasından dolayı her ikisinden orantılı olarak mahsup edilir.

D) Borçlardan biri daha güvenceliyse buna mahsup edilir.

E) Borçlardan biri daha güvencesiz ise buna mahsup edilir.

Cevap: Söz konusu soru, birden çok borç halinde yapılacak ödemenin nerden mahsup edilmesi gerektiği ile ilgilidir. Bu konu Borçlar Kanunu'nun 101 ve 102. maddelerinde düzenlenmektedir. Bunlardan 101. maddesinde, mahsubun "borçlu ve alacaklının bildirimine göre"; 102. maddesinde ise mahsubun "kanuna göre" yapılması öngörülmektedir. Diğer bir ifadeyle, yapılan ödemenin nerden mahsup edilmesinin istendiği alacaklı ve borçlu tarafından beyan edilmemişse, kanunda öngörülen düzenlemeye göre mahsubun yapılması gerekmektedir. Sorudaki örnek olayda da yapılan ödemenin nerden mahsup edileceğine ilişkin ne borçlunun ne de alacaklının bir bildirimi bulunmadığı ifade edilmektedir. Öyleyse burada BK.m.102 dikkate alınacaktır.

Kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödeme,

(1) *"Muaccel borç"* için yapılmış sayılır.

(2) Birden çok borç muaccel ise ödemenin, borçluya karşı *"ilk olarak takip edilen borç"* için yapılmış olduğu kabul edilir.

(3) Takip yapılmamış ise ödeme, *"vadesi ilk önce gelmiş olan borç"* için yapılmış olur.

(4) Birden çok borcun vadesi aynı zamanda gelmişse, mahsup *"orantılı olarak"* yapılmış sayılır.

(5) Borçlardan hiçbirinin vadesi gelmemişse ödeme, *"güvencesi en az olan borç"* için yapılmış sayılır.

Olaya göre, B'nin A'ya karşı muaccel olmuş (vadesi gelmiş) iki tane borcu bulunmaktadır. B'nin iki borcundan 5.000 TL'lik borç 15.000 TL'lik borcundan önce muaccel olmuştur. Dikkat etmek gerekir ki, nihayetinde her ikisi de muacceldir. Dolayısıyla sıralama itibarıyla (1)'i eleyeceğiz. Ayrıca olayda A'nın 15.000 TL'lik borç için icra takibinde bulunduğu ifade edilmiştir. Bu durum Kanunda belirtilen (2)'deki sıralamayı ifade etmektedir. Dolayısıyla B'nin yapmış olduğu ödeme, alacaklının borçluya karşı ilk olarak yapılan icra takibinden mahsup edilecektir. Yani 15.000 TL'lik borç için öncelikle mahsup yapılacaktır.

B'dir.

KPSS 2017 (Uyarlama)

130. Aşağıdakilerden hangisi Türk borçlar hukukuna göre kısmi ifayı kabul yükümlülüğü doğuran durumlardan biri değildir?

A) Dürüstlük kuralı, kısmi ifaya izin vermekte ise
B) Edimin niteliği, kısmi ifayı zorunlu kılıyorsa
C) Sözleşme, kısmi ifaya izin vermekte ise
D) Borçlu borcun bir kısmına itiraz etmişse
E) Edimin, bölünebilir bir edim niteliği taşıması

Cevap: Borçlar Kanunu'na göre, borcun tamamı belli ve muaccel ise, borçlu borcunun tamamını ifa etmekle yükümlüdür, alacaklı kısmi ifayı reddedebilir. Yani kural olarak borcun vadesi geldiğinde borçlu borçlandığı edimin tamamını ifa etmekle yükümlüdür. Diğer yandan da bir edimin kısmi ifaya vücut vermesi için bölünebilir bir edim olması gerekir. Örneğin para edimi böyledir. 100 TL para borcu taksitle (kısmi) ödenebilir. Ancak bir edimin bölünebilir olması başlıbaşına alacaklıya kısmi ifayı kabule zorunlu kılmaz. Örneğin, vadesi gelmiş 1000 TL para borcum var. Para borcunun bölünebilir bir borç olduğunu söyleyerek alacaklıyı kısmi ifayı kabule zorlayamam. Çünkü muacceliyet 1000 TL'lik para borcumun tamamını kapsar. Cevap (E) seçeneğidir.

Ancak bazı hallerde alacaklı kısmi ifayı kabul etmekle yükümlüdür. Alacaklının kısmi ifayı kabule zorunlu olduğu başlıca haller şunlardır:

- Sözleşme ile alacaklı kısmi ifaya izin vermişse, alacaklı kısmı ifayı kabule zorunludur.
- Edimin niteliği kısmı ifayı zorunlu kıldığı durumlarda, alacaklı kısmı ifayı kabule zorunludur.
- Dürüstlük kuralının gerektiği durumlarda alacaklı kısmi ifayı kabule zorunludur.
- Ticari teamül kısmi ifaya izin vermekte ise, alacaklı kısmi ifayı kabule zorunludur.
- Borçlu borcun bir kısmına itiraz etmişse alacaklı kalan kısmı kabule zorunludur.

- İcra ve iflas kanunu kısmi ifaya izin verdiği durumlarda (İİK.m.111) alacaklı kısmi ifayı kabule zorunludur.

Kambiyo senetlerinde asli borçlunun yaptığı kısmi ifayı alacaklı kabule zorunludur. Çünkü o oranda müracaat borçluların borcu sona erer.
E'dir.

Adli Yargı 24 Aralık 2016

131. İfa yeri ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir
B) Para borcu, aksi öngörülmedikçe alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir.
C) Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.
D) Parça borçları, aksine bir anlaşma yoksa sözleşmenin ifa zamanında borç konusunun bulunduğu yerde ifa edilir.
E) Cins borçlar, aksi belirtilmedikçe, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir.

Cevap: Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.
D'dir.

Adli Hakimlik 19 Aralık 2015 (Uyarlama)

132. Seçimlik borç ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Seçimlik borçlar birden fazla edimi içinde barındırmakla birlikte borçlunun bunlardan birini ifa etmekle yükümlü olduğu borçlara denir.

B) Seçimlik borçlarda edimlerden biri cins diğer parça borcu olarak kararlaştırılabilir.

C) Seçimlik borçlarda edimlerden biri yapma diğeri verme borcu olarak kararlaştırılabilir.

D) Seçimlik borçlarda edimlerden birinin belirlenmesi kurucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğindedir.

E) Seçimlik borçlarda seçim hakkı taraflardan birine ya da üçüncü kişiye bırakılabilir.

Cevap: Seçimlik borçlar birden fazla edimi içinde barındırmakla birlikte borçlunun bunlardan birini ifa etmekle yükümlü olduğu borçlara denir. Örneğin borçlunun alacaklıya ya bir buzdolabı ya da LCD ekran televizyon borçlandığı durumlardır. Bu tür borçlarda alternatif birden fazla edim kararlaştırılmış olup yetkili kişi (alacaklı, borçlu, üçüncü kişi) tarafından seçim hakkının kullanılmasıyla borçlu bunlardan birini ifa etmekle yükümlüdür. Kararlaştırılan edimlerin türleri, konuları, ifa ediliş tarzları farklı olabilir. Seçimlik borçlarda seçim hakkının kullanılması kurucu değil değiştirici yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğindedir.
D'dir.

KPSS 2015

133. Kısmi ifayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Edim, niteliği gereği bölünmeye elverişli olsa bile alacaklı kısmi ifaya mecbur değildir.

B) Taraflar kısmi ifa yapılabileceğini önceden kararlaştırmışlarsa alacaklı kısmi ifayı kabule mecburdur.

C) Borçlu, alacaklının kabul etmesi halinde borcu kısmen ifa ederse ifa ettiği kısma ait borcundan kurtulur.

D) Borçlunun, kısmi ifa talebinde bulunan alacaklıya edimin tamamını arz etmesi halinde edimin bütününü kabule yanaşmayan alacaklı, yalnız talep ettiği kısım açısından alacaklı temerrüdüne düşer.

E) Alacaklı, borç kısım kısım vadelere bağlanmış ve henüz borcun tamamı muaccel olmamışsa muaccel kısmın ifasını kabule mecburdur.

Cevap: Borçlar Kanun'nun 84. maddesine göre, alacağın varlığı ve miktarı konusunda bir anlaşmazlık olmadığı sürece borçlu, vadenin gelmesi halinde borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür. Alacaklı kısmi ifayı kabul etmekle yükümlü değildir.

Öncelikle kısmi ifadan söz edebilmek için ortada ortada niteliği gereği bölünmeye elverişli bir edim olmalıdır. Örneğin, para, kumaş, kömür, vs. gibi.

Ancak kanun maddesinden anlaşılacağı üzere, taraflar arasında kararlaştırılan edimin bölünebilir nitelikte olması alacaklıya kısmi ifaya kabule zorunlu kılmaz.

Kısmi ifanın varlığından söz edebilmek için aşağıdaki koşulların oluşması gerekmektedir:

1. Alacaklı ile borçlunun kısmi ifa konusunda anlaşmış olmaları
2. Edimin niteliği bir defada ifaya imkan vermiyorsa. Örneğin, 25 ton kömür borcu gibi...
3. Alacaklının kısmi ifayı reddetmesi dürüstlük kuralıyla bağdaşmıyorsa. Örneğin 1000 tl alacağı olan bir kimsenin 999 tl'lik bir ifayı kısmi ifa nedeniyle reddetmesi.
4. Borçlunun borcunun bir kısmını reddetmesi nedeniyle çekişmeli olması halinde alacaklı çekişmesiz olan kısmi kabule mecburdur.

Bu haller dışında borçlu borcunun tamamı muaccel olduğunda tamamını ifa etmekle yükümlü olup alacaklı böyle bir ifayı reddedemez. Alacaklı haklı bir gerekçe olmaksızın hukuka uygun bir ifayı reddettiği takdirde alacaklı temerrüde düşer. Alacaklının kısmi ifa talep etmesine (yukarıda sayılan haller müstesna) rağmen borçlu vadesi gelmiş borcunun tamamını ifa etmek istemesi karşısında alacaklı alacağın tamamı için mütemerrit olur.

D'dir.

KPSS 2015

134. Alacaklının temerrüdüyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklının temerrüdü halinde borcun konusu şeyi muhafaza eden borçlu, bu masrafları alacaklıdan talep edebilir.

B) Borçlu verme borçlarında malı tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

C) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine karşı temerrüde düşmesi, diğerlerine karşı da temerrüde düşmesine neden olmaz.

D) Borçlu bozulabilecek bir malı hakimin izniyle sattırmak ve satış bedelini de yine hakimin belirleyeceği yere tevdi etmek suretiyle borcundan kurtulabilir.

E) Borçlu, alacaklının yapma borçlarında temerrüde düşmesi halinde sözleşmeden dönebilir.

Cevap: Usulüne uygun olarak gerçekleştirilen ifayı alacaklı kabul etmelidir. Aksi takdirde alacaklının bazı haklarını kaybetmesi ya da mevcut durumundan daha kötü bir duruma düşmesi söz konusu olmaktadır. Kabul alacaklı açısından bir külfet olup bir yükümlülük değildir. Kabulün bir borç bir yükümlülük olarak kabul edilmesi ha-

linde hem alacaklının hem borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlerin uygulanması gerekecektir.

Alacaklının temerrüdü halinde ortaya çıkan **genel sonuçlar** şunlardır:

1. Alacaklının temerrüdü halinde alacaklı ödemezlik defini ileri süremez.
2. Alacaklının temerrüde düşmesi halinde mütemerrit alacaklı borçluyu temerrüde düşüremez.
3. Alacaklının temerrüdü halinde alacaklı mala ilişkin olarak meydana gelecek hasarlardan sorumlu olur.
4. Alacaklının temerrüdü ile borçlu için temerrüt faizi işlemez ve durur.
5. Borçlu, alacaklının menfaatlerini korumak amacıyla yaptığı masrafları talep edebilir.
6. Alacaklının temerrüdü ile borçluya kefil olan kişinin kefaleti sona erer.
7. Alacaklı, müteselsil borçlulardan birine karşı temerrüde düşerse, diğerlerine karşı da temerrüde düşmüş olur.

Bu genel sonuçlar dışında ortaya çıkan bazı **özel sonuçlar** da vardır:

1. **Tevdi:** Borçlu hasar ve giderler alacaklıya ait olmak üzere teslim (verme borcu) edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

Tevdi yerini, ifa yerindeki hakim belirler. Ticari mallar, hakim kararı olmadan ardiyeye tevdi edilebilir.

Tevdi, borcun alacaklı yerine bir başkasına teslim edilmesidir.

Tevdi, borçlu için bir yükümlülük olmayıp bir haktır.

Tevdi, teslim edilmesi mümkün olan (para, taşınır mal, vs.) şeyler için söz konusu olur.

Borçlu tevdi ettiği şeyi daha sonra geri alabilir. Ancak tevdi edilen şeyi alacaklının kabul edeceğini bildirmesi halinde ve tevdi edilen şey alacaklı lehine mevcut rehin hakkının sona ermesine neden olması hallerinde borçlu tevdi edilen şeyi geri alamaz.

2. **Satış:** Edimin tevdi uygun olmaması ya da edimin bozulabilir nitelikte olması hallerinde tevdi ve bakım masrafları alacaklıya ait olmak üzere hakimin izniyle açık arttırmayla satılabilir. Ancak dikkat etmek gerekir bu durumda borç sona ermez. Çünkü satış bedeli mal yerine geçer. Borçlunun borcundan kurtulabilmesi için satış bedelinin hakimin belirttiği yere yatırılması gerekmektedir. Dikkat etmek gerekir ki, borçlu satış bedelini hakimin belirleyeceği yere tevdi etmekle borcundan kurtulmaktadır. Yoksa satış bedelini herhangi bir yere tevdi etmekle borcundan kurtulamamaktadır.

3. **Dönme:** Tevdi ve satışı mümkün olmayan edimlerde (yapma edimi) borçlu sözleşmeden dönebilir. Örneğin bir işçinin yapma borcunda alacaklının iş için talimat vermemesi ya da işyerine almaması gibi.

C'dir.

135. Taraflar aksine bir anlaşma yapmadığı takdirde para borcunun ifa yeri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Alacaklının, ifa zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilmelidir.
B) Alacaklının, sözleşme kurulduğu andaki yerleşim yerinde ifa edilmelidir.
C) Borçlunun, sözleşme kurulduğu andaki yerleşim yerinde ifa edilmelidir
D) Borçlunun, ifa zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilmelidir.
E) Sözleşmenin kurulması zamanında para nerede bulunuyorsa orada ifa edilmelidir.

Cevap: İfa yeri (BK.m.89)
Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.
A'dır.

KPSS 2013

136. Bir borç ilişkisinin taraflarının anlaşarak borçlanılan edimden başka bir şeyle ifanın gerçekleşmesini kabul etmeleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) İfanın edime uygun olması ilkesine aykırı olacağından bu yönde bir anlaşma yapılması mümkün değildir.
B) Kanun gereği, ifanın alacaklıdan başkasına yapılması mecburiyeti doğmuştur.
C) İfa yerini tutan edim söz konusudur
D) Aliud (yanlış ifa) söz konusudur
E) İfaya yönelik edim söz konusudur

Cevap: Kural olarak taraflar sözleşmeyle kararlaştırdıkları edimleri ifa etmekle yükümlüdürler. Ancak ifa zamanı geldiğinde taraflardan biri kararlaştırılan edimden başka bir edim ifa etmek istediğini teklif eder ve diğer taraf bunu kabul ederse buna ifa yerine edim denmektedir. İfa yerine edimle borçlunun borcu sona ermektedir. İfa yerine edimle ifa amacıyla edim ve aliud ifayı birbirine karıştırmamak gerekir. İfa amacıyla edim ise, borçlunun para borcu yerine alacaklıya bir mal verip alacaklının

bu malı paraya çevirmek suretiyle alacağından mahsup etmesidir. Bu durumda borçlunun borcu sona ermemektedir. Öncelikle mal alacaklı tarafından paraya çevrilir. Eksik kalırsa borçlunun borcu o oranda devam eder. Fazla çıkarsa alacaklı onu iade eder. Aliud ifa ise, borçlunun borçlandığı edimden başka bir şey ifa etmesidir. Aliud ifa borcun hiç yerine getirilmemesi sebebiyle borca aykırı bir davranıştır.

C'dir.

KPSS 2013

137. Salim ve Gökhan, 14 Ekim 2012 Pazar günü bir sözleşme yaparak borcun yarım ay sonra ifa edilmesini kararlaştırmışlardır. İfa günü ile ilgili başka bir husus kararlaştırılmamıştır.

Buna göre, borcun ifa günü aşağıdakilerden hangisidir?

A) 26 Ekim 2012 Cuma
B) 27 Ekim 2012 Cumartesi
C) 28 Ekim 2012 Pazar
D) 29 Ekim 2012 Pazartesi
E) 30 Ekim 2012 Salı

Cevap: Borçlar Kanununun 92 maddesinin dördüncü fıkrasına göre yarım aydan on beş günlük süre anlaşılır. Gün hesabı yapılırken, sözleşmenin kurulduğu gün sayılmaksızın, bu sürenin son günü dolmuş olur. Dolayısıyla 14 Ekim Pazar gününden itibaren (ilk gün hesaba katılmaz) 15 gün ilave ettiğimizde tarih 29 Ekim Pazartesi olur. Ancak bu günün de resmi tatil olması sebebiyle süre 30 Ekim 2012 tarihine uzar.

E'dir.

KPSS 2012

138. A ve B, 25 Ocak 2012'de yaptıkları sözleşme ile A'nın B'ye 2 ton pirinç teslim etmesini ve teslimatın bir sonraki ayın ortasında yapılmasını kararlaştırırlar.

Bu olaya göre A, 2 ton pirinci hangi tarihte teslim etmelidir?

A) 14 Şubat 2012
B) 15 Şubat 2012
C) 16 Şubat 2012
D) 28 Şubat 2012
E) 29 Şubat 2012

Cevap: Borçlar Kanunun 91. maddesine göre borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılır.

Dolayısıyla ayın ortası denildiğinde o ayın kaç çektiğine bakılmaksızın doğrudan o ayın onbeşi anlaşılmalıdır. B'dir.

Sayıştay 2012

139. A ile B, aralarında Ocak ayında yaptıkları satım sözleşmesinde B' nin sözleşme konusu edimi, bir sonraki ayın ortasında ifa edeceğini kararlaştırırlar.

Bu sözleşmeye göre, taraflar arasında kararlaştırılan ifa günü aşağıdakilerden hangisidir?

A) 13 Şubat B) 14 Şubat C) 15 Şubat
D) 16 Şubat E) 28 Şubat

Cevap: B.K.m.91 göre borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılır.
C'dir.

İdari Hâkimlik 2011

140. A ve B, 28 Şubat tarihinde aralarında yaptıkları bir satım sözleşmesi ile B'nin sözleşmenin kurulduğu gün 1000 TL ödemesine karşılık, A'nın sözleşme konusu televizyonu 1 ay sonra teslim etmesi konusunda anlaşırlar.

Bu olaya göre, A'nın televizyonu teslim edeceği tarih aşağıdakilerden hangisidir?

A) 27 Mart B) 28 Mart C) 29 Mart
D) 30 Mart E) 31 Mart

Cevap: Borçlar Kanununun 92. Maddesine göre ay olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçıncı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.
B'dir.

Adli Hâkimlik 2010

141. Para borcunu ifa edemeyen borçlu B'nin, para borcu yerine alacaklı A'ya, A'nın da kabul etmesiyle değerli İran halısını vermesi hâline ne ad verilir?

A) Kısmi ifa B) Seçimlik borç C) Müteselsil borç
D) İfa amacıyla edim E) Seçimlik yetki

Cevap: (A), KISMİ İFA:

KURAL

B.K.m.84 göre alacağın tamamının varlığı ve miktarı üzerinde bir anlaşmazlık yoksa ve alacağın tamamı muaccel ise alacak bölünebilir bir edim de olsa, alacaklı kısmi ifayı kabul etmek zorunda değildir.

İSTİSNA

Borcun tamamının varlığı ve miktarı üzerinde bir anlaşmazlık olmasa ve borç muaccel olsa dahi aşağıdaki hallerde alacaklı kısmi ifayı kabul etmek zorundadır:

1. Kısmen ifa konusunda tarafların anlaşması halinde
2. Edimin miktarı ve niteliği tek seferde ifaya imkân vermezse.
3. Alacaklının, kısmen ifayı reddetmesi doğruluk ve dürüstlük kurallarıyla aykırılık teşkil ederse
4. Alacaklı kısmi ifayı kabul ederse borçlu, kendisinin ikrar ettiği kısmı ifadan kaçınamaz.

(B) SEÇİMLİK BORÇ: Borcun konusu tek olmakla birlikte birden çok edimin kararlaştırıldığı, ancak bunlardan sadece birinin ifasının gerektiği durumlarda "**seçimlik borç**" söz konusu olur.

(C), Birden fazla borçlunun bulunup hepsinin alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olduğu, alacaklının ise alacağın tamamını her bir borçludan isteyebildiği duruma müteselsil borçluluk denir.

(D), İFANIN KONUSU:

KURAL

Kural olarak ifanın konusu borçlanılan edimdir.

Borçlu daha az değerde ya da daha değerli bir şey ile borcunu ifa etmek istese de alacaklıyı buna zorlayamaz.

Borçlanılmış olan edimden başka bir şey verilmesine aliud (yanlış edim) denir. Bu durumda borçlu borca aykırı davranmış olur (B.K.m.112).

İSTİSNA

1. **İfa Uğruna Edim:** Borcun ifası sırasında tarafların anlaşması ile borçlanılan edimden başka bir şeyle borcun ifa edilmesine denir.

İfa yerine teklif edilen edim asıl edimden daha az veya fazla değerde olsa dahi alacaklının kabulü ile borç sona erer.

2. **İfa Amacıyla Edim:** Borçlu alacaklıya paraya çevirip alacağından mahsup etmesi amacıyla asıl edimden başka bir şey teklif etmekte, alacaklı da bunu kabul etmektedir. Mesela, 1000 TL borcu olan kişinin cep telefonu teklif etmesi.

Borçlunun borcu asıl edim dışında verilen şeyin değeri oranında borç sona ermektedir.

Paraya çevirme sonucunda elde edilen para asıl alacaktan fazla ise borçlunun borcu sona erecek, artan para ise borçluya geri verilecektir.

(E), SEÇİMLİK YETKİ: Yabancı para borçlarında vadeye kadar borçlunun dilerse yabancı para birimi üzerinden dilerse vade tarihindeki kur üzerinden TL olarak ödeme talep etmesi; vadeden sonra ise alacaklının dilerse vade tarihindeki dilerse fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden TL olarak ödeme yapmasına "seçimlik yetki" denir.

D'dir.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

142. A, kızı B'nin 10. doğum günü için bir kutlama yapmayı planlar ve doğum günü akşamı saat 20.00 'de evlerine getirilmesi için bir pasta sipariş eder.

Bu olayda ne tür bir vade söz konusudur?

A) Belirli vade B) Belirlenebilir vade C) Olağan vade
D) Seçimlik vade E) Kesin vade

Cevap: B.K.m.90: "İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur."

Borcun ifası sözleşme ya da kanuna göre ya da işin niteliği gereği belli bir süreye (vadeye) bağlanmışsa müeccel borç söz konusudur.

Sözleşmeyle dört tür vade kararlaştırılabilir:

Belirli Vade: Vadenin gün olarak belirlenebildiği hallerdir.

Ticari işlerde belirli vade, kesin vade olarak hüküm ve sonuç doğurur.

- 25.12.2012
- 15 gün sonra
- 3 ay sonra
- 2 yıl sonra

Kesin Vade: Vadeden sonra yapılan ifanın anlamlı olmadığı hallerdir.

- En geç, geçmemek üzere, mutlaka, ...
- Doğum günü pastası, düğün davetiyesi, gelinlik siparişi, ...

Belirsiz Vade: Vadenin gün olarak değil de dönem olarak belirlenebildiği hallerdir.

- Yaz gelince
- Hasat mevsiminde

Muacceliyet İhbarı: İfa zamanı taraflardan birine ya da üçüncü kişiye bırakılabilir. Vadenin tespiti, bu hakkın kendisine verilen kişinin hakkını kullanmasıyla belirlenir. Yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğindedir. Borçluya ihbardan sonra işin niteliği ve dürüstlük kuralına göre makul, uygun bir süre verilmelidir. Yani muacceliyet ihbarından sonra borç muaccel olmayacak.

E'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2009

143. Para borcunun söz konusu olduğu bir sözleşmede tarafların ifa yerini belirlememiş olması durumunda bu borç nerede ifa edilir?

A) Borçlunun borcun doğduğu andaki ikametgâhında
B) Borçlunun ifa anındaki ikametgâhında
C) Paranın bulunduğu bankada
D) Sözleşmenin kurulduğu yerde
E) Alacaklının ifa anındaki ikametgâhında

Cevap: BK.m.89 göre, borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. **Para borçları**, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. **Parça borçları**, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. **Bunların dışındaki bütün borçlar**, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

E'dir.

Adli Hâkimlik 2008

144. Ankara'da oturan A, İstanbul'a yaptığı bir seyahat esnasında İstanbul'da oturan B ile tanışır ve B'den B'nin İzmir'deki yazlık evinde bulunan aile yadigârı antika vazosunu fotoğrafta görerek satın alır. Taraflar bedelin B'nin banka hesabına yatırıldığı günden itibaren 10 gün içerisinde vazonun da teslimi konusunda anlaşırlar, ancak vazonun nerede teslim edileceği konusunu belirlemezler. İfa günü yaklaşırken bu konuda taraflar arasında anlaşmazlık doğar.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>doğrudur</u>?

A) A ile B arasındaki sözleşme ifa yeri kararlaştırılmadığı için geçersizdir.
B) Hâkim ifa yerini yorumla belirler.
C) Vazo, sözleşmenin yapıldığı sırada İzmir'de bulunduğundan İzmir'de teslim edilmelidir.
D) Vazo, alacaklının yerleşim yeri olan Ankara'da teslim edilmelidir.
E) Vazo, borçlunun yerleşim yeri olan İstanbul'da teslim edilmelidir.

Cevap: Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. **Para borçları**, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. **Parça borçları**, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. **Bunların dışındaki bütün borçlar**, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

C'dir.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2008

145. Para borçları nerede ifa edilir?

A) Alacaklının ifa zamanındaki ikametgâhının bulunduğu yerde
B) Borçlunun borcunun doğduğu yerde
C) Borçlunun ikametgâhının bulunduğu yerde
D) Borçlunun işyerinin bulunduğu yerde
E) Borçlunun istediği yerde

Cevap: **İfa yeri** Borçlar Kanunun **89. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre,** borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. **Para borçları**, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. **Parça borçları**, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. **Bunların dışındaki bütün borçlar**, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

A'dır.

KPSS 2007

146. Borçlar Kanunu'na göre, sözleşmede aksine bir kayıt yoksa para borçları nerede ifa edilir?

A) Alacaklının verme zamanındaki yerleşim yerinin bulunduğu yerde
B) Borçlunun borcunun doğduğu yerde
C) Borçlunun ikametgâhının bulunduğu yerde
D) Borçlunun iş yerinin bulunduğu yerde
E) Borçlunun istediği yerde

Cevap: Borçlar Kanununun 89 maddesine göre: "Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. **Para borçları**, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. **Parça borçları**, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. **Bunların dışındaki bütün borçlar**, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir."
A'dır.

İdari Hâkimlik 2006

147. Aşağıdakilerden hangisinde, borcu ödeyen kişi alacaklının haklarına halef olmaz?

A) Borcun, kefil tarafından ödenmesinde
B) Borcun, borçluyu borçtan kurtarmayı taahhüt etmiş olan kişi tarafından ödenmesinde
C) Borcun, müteselsil borçlu tarafından ödenmesinde
D) Borcun, başkasının borcu için taşınmazı rehnedilmiş olan malik tarafından ödenmesinde
E) Borcun, başkasının borcu için taşınır malı rehnedilmiş malik tarafından ödenmesinde

Cevap: Bir borcun borçlu dışında bir başka şahıs tarafından ifa edilmesi ve alacaklının yerini almak suretiyle borçlu olan kişinin borcunun sona ermeyip alacaklının yerini alan kişiye karşı devam etmesine halefiyet denir. Halefiyet kanundan doğabileceği gibi iradi olarak da meydana gelebilir.

Kanundan doğan halefiyet halleri şunlardır:

- ✓ Malını rehinden kurtaran kişi lehine halefiyet (B.K.m.127/1)
- ✓ Müteselsil borçlulukta halefiyet (B.K.m.168)
- ✓ Kefalette halefiyet (B.K.m.596)

✓ Bölünemeyen edimlerde halefiyet (B.K.m.85)
✓ Mal sigortalarında halefiyet (T.T.K.m.1031)

Borçlu dışında bir başka şahsın ifada bulunmasıyla ifada bulunan kişinin alacaklıya halef olabilmesi için borçlunun alacaklıya bu hususta beyanda bulunmuş olması gerekir. Yani borçlu, alacaklıya üçüncü kişinin kendisine ifada bulunması halinde kendisine halef olacağını bildirmiş olmalıdır. Buna iradi halefiyet denir. B seçeneğinde sadece bir borcun üstlenilmesinden söz edilmektedir. Üçüncü bir kişinin borçlunun borcunu üstlenmek suretiyle alacaklıya ifada bulunması bir halefiyet hali değildir. Borcu üstlenen kişinin yapacağı ifa maddi hukuk anlamda bir borcun ifası niteliğindedir.

B'dir.

İdari Hâkimlik 2006

148. A ile B arasında 28 Şubat 2006 günü yapılan satım sözleşmesinde A sattığı buzdolabını 3 ay sonra teslim etmeyi taahhüt etmiştir.

Buna göre, B'nin buzdolabını teslim etmesi gereken son gün hangisidir? (ÖSYM tarafından iptal edilen soru tarafımızca yeniden kaleme alınmıştır)

A) 27 Mayıs 2006 B) 28 Mayıs 2006 C) 29 Mayıs 2006
D) 30 Mayıs 2006 E) 31 Mayıs 2006

Cevap: Borçlar Kanununun 92. maddesine göre: "Bir borcun veya taraflardan birine düşen herhangi bir yükümlülüğün sözleşmenin kurulmasından başlayarak belli bir sürenin sonunda ifası gerekiyorsa, ifa zamanı **ay** olarak veya **yıl**, **yarıyıl** ve **yılın dörtte biri** gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçıncı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır." Dolayısıyla 28 Şubat 2006 tarihinin 3 ay sonrası 28 mayıs 2006 tarihidir.

B'dir.

KPSS 2006

149. İfa zamanı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İfa zamanını taraflar sözleşme ile serbestçe tayin edebilirler.
B) İfa zamanı, sözleşme ile tayin edilmediği hallerde kanun tarafından tayin edilmiş olabilir.
C) Sözleşmede ve kanunda hüküm bulunmayan hallerde borcun doğduğu anda ifa edilmesi gerekir.
D) İfa zamanının sözleşme ile tayin edilmediği durumlarda sözleşme geçersizdir.
E) İfa zamanı gelmedikçe borç hakkında zamanaşımı süresi işlemeye başlamaz.

Cevap: Borçlar Kanununun 90. Maddesine göre: "İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur."

İfa zamanı bir sözleşmenin esaslı unsurunu teşkil etmez. Dolayısıyla taraflarca ifa zamanının sözleşmeyle kararlaştırılmamış olması sözleşmenin geçersizliğine yol açmaz.

İfa zamanını taraflar serbestçe sözleşmeyle belirleyebileceği gibi ifa zamanı kanun tarafından da belirlenmiş olabilir.
D'dir.

Sayıştay Denetçi Yrd. 2006

150. Borcun ifa zamanı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Borcun ifa zamanını taraflar sözleşmeyle diledikleri gibi tayin edebilirler.
B) Borcun ifa zamanını tarafların tayin etmediği hallerde, kanun tayin etmiş olabilir.
C) Borcun ifa zamanı anlaşma ya da kanunla tayin edilmeyen hallerde, borcun doğduğu anda ifa edilmesi gerekir.
D) Borcun ifa zamanının sözleşmede tayin edilmediği hallerde sözleşme esaslı bir unsurun eksikliği nedeniyle geçersizdir.
E) Sözleşmede, ifa zamanının tayin edilmesi borç ilişkisinin kurulmasını engellemez.

Cevap: Borçlar Kanununun 90. Maddesine göre: "İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur."

İfa zamanı bir sözleşmenin esaslı unsurunu teşkil etmez. Dolayısıyla taraflarca ifa zamanının sözleşmeyle kararlaştırılmamış olması sözleşmenin geçersizliğine yol açmaz.

İfa zamanını taraflar serbestçe sözleşmeyle belirleyebileceği gibi ifa zamanı kanun tarafından da belirlenmiş olabilir.

İfa zamanına ilişkin önemli özellikler:

- Borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılır.
- Borcun ifası için gün belirtilmeksizin sadece ay belirlenmişse, bundan o ayın son günü anlaşılır.
- Bir borcun veya taraflardan birine düşen herhangi bir yükümlülüğün sözleşmenin kurulmasından başlayarak belli bir sürenin sonunda ifası gerekiyorsa, ifa zamanı aşağıdaki biçimde belirlenir:

1. Gün olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün sayılmaksızın, bu sürenin son günü dolmuş olur. **Sekiz** veya **onbeş** gün olarak belirlenmiş süre ise, bir veya iki haftayı değil, tam sekiz veya onbeş günü ifade eder.
2. **Hafta** olarak belirlenmiş süre, son haftanın sözleşmenin kurulduğu güne ismen uyan gününde dolmuş olur.
3. **Ay** olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçıncı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.
4. **Yarım aydan** onbeş günlük süre anlaşılır. Bir veya birden çok ay ve yarım ay olarak belirlenmiş sürenin dolduğu gün, son aya onbeş gün eklenerek belirlenir.

   Bu kurallar, sürenin sözleşmenin kurulmasından başka bir andan işlemeye başladığı durumlarda da uygulanır.

   Borçlu, belirli bir süre içinde yerine getirilmesi gereken bir borcu, bu sürenin dolmasından önce ifa etmekle yükümlüdür.

- İfa zamanı veya sürenin son günü, **kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlarsa**, kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçer.
- Borç, alışılmış iş saatlerinde ifa ve kabul edilir.

D'dir.

KPSS 2003

151. Ü, A'ya 5 milyar lira borcu olan B ile bir sözleşme yapmış ve B'yi A'ya olan borcundan kurtarmayı taahhüt etmiştir. Ü, vade olarak tayin edilen günde B'nin borcu olan 5 milyar lirayı, kendisinin borcu üstlendiğini belirterek ödemek ister. Ancak A, B'nin kendi borcunu bizzat ödemesini isteyerek ifayı reddeder. Bunun üzerine Ü kendisinin A'ya karşı mevcut ve muaccel olmuş bir alacağı ile bu borcu takas ettiğini beyan eder

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) A, Ü'nün yaptığı ödeme teklifini reddettiği için alacaklının temerrüdüne düşmüştür.
B) Ü'nün borçlu sıfatını alabilmesi için, A ile sözleşme yapması gerekir.
C) Borcun, borçlu tarafından ifası gerektiğinden A'nın ödemeyi kabul etmemesi, B'yi borçlunun temerrüdüne düşürmüştür
D) Ü, A'ya karşı takas beyanında bulunamaz.
E) Ü, B'ye karşı borcun ifasını yüklenmiştir.

Cevap:

B----------A
(borçlu) (alacaklı)
Ü
(üçüncü kişi)

Ü ile B arasında bir iç üstlenme sözleşmesi yapılmıştır. Yani Ü borcu üstlenmeyi B'ye vaat etmiş ve borcun ifasını yüklenmiştir. Ancak gerçek anlamda borcun üstlenilmesinden söz edebilmek için alacaklının da rızası gerekmektedir. Ü, A ile yapacağı dış üstlenme sözleşmesiyle borcu üstlenmiş ve borçlu sıfatını kazanmış olacaktır. Dolayısıyla daha henüz Ü borcu üstlenmemiş ve borçlu sıfatını kazanmamıştır. Borçlu sıfatına sahip olmadığından A'ya karşı takas beyanında bulunamaz.

Dikkat edilmesi gereken diğer bir husus borcun bir para borcu olmasıdır. BK.m.83 göre, borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir. Para borcu bir şahsi borç değil maddi borçtur. Mutlaka borçlu tarafından ifa edilmesi zorunlu değildir. Dolayısıyla para borcu üçüncü kişi tarafından da ifa edilebilir. Alacaklı üçüncü kişinin ifasını reddedemez. Reddederse alacaklı temerrüde düşmüş olur.

Borcun, borçlu tarafından ifası gerekmediği gibi A'nın ödemeyi kabul etmemesi durumunda B değil, A temerrüde düşmüş olur.

C'dir.

Adli Hâkimlik 2002

152. K ile L arasında 31 Ekim 2001 günü yapılan sözleşmede, K ödünç aldığı parayı 4 ay sonra ödemeyi taahhüt etmiştir.

Paranın ödenmesi gereken tarih aşağıdakilerden hangisidir?

A) 28 Şubat 2002 B) 1 Mart 2002 C) 2 Mart 2002
D) 3 Mart 2002 E) 4 Mart 2002

Cevap: BK.m.92/3 göre, ay olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçıncı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.

Dolayısıyla 31 Ekim 2001 tarihinden itibaren 4 ay sonrası 28 Şubat 2001 tarihi olacaktır. Çünkü son ayda bunu karşılayan gün olmadığından, bu ayın son günü dolmuş sayılır.

A'dır.

Adli Hâkimlik 2002

153. (A) ile (B) 28 Şubat 2000 tarihinde bir satım akdi yapmışlar ve satış bedelinin üç ay sonra ödeneceği konusunda mutabakata varmışlardır.

Buna göre borcun ifa günü aşağıdakilerden hangisidir?

A) 27 Mayıs 2000 B) 28 Mayıs 2000 C) 29 Mayıs 2000
D) 30 Mayıs 2000 E) 31 Mayıs 2000

Cevap: BK. m.92/3 göre, ay olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçıncı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.

Dolayısıyla 28 Şubat 2000 tarihinden itibaren üç ay sonrası 28 mayıs 2000 tarihi olacaktır.

B'dir.

İdari Hâkimlik 2002

154. Aşağıdakilerden hangisinde, kanun borcu ödeyen kişinin alacaklının haklarına halef olmasını öngörmemiştir?

A) Borcun, borcu yüklenmiş olan kişi tarafından ödenmesinde
B) Borcun, müteselsil borçlulardan biri tarafından ödenmesinde
C) Borcun, kefil tarafından ödenmesinde
D) Borcun, başkasının borcu için taşınmazı rehnedilmiş olan malik tarafından ödenmesinde
E) Borcun, rehnedilmiş taşınır mal üzerinde bir sınırlı ayni hakkı bulunan kişi tarafından ödenmesinde

Cevap: Kural olarak borcun üçüncü kişi tarafından ifa edilmesiyle, borçlunun borcu sona ermektedir. Ancak istisnaen üçüncü kişi tarafından borcun ifa edilmesiyle borçlunun borcu sona ermemektedir. Alacak hakkı, alacağa bağlı feriler ve rüçhan hakkı ödeme yapan üçüncü kişiye geçmektedir.

İRADİ HALEFİYET: Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin ona halef olacağı, borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde iradi halefiyetten söz edilir (B.K.m.127/2). Borçlunun iradesinden doğan bir halefiyet için borçlunun, üçüncü kişinin borcu ödemesinden **önce** veya **en geç ödeme sırasında** alacaklıya borcu ödeyen üçüncü kişinin ona halef olacağını bildirmesi gerekir. Borcun üstlenilmesi sözleşmesi halefiyet hallerinden değildir. Çünkü borcun üstlenilmesi ile borç, borcu üstlenen kişinin bunu ödemesiyle sona erer.

KANUNİ HALEFİYET: Borçlu tarafından alacaklıya bir bildirim yapılmasına gerek olmaksızın kanundan doğan halefiyet halidir.

✓ Malını rehinden kurtaran kişi lehine halefiyet (B.K.m.127/1)
✓ Müteselsil borçlulukta halefiyet (B.K.m.168)
✓ Kefalette halefiyet (B.K.m.596)
✓ Bölünemeyen edimlerde halefiyet (B.K.m.85)
✓ Mal sigortalarında halefiyet (T.T.K.m.1031)

A'dır.

KPSS 2002

155. A ile B arasında yapılan satım sözleşmesinde bedel 100 Amerikan Doları olarak kararlaştırılmıştır. Bu durumda, alıcı bakımından aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

A) Seçimlik yetki
B) Seçimlik borç
C) Parça borcu
D) Sınırlı cins borcu
E) Sürekli borç

Cevap: Seçimlik yetki yabancı para borçlarında söz konusu olur.
Yabancı para borçlarında ifayı iki ayrı başlık altında incelemek gerekir.

1. Vadede ifa

Aynen ödeme kaydı varsa vade geldiğinde borçlu aynı yabancı para birimi üzerinden ifa etmekle yükümlüdür.

Aynen ödeme kaydı yoksa borçlunun seçimlik yetkisi vardır. Dilerse Türk Lirası olarak dilerse vade tarihindeki kur üzerinden yabancı para birimi olarak ifa edebilir.

2. Vadeden sonra ifa

Aynen ödeme kaydı varsa vade geldiğinde borçlu aynı yabancı para birimi üzerinden ifa etmekle yükümlüdür.

Aynen ödeme kaydı yoksa alacaklının seçimlik yetkisi vardır. Dilerse vadedeki kur üzerinden dilerse fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden ödeme yapılmasını isteyebilir.

A'dır.

İdari Hâkimlik 2001

156. A ile B arasında 31.01.2001 günü yapılan sözleşmede A ödünç aldığı parayı 3 ay sonra ödemeyi taahhüt etmiştir.

Paranın ödenmesi gereken tarih aşağıdakilerden hangisidir?

A) 28.04.2001 B) 29.04.2001 C) 30.04.2001
D) 01.05.2001 E) 02.05.2001

Cevap: Borçlar Kanununun 92/3 göre ay olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçıncı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.

31.01.2001 tarihinin 3 ay sonrası nisan ayının 30 çekmesi yani son ayda bunu karşılayan gün olmadığından, bu ayın son günü 30.04.2001 tarihinde dolmuş sayılır.

C'dir.

BORCA AYKIRILIK

29 Aralık 2018 Hakimlik (Uyarlama)

157. I. Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse alacaklı, borçlunun kusurlu olduğunu ispat etmek şartıyla bundan doğan zararının giderilmesini talep edebilir.

II. Yapma borcu, borçlu tarafından ifa edilmediği takdirde alacaklı, masrafı borçluya ait olmak üzere edimin kendisi veya başkası tarafından ifasına izin verilmesini isteyebilir; her türlü giderim isteme hakkı saklıdır.

III. Alacaklı, borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını veya bu konuda masrafı borçluya ait olmak üzere kendisinin yetkili kılınmasını isteyebilir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre, borçların ifa edilmemesinin sonuçları kapsamında yukarıdaki ifadelerden hangisi ya da hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız II
D) II ve III E) Yalnız III

Cevap: Borçların ifa edilmemesinin sonuçları, Türk Borçlar Kanununun 112 ila 126. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bir borçlunun borca aykırı davranmasına ilişkin temel düzenleme BK.m.112'dir. Buna göre, *"Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür (BK.m.112)."* Bu hükümden de açıkça anlaşılacağı üzere, borca aykırılık halinde kusura ilişkin ispat külfeti borçlunun üstündedir. Alacaklının sadece borca aykırılık sebebiyle zarara uğradığını kanıtlaması yeterlidir.

Borcun ifa edilmemesini Borçlar Kanunu yapma ve yapmama borçları olmak üzere, ayrı ayrı ele almaktadır. Şöyle ki:

- **Yapma borçlarında**

  Yapma borcu, borçlu tarafından ifa edilmediği takdirde alacaklı, masrafı borçluya ait olmak üzere edimin kendisi veya başkası tarafından ifasına izin verilmesini isteyebilir; her türlü giderim isteme hakkı saklıdır (BK.m.113/1).

- **Yapmama borçlarında**

  Yapmama borcuna aykırı davranan borçlu, bu aykırı davranışının doğurduğu zararı gidermekle yükümlüdür (BK.m.113/2). Alacaklı, ayrıca borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını veya bu konuda masrafı borçluya ait olmak üzere kendisinin yetkili kılınmasını isteyebilir (BK.m.113/3).

A'dır.

KPSS 2018 Hukuk (Uyarlama)

158. Borçlunun temerrüdüne ilişkin olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanıştır?

A) Borç muaccel olmalıdır.
B) Borcun ifası imkansız olmayıp hala mümkün olmalıdır.
C) Borçlunun kusurlu olması gerekir.
D) Borçlu, haklı bir gerekçe olmaksızın ifadan kaçınmalıdır.
E) Alacaklı edimi kabule hazır olmalıdır.

Cevap: Borçlunun borçlanılan edimi borca aykırı olarak geç ifa etmesine, borçlunun temerrüdü denir. Borçlunun temerrüdü halinde, borçlu, borçlanılan edimi zamanında yerine getirmemekte, ifada borca aykırı olarak gecikmektedir.

Borçlu temerrüdünün şartlarını geniş bir şekilde şu şekilde sıralayabiliriz:

- Edimin ifası mümkün olmalıdır.
- Borç muaccel olmalıdır.
- Borçluya ihtar yapılmış olmalıdır.
- Alacaklı, edimi kabule hazır olmalıdır.
- Borçlunun edimi ifadan kaçınma hakkı bulunmamalıdır.
- İfa etmeme, borca aykırı bir davranış olmalıdır.

Borçlunun temerrüde düşmesi için kusurlu olmasına gerek yoktur. Borçlu ister kusurlu ister kusursuz olsun, yukarıdaki şartların oluşmasıyla, borçlu temerrüde düşmektedir.
B'dir.

Adli Yargı 24 Aralık 2016

159. Gecikme faizi ile karşılanamayan zarara ne ad verilir?

A) Munzam kusur
B) Munzam zarar
C) Ceza koşulu
D) Gecikme tazminatı
E) Müspet zarar

Cevap: Gecikme faizi ile karşılanamayan zarara munzam (aşkın) zarar denir. Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür.
B'dir.

İdari Hâkimlik 2011

160. Edim, borçlu tarafından tam ve gereği gibi yerine getirilmiş olsaydı, alacaklının malvarlığının göstereceği durum ile hâlen gösterdiği durum arasındaki fark, hangi tür zararın varlığını gösterir?

A) Müspet zarar
B) Yoksun kalınan kâr
C) Menfi zarar
D) Karma zarar
E) Manevi zarar

Cevap: Müspet zarar: Borçlu tarafından tam ve gereği gibi yerine getirilmiş olsaydı, alacaklının malvarlığının göstereceği durum ile hâlen gösterdiği durum arasındaki farkı ifade eder.

Yoksun kalan kar: Elde edilecek kazançtan mahrum kalmayı ifade etmektedir. Mesela, bir kimsenin ticari taksisine zarar verilmesi halinde, taksi üzerinde meydana gelen zarar fiilli zarara ilişkindir. Ancak tamirde kaldığı süre boyunca işletilememesi sonucunda meydana gelen zarar mahrum kalınan karı ifade etmektedir.

Menfi zarar: Bir sözleşmenin geçersiz olmasından doğan zararı ifade etmektedir. Mesela, sözleşmenin kurulabilmesi için yapılan masraflar (noter masrafları gibi) ya da kaçırılan fırsatlar.

Manevi zarar: Bir kimsenin şahıs varlığına veya vücut bütünlüğüne verilen zarar neticesinde duyduğu elem ve üzüntüyü ifade etmektedir.

A'dır.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

161. Tanınmış bir ressamın orijinal tablosunun yerine, aynı tablonun kopyasının teslim edilmiş olması durumunda aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) Temerrüt
B) Aliud
C) İmkânsızlık
D) Hukuki ayıp
E) Eksik ifa

Cevap: Kötü ifa ile Aliud birbirine karıştırılmamalıdır. Tarafların öngördükleri edimden başka bir şey ifa etmelerine "yanlış edim" anlamında aliud denilmektedir. Aliud, borçlunun borcunu hiç ifa etmemesinin sonuçlarına tabidir.

B'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

162. Ahmet komşusu Mehmet ile yaptığı kira sözleşmesi gereği, iş yerinde bulunan ve henüz 6 aydır kullandığı televizyonunu 1 yıllığına, ayda 50 TL bedel karşılığında Mehmet'e kiralar. Çok büyük olan televizyonu iş yerinden getirip Mehmet'e ancak 3 gün sonra teslim edebileceğini söyler ve Mehmet de bu süreyi uygun bulur. Ancak Ahmet'in iş yerinde sözleşmenin akdedildiği akşam yıldırım düşmesi sonucunda çıkan bir yangın nedeniyle televizyon kullanılamaz hale gelir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan, borcun ifası borçluya yüklenemeyen bir sebeple imkânsız hale geldiğinden borç sona erer.

B) Eksik iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşme olduğundan ve borcun ifası borçluya yüklenemeyen bir sebeple imkânsız hale geldiğinden borç sona erer.

C) Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan, televizyon kullanıma elverişli halde teslimi borcundan Ahmet kurtulur, Mehmet de aylık 50 TL bedel ödeme borcundan kurtulur.

D) Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan, Ahmet televizyonun kullanıma elverişli halde teslimi borcundan kurtulmakla birlikte, Mehmet bedel ödeme borcunu yerine getirmelidir.

E) Ahmet temerrüde düşmüştür, Mehmet tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde temerrüdün kendisine sağladığı tüm imkânlardan yararlanabilir.

Cevap: Olayda imkânsızlık hali söz konusudur. İmkânsızlığın ortaya çıkış anı bakımından farklı hüküm ve sonuçlara tabi olacaktır. Olayda sözleşme sonrası kusursuz imkânsızlık vardır. Buna göre:

SÖZLEŞME ÖNCESİ İMKANSIZLIK		SÖZLEŞME SONRASI İMKÂNSIZLIK	
OBJEKTİF	SUBEKTİF	KUSURLU	KUSURSUZ
- Sözleşme kesin hükümsüz. - Herhangi bir hak ve borç doğmaz - Borçlu sebepsiz zenginleşmeye göre iade ile yükümlüdür. - Borçlu sözleşme öncesi imkânsızlığı biliyorsa sözleşme yine hükümsüzdür. Ancak "culpa in	- Sözleşme geçerliliğini korur. - Borçlu borcun ifa ile yükümlüdür. - Borçlu kusuruyla ifayı gerçekleştiremezse BK.m.112 uyarınca alacaklının uğradığı müspet zararı karşılamakla yükümlüdür.	- Sözleşme geçerliliğini korur. - Borç ilişkisinin niteliği değişir. Aynen ifa yerini tazminat alır (BK. m.112 uyarınca müspet zarar). - Tazminat alacağı asıl alacağın bir devamıdır. Asıl alacağı garanti eden teminatlar tazminat alacağını	- Sözleşme geçerliliğini korur. - Borç sona erer. - Tarafların ifa yükümlülüğü sona erer. Sebepsiz zenginleşmeye göre iadesi gerekir. - Herhangi bir tazminat sorumluluğu doğmaz.

contrahendo'' sorumluluğun vardır (menfi zarar).		da garanti eder. Asıl alacak için ileri sürülebilecek defi ve itirazlar, tazminatlar için de ileri sürülebilir. Asıl alacağa ilişkin işleyen zamanaşımı, tazminat alacağına dönüşmesinden sonra da işlemeye devam eder. İfa daha önce imkânsız olsa dahi, tazminat alacağı hemen imkânsızlığın ardından istenebilir.	

C'dir.

KPSS 2010

163. Borçlunun faaliyet ve işletmesi dışında meydana gelen, borcun ihlaline mutlak ve kaçınılmaz bir şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan ve illiyet bağını kesen olağanüstü olaya ne ad verilir?

A) Umulmayan hâl
B) Iztırar hâli
C) Mücbir sebep
D) Üçüncü kişinin kusuru
E) Zarar görenin kusuru

Cevap: Borca aykırılıktan söz edebilmek için:

1. Sözleşmeye aykırı bir davranış olmalıdır.
- Kötü ifa
- Sözleşme sonrası kusurlu imkânsızlık
- Sözleşme öncesi kusurlu davranış (culpa in contrahendo)
- Temerrüt
2. Kusur: Bir kişinin kusurlu olarak kabul edilebilmesi için gerçekleştirdiği hareketin kendisine isnat edilebilmesini ifade eder. Medeni Kanuna göre bir kişinin kusurlu kabul edilebilmesi için ayırt etme gücüne sahip olması gerekir.

3. Zarar: Söz konusu borca aykırı davranış nedeniyle bir zarar meydana gelmiş olmalıdır.
4. İlliyet bağı: Sözleşmeye aykırı davranış ile zarar arasındaki neden-sonuç ilişkisini ifade eder. Ancak bazı hallerde bu neden-sonuç ilişkisi ortadan kalkabilir ve kişi borca aykırı davranış nedeniyle ortaya çıkacak tazminat yükümlüğünden kurtulur. İlliyet bağını kesen sebepler:

- Mücbir sebep: Dış kuvvetlerin sonucu olan, borçlunun işletmesiyle ilgili olmayan, önceden öngörülemeyen, kaçınılmaz ve mutlak bir şekilde borcun gereği gibi ifasını engelleyen olaylardır. Mesela, depremi, sel baskını, heyelan vs. [8]
- Olağanüstü hal: Borçlunun kusuru olmaksızın meydana gelen, sözleşme yapılırken öngörülemeyen ve borca aykırı davranışa kaçınılmaz bir şekilde sebep olan olaylardır. Mesela, faaliyetin gerçekleştiği işletmede yangın çıkması vs.[9]
- Üçüncü kişinin ağır kusuru. Mesela, kargoda ya da postadaki gecikmeler vs.
- Zarar görenin ağır kusuru.
- C'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

164. Satıcı S ile alıcı A aralarında yaptıkları bir satım sözleşmesinde bedelin hemen ödenmesi, satım konusu bilgisayarın ise 3 ay sonra teslimi konusunda anlaşırlar. Ancak 3 ay geçtiği hâlde S'nin bilgisayarı teslim etmediği görülür.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) İfa günü (vade)geldiğinde S bacağını kırdığı için hastanede yatmakta olduğundan temerrüde düştüğünden bahsedilemez.

B) İfa günü taraflarca birlikte belirlendiğinden ihtar çekmeye gerek olmaksızın S temerrüde düşer.

C) Olayda iki tarafa borç yükleyen sözleşme olduğundan sadece özel sonuçlar doğacak, beklenmedik hâlden sorumluluk söz konusu olmayacaktır.

D) Olayda belirli vade olduğundan A, müspet zararın tazminini isteyemez.

E) A, satım bedelini ödemiş olduğundan sözleşmeden dönme seçimlik hakkını kullanamaz.

Cevap: İfa zamanı bir sözleşmenin esaslı unsurunu teşkil etmez. Dolayısıyla ifa zamanının belirlenmemiş olması sözleşmenin geçersizliğine yol açmaz.

Borçlar Kanunun 90. Maddesine göre, ifa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.

---

[8] Oğuzman / Öz s.357; Kılıçoğlu s.474-475; Reisoğlu s.319-320
[9] Oğuzman / Öz s.357; Reisoğlu s.319

Taraflar sözleşmeyle ifa zamanını serbestçe kararlaştırabilirler. Olayda taraflar bir vade kararlaştırmışlardır. Buna göre satım bedel hemen ödenecektir ancak mal sözleşmenin yapılmasından itibaren 3 ay sonra teslim edilecektir. Buna belirli vade denir. Belirli vade kararlaştırıldığı için borçlunun temerrüde düşmesi için ihtar çekmeye gerek yoktur çünkü vadenin geçirilmesiyle borçlu kendiliğinden temerrüde düşecektir. Borçlunun temerrüde düşmesinin genel sonucu olarak Alacaklı A, aynen ifa ve gecikme tazminatı isteyebilir. Borçlar Kanununun 118. Maddesine göre, temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

Ayrıca temerrütten itibaren mala gelecek hasar ve zararlardan satıcı S sorumlu olacaktır. Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.

Borçlar Kanunun 119. Maddesine göre, borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde alacaklının üç seçimlik hakkı vardır:

- Aynen ifa ve gecikme tazminatı
- Aynen ifadan vazgeçip müspet zararın talebi
- Sözleşmeden dönüp menfi zararın talebi.

Olayda da A bu seçimlik haklarından birini kullanabilir. Ancak aynen ifa ve gecikme tazminatı dışındaki seçimlik haklarından birini kullanmak isterse mehil (ek süre) vermek zorundadır.

B'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2009

165. Aşağıdakilerden hangisi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdünün şartlarından biri değildir?

A) Borçlunun temerrüde kusuruyla düşmüş olması
B) Edimin ifasının mümkün olması
C) Borcun muaccel olması
D) Borçluya ihtar yapılmış olması
E) Alacaklının edimi kabule hazır olması

Cevap: İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdünden söz edebilmek için:

- Borç muaccel olmalıdır.
- Borcun ifası hala mümkün olmalıdır.
- Alacaklının ihtarda bulunmalıdır. Yani ifayı talep etmiş olmalıdır.

A'dır.

Borçlunun temerrüde düşmesi için borçlunun kusurlu olması gerekmediği gibi alacaklının zarara uğramasına da gerek yoktur.

Adli Hâkimlik 2008

166. Antika meraklısı A, ünlü bir ailenin oğlu olan S'nin aile yadigârı 24 parçalık antika porselen yemek takımını satmak istediğini duyar ve ona telefon ederek bu takımı satın almak istediğini bildirir. S, ertesi gün öğle yemeği için bir lokantada buluşup konuşabileceklerini söyler. Ertesi gün lokantada S, A'ya yemek takımının fotoğrafını göstererek takımın tümü için 60.000 YTL istediğini belirtir. A derhal kabul eder. Oysa 2 saat önce takımın 8 parçası S'nin hizmetçisi H'nin dikkatsizliği sonucu kırılmıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A ile S arasında yapılan satım sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmesi S'nin kusuru olmaksızın imkânsızlaşmış olduğundan, S'nin borcu sona ermiştir. Ancak, hasar sözleşmenin kurulmasıyla birlikte A'ya geçtiğinden A, satım bedelini ödemek zorundadır.

B) Burada, sözleşmenin geçerli olup olmadığı tarafların farazi iradeleri, hâl ve şartlar, özellikle tarafların menfaat durumu dikkate alınarak dürüstlük kuralına göre belirlenir. Antika porselen takım ancak bir bütün olarak değer taşıdığından A ile S arasında yapılan satım sözleşmesi tümüyle batıldır.

C) A, sözleşmeyi yaparken temel hatasına düşmüştür. A, sözleşmeyi iptal etmedikçe satım bedelini ödemek zorundadır.

D) A ile S arasında yapılan satım sözleşmesinin konusu kısmen imkânsızlaşmışsa da dürüstlük kuralı gereği A, kısmi edimi kabul etmek zorundadır. Ancak, sözleşme öncesi müzakerelerde yardımcı kişinin kusurundan sorumlu olan S, A'nın zararını karşılamakla yükümlü olur.

E) Burada sözleşme geçerli olarak kurulmuştur, ancak gabin hükümleri dikkate alınarak uyarlama yapılmalı ve A, 16 parçanın karşılığı olarak sadece 40.000 YTL ödemelidir.

Cevap: Birincisi, olayda kararlaştırılan edim bir parça borcudur. Parça borcu bütün ayırt edici özellikleriyle belirlenmiş mal demektir. A ile S arasında yapılan satım sözleşmesinin konusu da S'ye ait antika porselen takımıdır.

İkincisi, olayda sözleşme öncesi meydana gelmiş objektif imkânsızlık hali söz konusudur. Çünkü satım sözleşmesine konu malın bir kısmı (8 parçası) sözleşmenin kurulmasından 2 saat önce kırılmıştır. Porselen takımı bir bütün teşkil ettiğinden bir kısmının telef olması sadece geri kalan kısmının ifa edilmesini anlamsız hale getire-

cektir Bu durumda artık edimin başka bir porselen takımıyla da ifa edilmesi mümkün olmadığından imkânsızlık nedeniyle sözleşme geçersiz olacaktır. Bu durumda tarafların borcu sona erer. Karşı taraf edimini ifa etmişse sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iadesini sağlayabilir.
B'dir.

Sözleşmenin geçersiz olmasına yol açan tek imkânsızlık türü sözleşme öncesi objektif imkânsızlık durumudur.

S, sözleşme öncesinde porselen takımının bir kısmının kırıldığını biliyorsa aynı zamanda sözleşme öncesi kusurlu davranıştan dolayı (culpa in contrahendo) A'nın menfi zararlarını gidermek zorunda kalacaktır.

Adli Hâkimlik Mart 2008

167. A Şirketi, galeri sahibi S Şirketinden en geç 04.05.2007 tarihinde teslim edilmek üzere bir otomobil satın almıştır. Ancak otomobil bu tarihte teslim edilmemiştir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Alıcı A, sözleşmeden dönmek için S'ye ihtarda bulunmalı ve ayrıca ek süre vermelidir.

B) A'nın sözleşmeden dönmesi için ihtarda bulunması gerekmese de ek süre vermesi şarttır.

C) Aynen ifayı ve gecikme tazminatını isteyen A'nın derhal bu istemini S'ye bildirmesi gerekir.

D) Müspet zararının tazminini isteyen A'nın derhal bu istemini S'ye bildirmesi gerekir.

E) Sözleşmeden dönme hakkını kullanan A, müspet zararının tazminini de isteyebilir.

Cevap: Olayda borçlunun temerrüdü söz konusudur. A şirketi ile S şirketi arasında yapılan satım sözleşmesinde kesin vade kararlaştırılmıştır. Çünkü vade olarak en geç 04.05.2007 tarihi kararlaştırılmıştır. Ancak S şirketi vadeyi geçirmiştir ve edimini ifa etmemek suretiyle temerrüde düşmüştür.

Kural olarak borçlu alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Ancak belirli vadenin ve kesin vadenin kararlaştırıldığı durumlarda alacaklının ihtarına gerek olmaksızın borçlu temerrüde düşer.

Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının seçimlik hakları:

1. Aynen ifa ve gecikme tazminatı
2. İfadan vazgeçip müspet zararın talep edilmesi.
3. Sözleşmeden dönüp menfi zararın talep edilmesi.

Alacaklının 1. seçimlik hakkı kullanabilmesi için borçluya mehil vermesine gerek yoktur. Ancak 2. ve 3. seçimlik hakları kullanabilmesi için kural olarak mehil (ek süre) vermesi gerekir.

Bazı hallerde bu hakların kullanılabilmesi için de mehil vermeye gerek yoktur:

- Borçlunun içinde bulunduğu hal ve şartlardan artık süre verilmesinin gereksiz olacağı anlaşılıyorsa
- Borcun ifası alacaklı için yararsız kalmışsa
- Adi kesin vade kararlaştırılmışsa
- Ticari işlerde belirli vade kararlaştırılmışsa (Ticari işlerde belirli vade kesin vadenin hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır)
- C'dir.

ÖNEMLİ

Adi işlerde mehilin sonunda seçimlik hakkını kullanmazsa karine olarak aynen ifa ve gecikme tazminatını kabul etmiş sayılır. Ticari işlerde ise karine olarak ifadan vazgeçip müspet zararı talep ettiği kabul edilir.

Olayda ticari bir iş söz konusu olduğundan mehilin sonunda aynen ifa ve gecikme tazminatını isteyen alacaklı bunu derhal borçluya bildirmelidir. Aksi takdirde ifadan vazgeçip müspet zararı talep etmiş sayılır.

Maliye Bakanlığı Mali Hizmetler Uzman Yrd. 2008

168. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüde düşmesi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklı borçluya mehil vermeden aynen ifadan vazgeçip müspet zararını isteyebilir.

B) Alacaklı borçluya mehil vererek sözleşmeden dönüp, menfi zararını isteyebilir.

C) Alacaklı borçluya mehil vermeden aynen ifa ve gecikme tazminatı talep edebilir.

D) İfa alacaklı için faydasız kalmışsa mehil vermeden de seçimlik haklar kullanılabilir.

E) Belirli vadeli işlemlerde her ne kadar borçluya ihtar çekmeye gerek olmasa da seçimlik haklar ancak borçluya mehil verilerek kullanılabilir.

Cevap: Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlu alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Ancak belirli ve kesin vadenin kararlaştırıldığı durumlarda alacaklının ihtarına gerek olmaksızın borçlu temerrüde düşer. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının üç tane seçimlik hakkı vardır:

1. Aynen ifa ve gecikme tazminatı talep edebilir. Bu seçimlik hakkını kullanabilmesi için borçluya mehil (ek süre) vermesine gerek yoktur.
2. Aynen ifadan vazgeçip müspet zararı talep edebilir
3. Sözleşmeden dönüp menfi zararı talep edebilir.

2.ve 3. seçimlik hakları kullanabilmesi için borçluya mutlaka mehil vermesi gerekir. Ancak aşağıdaki hallerde mehil vermeye gerek yoktur:

- Borçlunun içinde bulunduğu hal ve şartlardan artık süre verilmesinin gereksiz olacağı anlaşılıyorsa
- Borcun ifası alacaklı için yararsız kalmışsa
- Adi kesin vade kararlaştırılmışsa
- Ticari işlerde belirli vade kararlaştırılmışsa (Ticari işlerde belirli vade kesin vadenin hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır)

A'dır.

KPSS 2008

169. Aşağıdakilerden hangisi alacaklının temerrüdünün şartlarından biri değildir?

A) Borcun muaccel olması
B) Borcun ifasının alacaklıya teklif olunması
C) Alacaklının, ifa teklifini reddetmiş olması
D) Alacaklının, ifa teklifini reddederken kusurlu olması
E) Alacaklının, ifa teklifini haklı bir sebep olmadan reddetmesi

Cevap: Alacaklının temerrüdünden söz edebilmek için:
- Borcun muaccel olması
- Borcun ifasının alacaklıya teklif olunması
- Alacaklının, ifa teklifini reddetmiş olması
- Alacaklının, ifa teklifini haklı bir sebep olmadan reddetmesi

Alacaklının, ifa teklifini reddederken kusurlu olmasına gerek yoktur.

D'dir.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2008

170. S, arkadaşı Ü'ye ait buzdolabını kendi adına A'ya satmıştır. Taraflar buzdolabının 2 gün sonra teslimi konusunda anlaşmışlardır.

Buna göre, sözleşmenin geçerliliğiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Sözleşmenin konusu imkânsız olduğundan, S ile A arasındaki satım sözleşmesi batıldır.
B) A ile S arasındaki sözleşme geçerlidir ancak S ifada bulunmazsa, A'nın zararlarını ödemek zorundadır.
C) S ile A arasındaki sözleşme Ü'nün icazet vermesiyle geçerli olur.
D) S ile A arasındaki sözleşmede hile olduğundan sözleşme geçerli değildir.
E) Sözleşme geçerlidir ancak S'nin ifada bulunması mümkün olmazsa borcu sona erer.

Cevap: Satım sözleşmesi bir taahhüt (borçlandırıcı) işlemidir. Borçlandırıcı işlemler ise henüz bir hakka doğrudan bir etkide bulunmadıkları için bir kimse kendisine ait olmayan bir malı bir başkasına satabilir. Ancak tasarruf işlemini (taşınır satımında ta-

sarruf işlemi teslimdir) gerçekleştirebilmesi için mutlaka tasarruf hakkına sahip olması gerekir.

Olayda S satım sözleşmesini kendi adına gerçekleştirdiğinden burada bir temsil ilişkisi söz konusu değildir. Şayet S buzdolabı Ü adına satmış olsaydı yetkisiz temsil söz konusu olurdu. Dolayısıyla S'nin yapmış olduğu satış işlemi geçerlidir. Fakat teslim ile mülkiyeti A'ya geçirebilmesi için buzdolabın mülkiyetini üstüne alması gerekir. S vade geldiğinde buzdolabının mülkiyetini üstüne almayıp A'ya teslim etmezse borca aykırı davranmış olur ve A'nın müspet zararını karşılamak zorunda kalır.

Dolayısıyla A ile S arasındaki sözleşme geçerlidir ancak S ifada bulunmazsa, A'nın zararlarını ödemek zorundadır.

B'dir.

Adli Hâkimlik Mart 2007

171. A, S'den evindeki televizyonunu satın almış ve taraflar televizyonun 10 Mart günü A'ya teslim edilmesi konusunda anlaşmışlardır. S, 12 Mart günü yapılan milli maçı seyretmek için vade günü televizyonu teslim etmemiştir. 11 Mart günü yan dairede çıkan bir yangın S'nin evine de sıçramış, televizyon kullanılamayacak hale gelmiştir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) S, sözleşme öncesi müzakereler sırasında televizyonu geç teslim edeceği konusunda A'yı bilgilendirmediği için kusurlu olup A'nın menfi zararlarını ödemek zorundadır.

B) Televizyonun telef olmasında kusuru bulunmadığından S'nin borcu sona erer; ancak hasar sözleşmenin yapılmasıyla A'ya geçtiğinden A semeni ödemek zorundadır.

C) Televizyonun telef olmasında kusuru bulunmadığından S'nin borcu sona erer; fakat temerrüde düşmüş olduğundan A'dan semenin ödenmesini isteyemez.

D) S, hasara katlanır ve borcun ifa edilmemesi nedeniyle A'nın uğradığı zararları ödemek zorunda kalır.

E) Bir cins borcu söz konusu olduğundan, S bu borcunu aynı marka başka televizyonla ifa edebilir.

Cevap: Borçlar Kanununa göre: "Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.

Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir."

Olayda satıcı S 10 Martta teslim etmesi gereken televizyonu zamanında teslim etmemek suretiyle temerrüde düşmüştür. Bu tarihten sonra televizyona gelecek her türlü hasar ve zarardan sorumlu olacaktır. Dolayısıyla S, hasara katlanır ve borcun ifa edilmemesi nedeniyle A'nın uğradığı zararları ödemek zorunda kalır.

S'den herhangi bir televizyon değil evindeki televizyonu satın aldığından olayda cins (çeşit) borcu değil parça borcu söz konusudur.

D'dir.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2007

172. Gecikme faiziyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklının zararı gecikme faizini aşabilir.
B) Gecikme faizi talep edilmedikçe hâkim kendiliğinden buna hükmedemez.
C) Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmadığını kanıtlarsa gecikme faizi ödemekten kurtulur.
D) Gecikme faizi talep edebilmek için zararın kanıtlanmasına gerek yoktur.
E) Para dışındaki edimlerde gecikme faizi istenemez.

Cevap: Gecikme (temerrüt) nedeniyle alacaklının vadeden ödeme tarihine kadar isteyebileceği faize gecikme faizi denir.

Gecikme faizinin özellikleri:

- Gecikme faizi para borcundan kaynaklanır. Bu para borcunun kaynağı sözleşme, haksız fiil ya da sebepsiz zenginleşme olabilir.
- Alacaklı gecikme faizi istemediği süre boyunca hâkim kendiliğinden buna hükmedemez.
- Gecikme faizi kusur ve zarardan bağımsızdır. Dolayısıyla alacaklı hiçbir zarara uğramasa ve borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmasa da alacaklı gecikme faizi isteyebilir.
- Alacalının gecikme faizini aşan zararına munzam zarar denir. Dolayısıyla alacaklının zararı gecikme faizini aşabilir. Gecikme faizinden farklı olarak alacaklının munzam zararı isteyebilmesi için zararını kanıtlaması gerekir. Ancak borçlunun kusurunu kanıtlamasına gerek yoktur. Zaten borçlu temerrüde düşmek suretiyle borca aykırı davranmıştır ve kusurlu kabul edilir. Borçlu ancak temerrüde düşmede kusursuzluğunu ispat etmek suretiyle munzam zararı ödemekten kurtulabilir.

C'dir.

Sayıştay Denetçi Yrd. 2007

173. Aşağıdakilerden hangisi borçlunun temerrüdü halinde alacaklının gecikme nedeniyle tazminat isteyebilme koşullarından biridir?

A) Borcun iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmeden doğmuş olması
B) Alacaklının zararını kanıtlamış olması
C) Alacaklının borçlunun temerrüde düşmede kusurlu olduğunu kanıtlaması
D) Alacaklının sözleşmeden dönmüş olması
E) Alacaklının borçluya mehil vermesi

Cevap: Borçlar Kanununun 112 maddesine göre: "Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür."

Hükme göre borca aykırılık halinde borçlu karine olarak kusurlu kabul edilir ve borçlu kusursuzluğunu ispat etmedikçe alacaklının zararını karşılamak zorundadır.

Borçlunun temerrüdü de bir borca aykırılık halidir. Dolayısıyla alacaklının gecikme tazminatı talep edebilmesi için zararını ve miktarını kanıtlaması yeterlidir. Ancak borçlunun kusurunu ispat etmesinde gerek yoktur. Tam aksine borçlu kusursuzluğunu ispat etmekle yükümlüdür. Aksi takdirde alacaklının gecikme nedeniyle uğramış olduğu zararları karşılamak zorundadır.
B'dir.

Adli Hâkimlik 2006

174. Müteahhit M, 10 ton çimento ihtiyacını karşılamak için E ve F isimli toptancılarla görüşür. E, 10 ton çimentoyu 5000 YTL'ye teslim edebileceğini bildirirken F, 6000 YTL'lik teklif verir. Bunun üzerine M, 1 Ağustos 2005 tarihinde E ile sözleşme yapar. Sözleşmeye göre teslimatın 1 Eylülde gerçekleşmesi gerektiği halde E, borcunu bu tarihte ifa etmemiştir. 15 Eylül 2005 tarihine gelindiğinde, 10 ton çimentonun piyasa fiyatı 10 000 YTL'ye yükselmiştir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) M'nin menfi zararı 5000 YTL'dir.
B) M'nin müspet zararı 4000 YTL'dir.
C) M'nin aynen ifadan vazgeçerek müspet zararının tazminini talep etmesi halinde sözleşme sona erer.
D) Sözleşmede teslim tarihi belirlendiği için, M'nin müspet zararının tazminini talep edebilmesi için E'ye ek süre vermesine gerek yoktur.
E) E'nin temerrüde kusuru ile düşmediğini ispat etmesi, M'nin sözleşmeden dönme hakkını kullanmasına engel teşkil etmez.

Cevap: Olayda karşılıklı borç doğuran sözleşmede borçlunun temerrüdü söz konusudur. İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının seçimlik hakları vardır:

1. Aynen ifa ile gecikme tazminatı isteme hakkı
2. İfadan vazgeçip müspet zararın tazmini talep etme hakkı (Alacaklının ifadan vazgeçerek müspet zararı talep etmesi sözleşmeyi sona erdirmez. Oysa M'nin aynen ifadan vazgeçerek müspet zararının tazminini talep etmesi halinde sözleşme sona erer demektedir.
3. Sözleşmeden dönüp menfi zararın tazmini talep etme hakkı

 ÖNEMLİ	**Alacaklının 1. seçimlik hakkını kullanabilmesi için borçluya ek süre vermesine gerek yokken 2. ve 3. seçimlik hakkını kullanabilmesi için süre vermesi gereklidir. Çünkü bu durumda alacaklı talebini değiştirmektedir. Oysa D seçeneğinde M'nin müspet zararının tazminini talep edebilmesi için E'ye ek süre vermesine gerek yoktur demektedir.**

 ÖNEMLİ	**Alacaklının ifadan vazgeçmesi ya da sözleşmeden dönmesi için borçlunun kusurlu olmasına gerek yoktur. Ancak gerek müspet zararın gerekse menfi zararın talep edilebilmesi için borçlunun kusurlu olması gerekmektedir. Çünkü tazminatın kurucu unsurlarından birisi de kusurdur. Tazminatın kurucu unsurları:** **- Hukuka aykırılık** **- Kusur** **- Zarar** **- İlliyet bağı**

E seçeneğinde de bu bilgiye vurgu yapılmıştır. E'nin temerrüde kusuru ile düşmediğini ispat etmesi, M'nin sözleşmeden dönme hakkını kullanmasına engel teşkil etmez.

Müspet zarar, borçlu tarafından borcun ifa edilmemesi sebebiyle alacaklının uğradığı zarardır. Olayda M 5000 TL ödeyerek karşılayacağı çimento ihtiyacını borçlunun edimini ifa etmemesi sebebiyle piyasadan 10000 TL ödeyerek almak zorunda kalacaktır. Dolayısıyla aradaki fark müspet zararı ifade etmektedir. M'nin müspet zararı 5000 TL' dir. Oysa B seçeneğinde müspet zarar için 4000 TL demektedir

Menfi zarar ise sözleşmenin geçersizliğinden dolayı meydana gelen zararı ya da kaçırılan fırsatları ifade etmektedir. Olayda M, E'den 5000 TL yerine F'den 6000 TL'ye alabilirdi ve piyasadan 10000 TL'ye almak zorunda kalmayacaktı. Dolayısıyla aradaki menfi zararı verecektir. M'nin menfi zararı 4000 TL' dir. Oysa A seçeneğinde müspet zarar için 5000 TL demektedir. E'dir.

Adli Hâkimlik 2006

175. A, C ile yaptığı satım sözleşmesi uyarınca 10 ton unu sözleşmenin yapılmasından 15 gün sonra teslim etme borcu altına girmiştir. C, 7500 YTL tutarındaki satım bedelini unun teslimi esnasında ödeyecektir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) A, sözleşmenin yapılmasından 15 gün sonra sözleşme konusu unu teslim etmediği takdirde ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşer.

B) İhtara gerek olmayan durumlarda ek süre verilmesine de gerek olmadığı için A'nın temerrüdü üzerine C, ek süre tayin etmek zorunda olmaksızın aynen ifadan vazgeçerek müspet zararının tazminini talep edebilir.

C) A, teslim etmesi gereken unun temerrütte bulunduğu esnada bir kaza sonucu yok olması halinde dahi sorumluluktan kurtulamaz

D) A'nın 6 ton un teslim etmesi halinde, C'nin kısmi teslimatı kabul etme yükümlülüğü yoktur.

E) Sözleşmede başka bir düzenleme yoksa A orta kalitede un teslim etmekle yükümlüdür.

Cevap: A ile C yaptıkları satım sözleşmesiyle A 10 ton unu sözleşmenin yapılmasından 15 gün sonra C ise satım bedelini unun teslimi anında gerçekleştirecektir. Olayda taraflar arasında edimin ifası noktasında belirli vade kararlaştırılmıştır.

(A), Kural olarak borçlu alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Ancak taraflar arasında belirli vadenin kararlaştırılması halinde alacaklının ihtarına gerek olmaksızın borçlunun söz konusu kararlaştırılan belirli vadeyi geçirmesiyle temerrüde düşecektir.

(B), Belirli vadenin kararlaştırılması halinde her ne kadar ihtara gerek olmasa da alacaklının borçlunun temerrüdü halinde seçimlik hakları kullanabilmesi için mutlaka borçluya mehil (ek süre) vermelidir.

Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının seçimlik hakları:

- Aynen ifa ile gecikme tazminatı
- İfadan vazgeçip müspet zararın talebi
- Sözleşmeden dönüp menfi zararın talebi

Bu seçimlik haklardan müspet ya da menfi zararın talebi halinde alacaklının borçluya mutlaka ek süre (mehil) vermesi gerekmektedir.

(C), A malın teslimi konusunda temerrüde düşmesi halinde mala gelecek her türlü kaza ve hasardan sorumlu olur.

(D), Vade geldiğinde taraflar borcunu eksiksiz ifa etmelidir. Borçlar Kanununun 94 maddesine göre: "Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedebilir." Dolayısıyla A'nın 6 ton un teslim etmesi halinde, C'nin kısmi teslimatı kabul etme yükümlülüğü yoktur.

(E) Borçlar Kanununun 86 maddesine göre: "Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir. Ancak borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamaz." Dolayısıyla Sözleşmede başka bir düzenleme yoksa A orta kalitede un teslim etmekle yükümlüdür. B'dir.

Adli Hâkimlik 2006

176. M, antika bir Çin vazosunu 01.02.2005 tarihinde T'ye 20.000 YTL karşılığında satar. Sözleşmede vazonun T'ye teslim tarihi 01.03.2005 olarak kararlaştırılmıştır. M, 26.02.2005 tarihinde, teslim tarihinin yaklaşması nedeniyle ifa hazırlıklarına başlar ve vazoyu ambalajlamak isterken dikkatsizliği sonucunda elinden düşürerek parçalanmasına yol açar.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Vazonun teslimi imkânsız olduğu için sözleşme batıldır.

B) Sözleşme geçerli olarak kurulmuştur; ancak vazonun tesliminin imkânsız hale gelmesi nedeniyle sona erer.

C) T, vazonun tesliminin M'nin kusuru yüzünden imkânsızlaşması nedeniyle Borçlar Kanunu m. 96'ya göre menfi zararının tazminini talep edebilir.

D) T, M'den müspet zararının tazminini talep edebilir.

E) Olayda teslim için belirli vade kararlaştırıldığından T'nin M'yi temerrüde düşürebilmesi için ihtarda bulunmasına gerek yoktur.

Cevap: Olayda sözleşmenin kurulmasından sonra meydana gelen kusurlu imkânsızlık hali vardır. Çünkü borçlu vazoyu ambalajlamak isterken dikkatsizliği sonucunda elinden düşürerek parçalanmasına yol açar. Dolayısıyla kusurludur.

Ayrıca borcun konusu antika bir Çin vazosu olduğu için bu bir parça borcudur. Sadece parça borçlarında imkânsızlık söz konusu olabilir. Parça borcu bütün ayırt edici unsurlarıyla belirlenmiş edime denir. Oysa çeşit borcu sadece tür olarak belirlendiğinden telef olmaz. Yeryüzünde bulunduğu sürece ifa edilmelidir. Yani yok olmaz (imkânsızlık söz konusu değildir).

Sözleşmenin kurulmasından sonraki kusurlu imkânsızlık halinin sonuçları:

- Sözleşme geçerlidir.
- Tarafların borcu sona erer.
- Alacaklı öncesinde edimini ifa etmişse onu sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri isteyebilir.
- Borçlunun borcunun yerini tazminat (müspet zarar) alır.

(A), Sözleşmenin geçersizliğine yol açan tek imkânsızlık hali sözleşme öncesi objektif imkânsızlıktır. Sözleşme sonrası kusurlu imkânsızlık halinde sözleşme geçersiz değildir.

(B), Sözleşme, sözleşmenin kurulmasından sonra meydana gelen kusurlu imkânsızlıkla sona ermez. Geçerli olmaya devam eder. Sadece tarafların borcu sona erer.

(C), Menfi zarar, sözleşmenin geçersiz olması halinde istenebilir. Oysa burada sözleşme geçerlidir. Ancak borcun ifa edilmemesinden doğan bir zarar söz konusu olduğundan istenebilecek zarar müspet zarardır.

(D), T, M'den müspet zararının tazminini talep edebilir.

(E), Olayda M'nin temerrüdü söz konusu değildir. Çünkü temerrütten söz edebilmek için borcun ifası hala mümkün olmalıdır. Olayda ise borcun ifası imkânsızlık nedeniyle ifa edilmesi mümkün değildir. D'dir.

İdari Hâkimlik 2006

177. İki tarafa borç yükleyen bir sözleşmede borçlunun temerrüde düşmesi halinde alacaklı aşağıdaki haklardan hangisine sahip değildir?

A) Borçludan gecikmiş ifayı talep hakkı
B) Borçludan gecikmiş ifa yanında gecikme tazminatı talep hakkı
C) Sözleşmeden dönme ve sözleşmede öngörülen cezai şartı talep hakkı
D) Gecikmiş ifayı reddederek sözleşmeden dönme
E) Gecikmiş ifayı reddederek, doğan müspet zararının tazmin edilmesini talep hakkı

Cevap: İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının üç tane seçimlik hakkı vardır:
1. Aynen ifa ile gecikme tazminatı talep etme hakkı
2. İfadan vazgeçip menfi zararı talep etme hakkı
3. Sözleşmeden dönüp menfi zararı talep etme hakkı

NOT: Cezai şartı talep etme hakkı karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde alacaklıya tanınan bir seçimlik hak değildir. Çünkü cezai şart ancak taraflar arasında kararlaştırılmışsa istenebilir. Cezai şart asıl alacağı bağlı feri bir haktır. Üç çeşit cezai şart vardır:

- Seçimlik cezai şart: Borç hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi halinde kararlaştırılan cezai şarttır.
- İfaya eklenen cezai şart: Borç ifa yerinde ya da ifa zamanında yerine getirilmezse kararlaştırılan cezai şarttır.

Cayma cezası: Borçlunun sözleşmeden dönmesi halinde kararlaştırılan cezai şarttır. Dolayısıyla sözleşmeden dönme halinde ödenmesi kararlaştırılan cezai şarta cayma cezası denir. Cayma cezası, borçlu sözleşmeden dönme hakkını kullandığı takdirde alacaklıya ödemek zorunda olduğu tazminatı ifade eder. Alacaklının seçimlik hakkını ifade etmez. Ayrıca soruda borçlunun temerrüdünden söz edildiği için borç zamanında ifa edilmemiş demektir. Dolayısıyla burada bir cezai şarttan söz edilecekse bu cezai şart ifaya eklenen cezai şart olur. İfaya eklenen cezai şart da kişi hem borcun ifa edilmesini hem de cezai şartı isteyebilir.
C'dir.

İdari Hâkimlik 2006

178. Bir para borcunun ifasında temerrüde düşen borçlu bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Alacaklı, temerrüde düşen borçludan zararını ve borçlunun kusurunu kanıtlamasına gerek olmadan gecikme faizi isteyebilir. Gecikme faizi ile karşılanamayan zararın talep edilebilmesi için zararın kanıtlanması gerekir.

B) Alacaklının, mütemerrit borçludan gecikme faizi ve gecikme faizi ile karışlanamayan zararı talep edebilmesi için zararını kanıtlaması zorunludur.

C) Sözleşmede buna ilişkin bir kayıt yoksa alacaklı, mütemerrit borçludan gecikme faizi isteyemez; sadece gecikme nedeniyle uğradığı zararı isteyebilir.

D) Alacaklı, temerrüde düşen borçludan zararını ve borçlunun kusurunu kanıtlamasına gerek olmadan gecikme faizi isteyebilir. Gecikme faizi ile karşılanamayan zararın talep edilebilmesi için borçlunun kusurunun da kanıtlanması gerekir.

E) Alacaklı, temerrüde düşen borçludan, borçlunun kusurunu ve zararını kanıtlamasına gerek olmadan gecikme faizi ve bunu aşan zararını isteyebilir. Ancak, borçlu temerrüde düşmede kusuru olmadığını kanıtlayarak bunları ödemekten kurtulabilir.

Cevap: Gecikme faizi: Gecikme faizi, borçlunun bir para borcunun söz konusu olduğu bir borç ilişkisinde temerrüde düşmesi nedeniyle alacaklının talep edebileceği bir haktır. Gecikme faizi zarardan ve kusurdan bağımsız bir haktır. Yani alacaklı hiçbir zarara uğramasa da ve borçlu kusurlu olmasa da alacaklı borçludan gecikme faizi talep edebilir.

Munzam zarar: Munzam zarar, gecikme faizi ile karşılanamayan zarara denir. Gecikme faizinden farklı olarak munzam zarardan ve kusurdan bağımsız değildir. Alacaklı temerrüt faizi ile karşılanamayan zararını kanıtlamak zorundadır. Ancak borçlunun kusurlu olduğunu ispat etmesine gerek yoktur. Borçlu temerrüde düştüğü için kusurlu kabul edilir. Dolayısıyla borçlu temerrüde düşmede kusursuz olduğunu ispat edebilirse munzam zararı ödemekten kurtulur. Yani ispat külfeti ters dönmüştür. Alacaklının sadece zararını kanıtlaması yeterlidir, borçlunun kusurunu ispat etmesine gerek yoktur.

A'dır.

Adli Hâkimlik Kasım 2005

179. Kayseri'de ikamet eden fırıncı A, 01.02.2005 tarihinde Konya'da faaliyette bulunan un fabrikası sahibi G ile 10 tonunun 3000 YTL karşılığında devri hususunda anlaşmıştır. Sözleşmenin yapıldığı anda 10 tonunun piyasa fiyatı 3500 YTL'dir. Sözleşmeye göre satım konusu un 01.03.2005 tarihinde satım bedelinin ödenmesi karşılığında teslim edilecektir. Sözleşmede teslim yeri ve teslim edilecek unun kalitesine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. 01.03.2005 tarihine gelindiğinde, A satım bedelini ödemeye hazır olmasına rağmen G, kendisinden kaynaklanmayan sebeplerle fabrikada üretimin tamamen durduğunu gerekçe göstererek teslimattan kaçınır. Bu arada 10 tonunun piyasa fiyatı 4000 YTL'ye yükselmiştir.

Bu durumla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) G'nin ifa ile borcundan kurtulabilmesi için iyi kalitede un teslim etmesi gerekir.

B) G'nin borcunu Kayseri'de ifa etmesi gerekir.

C) G, teslimatın gerçekleşmemesinin kendi kusurundan kaynaklanmadığını ispat ederse borçlu temerrüdü söz konusu olmaz.

D) A, sözleşmeden dönme hakkını kullanarak 1000 YTL tutarındaki menfi zararının tazminini talep edebilir.

E) A, aynen ifadan vazgeçerek fark teorisine göre müspet zararlarının tazminini talep edebilir.

Cevap: (A), Olayda çeşit borcu kararlaştırılmıştır.

Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir. Ancak borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamaz. (B), Çeşit borçlarında ifa yeri aksi kararlaştırılmadıkça borçlunun ikametgâhıdır. Dolayısıyla G borcunu Konya'da ifa etmesi gerekir.

(C), Borçlu temerrüde düşmede kusursuzluğunu ispat ederek gecikme tazminatı ödemekten kurtulur; temerrüde düşmekten kurtulmuş olmaz.

(D), A sözleşmeden dönerek menfi zararı talep edebilir. Ancak menfi zarar olarak ifade edilen 1000 TL zarar menfi zarar değil müspet zarardır.

Menfi zarar sözleşmenin geçersizliğinden dolayı uğranılan zararı ifade eder. Sözleşmenin geçerli olduğuna inanılarak yapılan masraflar ile kaçırılan fırsatları kapsamaktadır.

Müspet zarar borçlunun borcunu ifa etmemesiyle alacaklının uğramış olduğu zarardır. Olayda da borçlu G borcunu ifa etmemesiyle sebebiyle piyasadan 4000 TL'ye almak zorundadır. Oysa G ile 3000 TL'ye anlaşmışlarıdır. Aradaki fark müspet zararı vermektedir

(E), Olayda karşılıklı borç doğuran sözleşmede borçlunun temerrüdü söz konusudur.

Borçlunun temerrüdü halinde alacaklının seçimlik hakları vardır:
1. Aynen ifa ile gecikme tazminatı talep etme hakkı
2. İfadan vazgeçerek müspet zararı talep etme hakkı
3. Sözleşmeden dönüp menfi zararı talep etme hakkı

E'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 2005

180. Alacaklının temerrüdüyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklı temerrüde düştüğünde borçlu borcu ifa yükümlülüğünden kurtulur.
B) Alacaklı temerrüde düştüğünde borçlu borç konusunu tevdi yeri tayin ettirmek üzere mahkemeye başvurmalıdır.
C) Alacaklı temerrüde düştüğünde, borç konusu bozulacak türden ise hâkimin izniyle satılarak bedeli tevdi edilebilir.
D) Alacaklı temerrüde düştüğünde borç konusu borsaya kayıtlı veya cari fiyatı bulunan mal ise hâkim aleni satış yerine, pazarlık suretiyle satışına izin verebilir.
E) Alacaklının temerrüdü borca aykırı bir davranıştır.

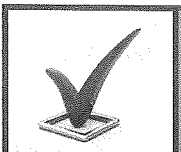
Cevap: Yapma veya verme edimi gereği gibi kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın onu kabulden veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa, temerrüde düşmüş olur.

Alacaklı, müteselsil borçlulardan birine karşı temerrüde düşerse, diğerlerine karşı da temerrüde düşmüş olur.

- Alacaklının temerrüde düşmesi durumunda borçlu, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.
- Tevdi yerini, ifa yerindeki hâkim belirler. Bununla birlikte ticari mallar, hâkim kararı olmadan da bir ardiyeye tevdi edilebilir.
- Sözleşmenin konusu olan şeyin niteliği veya işin özelliği tevdi edilmesine uygun düşmez veya teslim edilecek şey bozulabilir ya da bakımı, korunması veya tevdi edilmesi önemli bir gideri gerektirir ise, borçlu, alacaklıya önceden ihtarda bulunması koşuluyla, hâkimin izniyle onu açık artırma yoluyla sattırıp bedelini tevdi edebilir.

Teslim edilecek şey, borsada kayıtlıysa veya piyasa fiyatı varsa ya da yapılacak gidere oranla değeri az ise, satışın açık artırma yoluyla yapılması zorunlu olmadığı gibi, hâkim, önceden ihtarda bulunma koşulunu aramaksızın satışa izin verebilir.

A'dır.

ÖNEMLİ

Alacaklının temerrüdü borcu sona erdiren bir sebep değildir. Dolayısıyla borçlu alacaklının temerrüdü ile borcundan kurtulmuş olmaz.

Adli Hâkimlik Nisan 2005

181. A, S'den evindeki televizyonu satın almış ve taraflar televizyonun 10.03.2005 günü A'ya teslim edilmesi konusunda anlaşmışlardır. S, 17.03.2005 günü yapılacak olan şarkı yarışmasını seyretmek için vade gününde televizyonu teslim etmemiş; 16.03.2005 günü ise bir deprem olmuş, S'nin evi hasar görmüş ve televizyon kullanılamayacak hale gelmiştir.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A, vade günü ifada bulunmayan S'ye ihtarda bulunmadıkça, S temerrüde düşmüş olmaz.

B) Hasar, sözleşmenin yapılmasıyla A'ya geçtiğinden S'nin borcu sona erer; A semeni ödemek zorundadır.

C) Bu durumda televizyonun telef olmasında kusuru olmadığından Borçlar Kanununun sonraki kusursuz imkânsızlık hükmü uyarınca S'nin borcu sona erer fakat S de A'dan semenin ödenmesini isteyemez

D) S, televizyonun telef olması sebebiyle A'nın bu yüzden uğradığı zararları ödemek zorundadır

E) Satılan televizyonun aynısı mevcut olduğu sürece imkânsızlıktan söz edilemeyeceğinden S bu borcunu aynı marka başka bir televizyonla ifa edecektir.

Cevap: Olayda S televizyonun teslimi konusunda temerrüde (gecikmeye) düşmüştür. Tarafların akdettiği anlaşmaya göre S televizyonu 10.03.2005 tarihinde teslim edecektir. Ancak 17.03.2005 tarihindeki şarkı yarışmasını izleme bahanesiyle S televizyonu teslim etmemiş ve vadeyi geçirmiş olduğundan temerrüde düşmüştür. Televizyon ise 16.03.2005 tarihinde çıkan yangın sebebiyle telef olmuştur.

Borçlunun temerrüde düşme anıyla ilgili Borçlar Kanunun 117 maddesiyle getirmiş olduğu çok önemli bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre:

"Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.

Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır."

Taraflar arasında belirli bir vade kararlaştırıldığından artık alacaklının ihtarına gerek olmaksızın vadenin geçirilmesiyle borçlu kendiliğinden temerrüde düşecektir.

Borçlunun temerrüde düşmesine bağlanan iki tane genel sonuç bulunmaktadır.

1. Gecikme Tazminatı (BK.m.118): "Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür."
   Buna göre alacaklı sadece zararını kanıtlamak suretiyle borçludan gecikme tazminatı talep edebilir. Borca aykırı davranış halinde ispat külfeti ters döner ve borçlu kusursuzluğunu kanıtlamadıkça alacaklının zararını gidermek zorunda kalır. Borçlunun temerrüdü de bir borca aykırı davranıştır.
2. Beklenmedik Halden Sorumluluk (BK.m.119): "Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.
   Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir."

Sonuç olarak S, televizyonun telef olması sebebiyle A'nın bu yüzden uğradığı zararları ödemek zorundadır.

D'dir.

ÖNEMLİ	**Burada dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta kararlaştırılan edimin bir çeşit (cins) borcu değil bir parça borcu olmasıdır. Çünkü satım sözleşmesine konu olan televizyon herhangi bir televizyon değil S'nin evindeki televizyondur. Şayet kararlaştırılan edim bir çeşit borcu olsaydı S'nin borcu sona ermeyecek ve aynı marka başka bir televizyon teslim ederek borcunu ifa etmekle yükümlü olacaktı.**

ÖNEMLİ	**Borçlu temerrüde düşmede kusursuzluğunu ispat ederek beklenmeyen halden doğan sorumluluktan kurtulabilir. Ancak borçlunun temerrüde düştükten sonra kendi kusurundan kaynaklanmayan bir durumdan ötürü malın telef olduğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulması mümkün değildir. İkisini birbirine karıştırmamak gerekir.**

ÖNEMLİ	**Kural olarak parça borcunu konu alan taşınır satım sözleşmesinde hasara sözleşmenin yapılmasıyla alacaklı katlanır. Ancak borçlu temerrüde düşerse hasara artık alacaklı değil borçlu katlanır.**

KPSS 2004

182. E, otomobilini F'ye satmıştır. F, 15 milyar TL olarak kararlaştırılan satım bedelini ödediği halde, E otomobili teslim etmekten kaçınmaktadır.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) F'nin E'yi temerrüde düşürebilmesi için ona ihtarda bulunması gerekir.

B) F'nin, ödediği satım bedelinin iadesiyle birlikte uğradığı müspet zararların tazmini talep etmesi mümkün değildir.

C) F'nin teslimdeki gecikme nedeniyle uğradığı zararların tazmini talep edebilmesi için E'yi temerrüde düşürmesi yeterli olmayıp, ayrıca ona ek bir süre tanıması gerekir.

D) F'nin, uğradığı menfi zararların tazminini talep edebilmesi için sözleşmeden dönme hakkını kullanması gerekir.

E) F'nin sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde E, temerrüde kusuruyla düşmediğini ispat ederek menfi zararı tazmin yükümlülüğünden kurtulma imkânına sahiptir.

Cevap: BK. m.90 göre, İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.

Bu Kanun maddesine göre aksi öngörülmedikçe ve kanunda aksi belirtilmediği sürece taraflar aynı anda ifa ile yükümlüdür.

E----------F
(otomobil) (para)

F, 15 milyarlık satım bedelini ödemiş ancak E otomobili teslim etmemiştir. Vade kararlaştırılmadığı için borçlu E alacaklı F'nin ihtarıyla gecikmeye düşecektir. Temerrüt ise borca aykırı bir davranıştır.

Mal tesliminde gecikmeye düşen borçluya ilişkin Borçlar Kanunu birtakım sonuçlar bağlamaktadır.

Genel Sonuçlar:

1. Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.
2. Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.

Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

Özel Sonuçlar:

1. Aynen ifa ve gecikme tazminatı
2. Aynen ifadan vazgeçip müspet zararın tazmini
3. Sözleşmeden dönüp menfi zararın tazmini

Kanunda belirtilen özel sonuçlardan 2. ve 3.'sünün kullanılabilmesi için alacaklının borçluya mehil vermesi gerekmektedir. Ancak ifa ve gecikme tazminatı ya da

sadece ifa ya da sadece gecikme nedeniyle uğranılan zararın talep edilebilmesi için alacaklının borçluya mehil vermesine gerek yoktur.

Dolayısıyla C seçeneğindeki ifade yanlıştır.

C'dir.

KPSS 2003

183. Gecikme faiziyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Gecikme faizi yalnız para borçlarında söz konusu olabilir.
B) Gecikme faizi talep edilmedikçe, hâkim kendiliğinden buna hükmedemez.
C) Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmadığını kanıtlarsa, gecikme faizi ödemekten kurtulur.
D) Gecikme faizi talep edebilmek için zararın kanıtlanmasına gerek yoktur.
E) Yabancı para borçlarında da gecikme faizi istenebilir.

Cevap: Para borçlarında gecikmeye düşülmesi halinde alacaklı borçludan gecikme faizi isteyebilir. Gecikme (temerrüt) faizi, vadeden sonra işleyen faizdir. Gecikme faizi sadece para borçlarında söz konusu olabilir. Bu para borcu yabancı para da olabilir. Para borcunun kaynağı sözleşme, haksız fiil ya da sebepsiz zenginleşme olabilir.

Alacaklının gecikme faizi isteyebilmesi için zarara uğraması gerekmediği gibi borçlunun kusuruna da gerek yoktur. Dolayısıyla alacaklı zararını ve borçlunun kusurunu kanıtlamasına gerek olmaksızın borçludan gecikme faizi isteyebilir. Borçlu kusursuzluğunu ispat etmek suretiyle gecikme faizi ödemekten kurtulamaz. Alacaklı gecikme faizi istemediği sürece hâkim resen gecikme faizine hükmetmez. Alacaklının uğramış olduğu zarar gecikme faizini aşmış olabilir. Buna munzam zarar denir. Gecikme faizinden farklı olarak alacaklının munzam zararı isteyebilmesi için uğramış olduğunu zararın gecikme faiziyle karşılanamadığını kanıtlaması gerekir.

C'dir.

Adli Hâkimlik 2002

184. Gecikme faizi ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklının zararı gecikme faizini aşabilir.
B) Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmadığını kanıtlarsa, gecikme faizi ödemekten kurtulur.
C) Gecikme faizi talep edilmedikçe, hâkim kendiliğinden buna hükmedemez.
D) Gecikme faizi talep edebilmek için zararın kanıtlanmasına gerek yoktur.
E) Para dışındaki edimlerde gecikme faizi istenemez.

Cevap: Para borçlarında gecikmeye düşülmesi halinde alacaklı borçludan gecikme faizi isteyebilir. Gecikme (temerrüt) faizi, vadeden sonra işleyen faizdir. Alacaklının gecikme faizi isteyebilmesi için zarara uğraması gerekmediği gibi borçlunun kusuruna da gerek yoktur. Dolayısıyla alacaklı zararını ve borçlunun kusurunu kanıtlamasına gerek olmaksızın borçludan gecikme faizi isteyebilir. Alacaklı gecikme faizi istemediği sürece hâkim resen gecikme faizine hükmetmez. Alacaklının uğramış olduğu zarar gecikme faizini aşmış olabilir. Buna munzam zarar denir. Gecikme faizinden farklı olarak alacaklının munzam zararı isteyebilmesi için uğramış olduğunu zararın gecikme faiziyle karşılanamadığını kanıtlaması gerekir.
B'dir.

Adli Hâkimlik 2002

185. K'nın işletme binasında çıkan yangın nedeniyle L'den ödünç aldığı 3 milyar lirayı ödeme günü olan 5 Şubat 2002'de ödeyememesi halinde aşağıdakilerin hangisi söz konusu olur?

A) K, temerrüde düşmüştür.
B) K, L'nin ihtarıyla temerrüde düşer.
C) K, beklenmeyen bir olay nedeniyle borcunu ifa edemediğinden, borç sona erer.
D) K, borcun ifasında gecikmiştir; ancak kusurlu olmadığından, temerrüde düşmüş olmaz.
E) K'nin borcu sona erer; ancak K, L'nin zararlarını ödemek zorundadır.

Cevap: Olayda belirli bir vade kararlaştırıldığından alacaklının ihtarına gerek olmaksızın borçlunun vadeyi geçirmesiyle borçlu temerrüde düşer. Temerrüt borca aykırı bir davranıştır. BK. m.112 göre, borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür. Borçlu kusursuzluğunu iki şekilde ispat edebilir:

✓ Olağanüstü halin varlığı: Borçlunun kusuru olmaksızın oluşan ve sözleşme yapılırken öngörülemeyen olaydır. Mesela, fabrikanın yanması...

✓ Mücbir sebebin varlığı: Dış kuvvetlerin etkisi sonucu, borçlunun işletmesiyle ilgili olmayan, önceden öngörülmeyen ve borçlunun borcunu kaçınılmaz ve mutlak bir şekilde ifasını engelleyen olaylardır. Mesela, yıldırımın düşmesi, deprem, sel felaketi...

A'dır.

İdari Hâkimlik 2002

186. Aşağıdakilerden hangisi borçlunun temerrüdünün yalnız karşılıklı borç doğuran sözleşmelerdeki sonuçlarından biridir?

A) Alacaklının gecikme tazminatı talep etmesi
B) Borçlunun kazadan sorumlu olması
C) Alacaklının gecikmiş ifayı talep etmesi
D) Alacaklının gecikme faizi talep etmesi
E) Alacaklının sözleşmeden dönmesi

Cevap: Borçlunun temerrüdüne bağlanan genel sonuçlar:
- Aynen ifa ve gecikme tazminatı
- Gecikme faizi (para borçlarında)
- Aşkın zarar (munzam zarar)
- Beklenmeyen halden sorumluluk (mala ilişkin borçlarda)

Sadece karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdüne bağlanan sonuçlar:
- Aynen ifa ve gecikme tazminatı (hem borçlunun temerrüdüne bağlanan genel sonuçlar arasında hem de karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdüne bağlanan bir sonuçtur)
- İfadan vazgeçip müspet zararın talebi (sadece karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdüne bağlanan bir sonuçtur)
- Sözleşmeden dönüp menfi zararın talebi (sadece karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde borçlunun temerrüdüne bağlanan bir sonuçtur)

Dolayısıyla sözleşmeden dönme hakkı karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde söz konusu olur.

E'dir.

KPSS 2002

187. A, S'den evindeki televizyonunu satın almış ve taraflar televizyonun 10 Aralık günü A'ya teslim edilmesi konusunda anlaşmışlardır. S, 12 Aralık günü yapılacak milli maçı izlemek için vade günü televizyonu teslim etmemiş; 11 Aralık günü yan dairede çıkan yangının S'nin evine de sıçramasıyla televizyon kullanılamayacak hale gelmiştir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Satım sözleşmesi, konusunun imkânsızlaşması nedeniyle sona erer.

B) Televizyonun telef olmasında kusuru bulunmadığından, S'nin borcu sona erer; ancak hasar sözleşmenin yapılmasıyla A'ya geçtiğinden, A semeni ödemek zorundadır.

C) Televizyonun telef olmasında kusuru bulunmadığından, S'nin borcu sona erer; fakat S temerrüde düşmüş olduğundan, hasardan sorumlu olup A'dan semenin ödenmesini isteyemez.

D) S, temerrüde düşmüş olduğundan, kazadan sorumlu olup borcun ifa edilmemesi nedeniyle A'nın uğradığı zararları ödemek zorunda kalır.

E) Cins borcu söz konusu olduğundan, S bu borcunu aynı marka başka bir televizyonla ifa edebilir.

Cevap: Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

Olayda da A, S'den gecikme tazminatı talep edebilir. Çünkü S temerrüde düşmek suretiyle borca aykırı davranmıştır. Borca aykırı davranış sebebiyle borçlu S, alacaklı A'nın zararını karşılamak zorundadır.

Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.

Borçlu,

- Temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya
- Borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini

İspat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

Olayda S, A'ya karşı televizyonu teslim etme noktasında temerrüde düşmüştür. Taraflar televizyonun 10 Aralık günü A'ya teslim edilmesi konusunda anlaşmışlardır. Ancak S, 12 Aralık günü yapılacak milli maçı izlemek için vade günü televizyonu teslim etmemiş ve temerrüde düşmüştür. 11 Aralık günü yan dairede çıkan yangının S'nin evine de sıçramasıyla televizyon kullanılamayacak hale gelmiştir. 10 Aralıktan itibaren mala gelecek her türlü zarardan borçlu sorumlu olacaktır.

Sonuç olarak S, temerrüde düşmüş olduğundan, kazadan sorumlu olup borcun ifa edilmemesi nedeniyle A'nın uğradığı zararları ödemek zorunda kalır.

D'dir.

İdari Hâkimlik 2001

188. Gecikme faiziyle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Gecikme faizi her tür borçta söz konusu olabilir.
B) Gecikme faizi talep edilmese de, hâkim kendiliğinden karar verebilir.
C) Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmadığını kanıtlasa dahi, şartları varsa gecikme faizi ödemekten kurtulamaz.
D) Gecikme faizi talep edebilmek için zararın kanıtlanması gerekir.
E) Borçlu her durumda gecikme faizi ile karşılanamayan zararını da isteyebilir.

Cevap: Gecikme (temerrüt) faizi: Borçlunun para borcunu ödemede gecikmeye düşmesi halinde alacaklının talep edeceği bir miktar paraya temerrüt (gecikme) faizi denir.

Gecikme faizinin özellikleri:

- Alacaklının zarara uğraması gerekmemektedir.
- Borçlunun kusurlu olmasına gerek yoktur.
- Kararlaştırılmamış olsa da gecikme faizi istenebilir.
- Alacaklının talep etmiş olması gerekmektedir. Hâkim resen hükmedemez.

Aşkın (munzam) zarar: Gecikme faizi ile karşılanamayan zarara aşkın zarar denir.

Aşkın zararın özellikleri:

- Alacaklı gecikme faizi ile karşılanamayan zararını kanıtlamalıdır.
- Borçlunun kusurlu olması gerekmektedir. Ancak borçlu temerrüde düştüğü için zaten kusurlu kabul edilir. Borçlu kusursuzluğunu ispat etmedikçe aşkın zararı da karşılamak zorundadır. Dolayısıyla alacaklının borçlunun kusurunu kanıtlamasına gerek yoktur.

(A), Gecikme faizi her türlü borçta değil sadece para borçlarında söz konusu olur.

(B), Alacaklının talep etmiş olması gerekmektedir. Hâkim resen hükmedemez.

(D), Alacaklının zarara uğraması gerekmemektedir. Dolayısıyla alacaklının zararını kanıtlamasına gerek yoktur.

(E), Alacaklının gecikme faizi ile karşılanamayan zararını (aşkın zarar) isteyebilmesi için zararının gecikme faizinden daha ziyade olduğunu kanıtlaması gerekmektedir. Dolayısıyla her durumda aşkın zararı talep etmesi mümkün değildir.

C'dir.

KMS 2001

189. A'nın, B'den 500 milyon TL alacağı vardır. B, bu borcunu ödemede temerrüde düşmüştür.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A, B'den zararını kanıtlamaksızın temerrüt faizi isteyebilir. A'nın temerrüt faizi ile karşılanamayan zararını talep edebilmesi için bu zararı ve B'nin temerrüde düşmede kusurlu olduğunu kanıtlaması gerekir.

B) A'nın mütemerrit B'den temerrüt faizi ve temerrüt faizi ile karşılanamayan zararını talep edebilmesi için sadece zararını kanıtlaması yeterlidir.

C) Aralarındaki sözleşmede buna ilişkin bir kayıt yoksa A, B'den temerrüt faizi isteyemez, sadece gecikme nedeniyle uğradığı zararı isteyebilir.

D) A, B'den zararını kanıtlaması gerekmeksizin temerrüt faizi isteyebilir. A'nın temerrüt faizi ile karşılanamayan zararını (munzam zararı) talep edebilmesi için bu zararı kanıtlaması gerekir. Ancak B, kusuru ile temerrüde düşmediğini kanıtlayarak temerrüt faizi ödemekten kurtulabilir.

E) A, B'den zararını kanıtlayarak temerrüt faizi isteyebilir. Temerrüt faizi ile karşılanamayan zararını da talep edebilmesi için B'nin kusurunu kanıtlaması gerekir.

Cevap: Borçlu para borcunu ödemede gecikmeye düşmüştür. Para borcunda temerrüde düşülmesi halinde bağlanan iki tane önemli sonuç bulunmaktadır.

1. Gecikme (temerrüt) faizi: Borçlunun para borcunu ödemede gecikmeye düşmesi halinde alacaklının talep edeceği bir miktar paraya temerrüt (gecikme) faizi denir. Gecikme faizinin özellikleri:

- Alacaklının zarara uğraması gerekmemektedir.
- Borçlunun kusurlu olmasına gerek yoktur.
- Kararlaştırılmamış olsa da gecikme faizi istenebilir.

2. Aşkın (munzam) zarar: Gecikme faizi ile karşılanamayan zarara aşkın zarar denir. Aşkın zararın özellikleri:

- Alacaklı gecikme faizi ile karşılanamayan zararını kanıtlamalıdır.
- Borçlunun kusurlu olması gerekmektedir. Ancak borçlu temerrüde düştüğü için zaten kusurlu kabul edilir. Borçlu kusursuzluğunu ispat etmedikçe aşkın zararı da karşılamak zorundadır. Dolayısıyla alacaklının borçlunun kusurunu kanıtlamasına gerek yoktur.

Dolayısıyla olayda A'nın mütemerrit B'den temerrüt faizi ve temerrüt faizi ile karşılanamayan zararını talep edebilmesi için sadece zararını kanıtlaması yeterlidir.

B'dir.

Adli Hâkimlik 2000

190. Para borcunun ödenmesinde temerrüde düşen borçlunun sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Borçlu kusurlu ise yalnızca temerrüt faizi öder
B) Yalnızca gecikme faizi öder
C) Kusuru oranında gecikme faizi ve alacaklının gecikmeden dolayı uğradığı zararları öder
D) Kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın temerrüt faizi öder kazadan mesul olur
E) Kusurlu olmasa bile gecikme faizi öder bunu aşan zararlardan dolayı sorumlu tutulabilmesi kusurlu olmasına bağlıdır

Cevap: Para borçlarında temerrüdün iki önemli sonucu vardır:

1. Gecikme faizi: Para borçlarında gecikmeye düşen borçlunun talep halinde alacaklıya ödemesi gereken bir miktar paraya denir. Alacaklının gecikme faizi isteyebilmesi için gecikme nedeniyle zarara uğramış olmasına gerek olmadığı gibi borçlunun temerrüde düşmede kusurlu olmasına gerek yoktur.
2. Aşkın (munzam) zarar: Gecikme faizi ile karşılanamayan zarara munzam zarar denir. Alacaklının munzam zarar talep edebilmesi söz konusu zararın gecikme faizinden daha ziyade olduğunu kanıtlaması gerekmektedir. Ayrıca borçlu temerrüde düşmede kusursuzluğunu kanıtlayarak munzam zararı ödemekten kurtulabilir. Yani gecikme faizinden farklı olarak munzam zarar da kusur ve zarar gerekmektedir.

Dolayısıyla borçlu kusurlu olmasa bile gecikme faizi öder bunu aşan zararlardan dolayı sorumlu tutulabilmesi kusurlu olmasına bağlıdır.

(A), Borçlu kusurlu ise yalnızca temerrüt faizi öder ifadesi yanlıştır. Çünkü gecikme faizinin yanı sıra munzam zarar da talep edebilir. Ayrıca temerrüt faizi için borçlunun kusurlu olmasına gerek yoktur.

(B), Yalnızca gecikme faizi öder ifadesi yanlıştır. Para borçlarında gecikme faizinin yanında şartları varsa munzam zarar da istenebilir.

(C), Kusuru oranında gecikme faizi ve alacaklının gecikmeden dolayı uğradığı zararları öder ifadesi yanlıştır. Çünkü gecikme faizi için kusura gerek yoktur. Borçlu talep halinde gecikme faizini eğer sözleşmede kararlaştırmışlarsa o oranda; kararlaştırılmamışsa 3095 sayılı kanuni faiz oranı üzerinden gecikme faizi ödemek zorundadır.

(D), Kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın temerrüt faizi öder kazadan mesul olur ifadesi yanlıştır. Çünkü kazadan sorumluluk para borçlarında değil mal borçları için geçerlidir.

(E), Kusurlu olmasa bile gecikme faizi öder bunu aşan zararlardan dolayı sorumlu tutulabilmesi kusurlu olmasına bağlıdır ifadesi doğrudur. Gecikme faizi için borçlunun kusurlu olmasına gerek yoktur ve alacaklının talebi halinde borçlu gecikme faizi ödemek zorundadır. Oysa borçlu kusursuzluğunu kanıtlamadıkça alacaklının talebi halinde aşkın zararını karşılamak zorundadır.

E'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 1998

191. Ticari işletme sahibi T ile anlaşarak evinin eşyalarını taşıtan memur M, taşıma ücretini ödemiyor. Bunun üzerine T, M'ye ihtarda bulunarak alacağının temerrüt faizi ile birlikte ödenmesini istiyor. M, taşıma sözleşmesinde kararlaştırılmadığından temerrüt faizi ödemeyeceğini ileri sürüyor.

Olayda, M bu itirazında haklı mıdır?

A) Haklıdır. Sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamıştır; T'ye temerrüt faizi ödemez.

B) Haksızdır. Temerrüt faizi istenebilmesi için, sözleşmede kararlaştırılmış olması gerekmez. T'ye temerrüt faizi ödemesi gerekir.

C) Haklıdır. Temerrüt faizi ancak her iki tarafın da tacir olması halinde istenebilir. T'ye temerrüt faizi ödemez.

D) Haksızdır. Olayda kusuru bulunduğu için, kusuru nedeniyle temerrüt faizi ödemesi gerekir.

E) Haklıdır. Sözleşme faiz şartı nedeniyle noksandır. Sözleşmenin iptali gerekir.

Cevap: Para borçlarında vadenin geçirilmesi sebebiyle ödenmesi gereken bir miktar paraya gecikme (temerrüt) faizi denir. İster adi ister ticari iş olsun alacaklının gecikme faizi isteyebilmesi için tarafların bu hususta anlaşmış olmalarına gerek yoktur. Ayrıca gecikme faizi kusur ve zarardan bağımsız bir alacak olması nedeniyle alacaklı hiçbir zarara uğramasa ve borçlunun hiçbir kusuru bulunmasa da temerrüt faizi talep edebilir.

Dolayısıyla olayda T talebinde haklıdır. T'nin temerrüt faizi isteyebilmesi için, sözleşmede kararlaştırılmış olması gerekmez. M, T'ye temerrüt faizi ödemesi gerekir.

NOT: Anapara faizinde ise durum farklıdır. Adi işlerde anapara faizinin istenebilmesi için kararlaştırılmış olması gerekirken ticari işlerde kararlaştırılmamış olsa bile anapara faizi istenebilir.

B'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 1998

192. Aşağıdakilerden hangisi borçlunun temerrüdünde kusur şartını gerektirmez?

A) Müspet zararın tazmini
B) Menfi zararın tazmini
C) Gecikme tazminatının tazmini
D) Temerrüt faizinin istenmesi
E) Fark teorisine göre müspet zararın tazmini

Cevap: Borçlar Kanununun 112 maddesine göre: "Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür."

Borca aykırılık hallerinden birisi de borçlunun temerrüdüdür. Borçlunun temerrüdü halinde alacaklı gecikme tazminatı isteyebilir. Para borcu ise gecikme faizi isteyebilir.

Gecikme tazminatı nihayetinde bir tazminat türü olduğu için mutlaka gerekli kurucu unsurları teşekkül etmiş olması gerekir.

Tazminatın kurucu unsurları hukuka aykırılık, kusur, zarar ve illiyet bağıdır. Bu unsurlar oluşmadan kesinlikle tazminat talep edilemeyecektir. Söz konusu zarar müspet ya da menfi zarar olabilir.

Gecikme faizi, borçlunun bir para borcunun ifasında gecikemeye düşmesi sebebiyle alacaklının kusur ve zarardan bağımsız talep edebileceği bir haktır. Yani alacaklı hiçbir zarara uğramasa ve borçlunun hiçbir kusuru bulunmasa da gecikme faizi isteyebilir.

D'dir.

HAKSIZ FİİL

29 Aralık 2018 Hakimlik (Uyarlama)

193. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre, haksız fiil sorumluluğundan doğan tazminat davalarında davalının zarar görene yapacağı geçici ödemelere ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Zarar gören, iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar sunmalıdır.

B) Zarar görenin ekonomik durumunun geçici ödeme yapılmasını haklı göstermesi gerekir.

C) Hâkim, davalının zarar görene yapacağı geçici ödemelere resen veya istem üzerine karar verebilir.

D) Davalının yaptığı geçici ödemeler, hükmedilen tazminata mahsup edilir.

E) Tazminata hükmedilmezse hâkim, davacının aldığı geçici ödemeleri, yasal faizi ile birlikte geri vermesine karar verir.

Cevap: Maddi tazminatın ödenme şekillerini şu şekilde sayabiliriz. (1) Aynen tazmin – Nakden tazmin, (2) Sermaye şeklinde tazmin – (2) İrat şeklinde tazmin ve (3) Geçici ödemeler. Yani geçici ödemeler dediğimiz müessese, maddi tazminatın bir ödenme şeklidir.

Geçici ödemeler Borçlar Kanununun 76. maddesinde düzenlenmiştir. Hakimin geçici ödemeye hükmedebilmesi için iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Şöyle ki (BK.m.76/1):

1. Zarar gören, mahkemeye iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar sunmalıdır.
2. Zarar görenin, ekonomik durumu geçici ödemeyi gerektirecek ölçüde kotu olmalıdır.

Bu şartların gerçekleşmesi halinde hakim takdir hakkını kullanarak geçici ödemeye karar verebilir. Dikkat etmek gerekir ki, böyle bir ödeme sadece talep halinde hakim tarafından değerlendirilir. Yani hakim resen geçici ödemeye karar veremez.

Davalının yaptığı geçici ödemeler, hükmedilen tazminata mahsup edilir; tazminata hükmedilmezse hâkim, davacının aldığı geçici ödemeleri, yasal faizi ile birlikte geri vermesine karar verir (BK.m.76/2)

C'dir.

KPSS 2017 (Uyarlama)

194. Türk Borçlar Hukukuna göre, aşağıdakilerden hangisi hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hallerden birisi değildir?

A) Kanunun verdiği yetki
B) Meşru müdafaa
C) Zorunluluk hali
D) Üstün nitelikte bir özel yararın varlığı
E) Zarar görenin haksız fiilden sonraki rızası

Cevap: Borçlar Kanunu'nun 63. maddesine göre " Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz.

Zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması, yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması veya zorunluluk hâllerinde de fiil, hukuka aykırı sayılmaz."

Buna göre hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller özetle şunlardır:

- Kanunun verdiği yetki
- Zarar görenin rızası: Ancak dikkat etmek gerekir ki söz konusu rıza haksız fiilden önce gösterilmelidir. Fiilden sonra gösterilen rıza eylemi hukuka aykırı olmaktan çıkarmaz. Olsa olsa tazminata hükmetmeme ya da tazminatta indirim sebebi teşkil eder. Ayrıca dikkat etmek gerekir ki zarar görenin rızası tasarruf edebileceği bir noktada söz konusu olabilir. Kişilik hakkının dahilen (içe karşı) korunması hususunda hatırlanacağı üzere bir kimsenin kişilik hakkından vazgeçmesi ya da feragat etmesi söz konusu değildir. Dolayısıyla bir kişinin, kişilik hakkına verilecek bir zararda rıza göstermesi mümkün değildir.
- Üstün nitelikte özel ya da kamu yararı
- Meşru müdafaa
- Zorunluluk hali
- İhkakı hak

E'dir.

KPSS 2016 (Uyarlama)

195. Borçlar kanuna göre, bedensel zararın kapsamını, hakim, karar verme sırasında tam olarak belirleyemiyorsa kararın kesinleşmesinden başlayarak en fazla ne kadar süre için tazminat hükmünü değiştirme yetkisini saklı tutabilir?

A) 1 yıl B) 2 yıl C) 5 yıl
D) 10 yıl E) 6 ay

Cevap: Herkes, hukuka aykırı eylemle başkasının şahıs ya da malvarlığına vermiş olduğu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır.

Bedensel zararlar özellikle şunlardır:

1. Tedavi giderleri.
2. Kazanç kaybı.
3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

Bedensel zararın kapsamı, karar verme sırasında tam olarak belirlenemiyorsa hâkim, kararın kesinleşmesinden başlayarak 2 yıl içinde, tazminat hükmünü değiştirme yetkisini saklı tutabilir.

B'dir.

KPSS 2015

196. 6098 Sayılı Borçlar Kanunu'na göre, haksız fiil sonucu bedensel zarara uğranması halinde aşağıdakilerden hangisi talep edilemez?

A) Tedavi giderleri
B) Kazanç kaybı
C) Çalışma gücünün azalmasından ya da kaybedilmesinden doğan zararlar
D) Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararlar
E) Destekten yoksun kalma tazminatı

Cevap: Haksız fiil, hukuk kurallarına aykırı bir şekilde diğer bir kişinin malvarlığı veya şahıs varlığında zarar meydana gelmesine neden olan eylemdir.

Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır. Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.

Borçlar Kanunun 54. maddesine göre bedensel zararlar özellikle şunlardır:

1. Tedavi giderleri.
2. Kazanç kaybı.
3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

Borçlar Kanunun 53. maddesinde ise ölüm Ölüm hâlinde uğranılan zararlar özellikle şunlardır:

1. Cenaze giderleri.
2. Ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
3. Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar.

Destekten yoksun kalma tazminatı haksız fiile maruz kalan kişinin ölmesi halinde ortaya çıkmaktadır.

E'dir.

KPSS 2014

197. Aşağıdakilerden hangisinde kusurlu haksız fiil sorumluluğu yoktur?

A) Ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kendisine yasal danışman atananlar
B) Ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kendisine vasi atananlar
C) Ayırt etme gücüne sahip küçükler
D) Geçici olarak ayırt etme gücünü kaybeden erginler
E) Sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybeden erginler

Cevap: Soruda, seçenekte belirtilen kişilerden hangisinin kusursuz olarak sorumlu olacağıdır.

Bir kimsenin gerçekleştirmiş olduğu haksız fiilden dolayı sorumlu tutulabilmesi için ayırt etme gücüne sahip olması aranır. Dolayısıyla ayırt etme gücüne sahip olmayanlar ika ettikleri haksız fiillerden kural olarak sorumlu değildir. Hakkaniyet gerektiriyorsa; hâkim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, tamamen veya kısmen giderilmesine karar verir (BK.m.65).Hakkaniyet gereği sorumluluk ise Borçlar Kanununda kusursuz sorumluluk başlığı altında düzenlenen bir müessesedir.

Ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi, bu sırada verdiği zararları gidermekle yükümlüdür. Ancak, ayırt etme gücünü kaybetmede kusuru olmadığını ispat ederse, sorumluluktan kurtulur (BK.m.59).

A seçeneği, sınırlı ehliyetliler ayırt etme gücüne sahip olduklarından dolayı haksız fiillerden tam olarak sorumludur.

B seçeneği, sınırlı ehliyetsizler (ayırt etme gücüne sahip kısıtlı) ayırt etme gücüne sahip olduklarından dolayı haksız fiillerden tam olarak sorumludur.

C seçeneği, sınırlı ehliyetsizler (ayırt etme gücüne sahip küçükler) ayırt etme gücüne sahip olduklarından dolayı haksız fiillerden tam olarak sorumludur.

D seçeneği, geçici olarak ayırt etme gücünü kaybeden kimseler ayırt etme gücünü kaybetmede kusuru olmadığını ispat etmedikçe tam olarak sorumludur (BK.m.59).

E seçeneği, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybeden erginler ise kusursuz sorumluluk hali dışında sorumlu değildir. Yani kusurlu sorumluluk ayırt etme gücüne sahip olmayanlara uygulanmaz.

E'dir.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

198. A ve B bir araya gelerek hırsızlık yapmaya karar verdikten sonra C' nin bürosunda bulunan ağır çelik kasayı birlikte alıp götürürler.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Yarışan illiyet söz konusudur.
B) Seçimlik illiyet söz konusudur. Çünkü A ve B kasayı tek başlarına da çalabilirler.
C) Farazi illiyet söz konusudur.
D) Önüne geçilen illiyet söz konusudur.
E) Ortak illiyet söz konusudur.

Cevap: **Ortak İlliyet:** Birden çok sebebin tek başına meydana getiremeyecekleri zararlı bir sonucu birlikte meydana getirmelerine denir. Mesela, (A) ve (B)'nin tek başlarına kaldıramayacakları bir kasayı birlikte kaldırmak suretiyle çalmaları.

Yarışan (Birlikte) İlliyet: Birden fazla sebepten her birinin zararlı sonucu tek başına meydana getirmeye yeterli olduğu durumlarda söz konusu olur. Mesela, bir kişinin ölmesi için 1000 mlg zehrin yeterli olduğu bir durumda (A) ve (B)'nin iştirak halinde 1000'er mlg zehir vermeleri durumunda yarışan illiyet söz konusudur.

Seçimlik (Alternatif) İlliyet: Birden çok sebepten yalnız biri zararlı sonucu meydana getirmekle birlikte somut olayda bu sebebin hangisi olduğu tespit edilemiyorsa seçimlik illiyet vardır. Mesela, birbirinden habersiz üç kişinin ortak düşmanlarına birer el ateş etmeleri ve bu atışlardan birinin isabet etmesi neticesinde ölmesi ancak kurşunun kimin silahından çıktığı tespit edilemiyorsa.

Farazi İlliyet (Önüne Geçen İlliyet): Gerçek sebep ve farazi sebep olmak üzere birden çok sebep bulunmakla birlikte zararlı sonucu yalnız gerçek sebep meydana getirmektedir. Gerçek sebep sonucu zarar meydana gelmişse artık fiil ile zararlı sonuç arasında illiyet bağı kurulmuştur. Artık farazi sebepler ileri sürmek suretiyle nasıl olsa gerçekleşecekti denilerek etkisiz hale getirilemez. Mesela, (A)'nın düşmanı (B)'yi havaalanında uçağa binmeden önce öldürmesi ve (B)'nin bineceği uçağın havada infilak edip düşmesi halinde, (A)'nın nasıl olsa (B)'nin uçağı düşecekti demek suretiyle sorumluluktan kurtulması mümkün değildir. Çünkü (A)'nın (B)'yi öldürmek suretiyle gerçek illiyet bağı kurulmuştur. Artık farazi illiyet bağı dikkate alınmaz.
E'dir.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

199. Haksız fiillerde uygulanacak zaman aşımı süreleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Haksız fiillerde kısa ve uzun zaman aşımı süreleri vardır.
B) Haksız fiillerde kısa süre 2 yıldır.
C) Haksız fiillerde uzun süre 20 yıldır.
D) Haksız fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa, daha uzun olduğu takdirde ceza davası zaman aşımı süresi uygulanır.
E) Haksız fiil devam ettiği sürece zaman aşımı süresi işlemeye başlamaz.

Cevap: Haksız fiil neticesinde açılacak tazminat davası;

✓ Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve
✓ Her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak **on yılın** geçmesiyle

Zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.

Haksız fiil dolayısıyla zarar gören bakımından bir borç doğmuşsa zarar gören, haksız fiilden doğan tazminat istemi zamanaşımına uğramış olsa bile, **her zaman bu borcu ifadan kaçınabilir(daimi defi hakkı).**

C'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Mayıs 2012

200. Sorumluluk hukuku açısından kusur çeşitleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Sorumluluk hukuku açısından kusur, kasıt ve ihmal olmak üzere ikiye ayrılır.
B) Sorumluluk hukuku bakımından, aksine bir düzenleme bulunmadıkça hafif ihmal dahi sorumluluğun sebebi olabilir.
C) Kasıt, tasarlama (tasavvur) ve isteme (irade) olmak üzere iki unsurdan oluşur.
D) İhmalin temelinde; gereken özenin gösterilmemesi, özen eksikliği yatmaktadır.
E) Hukukumuzda ihmalin ölçüsü mutlak surette sübjektiftir.

Cevap: Kusur, kişinin gerçekleştirmiş olduğu iradi davranışın kendisine yüklenebilmesini ifade eder.

Kusur, kast ve ihmalden meydana gelir.

- **Kast**, bir fiili bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesine denir.
- **İhmal** ise ağır ve hafif ihmal olmak üzere ikiye ayrılır.
  - Ağır ihmal herkesten beklenen dikkatin gösterilmemesidir.
  - Hafif ihmal ise özenli ve dikkatli insanların gösterdiği dikkatin gösterilmemesidir. Dolayısıyla ihmalin ölçüsü sübjektif değil objektiftir.

E'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

201. Ahmet, sokakta yürürken bir kadının çığlıklarını duyarak arka sokağa doğdur koşar ve kadına saldıran bir erkek görünce, yumruk atarak saldırganı etkisiz hale getirir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu olayda genel hukuka uygunluk sebeplerinden biri olan meşru müdafaa söz konusudur.
B) Meşru müdafaa sebebiyle Ahmet'in hukuka aykırı olan fiilindeki hukuka aykırılık ortadan kalkmıştır.
C) Meşru müdafaa hem failin kendi şahsına hem de üçüncü kişilerin şahsına yönelik saldırılar bakımından söz konusu olabilir.
D) Ahmet'in meşru müdafaada bulunabilmesi için bu saldırının, sokakta saldırıya uğrayan kadında bir zarara yol açmış olması zorunludur.
E) Ahmet'in fiili saldırıyı önleme amacıyla sınırlı kalması gerekir, fiil ancak bu sınırlar içinde kaldığı sürece hukuka uygun kalacaktır.

Cevap: Bu olayda meşru müdafaa bulunmaktadır. Meşru müdafaa bir hukuka uygunluk sebebidir. Meşru müdafaa halinde kişinin ne cezai ne de hukuki sorumluluğu söz konusu olur.

Meşru müdafaadan söz edebilmek için:

- Ortada hukuka aykırı bir saldırı olmalıdır. Suç teşkil etmesine gerek yoktur. Ayrıca Saldırıya uğrayan kişinin zarar görmüş olması şart değildir.
- Bu hukuka aykırı saldırı gerek kendisinin gerek üçüncü bir şahsın mal ya da şahıs varlığına yönelik olabilir
- Bu hukuka aykırı saldırıyı defetmek amacıyla orantılı bir şekilde gerçekleştirilen bir savunma olmalıdır.
- Savunmada kullanılan araçlar ile saldırıda kullanılan araçların benzer olması şart değildir. Her türlü araç savunmada kullanılabilir. Yeter ki orantılı olsun ve sadece saldırıyı defetmek amacıyla sınırlı olsun.

Borçlar Kanunun 63. Maddesine göre, haklı savunmada bulunan, saldıranın şahsına veya mallarına verdiği zarardan **sorumlu tutulamaz.**

Türk Ceza Kanununun 25. Maddesine göre, gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan **haksız bir saldırıyı** o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

D'dir.

Uzman Yardımcılığı Aralık 2010

202. Aşağıdaki durumlardan hangisi kurak olarak hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz?

A) Kendi yararını korumak için kuvvet kullanma
B) Yakınlarının hakkını korumak için kuvvet kullanma
C) Zarar görenin rızası
D) Zaruret hali
E) Meşru müdafaa

Cevap: BK. m.63'de hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller düzenlenmiştir. Buna göre:

- ✓ Kanunun verdiği yetki
- ✓ Zarar görenin rızası,
- ✓ Daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar,
- ✓ Zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması,
- ✓ Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması
- ✓ Zorunluluk hali

B'dir.

ÖNEMLİ

Kişinin kendi hakkını korumak için kuvvet kullanması (ihkakı hak) bir hukuka uygunluk sebebi iken yakınlarının ya da başkasının hakkını korumak için kuvvet kullanması bir hukuka uygunluk sebebi değildir.

KPSS 2010

203. I. Kusur sorumluluğunda zarar verenin kusurunun hafif olması
II. Kusur sorumluluğunda zarar görenin ortak kusuru
III. Zarar görenin olağanüstü yüksek bir gelire sahip olması
IV. Zararın, zarar gören yararına yapılan bir davranış (hatır işi) sırasında doğmuş olması

Yukarıdakilerden hangileri maddi tazminatın hesaplanmasında tazminattan indirim sebebi olarak değerlendirilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II, III ve IV

Cevap: Tazminatın indirilmesi (BK. m.52): "Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.

Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir."

Kanun I ve II den açıkça söz etmiştir ancak III ve IV den açıkça söz etmemekle birlikte hakkaniyet gerektiriyorsa ifadesinden çıkartılmalıdır.

E'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2009

204. Aşağıdakilerden hangisi illiyet bağını kesen sebeplerden biri değildir?

A) Savaş
B) Zarar görenin kusuru
C) İşçilerin o işletmede menfaat grevine başlamış olması
D) Üçüncü kişinin kusuru
E) Deprem

Cevap: İlliyet bağını kesen sebepler:

- Mücbir sebep: Dış kuvvetlerin sonucu olan, borçlunun işletmesiyle ilgili olmayan, önceden öngörülemeyen, kaçınılmaz ve mutlak bir şekilde borcun gereği gibi ifasını engelleyen olaylardır. Mesela, deprem, sel baskını, heyelan vs.[10]
- Olağanüstü hal: Borçlunun kusuru olmaksızın meydana gelen, sözleşme yapılırken öngörülemeyen ve borca aykırı davranışa kaçınılmaz bir şekilde sebep olan olaylardır. Mesela, faaliyetin gerçekleştiği işletmede yangın çıkması vs.[11]
- Üçüncü kişinin ağır kusuru. Mesela, kargoda ya da postadaki gecikmeler vs.
- Zarar görenin ağır kusuru.

C'dir.

---

10 Oğuzman / Öz s.357; Kılıçoğlu s.474-475; Reisoğlu s.319-320
11 Oğuzman / Öz s.357; Reisoğlu s.319

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2009

205. Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi maddi zarar çeşitlerinden biri değildir?

A) Ticari itibarın ihlalinden doğan zarar
B) Tedavi giderleri
C) Çalışma gücünün azalmasından doğan zarar
D) Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zarar
E) Destek kaybından doğan zarar

Cevap: Maddi tazminatın kapsamı ölüm ve bedensel zarar olmak üzere iki başlık altında düzenlenmiştir. Buna göre:

BK. m.53: Ölüm hâlinde uğranılan zararlar özellikle şunlardır:

1. Cenaze giderleri.
2. Ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
3. Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar.

BK. m.54: Bedensel zararlar özellikle şunlardır:

1. Tedavi giderleri.
2. Kazanç kaybı.
3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

A'dır.

Adli Hâkimlik Aralık 2008

206. A, bir alacak yüzünden B ile tartışmış, ona tokat atmıştır. B, bu kızgınlıkla silahını çekip A'yı yaralamış ve A yapılan müdahaleye rağmen sakat kalmıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A, B aleyhine tüm zararlarının tazmin edilmesi için dava açabilir.
B) A, bu yüzden B aleyhine sadece şikâyette bulunmak suretiyle ceza davası açılmasını sağlayabilir.
C) A, B aleyhine sadece manevi zararının tazmin edilmesi için dava açabilir.
D) A, bu yüzden doğan zararını B'den talep edemez, zira ona tokat atmak suretiyle bu sonuca katlanması gerekir.
E) A, B aleyhine ona tokat atması nedeniyle B'nin uğradığı zararları düşmek suretiyle sadece kalan miktar için maddi tazminat davası açabilir.

Cevap: A'nın B'ye tokat atması haksız fiil teşkil eder. Haksız fiil işleyen kimse karşı tarafın uğramış olduğu her türlü zararını karşılamak zorundadır. BK.m.49 göre kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. B'nin ise bu kızgınlıkla A'yı yaralaması Türk Ceza Kanununa göre haksız tahrik oluşturur. TCK. m.29 göre haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye daha az ceza verilir.
A'dır.

Adli Hâkimlik 2008

207. Ek kusurla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Zarar veren şahsın ağır kusurunun bulunması ek kusurdur.
B) Birden fazla şahsın haksız fiilde bulunması hâlinde, her bir failin kusurunun bulunması ek kusurdur.
C) Kusursuz sorumlulukta sorumlu şahsın ayrıca kusuru varsa buna ek kusur denir.
D) Ek kusur sadece müteselsil sorumlulukta söz konusu olur.
E) Sorumlunun ortak kusurunun bulunması, tazminatın hesabında zarar görenin ek kusurunun göz önünde bulundurulmasına engel değildir.

Cevap: Kusursuz sorumluluk halinde ayrıca kişinin kusurunun bulunmasına ek kusur denir. C'dir.

KPSS 2008

208. A, bir alacak yüzünden B ile tartışıp tokat atmıştır. B, bu kızgınlıkla silahını çekip A'yı yaralamıştır. A, yapılan müdahaleye rağmen sakat kalmıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A, bu yüzden doğan zararını B'den talep edemez, çünkü tokat attığı için bu sonuca katlanması gerekir.
B) A, bu yüzden B aleyhine sadece şikâyette bulunmak suretiyle ceza davası açılmasını sağlayabilir.
C) A, B aleyhine sadece manevi zararının tazmin edilmesi için dava açabilir.
D) A, B aleyhine tüm zararlarının tazmin edilmesi için dava açabilir.
E) A, B'ye tokat atması nedeniyle B'nin uğradığı zararları düşmek suretiyle kalan miktar için B aleyhine tazminat davası açabilir

Cevap: BK. m.49: "**Kusurlu ve hukuka aykırı** bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, **ahlaka aykırı** bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

A, B'ye karşı hukuk mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davası açmak suretiyle her türlü zararın giderilmesini isteyebilir.

A, B'ye karşı ceza mahkemesinde ceza davası açabilir. Çünkü B, A'ya silahla ateş etmek suretiyle yaralamıştır. B'nin bu davranışı Türk Ceza Kanununa göre adam yaralama suçu teşkil eder.

TCK.m.86: Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

Kasten yaralama suçunun silâhla işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

D'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2006

209. A'nın geçici kullandığı B'ye ait otomobil ile C'nin kullandığı otomobilin çarpışması sonucu, A'nın yanında oturan yolcu D ölmüştür. Kaza sonrasında olayda A'nın 7/8 oranında; C'nin ise 1/8 oranında kusurlu olduğu anlaşılmıştır. D'nin ölümü nedeniyle eşi ve çocukları sorumlular aleyhine tazminat davası açmaya karar vermişlerdir.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Doğan zarardan dolayı A, B ve C müteselsilen sorumludurlar.

B) Doğan zarardan dolayı A ve B 7/8 oranında, C ise 1/3 oranında sorumludurlar.

C) Doğan zarardan dolayı A, B ve C kusur oranları ne olursa olsun 1/3 oranında sorumludurlar.

D) Doğan zarardan dolayı A ve B sorumlu olup, bunların zararı tazmin etmemeleri halinde C'nin sorumluluğu gündeme gelir.

E) Doğan zarardan alacaklılara karşı sadece C, araç işleten sıfatıyla sorumlu olup, zararı tazmin ettikten sonra A ve B'ye kusurları oranında rücu hakkına sahiptir.

Cevap: Karayolları Trafik Kanununa göre işletilme halinde bulunan aracın kazalarından dolayı işleten kusursuz olarak sorumludur.

Gerçek işleten:
- Malik
- Mülkiyeti Muhafaza Kaydı İle Satın Alan Kişi
- Kiralayan
- Ödünç Alan
- Rehin Alan

Dolayısıyla meydana gelen kazadan ötürü A (ödünç alan), B (malik) ve C (kullanan) D'nin mirasçılarına karşı müteselsilen sorumludur. Müteselsil sorumlu olmalarının sebebi kusursuz sorumlu olmalarıdır. Kusursuz sorumluluk olmasaydı hepsi ayrı ayrı kusuru oranında sorumlu olacaktı.

A'dır.

KPSS 2006

210. Munzam kusur ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Zarar görenin de zarara sebebiyet veren yanında ortak kusurunun bulunmasıdır.
B) Zarar görenin zararın artmasına sebebiyet veren kusurlu davranışlarıdır.
C) Zarar gören ve zarardan sorumlu kişi dışındaki üçüncü kişilerin zarara sebebiyet veren kusurlu davranışlarıdır.
D) Kusursuz sorumlu kişinin, zararın doğumunda aynı zamanda kusurunun bulunmasıdır.
E) Kusurlu sorumlu kişinin kusurunu artıran davranışlardır.

Cevap: Kusursuz sorumlu olan kişinin ayrıca kusurunun bulunması haline ek ya da munzam kusur denir.

D'dir.

KPSS 2006

211. Borçlar Kanunu'na göre, haksız eylemden doğan borçların zamanaşımı süresi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 1 yıldır.
B) Zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 2 yıldır.
C) Zarar gören zararı ve faili daha geç öğrenmiş olsa bile olaydan itibaren 10 yıldır
D) Haksız eylem aynı zamanda suç teşkil eden bir eylem ise, ceza yasalarının öngördüğü daha uzun süreli ceza davası zamanaşımı süresine tabidir
E) Borçlar Kanunu'nun dışında haksız eylemler için özel zamanaşımı süresi öngören yasalar vardır.

Cevap: Tazminat istemi;

- ✓ Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak **iki yılın** ve
- ✓ Her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak **on yılın** geçmesiyle

Zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.
A'dır.

Adli Hâkimlik Nisan 2005

212. Kalp ve şeker hastası C, farklı firmalar tarafından üretilen X ve Y ilaçlarını kullanmaktadır. İlaçlardan birinin yan etkisi nedeniyle geçici bir felç geçirir ve 20 gün süreyle hastanede kalır. Yapılan incelemede, her iki ilacında bazı hastalarda bu tür bir yan etkisinin görüldüğü tespit edilmesine rağmen, felce hangi ilacın yan etkisinin yol açtığı anlaşılamaz.

Bu olayda aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

A) Seçimlik illiyet
B) Ortak illiyet
C) Önüne geçen illiyet
D) Yarışan illiyet
E) İlliyet bağının kesilmesi

Cevap: **Ortak İlliyet:** Birden çok sebebin tek başına meydana getiremeyecekleri zararlı bir sonucu birlikte meydana getirmelerine denir. Mesela, (A) ve (B)'nin tek başlarına kaldıramayacakları bir kasayı birlikte kaldırmak suretiyle çalmaları.

Yarışan (Birlikte) İlliyet: Birden fazla sebepten her birinin zararlı sonucu tek başına meydana getirmeye yeterli olduğu durumlarda söz konusu olur. Mesela, bir kişinin ölmesi için 1000 mlg zehrin yeterli olduğu bir durumda (A) ve (B)'nin iştirak halinde 1000'er mlg zehir vermeleri durumunda yarışan illiyet söz konusudur.

Seçimlik (Alternatif) İlliyet: Birden çok sebepten yalnız biri zararlı sonucu meydana getirmekle birlikte somut olayda bu sebebin hangisi olduğu tespit edilemiyorsa seçimlik illiyet vardır. Mesela, birbirinden habersiz üç kişinin ortak düşmanlarına birer el ateş etmeleri ve bu atışlardan birinin isabet etmesi neticesinde ölmesi ancak kurşunun kimin silahından çıktığı tespit edilemiyorsa. X ve Y ilaçlarının her biri başlı başına yan etki bakımından zararlı sonucu meydana getirmeye elverişli olup somut olayda hangisinin zararlı sonucu meydana getirdiği anlaşılamadığından seçimlik illiyet vardır.

Farazi İlliyet (Önüne Geçen İlliyet): Gerçek sebep ve farazi sebep olmak üzere birden çok sebep bulunmakla birlikte zararlı sonucu yalnız gerçek sebep meydana getirmektedir. Gerçek sebep sonucu zarar meydana gelmişse artık fiil ile zararlı sonuç arasında illiyet bağı kurulmuştur. Artık farazi sebepler ileri sürmek suretiyle nasıl olsa gerçekleşecekti denilerek etkisiz hale getirilemez. Mesela, (A)'nın düşmanı

(B)'yi havaalanında uçağa binmeden önce öldürmesi ve (B)'nin bineceği uçağın havada infilak edip düşmesi halinde, (A)'nın nasıl olsa (B)'nin uçağı düşecekti demek suretiyle sorumluluktan kurtulması mümkün değildir. Çünkü (A)'nın (B)'yi öldürmek suretiyle gerçek illiyet bağı kurulmuştur. Artık farazi illiyet bağı dikkate alınmaz.

İlliyet bağının kesilmesi: Zararlı sonucun meydana gelmesinde sebep ve sonuç arasındaki ilişkinin ortadan kalkmasına denir.

İlliyet bağını kesen sebepler:
- Olağanüstü hal
- Mücbir sebep
- Üçüncü kişinin ağır kusuru
- Zarar görenin ağır kusuru.

A'dır.

Adli Hâkimlik Nisan 2005

213. A ile B bir alacak sorunu nedeniyle tartışmışlardır. Bu tartışma sırasında B'nin yanında bulunan kardeşleri C ve D, B'nin engel olmaya çalışmasına rağmen A'yı bıçaklayıp kaçmışlardır. A bu yüzden uğradığı zararın tazmin edilmesi için dava açma kararı vermiştir.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A'nın uğradığı zarardan dolayı sadece C ve D müteselsilen sorumludurlar.
B) A'nın uğradığı zarardan dolayı alacak yüzünden tartışmaya sebebiyet veren B sorumludur.
C) A'nın uğradığı zarardan dolayı B, C ve D'den her biri 1/3 oranında sorumludur.
D) A'nın uğradığı zarardan dolayı B, C ve D müteselsilen sorumludur.
E) Tartışmanın çıkmasına A sebebiyet verdiğinden uğradığı zarardan kimseyi sorumlu tutamaz

Cevap: BK. m.49:"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

BK. m.61: "Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında **müteselsil** sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır."

Olayda B'nin kardeşleri C ve D, B'nin engel olmaya çalışmasına rağmen A'yı bıçaklamak suretiyle **haksız fiil** gerçekleştirmişlerdir. C ve D, A'nın uğradığı zararlardan ötürü **müteselsilen** sorumlu olurlar.

A'dır.

KPSS 2005

214. B'nin kullandığı araçla karşı yönden C'nin kullandığı aracın çarpışması sonucu B'nin kullandığı araçta bulunan A ölmüştür. B'nin kullandığı aracın D'ye, C'nin kullandığı aracın ise E'ye ait olduğu belirlenmiştir. Kazada B ve C eşit kusurludur. A'nın ölümü nedeniyle zarara uğrayan eşi ve çocukları uğradıkları zarar için dava açma karar vermişlerdir.

Bu durumda, A'nın eşi ve çocuklarıyla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) B, C, D ve E'yi müteselsilen sorumlu tutabilirler.
B) Sadece B ve C'yi müteselsilen sorumlu tutabilirler.
C) Sadece D ve E'yi sorumlu tutabilirler.
D) Sadece B' sorumlu tutabilirler.
E) Zararın yarısı için B'yi diğer yarısı için ise C'yi sorumlu tutabilirler.

Cevap:

B----------C
(araç kullanan) (araç kullanan)

B'nin kullandığı araç, D'ye aittir.

C'nin kullandığı araç, E'ye aittir.

B ve C'nin eşit kusurlu olduğu kazada A ölmüştür. Bu durumda B ve C haksız fiil hükümlerine göre kusurlu, D ve E ise araç işleten sıfatıyla kusursuz olarak söz konusu zarardan müteselsilen sorumlu olurlar.

Çünkü BK. m.61 göre, birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında **müteselsil** sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.

A'dır.

KMS 2001

215. Bir gazinoda çok miktarda içki içerek sarhoş olan A, hesabı ödemeden gazinodan çıkarken, kolundan tutmak suretiyle çıkmasını engellemek isteyen garson G'nin başına şişeyle vurarak onu yaralamıştır. G, A'dan hastane masraflarını ve diğer zararlarını talep etmiştir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A meşru savunmada bulunduğundan, G'nin zararlarını ödemek zorunda değildir.

B) A, sarhoş olmasında kendisinin bir kusuru bulunmadığını kanıtlamadıkça G'nin zararlarını ödemek zorundadır.

C) A, olay sırasında tam ehliyetsiz olduğundan bu zararlardan sorumlu değildir.

D) A, ancak hakkaniyet gerektiriyorsa, G'nin zararlarını ödemek zorundadır.

E) A, ahlaka aykırı bir fiille G'nin zarara uğramasına sebebiyet verdiğinden sorumlu tutulur.

Cevap: Borçlar Kanununun 59 maddesine göre: "Ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi, bu sırada verdiği zararları gidermekle yükümlüdür. Ancak, ayırt etme gücünü kaybetmede **kusuru olmadığını ispat ederse**, sorumluluktan kurtulur."

Dolayısıyla A, sarhoş olmasında kendisinin bir kusuru bulunmadığını kanıtlamadıkça G'nin zararlarını ödemek zorundadır.

B'dir.

KUSURSUZ SORUMLULUK

KPSS 2018 Hukuk (Uyarlama)

216. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre adam çalıştıranın sorumluluğuyla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Adam çalıştıranın sorumluluğu kusur sorumluğu hallerinden biridir.

B) Adam çalıştıranın sorumluluğunda, adam çalıştıran, kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulabilir.

C) Adam çalıştıranın sorumluluğunda, zararın üçüncü kişiye verilmiş olması gerekmektedir.

D) Adam çalıştıranın sorumluluğunda, çalışan söz konusu zararı görevi esnada vermiş olması gerekmektedir.

E) Adam çalıştıranın sorumluluğunda, adam çalıştıran ile çalışan arasında bir adam çalıştırma ilişkisinin bulunması gerekir.

Cevap: Adam çalıştıranın sorumluluğu, kusursuz sorumluluk hallerinden özen sorumluluğu çeşididir. Yani bir kusur sorumluluğu değil, kusursuz sorumluluk halidir.

Adam çalıştıranın kusursuz sorumluğunun şartlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. **Adam çalıştıran ile çalışan (zarar veren) arasında çalıştıran-çalışan ilişkisi bulunmalıdır.**

   Buna göre, adam çalıştıranın çalışan üzerinde bir hiyerarşi bulunmaktadır. Bu kapsamda adam çalıştıran çalışana emir verme ve denetleme yetkisi vardır. Böyle bir hakimiyetin olmadığı durumlarda adam çalıştıranın kusursuz sorumluluğu doğmaz.

2. **Çalışan, üçüncü bir kişiye hukuka aykırı bir davranışla bir zarar vermiş olmalıdır.**

   Dolayısıyla çalışanın hukuka aykırı eylemiyle (haksız fiiliyle) üçüncü kişiye vermiş olduğu zarar arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır. Ayrıca söz konusu zarar işin görülmesi esnasında verilmiş olmalıdır.

3. **Adam çalıştıran kurtuluş kanıtı getirememiş olmalıdır.**

   Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz (BK.m.66/1).

   Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür (BK.m.66/2).

A'dır.

24 Aralık 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

217. 6098 sayılı Borçlar Kanununa göre yapı malikinin sorumluluğuna ilişkin aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin maliki, bunların yapımındaki bozukluklardan veya bakımındaki eksikliklerden doğan zararı gidermekle yükümlüdür.

B) İntifa ve oturma hakkı sahipleri de, bunların yapımındaki bozukluklardan veya binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlardan, malikle birlikte müteselsilen sorumludurlar.

C) Yapı maliki, ödemiş olduğu tazminatı, bu sebeplerle kendisine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı vardır.

D) Bir başkasına ait bina veya diğer yapı eserlerinden zarar görme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu tehlikenin giderilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını hak sahiplerinden isteyebilir.

E) Yapı malikinin sorumluluğu bir kusursuz sorumluluk türü olup yapı malikinin kurtuluş kanıtı getirme imkanı yoktur.

Cevap: Yapı malikinin sorumluluğu bir **kusursuz sorumluluk** türü olarak Borçlar Kanununda **özen sorumluluğu** başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre;

Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin **maliki**, bunların yapımındaki bozukluklardan veya bakımındaki eksikliklerden doğan zararı gidermekle yükümlüdür.

İntifa ve **oturma hakkı** sahipleri de, binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlardan, malikle birlikte müteselsilen sorumludurlar. (B seçeneği yanlıştır)

ÖNEMLİ

Dikkat etmek gerekir, yapı maliki hem bir yapının yapımındaki bozukluktan hem de bakımındaki eksiklikten doğan zararlardan kusursuz olarak sorumludur. Oysa yapı üzerindeki intifa ve oturma hakkı sahipleri binanın sadece bakımındaki eksikliklerinden doğan zararlardan malikle birlikte müteselsilen ve kusursuz olarak sorumludur.

Sorumluların (malik, intifa ve oturma hakkı sahipleri) bu sebeplerle kendilerine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı saklıdır.

Bir başkasına ait bina veya diğer yapı eserlerinden zarar görme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu tehlikenin giderilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını hak sahiplerinden isteyebilir.

Yapı malikinin sorumluluğu kurtuluş kanıtı getirilemeyen bir kusursuz sorumluluk halidir. Yani malik her türlü dikkat ve özeni gösterdiğini ispat etmesi onu sorumluluktan kurtarmayacaktır. Ancak illiyet bağını kesen sebepleri ileri sürebilir. Bu kapsamda, zararın, bir mücbir sebepten, olağanüstü halden, zarar görenin ya da 3. Kişinin kusurundan kaynaklandığını ileri sürmek suretiyle sorumluluktan kurtulabilir.

B'dir.

KPSS 2013

218. Aşağıdaki kusursuz sorumluluk türlerinden hangisi, tehlike ilkesine dayanmaktadır?

A) Motorlu taşıt aracı işletenin sorumluluğu
B) Hayvan bulunduranın sorumluluğu
C) Ev başkanının sorumluluğu
D) Adam çalıştıranın sorumluluğu
E) Taşınmaz malikinin sorumluluğu

Cevap: Bir kişinin gerçekleştirmiş olduğu haksız fiillerden dolayı sorumlu olabilmesi için kural olarak kusurlu olması gerekmektedir. Kusur yoksa sorumluluk da yoktur. Ancak kanunla düzenlenen bazı durumlarda kusur olmasa da sorumluluk olmaktadır. Bunu kusursuz sorumluluk denmektedir.

KUSURSUZ SORUMLULUK HALLERİ

HAKKANİYET SORUMLULUĞU	ÖZEN SORUMLULUĞU	TEHLİKE SORUMLULUĞU
- Tam Ehliyetsizler	- Adam Çalıştıranın Sorumluluğu - Hayvan İdare Edenin Sorumluluğu - Yapı Malikinin Sorumluluğu - Ev Başkanının Sorumluluğu - Taşınmaz Malikinin Sorumluluğu	- Tehlikeli İşletme İşletenin Sorumluluğu - Araç İşletenin Sorumluluğu

A'dır.

KPSS 2012

219. Usta A ile çırağı B, bir binanın dış cephe tadilatını yaparlarken çırak, ustasına uzatmak için eline aldığı çekici aşağıya düşürür ve o sırada aşağıdan geçmekte olan C, kafasına isabet eden çekiç sebebiyle ağır şekilde yaralanır.

Bu olay ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu olayda usta A'nın C'ye karşı sorumluluğu adam çalıştıranın sorumluluğu kapsamında değerlendirilir.

B) Adam çalıştıranın sorumluluğunun doğabilmesi için A ile B arasında adam çalıştırma ilişkisinin bulunması gerekir.

C) Adam çalıştıranın sorumluluğu kusursuz sorumluluk türü olduğu için A'nın C'ye karşı sorumluluğunun doğmasında kusurlu olup olmaması önemli değildir.

D) Adam çalıştıranın sorumluluğu özen ilkesine dayandığından kurtuluş kanıtı getirilebilen bir sorumluluktur; A kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulabilir.

E) A'nın sorumluluktan kurtulmasında, işletmenin çalışma düzeninin bu zararın doğmasını önleyecek yeterlilikte ve nitelikte olmasını sağlamamış bulunması önemli değildir.

Cevap: Borçlar Kanunun 66. maddesine göre adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz.

Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür. (dolayısıyla E seçeneğinde belirtilen ifadenin aksine A'nın sorumluluktan kurtulmasında, işletmenin çalışma düzeninin bu zararın doğmasını önleyecek yeterlilikte ve nitelikte olmasını sağlamamış bulunması önemlidir. Çünkü A, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat ederse sorumluluktan kurtulur.)

- Adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde **rücu** hakkına sahiptir.
- Adam çalıştıranın sorumluluğu bir **kusursuz sorumluluk hali** olduğu için adam çalıştıranın kusurlu olup olmamasının bir önemi yoktur.
- Adam çalıştıranın sorumluluğu Borçlar Kanununda **Özen Sorumluluğu** başlığı altında düzenlenmiştir.

NOT: Adam çalıştıranın sorumluluğunda adam çalıştıran ile çalışan arasında çalışma ilişkisi bulunmaktadır. Yani sözleşmesel bir ilişki bulunmaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta adam çalıştıran ile çalışanın zarar vermiş olduğu üçüncü kişi arasında bir sözleşme ilişkisinin bulunmamasıdır. Mesela, olayda işçinin yoldan geçen her hangi bir üçüncü bir kişiye zarar vermesinde olduğu gibi adam çalıştıranın zarar gören arasında bir sözleşmesel bağ yoktur. E'dir.

ÖNEMLİ

Gerek adam çalıştıran gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini ispat ederse gerekse bir işletmede adam çalıştıran çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat ederse sorumluluktan kurtulma imkânı bulunmaktadır. Yani kurtuluş kanıtı getirebilme imkânı bulunmaktadır.

ÖNEMLİ

Kurtuluş kanıtı getirebilme imkânı bulunmayan kusursuz sorumluluk halleri:

- **Yardımcı şahsın sorumluluğu**
- **Taşınmaz malikinin sorumluluğu**
- **Yapı malikinin sorumluluğu**

Adli Hâkimlik Aralık 2012

220. Karayolları Trafik Kanunu'na göre aşağıdakilerden hangisi, farazi işleten kavramına girmez?

A) Aracın, mülkiyeti muhafaza kaydıyla alıcısı
B) Motorlu araç ile ilgili mesleki faaliyette bulunan kişiler
C) Yarış düzenleyiciler
D) Motorlu aracı çalan veya gasbedenler
E) Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri

Cevap: K.T.K. göre gerçek işleten:

1. Malik
2. Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satın alan kişi
3. Kiralayan
4. Ödünç alan
5. Rehin alan

K.T.K. göre farazi işleten:

1. Yarış düzenleyicileri
2. Aracı çalan ya da gasp edenler
3. Meslek sahipleri
4. Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri

A'dır.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Mayıs 2012

221. Boya işleri ile uğraşan A, üç yıldır birlikte çalıştığı yardımcısı B ile bir evi boyarken B pencere kenarlarını boyadığı sırada elindeki fırçayı pencereden aşağı düşürür ve oradan geçmekte olan C, kafasına isabet eden fırça sebebiyle yaralanır.

Bu olay ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu olayda olağan sebep sorumluluğu söz konusudur.

B) Zarar gören C ile boyacı A arasında sözleşmeye dayalı herhangi bir ilişki bulunmamaktadır.

C) A'ya kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulma imkânı tanınmamıştır.

D) Bu olayda A bakımından sorumluluğun doğması için, A ile B arasında bir bağımlılık (tabiiyet) ilişkisi aranır.

E) C'nin bu olaydan kaynaklanan ve A'ya karşı ileri sürebileceği tazminat talebi bir yılda zaman aşımına uğrar.

Cevap: Olayda adam çalıştıranın sorumluluğu anlatılmaktadır. Adam çalıştıranın sorumluluğu özen sorumluluğuna dayanan bir kusursuz sorumluluk halidir. Buna olağan sebep sorumluluğu da denilmektedir.

Borçlar Kanunun 66. Maddesine göre adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz.

Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde **rücu** hakkına sahiptir.

- Adam çalıştıranın sorumluluğu bir kusursuz sorumluluk hali olduğu için adam çalıştıranın kusurlu olup olmamasının bir önemi yoktur.
- Adam çalıştıranın sorumluluğu Borçlar Kanununda Özen Sorumluluğu başlığı altında düzenlenmiştir.
- Adam çalıştıranın sorumluluğunda adam çalıştıran ile çalışan arasında çalışma ilişkisi bulunmaktadır. Yani sözleşmesel bir bağ bulunmaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta adam çalıştıran ile çalışanın zarar vermiş olduğu üçüncü kişi arasında bir sözleşme ilişkisinin bulunmamasıdır. Mesela, inşaatta çalışan işçinin yoldan geçen her hangi bir üçüncü bir kişiye zarar vermesi halinde, zarar gören kişi ile adam çalıştıran arasında sözleşmesel bir bağ yoktur.
- Gerek adam çalıştıran gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini ispat ederse gerekse bir işletmede adam çalıştıran çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat ederse sorumluluktan kurtulma imkânı bulunmaktadır. Yani kurtuluş kanıtı getirebilme imkânı bulunmaktadır.

C'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2011

222. Terzi T'nin yanında çalışan çırağı Ç, en iyi müşterilerinden Emel Hanım'ın elbisesinin provasını yaparken elbiseyi Emel Hanım'ın üstünde makas ile keserek düzeltmeye çalışır. Bu arada Emel Hanım, makasın bacağını ve damarını kesmesi sonucunda ciddi şekilde yaralanır.

Bu olay ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Terzi T ile Emel Hanım arasında kurulmuş bir sözleşme ilişkisi mevcuttur.

B) Çırak Ç, yardımcı kişi konumundadır.

C) Terzi T'nin yardımcı kişinin fiili nedeniyle sorumluluğu söz konusudur.

D) Terzi T, kurtuluş kanıtı getirmek suretiyle bu sorumluluktan kurtulabilir.

E) Terzi T ile Emel Hanım, Çırak Ç'nin fiilleri sebebiyle Terzi T'nin, hile veya ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin bir sorumsuzluk sözleşmesini önceden yapamazlar.

Cevap: Olayda yardımcı şahıs kullanılmıştır. Yardımcı şahıs Borçlar Kanununun 116. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.

Yardımcı şahsın sorumluluğunda borçlu borcun ifasını sözleşmesel bir bağ bulunsun ya da bulunmasın bir başka şahsa bırakmaktadır. Bu kişiye yardımcı şahıs denmektedir. Bu yardımcı şahıs da borcu ifa ederken sözleşmenin diğer tarafına yani alacaklıya zarar vermektedir. Oluşan bu zarardan dolayı borçlu kusursuz olarak sorumludur.

Yardımcı şahsın sorumluluğu ile adam çalıştıranın sorumluluğu arasında çok önemli farklılıklar vardır:

1. Yardımcı şahsın sorumluluğunda, borçlu ile yardımcı şahıs arasında bir çalışma ilişkisinin varlığı şart değilken adam çalıştıranın sorumluluğunda adam çalıştıran ile çalışan arasında bir çalışma ilişkisinin bulunması şarttır.
2. Yardımcı şahsın sorumluluğunda, yardımcı şahıs borcu ifa ederken sözleşmenin diğer tarafına zarar verirken adam çalıştıranın sorumluluğunda çalışan üçüncü bir kişiye zarar vermektedir.
3. Yardımcı şahsın sorumluluğunda borçlu kurtuluş kanıtı getirme imkânına sahip değilken adam çalıştıranın sorumluluğunda adam çalıştıranın kurtuluş kanıtı getirme imkânı vardır.

D'dir.

İdari Hâkimlik 2011

223. Aşağıdaki durumlardan hangisi olağan sebep sorumluluğu hâllerinden biri değildir?

A) Hayvan tutucusunun sorumluluğu
B) Adam çalıştıranın sorumluluğu
C) Taşınmaz malikinin sorumluluğu
D) Motorlu taşıt aracı işletenin sorumluluğu
E) Ev başkanının sorumluluğu

Cevap: Kusursuz sorumluluk hallerine ilişkin yapılan temel tasnif:
1. Tehlike Sorumluluğu
   - Motorlu araç işletenin sorumluluğu
2. Hakkaniyet Sorumluluğu
   - Ayırt etme gücüne sahip olmayan kimsenin vermiş olduğu zararlardan sorumluluğu
3. Olağan Sebep Sorumluluğu
   - Adam çalıştıranın sorumluluğu
   - Hayvan idare edenin sorumluluğu
   - Yapı malikinin sorumluluğu
   - Ev başkanının sorumluluğu
   - Taşınmaz malikinin sorumluluğu

D'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

224. Saçını yaptırmak için kuaföre giden A, Kuaför B'nin yanında çalıştırdığı yardımcısı C'nin yıkadığı saçı kurutmak amacıyla fön tutarken dikkatsizliği sonucunda yaralanır ve saçlarının bir kısmını kaybeder.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Kuaför B "borçlunun yardımcı kişilerden dolayı sorumluluğu" çerçevesinde A'ya karşı sorumlu olacaktır.
B) Bu olayda borcun yardımcı kişi tarafından ifa edilmesi söz konusudur.
C) Bu olayda sözleşmenin tarafı Kuaför B olduğuna göre, kişisel edim niteliğindeki saçı yapma borcunun C tarafından ifa edilmesi mümkün değildir.
D) Kuaför B'nin sorumluluğu Borçlar Kanunu'nun 100. maddesi kapsamındadır ve bu kapsamda C kendisine verilen işi gördüğü sırada alacaklıya zarar vermiştir.
E) C'nin A'ya verdiği zararı tazmin eden Kuaför B, C'nin kusuru oranında ona rücu edebilecektir.

Cevap: Olayda kuaför B, A'ya karşı borcunu ifa ederken yardımcı şahıs C'yi kullanmıştır. B'nin borcu bir şahsi edimdir. Dolayısıyla borcunu şahsen ifa etmek zorundadır. Ancak asli edim dışında kalan yan edimleri yardımcı şahsa yaptırabilir. Olayda B, A'nın saçını bizzat yapmak zorundadır. Fakat saçın yıkanması ya da kurutulması gibi asli edim dışında kalan edimleri yardımcı şahsa bırakabilir.

Yardımcı şahıs E.B.K.m.100 Y.B.K.m.116'da düzenlenmiştir. Buna göre, borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.

Yardımcı şahıs görevini ifa ederken alacaklıya zarar verdiği takdirde bu zararlardan dolayı borçlu kusursuz olarak sorumludur. Olayda B, A'ya karşı kusursuz olarak sorumludur. B, A'nın zararını giderdikten sonra yardımcı şahıs olan C'ye kusuru oranında rücu edebilir.
C'dir.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

225. A'nın çok sevdiği ve iyi eğitimli bir kangal köpeği vardır. Genellikle bahçede duran, ancak zaman zaman eve de giren köpek bir gün A' ya misafir olarak gelen arkadaşı B' yi ısırır ve B kolundan ciddi şekilde yaralanır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu olayda hayvan tutucusunun sorumluluğu söz konusudur.
B) Bu sorumluluk kurtuluş kanıtı getirilemeyen bir sebep sorumluluğu türüdür.
C) Hayvan tutucusuna yüklenen objektif özen, gözetim ve denetim ödevinin ihlali, sorumluluğun temelini oluşturur.
D) A, köpek üzerinde hukuki ve fiili iktidar sahibi olduğu için hayvan tutucusu olarak nitelendirilir.
E) Bu olayda zarar köpeğin içgüdüsel, ani ve bağımsız bir hareketinden doğmuştur.

Cevap: Olayda hayvan bulunduranın sorumluluğu vardır. Hayvan bulunduranın sorumluluğu BK. m.67'de özen sorumluluğu başlığı altında düzenlenmiştir.

Bir hayvanın bakımını ve yönetimini sürekli veya geçici olarak üstlenen kişi, hayvanın verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Hayvan bulunduran, bu zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse sorumlu olmaz.

ÖNEMLİ

Hayvan bulunduranın sorumluluğunda; kurtuluş kanıtı getirme imkânı vardır.

Hayvan, bir başkası veya bir başkasına ait hayvan tarafından ürkütülmüş olursa, hayvanı bulunduranın, bu kişilere rücu hakkı saklıdır.

Bir kişinin hayvanı, **başkasının taşınmazı üzerinde bir zarar verdiği takdirde**, taşınmazın zilyedi;

- ✓ Hayvanı yakalayabilir, zararı giderilinceye kadar **alıkoyabilir**;
- ✓ Hatta durum ve koşullar haklı gösteriyorsa hayvanı **diğer yollarla etkisiz hâle getirebilir.**

Bu durumda, taşınmazın zilyedi derhâl hayvan sahibine bilgi vermek ve sahibini bilmiyorsa, onun bulunması için gerekli girişimleri yapmak zorundadır.

B'dir.

KPSS 2010

226. Borçlar Kanunu'nun 55. maddesi gereğince adam çalıştıranın (istihdam edenin) sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Adam çalıştıranın sorumluluğu bir kusur sorumluluğu niteliğini taşımaz.

B) Sorumluluğun doğması için objektif özen yükümlülüğünün ihlal edilmiş olması gerekir.

C) Adam çalıştıran ayırt etme gücüne sahip olmasa bile yardımcı kişinin verdiği zarardan sorumlu olur.

D) Bu sorumluluğun doğabilmesi için zarar gören alacaklı ile adam çalıştıran arasında önceden kurulmuş bir sözleşme ilişkisinin varlığı aranır.

E) Bu sorumluluğun doğabilmesi için zararın yardımcı kişi işi gördüğü sırada onun hukuka aykırı bir davranışıyla meydana gelmiş olması gerekir.

Cevap: Adam çalıştıranın sorumluluğu eski BK. m.55 yeni BK. m.66'da düzenlenmiştir. Adam çalıştıranın sorumluluğu bir kusursuz sorumluluk halidir. Borçlar Kanununda özen sorumluluğu başlığı altında düzenlenmiştir.

BK. m.66: "Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz (kurtuluş kanıtı getirme imkânı vardır).

Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür (kurtuluş kanıtı getirme imkânı vardır).

Adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde **rücu** hakkına sahiptir."

Buna göre adam çalıştıranın sorumluluğundan bahsedebilmek için:

- Adam çalıştıran ile çalışan arasında bir bağlılık olmalıdır.
- Çalışan hukuka aykırı bir davranışta bulunmalıdır.
- Çalışan bu hukuka aykırı davranışı işin görülmesi esnasında göstermelidir.
- Çalışan işin görülmesi esnasında gösterdiği hukuka aykırı davranışla üçüncü bir kişiye zarar vermiş olmalıdır.

Adam çalıştıran ile zarar gören üçüncü kişi arasında sözleşme ilişkisi bulunmamaktadır.

- Adam çalıştıran kurtuluş kanıtı getirememelidir.
- Adam çalıştıranın sorumluluğu bir kusursuz sorunluluk hali olduğundan adam çalıştıran ayırt etme gücüne sahip olmasa da çalışanın üçüncü kişilere vermiş olduğu zarardan sorumlu olur.

D'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

227. Bina ve inşa eseri sahibinin sorumluluğuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bina ve inşa eseri sahibinin ayırt etme gücünden yoksun olması durumunda bir zarar meydana gelse bile sorumluluk doğmayacaktır.

B) Özel hukuk tüzel kişileri de bina ve inşa eseri sahibi sıfatıyla sorumlu olabilirler.

C) Bina ve inşa eseri sahibinin sorumluluğunun doğması yapım bozukluğu ya da bakım eksikliğinin olmasına bağlıdır.

D) Bina ve inşa eseri sahibinin birden fazla kişiden oluşması mümkündür.

E) Bina ve inşa eseri sahibinin kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulması mümkün değildir.

Cevap: Yapı malikinin sorumluluğu bir kusursuz sorumluluk halidir. Dolayısıyla kişi ayırt etme gücüne sahip olmasa bile bir yapının yapımındaki bozukluktan ya da bakımındaki eksikliklerden doğan zarardan sorumlu olacaktır.

BK. m.69: "Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin maliki;

✓ Bunların **yapımındaki bozukluklardan** veya

✓ **Bakımındaki eksikliklerden** doğan zararı gidermekle yükümlüdür.

İntifa ve **oturma hakkı** sahipleri de, binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlardan, malikle birlikte müteselsilen sorumludurlar.

Sorumluların, bu sebeplerle kendilerine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı saklıdır."

BK. m.70: "Bir başkasına ait bina veya diğer yapı eserlerinden zarar görme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu tehlikenin giderilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını hak sahiplerinden isteyebilir."

Kişilerin ve malların korunması hakkındaki kamu hukuku kuralları saklıdır.

NOT: Yapı malikinin kurtuluş kanıtı getirme hakkı yoktur. Dolayısıyla tam bir kusursuz sorumluluk halidir.

A'dır.

Adli Hâkimlik Kasım 2007

228. Aralarındaki borç ilişkisi nedeniyle B'nin A'ya 100 YTL borcu vardır. A, yanında çalışan M aracılığıyla muaccel olan bu borcunu o gün kendisine gelip ödemesi için B'ye haber gönderir. B çok işi olduğunu söyleyerek parayı A'ya götürmesini M'den rica eder ve parayı M'ye verir. Ancak M parayı A'ya götürmez, kumar oynar ve kaybeder. 1 hafta sonra A, B'ye telefon ederek parayı gecikme faiziyle birlikte derhal ödemesini ister. B ise parayı M'ye ödediğini, gecikmede kusuru bulunmadığından gecikme faizi ödemesinin de söz konusu olamayacağını beyan eder.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A adına ödeme ihtarı yapan M, A nın temsilcisi sayıldığından B iddiasında haklıdır. Hatta A adam çalıştıran olarak M'nin B'ye verdiği zararları da üstlenmek zorundadır.

B) M, parayı kumarda kaybettiği için zenginleşmemiştir, bu nedenle sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre sorumlu tutulması söz konusu değildir.

C) B, temerrüde düşmede kusuru olmadığından gecikme faizi ödemek zorunda değildir, ancak anaparayı ödemekle yükümlü olur.

D) B, borcun ifasında yardımcı kişi olan M'nin fiillerinden sorumlu olduğundan hem anaparayı hem de gecikme faizini ödemek zorundadır.

E) B ile M arasında tam üçüncü kişi lehine bir sözleşme yapılmış olduğundan A, 100 YTL'nin ödenmesini ancak M'den talep edebilir.

Cevap: Olayda borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğu söz konusudur. Yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk BK. m.116'da düzenlenmiştir. Buna göre: "Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür."

A, alacağını tahsil etmek üzere M'ye bir temsil yetkisi vermiş değildir. A, M'yi sadece B'nin borcunu ödemesi için ihtarda bulunmak üzere göndermiştir. B ise borcunu yerine getirmek üzere M'yi yardımcı şahıs olarak kullanmış ve A'ya göndermesi için ona parayı teslim etmiştir. Ancak M borca aykırı davranmış ve parayı alacaklıya teslim etmek yerine kumarda kaybetmek suretiyle alacaklı A'yı zarara uğratmıştır. Yardımcı şahsın fiillerinden dolayı borçlu alacaklıya karşı kusursuz olarak sorumlu olur.

Dolayısıyla, A uğramış olduğu zararları (hem anaparayı hem de gecikme faizini) kusursuz sorumlu olan B'den isteyebilir.

D'dir.

ÖNEMLİ

Yardımcı kişilerin sorumluluğunda borçlu kurtuluş kanıtı getirememektedir. Oysa adam çalıştıranın sorumluluğunda adam çalıştıranın kurtuluş kanıtı getirme imkânı vardır.

ÖNEMLİ

Adam çalıştıranın sorumluluğundan farklı olarak yardımcı şahıs sözleşmenin diğer tarafı yani alacaklıya zarar vermektedir. Oysa adam çalıştıranda çalışan alacaklıya değil üçüncü bir kişiye zarar vermektedir.

ÖNEMLİ

Yine Adam çalıştıranın sorumluluğundan farklı olarak yardımcı şahıs ile borçlu arasında bir bağlılık ilişkisi aranmaz. Oysa adam çalıştıranın sorumluluğunda adam çalıştıran ile çalışan arasında bir bağlılık ilişkisi vardır.

İdari Hâkimlik 2006

229. A, evinin boyanması için müteahhit B ile 1500 YTL karşılığında anlaşır. B'nin yanında çalışan K'nin dikkatsizliği yüzünden yağlı boya kutusu A'nın üzerine devrilir ve 250 YTL tutarındaki elbisesinin bir daha kullanılamaz hale gelmesine yol açar.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A'nın 250 YTL tutarındaki zararının tazmini için K'ye değil, adam çalıştıran olarak B'ye başvurması gerekir.

B) A'nın uğradığı zararın tazminine ilişkin olarak B'ye karşı sahip olduğu talep hakkı, zararın meydana geldiğini öğrendiği andan itibaren 1 yılın dolmasıyla birlikte zamanaşımına uğrar.

C) K'nin verdiği zararlardan dolayı A; sadece ifa yardımcılarından sorumluluk (Borçlar Kanunu m.100) esasına dayanarak B'ye başvurabilir.

D) A'nın, yardımcı şahıs K'nin yol açtığı zararlardan dolayı Borçlar Kanunu m. 100'e göre B'ye başvurması halinde B, zararın meydana gelmemesi için her türlü dikkat ve özeni gösterdiğini veya gerekli dikkat ve özeni göstermiş olsaydı dahi zararın meydana geleceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir.

E) A ile B arasındaki sözleşmede yer alan B'nin yardımcılarının kasıtlı olarak vereceği zararlardan dahi sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşmalar geçerlidir.

Cevap: Olay ilk okunduğunda yardımcı şahsın varlığı göze çarpacaktır. Şöyle ki; Borçlar Kanunun 116. maddesine göre, borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.

ALACAKLI BORÇLU YARDIMCI KİŞİ
(A)----------(B)----------(K)

Olayda da bu madde hükmüne göre bir alacaklı (A), bir borçlu (B) ve borçlunun borcun ifasını bıraktığı bir yardımcı şahıs (K) bulunmaktadır. Yardımcı şahıs, işi görürken, sözleşmenin diğer tarafı olan alacaklıya (A'ya) bir zarar vermektedir. Bu durumda borçlu (B) yardımcı şahsın vermiş olduğu zararlardan kusursuz olarak sorumlu olacaktır. Bu kusursuz sorumluluk halinde (B), (A)'ya karşı kurtuluş kanıtı getiremeyecektir. (A)'nın, (B)'ye karşı olan bu talep hakkı ise 10 yıllık zamanaşımına tabidir. Çünkü ortada taraflar arasında bir borç ilişkisi bulunmakta olup borç ilişkisinden ötürü meydana gelen alacak hakları da Borçlar Kanununa göre kural olarak 10 yıldır (BK.m.146).

(B)'nin yanında çalışan (K) ise haksız fiil (BK.m.49) hükümlerine göre A'ya karşı sorumlu olacaktır. Çünkü herkes kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına vermiş olduğu zararı gidermekle yükümlüdür (BK.m.49). Bu kapsamda tazminat istemi ise zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar (BK.m.72).

(A) doğrudan (B)'ye gidebileceği gibi (C)'ye de gidebilir. Ancak kusursuz sorumlu olup kurtuluş kanıtı getirme hakkı da bulunmayan (B)'ye gitmek daha avantajlı olacaktır. (A), şayet (K)'ya gidecek olursa hem zararını hem de (K)'nın kusurunu ispat etmekle yükümlü olacaktır. Yani (K) kusuru oranında sorumlu olacaktır.

Adam çalıştıran ÇALIŞAN ZARAR GÖREN
(B)----------(K)----------(A)

Öte yandan olayda adam çalıştıran da bulunmaktadır. Şöyle ki; Borçlar Kanunun 66. maddesine göre, adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür. Adam çalıştıranın kusursuz sorumluluğunun doğabilmesi için adam çalıştıran ile çalışan arasında bir çalışma ilişkisinin varlığı gerekmektedir ki olayda da (K) çalışan olarak ifade edilmiştir. Adam çalıştıranda zarar görenin kim olduğu önem arz etmemektedir. Bu kişi alacaklı olabileceği gibi herhangi bir 3. kişi de olabilir. Mühim olan adam çalıştıranın emri altında bulunan bir çalışanın olması ve bu kişinin işi yaparken bir kimseye zarar vermesidir. Bu durumda (A), (B)'ye adam çalıştıranın kusursuz sorumluğu hükümlerine göre de gidebilmektedir. Ancak bu kusursuz sorumluluk halinde adam çalıştıranın kurtuluş kanıtı getirme hakkı bulunmaktadır. Buna göre, adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz (kurtuluş kanıtı). Ayrıca adam çalıştıran Borçlar Kanununda haksız fiil başlığı altında düzenlendiğinden haksız fille ilişkin zamanaşımı süresine tabidir. Yani (A),

(B)'ya adam çalıştıranın kusursuz sorumluluğu hükümlerine göre müracaat ettiğinde uygulanacak olan zamanaşımı süresi, zarar görenin (A), zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar (BK.m.72).

Öte yandan (K) yukarıda da ifade edildiği gibi (A)'ya karşı haksız fiilden (Bk.m.49) dolayı sorumludur.

Sonuç olarak (A), (B)'ye karşı hem adam çalıştıran (BK.m.66) hem yardımcı şahıs (BK.m.116) hükümlerine göre müracaat edebilir. Bunlardan yardımcı şahsı seçmesi (A)'nın lehinedir. Çünkü bu kusursuz sorumluluk türünde (B) hem kurtuluş kanıtı getiremeyecek hem de imkanı hem de 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olacaktır.

Bu bilgiler ışığında seçenekler değerlendirildiğinde:

(A) seçeneği yanlıştır. Çünkü (A) isterse (K)'ya haksız fiil hükümlerine göre isterse (B)'ye adam çalıştıranın kusursuz sorumluluğu hükümlerine göre müracaat edebilir.

(B) seçeneği yanlıştır. Çünkü A'nın uğradığı zararın tazminine ilişkin olarak B'ye karşı sahip olduğu talep hakkı, adam çalıştıranın kusursuz sorumluluğu kapsamında zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyle; yardımcı şahıs kapsamında ise 10 yıllın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

(C) seçeneği yanlıştır. Çünkü K'nin verdiği zararlardan dolayı A hem adam çalıştıran hem de ifa yardımcısının kusursuz sorumluluğu hükümlerine göre müracaat etme hakkı vardır.

(D) seçeneği yanlıştır. Çünkü A'nın, yardımcı şahıs K'nin yol açtığı zararlardan dolayı Borçlar Kanunu m. 100'e göre (yeni kanunda m.116) B'ye başvurması halinde B, kurtuluş kanıtı getirememektedir.

(E) seçeneği doğrudur. Çünkü Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir. Ancak taraflar arasındaki borç ilişkisi uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

E'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2006

230. Aşağıdaki kişilerden hangisi araç işleten değildir?

A) Aracın maliki
B) Aracın uzun süreli kiracısı
C) Aracı, sigorta eden sigorta şirketi
D) Aracı çalan hırsız
E) Aracı, mülkiyeti muhafaza kaydıyla satın alan kişi

Cevap: İki türlü işleten bulunmaktadır.

Gerçek işleten:
- Malik
- Mülkiyeti Muhafaza Kaydı İle Satın Alan Kişi
- Kiralayan
- Ödünç Alan
- Rehin Alan

Farazi işleten
- Yarış Organizatörleri
- Aracı Çalan ya da Gasp Edenler
- Meslek Sahipleri

Devlet ve Diğer Kamu Tüzel Kişileri

C'dir.

KPSS 2004

231. A, yazlığının dış cephesinin boyanması için Z ile anlaşır. Z'nin yardımcısı C'nin hatalı bir şekilde kurduğu iskelenin yıkılması sonucunda yazlığın pencereleri kırıldığı gibi, A'nın komşusu B'ye ait olan ve yazlığın önünde park eden otomobil de ağır hasar görür.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) A, uğradığı zararın tazmini için, adam çalıştıranın sorumluluğuna veya ifa yardımcılarının sorumluluğuna ilişkin hükümlere dayanarak Z'ye başvurma hakkına sahiptir.

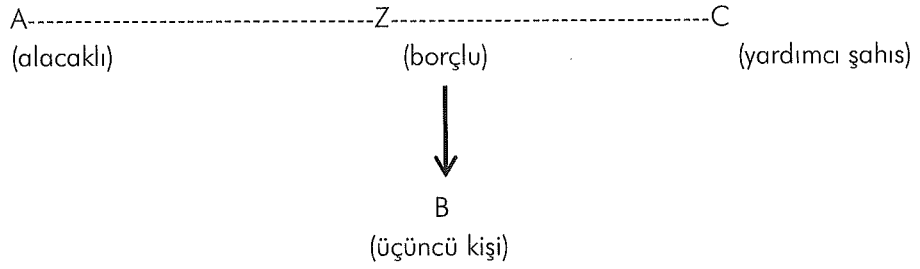
B) A'nın adam çalıştıranın sorumluluğu hükümlerine dayanarak tazminat talebinde bulunması halinde, Z'nin kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulma imkânı mevcuttur.

C) A'nın adam çalıştıranın sorumluluğu hükümlerine dayanan tazminat talebi haksız fiilere ilişkin zamanaşımı süresine tabidir.

D) B, uğradığı zarardan dolayı adam çalıştıranın sorumluluğuna veya ifa yardımcılarının sorumluluğuna ilişkin hükümlere göre Z'ye başvurabilir.

E) Gerek A gerekse B, uğradıkları zararların tazmini için haksız fiil hükümlerine göre C'ye başvurabilir.

Cevap:

Alacaklı A, sözleşmenin tarafı olarak, Z'ye isterse yardımcı şahsın sorumluluğuna dayanarak isterse adam çalıştıranın sorumluluğu hükümlerine göre müracaat edebilir.

BK. m.116 (ifa yardımcısı) göre, borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür. Yardımcı şahsın fiillerinden dolayı sorumluluğun en önemli özelliği borçlunun kurtuluş kanıtı getirmek suretiyle sorumluluktan kurtulamamasıdır.

BK. m.66 (adam çalıştıran) göre, Adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür. Adam çalıştıranın sorumluluğunun en önemli özelliği ise, çalıştıranın çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını

engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmamasıdır (kurtuluş kanıtı getirebilir).

Üçüncü kişi olan B ise uğradığı zararlardan dolayı Z'ye sadece adam çalıştıranın sorumluluğu hükümlerine göre gidebilir. Ancak yardımcı şahsın sorumluluğu hükümlerinde göre müracaat edemez. Çünkü B sözleşmenin tarafı değil, üçüncü kişidir.

A ve B isterse haksız fiil hükümlerine doğrudan C'ye gidebilirler. Ancak bu durumda C'nin kusurlu olduğunu kanıtlamak zorunda kalacaklardır.

Adam Çalıştıranın Sorumluluğu (BK. m.66)	İfa Yardımcısının Sorumluluğu (BK. m.116)
1. Zarar gören üçüncü kişidir.	1. Zarar gören sözleşmenin tarafıdır.
2. Zarar gören üçüncü kişi sadece BK. m.66 hükümlerine müracaat edebilir.	2. Zarar gören hem BK. m.116 hem de BK. m.66 göre borçluya müracaat edebilir.
	NOT: Zarar gören sözleşmenin tarafı olmasına rağmen BK. m.66 göre adam çalıştırana müracaat edebilmektedir.
3. Zarar gören ile adam çalıştıran (borçlu) arasında sözleşmesel ilişki yoktur.	3. Zarar gören ile borçlu arasında sözleşmesel ilişki vardır.
4. Adam çalıştıran ile çalışan arasında bir altlık üstlük ilişkisi vardır.	4. Borçlu ile ifa yardımcı şahıs arasında bir bağ olmak zorunda değildir.
5. Adam çalıştıran kurtuluş kanıtı getirebilir.	5. Borçlu kurtuluş kanıtı getiremez.
6. Adam çalıştıranın sorumluluğunda zamanaşımı süresi 2 ve 10 yıldır.	6. Borçlunun sorumluluğunda zamanaşımı süresi ise 10 yıldır.
7. Sorumsuzluk anlaşması yapılamaz.	7. Sorumsuzluk anlaşması yapılabilir.
8. Adam çalıştıran zararı giderdikten sonra kusuru oranında çalışana rücu edebilir.	8. Borçlu zararı giderdikten sonra aralarındaki ilişkiye göre; yoksa BK. m.62 göre rücu edebilir.

D'dir.

İdari Hâkimlik 2002

232. Aşağıdaki sorumluluk hallerinden hangisi bir sebep sorumluluğu değildir?

A) Adam çalıştıranın sorumluluğu
B) Bina malikinin sorumluluğu
C) Hayvan tutucusunun sorumluluğu
D) Geçici bir nedenle ayırtım gücünden yoksun olanlarının sorumluluğu
E) Ev başkanının sorumluluğu

Cevap: Sebep sorumluluğu ya da kusursuz sorumluluk olarak da ifade edilen haller özellikle şunlardır:

- Yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk
- Adam çalıştıranın sorumluluğu
- Hayvan bulunduranın sorumluluğu
- Yapı malikinin sorumluluğu
- Taşınmaz malikinin sorumluluğu
- Ev başkanının sorumluluğu
- Motorlu araç işletenin sorumluluğu

Ayırt etme gücünün geçici kaybı başlıklı Borçlar Kanununun 59 maddesine göre: "Ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi, bu sırada verdiği zararları gidermekle yükümlüdür. Ancak, ayırt etme gücünü kaybetmede **kusuru olmadığını ispat ederse**, sorumluluktan kurtulur."

Dolayısıyla ayırt etme gücünün geçici kaybı bir kusursuz sorumluluk hali değil, bir kusur sorumluluğudur.

D'dir.

İdari Hâkimlik 2001

233. Aşağıdaki kusursuz sorumluluk hallerinden hangisinden objektif özen yükümünün yerine getirildiği kanıtlanmak suretiyle sorumluluktan kurtulmak mümkündür?

A) Adam çalıştıranın sorumluluğu
B) Bina malikinin sorumluluğu
C) Taşınmaz malikinin sorumluluğu
D) Motorlu araç işletenin sorumluluğu
E) Çevreyi kirletenin sorumluluğu

Cevap: Kusursuz sorumluluk hallerinden bir kısmında kişi objektif özen yükümünün yerine getirildiği kanıtlanmak suretiyle sorumluluktan kurtulabilir. Buna kurtuluş kanıtı ya da kurtuluş beyyinesi denmektedir. Kurtuluş kanıtının getirilmesinin mümkün olduğu kusursuz sorumluluk halleri:
- Adam çalıştıranın sorumluluğu
- Hayvan tutucusunun sorumluluğu
- Ev başkanının sorumluluğu

Kurtuluş kanıtının getirilemediği haller:
- Yardımcı şahsın sorumluluğu
- Bina malikinin sorumluluğu
- Taşınmaz malikinin sorumluluğu
- Motorlu araç işletenin sorumluluğu
- Çevreyi kirletenin sorumluluğu

A'dır.

Adli Hâkimlik 2000

234. Aşağıdaki kusursuz sorumluluk hallerinin hangisinde hakkaniyet gerektirmiyorsa fail tazminata mahkûm edilmez?

A) Temyiz kudretine sahip olmayanların işledikleri fiiller
B) Ev reisinin sorumluluğu
C) Yardımcı şahsın sorumluluğu
D) İstihdam edenin sorumluluğu
E) Bina malikinin sorumluluğu

Cevap: Kusursuz sorumluluk hallerinden hakkaniyet sorumluluğu Borçlar Kanununun 65. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre: "Hakkaniyet gerektiriyorsa; hâkim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, tamamen veya kısmen giderilmesine karar verir."

A'dır.

Adli Hâkimlik Kasım 1998

235. A ziyaretine gittiği malik M'ye ait apartmandaki asansörün düşmesi sonucu ağır yaralanmıştır.

Bu durumda A, kime veya kimlere karşı ve neye dayanarak dava açabilir?

A) Asansörü yapan firmaya karşı, asansör sözleşmesi hükümlerine dayanarak
B) Bina malikine karşı, haksız fiil hükümlerine dayanarak
C) Asansör firması ve malike karşı birlikte haksız fiil hükümlerine dayanarak
D) Bina malikine karşı, bina malikinin sorumluluğuna dayanarak
E) Bina maliki ve asansör firmasına kusursuz sorumluluk hükümlerine dayanarak

Cevap: Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin maliki;

✓ Bunların **yapımındaki bozukluklardan** veya

✓ **Bakımındaki eksikliklerden** doğan zararı gidermekle yükümlüdür.

İntifa ve **oturma hakkı** sahipleri de, binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlardan, malikle birlikte müteselsilen sorumludurlar.

Sorumluların, bu sebeplerle kendilerine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı saklıdır.

Bir başkasına ait bina veya diğer yapı eserlerinden zarar görme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu tehlikenin giderilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını hak sahiplerinden isteyebilir.

Olayda M'ye ait bir apartmanın yapımındaki bozukluk ya da bakımındaki eksiklik sebebiyle asansörün düşmesi neticesinde A zarar görmüştür. A uğramış olduğu zararları kusursuz sorumlu olan yapı maliki M'den talep edebilir.

D'dir.

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME

2019 KPSS Hukuk (Uyarlama)

236. I. Zamanaşımına uğramış bir borcun ifası edilmesi
II. Evlenme simsarlığından doğan bir borcun ifa edilmesi
III. Borçlanılmayan edimin kendisini borçlu sanan kişi tarafından yanlışlıkla ifa edilmesi

Yukarıdaki hangi hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız II
D) II ve III E) Yalnız III

Cevap: Sebepsiz zenginleşme, hukuki bir dayanağı olmaksızın bir tarafın malvarlığında meydana gelen fakirleşmeye karşılık diğer tarafın malvarlığında meydana gelen zenginleşme olarak tanımlanabilir. Örneğin, (A), ATM'den ev sahibine olan kira borcunu ödemek isterken yanlışlıkla başkasının hesabına para yatırması, vs.

Birinci ve ikinci roma rakamlarıyla belirtilen borçlar, eksik borçlardır. Eksik borçlarda borç vardır, ancak sorumluluk yoktur. Madem eksik borçlarda, borç vardır. Öyleyse, bu tip borçların ifa edilmesi de tamamen geçerli bir ifa teşkil edecektir. Bunun sonucu olarak eksik borcun ifa edilmesi kesinlikle bağışlama veya sebepsiz zenginleşme sayılmayacak ve borçlu eksik borcu hataen ifa ettiğini ileri sürerek, ifasını geri istemeyecektir.

E'dir.

24 Aralık 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

237. I. Zamanaşımına uğramış bir borcun ifası edilmesi
II. Evlenme simsarlığından doğan bir borcun ifa edilmesi
III. Borçlanılmayan edimin kendisini borçlu sanan kişi tarafından yanlışlıkla ifa edilmesi

Yukarıdaki hangi hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız II
D) II ve III E) Yalnız III

Cevap: Sebepsiz zenginleşme, hukuki bir dayanağı olmaksızın bir tarafın malvarlığında meydana gelen fakirleşmeye karşılık diğer tarafın malvarlığında meydana gelen zenginleşme olarak tanımlanabilir. Örneğin, (A), ATM'den ev sahibine olan kira borcunu ödemek isterken yanlışlıkla başkasının hesabına para yatırması, vs.

Birinci ve ikinci roma rakamlarıyla belirtilen borçlar, eksik borçlardır. Eksik borçlarda borç vardır, ancak sorumluluk yoktur. Madem eksik borçlarda, borç vardır. Öyleyse, bu tip borçların ifa edilmesi de tamamen geçerli bir ifa teşkil edecektir. Bunun sonucu olarak eksik borcun ifa edilmesi kesinlikle bağışlama veya sebepsiz zenginleşme sayılmayacak ve borçlu eksik borcu hataen ifa ettiğini ileri sürerek, ifasını geri istemeyecektir.
E'dir.

24 Aralık 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

238. 6098 sayılı Borçlar Kanununa göre sebepsiz zenginleşmede geri verme borcuna ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir.
B) Zenginleşen iyiniyetli ise, yaptığı zorunlu giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.
C) Zenginleşen iyiniyetli ise, yararlı giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.
D) Zenginleşen iyiniyetli değilse, zorunlu giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.
E) Zenginleşen iyiniyetli değilse, yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.

Cevap: Sebepsiz zenginleşme, bir kimsenin malvarlığının haklı bir sebep olmaksızın diğer bir kimsenin malvarlığı aleyhine çoğalmasınadır.
Sebepsiz zenginleşmenin unsurlar:
1. Zenginleşme
2. Fakirleşme
3. İlliyet bağı
4. Haklı bir sebebin bulunmaması

Borçlar Kanununun 80. maddesi, sebepsiz zenginleşmenin iadesine ilişkin giderlerden bahsetmektedir. Buna göre:

Zenginleşen iyiniyetli ise (İ.N)	Zenginleşen iyiniyetli değilse (K.N)
1. Zorunlu giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir. 2. Yararlı giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir. 3. Diğer giderlerinin (lüks masraflar) ödenmesini isteyemez. Ancak, kendisine karşılık önerilmezse, o şey ile birleştirdiği ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri geri vermeden önce ayırıp alabilir.	1. Zorunlu giderlerinin ödenmesini isteyebilir. (D seçeneği yanlıştır) 2. Yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir. 3. Diğer giderlerinin (lüks masraflar) ödenmesini isteyemez. Ancak, kendisine karşılık önerilmezse, o şey ile birleştirdiği ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri geri vermeden önce ayırıp alabilir.

Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak **2 yılın** ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak **10 yılın** geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, **her zaman** bu borcunu ifadan kaçınabilir. (DAİMİ DEFİ HAKKI)

D'dir.

Aralık KPSS 2017 (Uyarlama)

239. 6098 sayılı Borçlar Kanununa göre sebepsiz zenginleşmede geri verme borcuna ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir.

B) Zenginleşen iyiniyetli ise, yaptığı zorunlu giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.

C) Zenginleşen iyiniyetli ise, yararlı giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.

D) Zenginleşen iyiniyetli değilse, zorunlu giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.

E) Zenginleşen iyiniyetli değilse, yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.

Cevap: Sebepsiz zenginleşme, bir kimsenin malvarlığının haklı bir sebep olmaksızın diğer bir kimsenin malvarlığı aleyhine çoğalmasınadır.

Sebepsiz zenginleşmenin unsurlar:

5. Zenginleşme
6. Fakirleşme
7. İlliyet bağı
8. Haklı bir sebebin bulunmaması

Borçlar Kanununun 80. maddesi, sebepsiz zenginleşmenin iadesine ilişkin giderlerden bahsetmektedir. Buna göre:

Zenginleşen iyiniyetli ise (İ.N)	Zenginleşen iyiniyetli değilse (K.N)
1. Zorunlu giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.	1. Zorunlu giderlerinin ödenmesini isteyebilir. (D seçeneği yanlıştır)
2. Yararlı giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.	2. Yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.
3. Diğer giderlerinin (lüks masraflar) ödenmesini isteyemez. Ancak, kendisine karşılık önerilmezse, o şey ile birleştirdiği ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri geri vermeden önce ayırıp alabilir.	3. Diğer giderlerinin (lüks masraflar) ödenmesini isteyemez. Ancak, kendisine karşılık önerilmezse, o şey ile birleştirdiği ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri geri vermeden önce ayırıp alabilir.

Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak **2 yılın** ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak **10 yılın** geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, **her zaman** bu borcunu ifadan kaçınabilir. (DAİMİ DEFİ HAKKI)

D'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2011

240. Kendisine ait bankacılık işlemlerini internet üzerinden gerçekleştiren A, o ayki ödemesi gereken 1000 TL'lik kira bedelini ev sahibi B'nin hesabına havale etmesi gerekirken hiç tanımadığı C'nin hesabına havale eder.

Buna göre A, aşağıdaki davalardan hangisi ile ödediği 1000 TL'yi C'den geri alabilir?

A) Haksız fiil davası
B) Kira sözleşmesine dayanan dava
C) Genel olarak sözleşmeye aykırılığa dayanarak açılan dava
D) Zilyetlik davalarından geri alma davası
E) Sebepsiz zenginleşme davası

Cevap: **Sebepsiz Zenginleşme,** bir kimsenin malvarlığının haklı bir sebep olmaksızın diğer bir kimsenin malvarlığı aleyhine çoğalmasına sebepsiz zenginleşme denir.

Mesela, (A)'nın (B)'nin hesabına yapacağı havaleyi yanlışlıkla (C)'nin hesabına göndermesi durumunda (C)'nin malvarlığının aktifi haklı bir sebep olmaksızın fiili olarak azalmıştır. Ya da geçerli bir sebep olmaksızın (A)'nın (B)'ye olan borcu (C) tarafından ödenmişse, (A)'nın pasifi azalmış ve (A), (C) aleyhine sebepsiz zenginleşmiştir.

Olayda sebepsiz zenginleşme vardır. A yanlışlıkla C'ye yatırdığı parayı bir sebepsiz zenginleşme davası açmak suretiyle geri alabilir.

Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı;

- ✓ Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve
- ✓ Her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir.

E'dir.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

241. Sebepsiz zenginleşmede kötü niyetli zenginleşenin iade borcu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Kötü niyetli zenginleşen, elde ettiği semereleri iade etmek zorundadır.

B) Kötü niyetli zenginleşen, elde etmeyi ihmal ettiği semere varsa bunları da vermek zorundadır.

C) Kötü niyetli zenginleşen, sadece eşyaya yaptığı zorunlu masrafları talep edebilir.

D) Zenginleşmeye konu olan eşyanın hasara uğraması durumunda, kötü niyetli zenginleşenin iade yükümlülüğü sona erer.

E) İlk zenginleşme anında elde ettiği değerin tamamını, kötü niyetli zenginleşenin iade etmesi gerekir.

Cevap: SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMENİN SONUÇLARI:

İADE (GERİ VERME) BAKIMINDAN

BK. m.77/I: "Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür."

Malın iadesinin kapsamı bakımından, zenginleşenin iyi niyetli olup olmamasına göre değişir. Buna göre:

- **Zenginleşen İyi Niyetli İse:** Geri verme anında elinde kalmış olan miktarı vermekle yükümlüdür, daha önce mal elinden çıkmış olan kimse geri vermekle yükümlü değildir.

Mesela, zenginleşmeye konu şeyi bir başkasına bağışlamışsa, artık iade borcu yoktur. Ancak satmışsa, zenginleşenin iade borcu, ikame değer oranındadır.

- **Zenginleşen Kötü Niyetli İse:** Malvarlığında gerçekleşen çoğalmayı tamamen geri vermekle yükümlüdür. Aynen geri vermek mümkün değilse, iade mislen (para olarak) yapılır. Zenginleşmeye konu şeyi bir başkasına bağışlamış da olsa aynen iade borcu devam eder. Bir başkasına değerinin altında satmış olsa dahi, onun iade borcu o şeyin yerine giren değer nispetinde değildir. Kötü niyeti zenginleşen, o şeyin gerçek değeri yanında elde ettiği hatta elde etmeyi ihmal ettiği semereleri de iade yükümlüğü altındadır.

MASRAFLAR (GİDERLER) BAKIMINDAN

- **Zenginleşen İyi Niyetli İse:** Zenginleşen iyiniyetli ise, yaptığı zorunlu ve yararlı giderleri isteyebilir. Lüks masrafları isteyemez. Ancak eşyaya zarar vermeden söküp alabilir. Buna karşılık fakirleşen kişi bedelini ödeyeceğini söylemişse, artık söküp alamaz.
- **Zenginleşen Kötü Niyetli İse:** Zenginleşen iyiniyetli değilse, zorunlu giderlerinin ve yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir. Lüks masrafları isteyemez. Ancak eşyaya zarar vermeden söküp alabilir. Buna karşılık fakirleşen bedelini ödeyeceğini söylemişse artık söküp alamaz.

D'dir.

KPSS 2009

242. Aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmenin koşullarından biri değildir?

A) Mal varlığı zenginleşen kişinin kusurlu olması
B) Bir kimsenin mal varlığında bir zenginleşmenin meydana gelmesi
C) Mal varlığında meydana gelen zenginleşmenin haklı bir nedene dayanmaması
D) Zenginleşme ile fakirleşme arasında illiyet bağının olması
E) Diğer bir kimsenin mal varlığında bir fakirleşme meydana gelmesi

Cevap: Bir kimsenin malvarlığında haklı bir sebep olmaksızın diğer bir kimsenin malvarlığı aleyhine artış meydana gelmesine sebepsiz zenginleşme denir.

Sebepsiz zenginleşmenin şartları:

- Zenginleşme
- Fakirleşme
- İlliyet bağı
- Haklı bir sebebin bulunmaması

A'dır.

Sebepsiz zenginleşmeden söz edebilmek için kusura ya da haksız fiile gerek yoktur.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2008

243. Aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmenin şartlarından biri değildir?

A) Zenginleşme
B) Zenginleşenin iyiniyetli olmaması
C) Fakirleşme
D) İlliyet bağı
E) Haklı bir sebebin bulunmaması

Cevap: Bir kimsenin malvarlığında haklı bir sebep olmaksızın zenginleşme gerçekleşirken diğer bir kimsenin malvarlığında fakirleşmenin gerçekleşmesine sebepsiz zenginleşme denir.

Sebepsiz zenginleşmenin şartları:
- Zenginleşme
- Fakirleşme
- Zenginleşme ve fakirleşme arasında illiyet bağı
- Haklı bir sebebin bulunmaması

NOT: Sebepsiz zenginleşmenin oluşabilmesi için zenginleşenin iyi niyetli olmasına gerek yoktur. Zenginleşenin iyi niyetli ya da kötü niyetli olması malin iadesinin kapsamında ile masrafların iadesinde önem arz eder.

MALIN İADESİ BAKIMINDAN

Geri verme borcunun kapsamı, zenginleşenin iyi niyetli olup olmamasına göre değişir. Buna göre:

- **Zenginleşen İyi Niyetli İse:** Geri verme anında elinde kalmış olan miktarı vermekle yükümlüdür, daha önce mal elinden çıkmış olan kimse geri vermekle yükümlü değildir.

Mesela, zenginleşmeye konu şeyi bir başkasına bağışlamışsa, artık iade borcundan kurtulur. Ancak satmışsa, zenginleşenin iade borcu, o şeyin yerine giren değer nispetindedir.

- **Zenginleşen Kötü Niyetli İse:** Malvarlığında gerçekleşen çoğalmayı tamamen geri vermekle yükümlüdür. Aynen geri vermenin mümkün olmadığı durumlarda, zenginleşme para olarak geri verilir. Kötü niyetli zenginleşen, zenginleşmeye konu şeyi bir başkasına bağışlamış veya değerinin altında satmış dahi olsa, onun iade borcu o şeyin yerine giren değer nispetinde değildir. Kötü niyeti zenginleşen, o şeyin gerçek değeri yanında elde ettiği hatta elde etmeyi ihmal ettiği semereleri de iade yükümlüğü altındadır.

MASRAFLAR (GİDERLER) BAKIMINDAN

- **Zenginleşen İyi Niyetli İse:** Zenginleşen iyiniyetli ise, yaptığı zorunlu ve yararlı giderleri isteyebilir. Lüks masrafları isteyemez. Ancak eşyaya zarar vermeden söküp alabilir. Buna karşılık fakirleşen kişi bedelini ödeyeceğini söylemişse, artık söküp alamaz.
- **Zenginleşen Kötü Niyetli İse:** Zenginleşen iyiniyetli değilse, zorunlu giderlerinin ve yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının

ödenmesini isteyebilir. Lüks masrafları isteyemez. Ancak eşyaya zarar vermeden söküp alabilir. Buna karşılık fakirleşen bedelini ödeyeceğini söylemişse artık söküp alamaz.

B'dir.

Adli Hâkimlik Mart 2007

244. Aşağıdakilerin hangisinde A, B'ye karşı sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak dava açabilir?

A) A'nın taşınmazını T, sahte bir vekâletnameyle B'ye temlik etmiştir.
B) A'nın yüzüğünü çalan H, bunu iyi niyetli B'ye satıp teslim etmiştir.
C) A'nın demirlerini B yanlışlıkla kendi inşaatında kullanmıştır.
D) A'nın temizleyici T'ye teslim ettiği ceketi T, B'ye satıp teslim etmiştir.
E) A, B'ye bir çamaşır makinesi kiralamış, ancak kira sözleşmesi sona ermiştir.

Cevap: Haklı bir sebep olmaksızın bir kişinin malvarlığında artış (zenginleşme) meydana gelirken diğer tarafın malvarlığında azalma (fakirleşme) meydana gelmesine sebepsiz zenginleşme denir.

Sebepsiz zenginleşmenin meydana gelebilmesi için:

- Zenginleşme
- Fakirleşme
- İlliyet bağı
- Haklı bir sebebin bulunmaması

Gerekir.

Mesela, yanlışlıkla bir kişinin hesabına para yatırılması ya da yanlışlıkla bir başkasına ait malzemelerin kendi inşaatında kullanılması ya da başkasına ait bir koyunun kendi sürüsüne karışması vs. Bu durumda haklı bir sebep olmaksızın malvarlığında azalma meydana gelen kişi sebepsiz zenginleşme davası açarak söz konusu malın iadesini isteyebilir.

Ancak bazı hallerde sebepsiz zenginleşme davasının açılması mümkün değildir.

Sebepsiz Zenginleşme Davasının Açılamadığı Haller:

1. İstihkak davası açılabiliyorsa
2. Üçüncü kişi mülkiyet hakkını kazanmışsa
3. Sözleşmeye göre iadesi mümkünse
4. Eksik borçlarda
5. Hukuka, ahlaka aykırı bir amacın gerçekleşmesi için verilen şeyler varsa

C'dir.

KPSS 2007

245. A, B'ye 10 YTL ödünç vermiştir. Oysa A ayırt etme gücünden yoksundur ve kısıtlıdır.

Buna göre, A'nın verdiği paranın iadesini sağlamak için aşağıdaki davalardan hangisi açılabilir?

A) İstihkak davası
B) Taşınır davası
C) Sebepsiz zenginleşme davası
D) Gasp halinde açılan zilyetlik davası
E) Tazminat davası

Cevap: Bir kimsenin malvarlığında haklı bir sebep olmaksızın bir artış meydana gelirken diğer bir kimsenin malvarlığında bir azalmanın meydana gelmesine "sebepsiz zenginleşme" denir.

Sebepsiz zenginleşmenin şartları:
1. Zenginleşme
2. Fakirleşme
3. İlliyet bağı
4. Haklı bir sebebin bulunmaması

Ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişinin yapmış olduğu bütün sözleşmeler (ister kendisini borç altına soksun ister sokmasın) kesin hükümsüzdür. Bu durumda taraflar sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde ifa ettikleri edimlerin iadesini sağlayabilirler.

Olayda ayırt etme gücüne sahip olmayan A ödünç para vermek suretiyle malvarlığında azalma meydana gelirken karşı tarafın yani B'nin malvarlığında bir artış meydana gelmiştir. A ayırt etme gücüne sahip olmadığından ödünç para verme işlemi geçersizdir. Dolayısıyla yapılan A'nın B'ye ödünç para vermesi geçerli bir hukuki sebebe dayanmamaktadır. Sebepsiz zenginleşmenin tüm şartları oluştuğundan A'nın yasal temsilcisinin sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.
C'dir.

İdari Hâkimlik 2006

246. A, kendisiyle evlilik dışı ilişki kurması için 20.000 YTL karşılığında K ile anlaşır. Bu olay ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) K, sözleşmeyi gabin nedeniyle iptal edebilir.
B) Sözleşme taraflarca iptal edilmediği takdirde, uyuşmazlık durumunda hâkim sözleşmenin geçersiz olduğunu kendiliğinden göz önünde tutamaz.
C) 20.000 YTL'yi peşin olarak K'ye ödeyen A, sonradan bu paranın iadesini talep edemez.
D) A, 20.000 YTL'yi kendi isteği ile ödemesi halinde sözleşmeye icazet vermiş sayılır ve iptal hakkı ortadan kalkar.
E) Sözleşmenin konusu suç teşkil eden bir fiil olduğu için A'nın iade talebi ceza zamanaşımı süresine tabidir.

Cevap: Borçlar Kanununun 81 maddesine göre: "Hukuka veya ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şey geri istenemez. Ancak, açılan davada hâkim, bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verebilir."

Bu kanun maddesine göre evlilik dışı verilen şey hukuka ve ahlaka aykırılık teşkil ettiği için bu amaçla verilen şey geri istenemeyecek. Dolayısıyla verilen şeyler sebepsiz zenginleşme teşkil etmeyecektir. A, K'dan evlilik dışı ilişki kurması için verdiği 20.000 TL'yi geri isteyemez.
C'dir.

KPSS 2005

247. Aşağıdaki durumların hangisinde A'ya karşı sebepsiz zenginleşme davası açılamaz?

A) A, B'ye ait doğramaları yanlışlıkla kendi inşaatında kullanmışsa.
B) A, ayırt etme gücü bulunmayan B'ye televizyonunu satmış ve ondan satış bedelini tahsil etmişse.
C) B, C'nin evini boyayacakken yanlışlıkla A'nın evini boyamışsa.
D) A, aralarındaki sözleşme sona erdiği halde B'nin kendisine ödünç verdiği 200.000 YTL'yi geri vermemişse.
E) C, B'nin hesabına yatıracağı parayı yanlışlıkla A'nın hesabına yatırmışsa.

Cevap: Sebepsiz Zenginleşme Davasının Açılamadığı Haller
1. **İstihkak davasının açılabildiği hallerde:** Sebepsiz zenginleşme davasının açılabilmesi için kişinin malvarlığında bir azalmanın meydana gelmesi gerekmektedir. Eşya üzerinde ayni hakkının devam ettiği süre boyunca sebepsiz zenginleşme davası açılamaz.

Mesela, (A)'nın taşınmazı yolsuz bir tescille (B) adına tescil edilmişse, (A) istihkak temelli yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açabilir. Çünkü mülkiyeti hakkını kaybetmemiştir.

2. **Üçüncü kişinin mülkiyet hakkını kazandığı hallerde:** Üçüncü kişinin mülkiyet hakkını kazanması halinde sebepsiz zenginleşme davası açılamaz.
   Mesela, tapu siciline güvenerek iyi niyetle ayni hak kazanan üçüncü kişinin kazanımı. Mesela, emin sıfatıyla zilyetten iyi niyetle mülkiyet hakkı kazanan üçüncü kişinin kazanımı. Artık burada taşınır, istihkak ya da sebepsiz zenginleşme davaları açılamaz.
3. **Sözleşmeye göre iade talebinin söz konusu olduğu hallerde:** Sebepsiz zenginleşme davası ikinci derecede (tali nitelikte) bir davadır. Sözleşmeden dolayı iadenin sağlanabildiği hallerde borçlunun alacaklı aleyhine sebepsiz zenginleşme davası açamaz.
   Mesela, kira sözleşmesinde kiracının, kira sözleşmesine aykırı davranması halinde (kira parasını hiç ödememesi veya eksik ödemesi), kiralayanın bu paranın ödenmesini sebepsiz zenginleşmeye göre değil, kira sözleşmesine göre talep ve dava etmesi gerekir.
4. **Borçlunun eksik borcu ödediği durumlarda:** Zamanaşımından, ahlaki bir görevin yerine getirilmesinden, evlenme tellallığından ya da kumar ve bahisten doğan eksik borçlarda, hukuken mecbur olmadığı bir borcu ifa eden kimse sebepsiz zenginleşmeye göre iadesini isteyemez.
5. **Hukuka, ahlaka aykırı bir işin yapılması veya böyle bir amaçla verilen şeylerde:** BK. m.27/I göre geçersiz sözleşmede yerine getirilen edimlerin kural olarak ya sebepsiz zenginleşmeye ya da istihkak davasına göre iadesi gerekir. BK. m.27/I hukuka ve ahlaka aykırı sözleşmelerin de geçersizdir. Ancak BK. m.81 göre hukuka ve ahlaka aykırılık nedeniyle geçersiz olan bir sözleşmeden edimlerin iadesi söz konusu değildir. Hâkim bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verebilir.

D'dir.

Adli Hâkimlik 2002

248. Aralarında yaptıkları ortaklık sözleşmesi uyarınca K, L'ye silah kaçakçılığı işinde kullanması için 100 milyar lira verir. Ancak L, kaçakçılık işine girmez, aldığı parayla kumar oynar.

Olayla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) K ve L arasındaki sözleşmeden doğan borcun ifası imkânsız olduğundan, L'nin borcu sona erer, ancak L aldığı parayı iade etmelidir.

B) Sözleşme batıl olduğundan, L kendisine bu sözleşmeden doğan borcun ifası amacıyla verilen parayı iade etmek zorundadır.

C) Sözleşme kesin olarak hükümsüz olup hiçbir borç doğurmaz, ancak verilen paranın iadesi istenemez.

D) Taraflar sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edip verilen paranın iadesini talep edebilirler

E) K, hata ile verdiğini kanıtlamak şartıyla paranın iadesini isteyebilir.

Cevap: BK. m.81 göre, Hukuka veya ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şey geri istenemez. Ancak, açılan davada hâkim, bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verebilir.

Aynı şekilde hukuka aykırı bir edimin kararlaştırılması sözleşmeyi geçersiz kılmaktadır (BK. m.27). Ancak diğer hükümsüzlük hallerinden farklı olarak sebepsiz zenginleşmeye göre iadesi sağlanamamaktadır.
C'dir.

İdari Hâkimlik 2002

249. Aşağıdakilerden hangisinde A'ya karşı sebepsiz zenginleşme davası açılamaz?

A) A, yanlışlıkla B'ye ait camları kendi inşaatında kullanmıştır.
B) A, temyiz kudreti bulunmayan B'ye televizyonunu satmış ve ondan satış bedelini tahsil etmiştir.
C) B, C'nin evinin badanasını yapacakken yanlışlıkla A'nın evini boyamıştır.
D) A, ariyet sözleşmesi sona erdiği halde B'den ödünç aldığı bisikleti ona teslim etmemektedir.
E) C, B'nin hesabına yatıracağı parayı yanlışlıkla A'nın hesabına yatırmıştır.

Cevap: Sebepsiz Zenginleşme Davasının Açılamadığı Haller

İstihkak davasının açılabildiği hallerde: Sebepsiz zenginleşme davasının açılabilmesi için kişinin malvarlığında bir azalmanın meydana gelmesi gerekmektedir. Eşya üzerinde ayni hakkının de ettiği süre boyunca sebepsiz zenginleşme davası açılamaz.

Mesela, (A)'nın taşınmazı yolsuz bir tescille (B) adına tescil edilmişse, (A) istihkak temelli yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açabilir. Çünkü mülkiyeti hakkını kaybetmemiştir.

Üçüncü kişinin mülkiyet hakkını kazandığı hallerde: Üçüncü kişinin mülkiyet hakkını kazanması halinde sebepsiz zenginleşme davası açılamaz.

Mesela, tapu siciline güvenerek iyi niyetle ayni hak kazanan üçüncü kişinin kazanımı. Mesela, emin sıfatıyla zilyetten iyi niyetle mülkiyet hakkı kazanan üçüncü kişinin kazanımı. Artık burada taşınır, istihkak ya da sebepsiz zenginleşme davaları açılamaz.

Sözleşmeye göre iade talebinin söz konusu olduğu hallerde: Sebepsiz zenginleşme davası ikinci derecede (tali nitelikte) bir davadır. Sözleşmeden dolayı iadenin sağlanabildiği hallerde borçlunun alacaklı aleyhine sebepsiz zenginleşme davası açamaz.

Mesela, kira sözleşmesinde kiracının, kira sözleşmesine aykırı davranması halinde (kira parasını hiç ödememesi veya eksik ödemesi), kiralayanın bu paranın

ödenmesini sebepsiz zenginleşmeye göre değil, kira sözleşmesine göre talep ve dava etmesi gerekir.

Borçlunun eksik borcu ödediği durumlarda: Zamanaşımından, ahlaki bir görevin yerine getirilmesinden, evlenme tellallığından ya da kumar ve bahisten doğan eksik borçlarda, hukuken mecbur olmadığı bir borcu ifa eden kimse sebepsiz zenginleşmeye göre iadesini isteyemez.

Hukuka, ahlaka aykırı bir işin yapılması veya böyle bir amaçla verilen şeylerde: BK. m.27/I göre geçersiz sözleşmede yerine getirilen edimlerin kural olarak ya sebepsiz zenginleşmeye ya da istihkak davasına göre iadesi gerekir. BK. m.27/I hukuka ve ahlaka aykırı sözleşmelerin de geçersizdir. Ancak BK. m.81 göre hukuka ve ahlaka aykırılık nedeniyle geçersiz olan bir sözleşmeden edimlerin iadesi söz konusu değildir. Hâkim bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verebilir.
D'dir.

KMS 2001

250. Aşağıdakilerin hangisinde verilen durumda A, B'ye karşı sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak dava açabilir?

A) A'nın taşınmazını T, sahte bir vekaletname ile B' ye temlik etmiştir.
B) A'nın yüzüğünü çalan H, bunu iyiniyetli B'ye satıp teslim etmiştir.
C) A'nın demirlerini, B yanlışlıkla kendi inşaatında kullanmıştır.
D) A'nın temizleyici T'ye teslim ettiği ceketi T, B'ye satıp teslim etmiştir.
E) A, B'ye bir çamaşır makinesi kiralamış, ancak kira sözleşmesi sona ermiştir.

Cevap: Bir kişinin malvarlığında haklı bir neden olmaksızın artış meydana gelirken başkasının malvarlığında bir artış meydana gelmesine sebepsiz zenginleşme denmektedir. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşmenin meydana gelebilmesi için dört tane önemli kurucu unsura ihtiyaç vardır:

1. Zenginleşme
2. Fakirleşme
3. İlliyet bağı
4. Haklı bir sebebin bulunmaması

Mesela, bir kişinin yanlışlıkla birinin hesabına para yatırması ya da bir kimsenin başkasına ait demirleri kendi inşaatında kullanması sebepsiz zenginleşme teşkil eder.

Ancak bazı hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılamaz.

Sebepsiz Zenginleşme Davasının Açılamadığı Haller

1. İstihkak davasının açılabildiği hallerde
2. Üçüncü kişinin mülkiyet hakkını kazandığı hallerde
3. Sözleşmeye göre iadesinin mümkün olduğu hallerde
4. Borçlunun eksik borcu ödediği durumlarda

5. Hukuka, ahlaka aykırı bir işin yapılması veya böyle bir amaçla verilen şeylerin iadesinde.

(A), A'nın taşınmazını T, sahte bir vekaletname ile B' ye temlik etmesi halinde B adına yolsuz tescil gerçekleşmiş demektir. Bu durumda A, B'ye karşı yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açarak taşınmazı geri alabilir. İstihkak davasının eşya hukukundaki görünümüne yolsuz tescilin düzeltilmesi davası denir. İstihkak davasının açılabildiği hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılamaz. Çünkü sebepsiz zenginleşme davası tali bir davadır.

(B), A'nın yüzüğünü çalan H, bunu iyiniyetli B'ye satıp teslim etmesi halinde A yüzüğün kendi zilyetliğinden çıktığı tarihten itibaren 5 yıllık zamanaşımı süresi içinde iyi niyetli B'ye taşınır davası açarak yüzüğü geri alabilir. Taşınır davasının açılabildiği hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılamaz. Çünkü sebepsiz zenginleşme davası tali bir davadır.

(D), A'nın temizleyici T'ye teslim ettiği ceketi T, B'ye satıp teslim etmesi halinde B derhal malik olur. Üçüncü kişinin mülkiyet hakkını kazandığı hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılamaz. Çünkü sebepsiz zenginleşme davası tali bir davadır.

(E), A, B'ye bir çamaşır makinesi kiralamış, ancak kira sözleşmesi sona ermesi halinde A çamaşır makinesini aralarında gerçekleştirdikleri kira sözleşmesine göre iadesini sağlayabileceğinden sebepsiz zenginleşme davası açamaz. Çünkü sebepsiz zenginleşme davası tali bir davadır.

C'dir.

Adli Hâkimlik 2000

251. Aşağıdaki hallerin hangisinde sebepsiz zenginleşme davası açılabilir?

A) Tapu sicilindeki kayda güvenerek gayrimenkul iktisap eden kimseye karşı
B) Rızası dışında malı elinden çıkan kişi tarafından malın halihazırda zilyedine karşı
C) Borçlunun asıl borçlu olduğu kişiden başka bir şahsa yanlışlıkla ödemede bulunması halinde
D) Zamanaşımına uğramış bir borcun ödenmesi halinde
E) Haksız ve ahlaka aykırı bir amaç için ödemede bulunulması halinde

Cevap: Bir kimsenin malvarlığında haklı bir sebep olmaksızın artış meydana gelirken diğer bir kimsenin malvarlığında azalma meydana gelmesine sebepsiz zenginleşme denir.

Sebepsiz zenginleşmenin ortaya çıkabilmesi gereken unsurlar şunlardır:
- Zenginleşme
- Fakirleşme
- İlliyet bağı
- Haklı bir sebebin bulunmaması.

Ancak bazı hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılamaz.

Sebepsiz Zenginleşme Davasının Açılamadığı Haller:

1. İstihkak ya da taşınır davasının açılabildiği hallerde
2. Üçüncü kişinin mülkiyet hakkını kazandığı hallerde
3. Sözleşmeye göre iade talebinin söz konusu olduğu hallerde
4. Borçlunun eksik borcu ödediği durumlarda
5. Hukuka, ahlaka aykırı bir işin yapılması veya böyle bir amaçla verilen şeylerde

C'dir.

BORCU SONA ERDİREN HALLER VE ZAMANAŞIMI

KPSS 2019 Hukuk (Uyarlama)

252. I. Takas
II. Yenileme
III. İbra
IV. Halefiyet

6098 sayılı Türk Borçlar Kanuna göre, yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri borcu sona erdiren nedenlerden birisi değildir?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) Yalnız IV E) I, II, III ve IV

Cevap: Borcu sona erdiren sebepler, Borçlar Kanununun 131. maddesi ila 161. maddesi arasında sayılmıştır. Aslında burada sayılan sebepler, borcu sadece dar anlamda sona erdiren sebeplerdir. Bu kapsamda borcu sona erdiren sebepler şunlardır:

- İbra
- Yenileme
- Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi
- Takas
- Sonraki kusursuz ifa imkansızlığı

D'dir.

Sayıştay 2019 (Uyarlama)

253. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanuna göre, kanunda aksi belirtilmedikçe, alacak haklarının tabi olduğu zamanaşımı süresi ne kadardır?

A) 6 ay B) 1 yıl C) 2 yıl
D) 5 yıl E) 10 yıl

Cevap: Alacak haklarının tabi olduğu süreye, **"zamanaşımı süresi"** denir. Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak **10 yıllık** zamanaşımına tabidir (BK.m.146). Bununla birlikte Borçlar Kanununun 147. maddesinde **5 yıllık** zamanaşımı süresine tabi alacak hakları da yer almaktadır. Ancak bu durum istisnadır. Yani kanunda aksinin öngörüldüğü bir durumdur. Örneğin, kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler, 5 yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Aynı şekil-

de Ticaret Kanununda 10 yıllık zamanaşımı süresinin aksi öngörülmektedir. Örneğin, kambiyo senetleri de sahibine alacak hakkı vermektedir. Ancak kambiyo senetlerine ilişkin öngörülen zamanaşımı süreleri (6 ay, 1 yıl ve 3 yıl), Borçlar Kanununda öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresinin istisnası teşkil etmektedir.
E'dir.

KPSS Hukuk 2018 (Uyarlama)

254. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre alacaklının, alacağı için mahkemede dava açmasının söz konusu alacağın zamanaşımına etkisiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Zamanaşımı süresi kesilir ve baştan itibaren yeniden işlemeye başlar.
B) Zamanaşımı süresi, hak düşürücü süreye dönüşür.
C) Zamanaşımı süresi durur ve dava sonuçlanınca kaldığı yerden tekrar işlemeye devam eder.
D) Zamanaşımına etkisi yoktur.
E) Alacaklının zamanaşımından feragat etmiş olur.

Cevap: Alacak haklarına işleyen süreye zamanaşımı süresi denir. Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak 10 yıllık zamanaşımına tabidir (BK.m.146). Borçlar Kanununda zamanaşımı süresini kesen haller düzenlenmektedir. Bu hallerden bir tanesi de alacaklının, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurması, icra takibinde bulunması ya da iflas masasına başvurmasıdır. Zamanaşımının kesilmesiyle, yeni bir süre işlemeye başlar (BK.m.156/1). Dolayısıyla bir alacaklının alacağı için dava açması, alacağına işleyen zamanaşımı süresini sıfırlar ve söz konusu zamanaşımı süresi tekrar baştan işlemeye başlar.
A'dır.

3 Haziran 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

255. I. Zamanaşımı, müteselsil borçlulardan birine karşı kesilince diğerlerine karşı kesilmiş olmaz.

II. Zamanaşımı dava sebebiyle kesilince, dava süresince tarafların yargılamaya ilişkin her işleminden sonra yeniden işlemeye başlar.

III. Zamanaşımı, kesilmeye neden olan durumun ortadan kalkmasıyla kaldığı yerden işlemeye devam eder.

Zamanaşımının kesilmesiyle ilgili olarak yukarıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) I, II ve III
B) I ve III
C) I ve II
D) Yalnız II
E) Yalnız I

Cevap: Zamanaşımının kesilmesine ilişkin hükümler BK.m.154 ila 157 arasında düzenlenmiştir.

Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı kesilir:

1. **Borçlu** borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse.
2. **Alacaklı**, dava veya def'i yoluyla *mahkemeye* veya *hakeme* başvurmuşsa, *icra* takibinde bulunmuşsa ya da *iflas masasına* başvurmuşsa.

Zamanaşımı süresinin kesilmesine ilişkin özellikler

- Zamanaşımının kesilmesiyle, yeni bir süre işlemeye başlar. (üçüncü önerme yanlıştır)
- Borç bir senetle ikrar edilmiş veya bir mahkeme ya da hakem kararına bağlanmış ise, yeni süre *her zaman* **10 yıldır.**
- Zamanaşımı **müteselsil borçlulardan** veya **bölünemeyen borcun borçlularından** birine karşı kesilince, diğerlerine karşı da kesilmiş olur. (birinci önerme yanlıştır)
- Zamanaşımı **asıl borçluya** karşı kesilince, kefile karşı da kesilmiş olur.
- Zamanaşımı **kefile karşı kesilince**, asıl borçluya karşı kesilmiş olmaz.
- Bir dava veya def'i yoluyla kesilmiş olan zamanaşımı, dava süresince tarafların yargılamaya ilişkin her işleminden veya hâkimin her kararından sonra yeniden işlemeye başlar. (ikinci önerme doğrudur)
- Zamanaşımı, icra takibiyle kesilmişse, alacağın takibine ilişkin her işlemden sonra yeniden işlemeye başlar.

Zamanaşımı, iflas masasına başvurma sebebiyle kesilmişse, iflasa ilişkin hükümlere göre alacağın yeniden istenmesi imkânının doğumundan itibaren yeniden işlemeye başlar.

D'dir.

Adli Yargı 24 Aralık 2016

256. I. Eski borçtan farklı bir borç yaratarak eski borç ilişkisinin bitirilmesi
II. Kambiyo taahhüdünde bulunmak
III. Cari hesap sözleşmesine alacak kaydı

6098 sayılı Borçlar Kanununa göre yukarıdakilerden hangisi yenileme sayılmaz?

A) I ve III B) Yalnız II C) I, II ve III
D) II ve III E) I ve II

Cevap: Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur.

Özellikle mevcut borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz.

Çeşitli kalemlerin bir cari hesaba sadece kaydedilmiş olması, borcun yenilenmiş olduğu anlamına gelmez.

D'dir.

KPSS 2016 (Uyarlama)

257. Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını durduran hallerden biri değildir?

A) Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.

B) Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.

C) Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.

D) Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

E) Borçlunun borcunu ikrar etmesi

Cevap: Alacak haklarına işleyen süreye zamanaşımı denir ve süresi kural olarak 10 yıldır. Zamanaşımının durması halinde durmasına neden olan durum ortadan kalktığında kaldığı yerden devam eder.

Zamanaşımını durduran haller şunlardır:

1. Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.
2. Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.
3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.
4. Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.
5. Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.
6. Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.
7. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

Borçlunun borcunu ikrar etmesi zamanaşımını kesen bir sebeptir. Zamanaşımının kesilmesi halinde zamanaşımı tekrardan baştan işlemeye başlar. Genelde zamanaşımını durduran sebepler ile zamanaşımını kesen sebepler birbirine çok karıştırılmamaktadır.

Zamanaşımını kesen sebepler ise şunlardır:

BORÇLUNUN FİİLİYLE KESİLMESİ	ALACAKLININ FİİLİ İLE KESİLMESİ
1. Borçlunun borcunu ikrar etmesi 2. Borçlunun kısmi ödeme yapması 3. Borçlunun teminat göstermesi 4. Borçlunun borcunun faizini ödemesi NOT: 2.,3.,4. Haller zaten borçlunun borcunu dolaylı yönden kabul etmesidir. Dikkat.	1. Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, 2. Alacaklı icra takibinde bulunmuşsa 3. Alacaklı iflas masasına başvurmuşsa. NOT: Bir dava veya def'i yoluyla kesilmiş olan zamanaşımı, dava süresince tarafların yargılamaya ilişkin her işleminden veya hâkimin her kararından sonra yeniden işlemeye başlar. Zamanaşımı, icra takibiyle kesilmişse, alacağın takibine ilişkin her işlemden sonra yeniden işlemeye başlar. Zamanaşımı, iflas masasına başvurma sebebiyle kesilmişse, iflasa ilişkin hükümlere göre alacağın yeniden istenmesi imkânının doğumundan itibaren yeniden işlemeye başlar.

E'dir.

KPSS 2015

258. Yenilemeyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Borcun konusunun değiştirilmesi yoluyla yapılabilir.
B) Yenilmeyle önceki borç sona erer.
C) Alıcının satım sözleşmesinden doğan para borcunu, ödünç şekline çevirmesi de yenilemedir.
D) Mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması, tarafların açık iradesi olmadıkça yenileme olmaz.
E) Mevcut bir borç için yeni bir kefalet sözleşmesiyle kefil gösterilmesi kural olarak yenileme sayılır.

Cevap: Yenileme Türk Borçlar Kanunu'nun 133 ve 134. Maddelerinde borcu sona erdiren bir hal olarak düzenlenmiştir. Özetle mevcut bir borcun sona erdirilerek yerine bir yenisinin kurulması olarak tanımlanabilir.

Yenileme borcun konusunun ya da tarafların değiştirilmesi şeklinde gerçekleştirilebilir.

Ancak dikkat etmek gerekir yenileme (tecdir) ile önceki sözleşme tamamen sona ermektedir ve yenileme ile birlikte yepyeni bir sözleşme kurulmuş olmaktadır.

Mevcut borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça **yenileme sayılmaz.**

E'dir.

KPSS 2014

259. Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımına tabi değildir?

A) İşçinin ücret talep hakkı
B) Nafaka alacağı talep hakkı
C) Haksız fiile maruz kalan mağdurun tazminat hakkı
D) Küçük çapta perakende satışlardan doğan alacakları talep hakkı
E) İrade sakatlığına maruz kalan kişinin sözleşmeyi iptal hakkı

Cevap: Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir (BK.m.147).

Borçlar Kanunu'nun 148. maddesine göre aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:

1. Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.
2. Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.
3. Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.
4. Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.
5. Vekâlet, komisyon ve acentalık sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.
6. Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.

İrade sakatlığına maruz kalan kimse ise kanunda öngörülen 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir. Dikkat etmek gerekir ki iptal bozucu yenilik doğuran bir haktır. Yenilik doğuran haklar ise zamanaşımı değil hak düşürücü süreye tabidir.

E'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2012

260. Aşağıdakilerden hangisi zaman aşımının kesilmesi hâllerinden biri değildir?

A) Borçlunun, borcunu ikrar etmesi
B) Borçlunun, kısmi ifada bulunması
C) Borçlunun, alacaklıya rehin vermesi
D) Borçlunun, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olması
E) Borçlunun, alacaklıya kefil göstermesi

Cevap: Zamanaşımı üç şekilde kesilebilir:

1. **Alacaklının fiiliyle:** Alacaklının dava açması ya da takip başlatması halinde zamanaşımı kesilir.
2. **Borçlunun fiiliyle:** Borçlunun ikrarda bulunması, kısmi ifada bulunması, faiz ödemesinde bulunması, borcu için teminat göstermesi zamanaşımını keser.
3. **Mahkeme ya da Hakem kararıyla:** Mahkemenin ya da hakemin yapmış olduğu her işlem zamanaşımını keser.

Zamanaşımının kesilmesi halinde, zamanaşımı tekrar yeniden işlemeye başlar.

NOT: Bu tarz sorularda zamanaşımını kesen sebeplerle zamanaşımını durduran sebepler seçeneklerde karıştırılarak verilir.

Zamanaşımını durduran sebepler:

- ✓ Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.
- ✓ Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.
- ✓ Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.
- ✓ Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.
- ✓ Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.
- ✓ Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.
- ✓ Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemesini sürdürür.

D'dir.

İdari Hâkimlik 2011

261. Zamanaşımına uğramış borçlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Zamanaşımına uğramış borçlar, eksik borç niteliğini taşır.
B) Alacaklı, Devletin yetkili organlarına başvurarak borcun ifasını talep ettiğinde borçlu zamanaşımı savunmasında bulunabilir.
C) Zamanaşımına uğramış borca karşılık borçlunun zamanaşımı savunmasında bulunması durumunda mahkeme veya icra organları bu durumu tespit ederlerse borçlunun sorumluluğuna ilişkin herhangi bir işlem yapılamaz.
D) Zamanaşımına uğramış olan bir borcu ifa eden borçlu, daha sonra sebepsiz zenginleşmeye dayanarak verdiğini geri alabilir.
E) Zamanaşımına uğramış borç dava edilebilir ancak zamanaşımı def'i hâlinde dava reddedilir.

Cevap: Zamanaşımı borcu sona erdiren bir hal değildir. Borcu eksik borca dönüştürür. Eksik borçta borç var ancak alacaklının borçluyu ifaya zorlama imkânı yoktur ya da alacaklı talepte bulunduğunda borçlunun ifadan kaçınma imkânı vardır. Kısaca, borç vardır ama sorumluluk yoktur.

- Borç talep ve dava edilebilir. Ancak borçlunun ifadan kaçınma imkânı vardır.
- Eksik borç, borçlu tarafından ifa edildiğinde bu tamamen geçerli bir ifadır. Geçerli olan bu ifa:
  Bağışlama sayılmaz.
  Sebepsiz zenginleşme teşkil etmez.
  Hata ile ödemiş olsa geri istenemez.

En önemli eksik borçlar:
- Kumar ve bahisten doğan borçlar
- Evlenme tellallığından doğan borçlar
- Ahlaki görevlerden doğan borçlar
- Zamanaşımına uğramış borçlar

D'dir.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

262. Eski borcun ortadan kaldırılarak taraflar arasında yeni bir borcun meydana getirilmesi haline ne ad verilir?

A) İbra
B) Yenileme (tecdit)
C) Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi
D) İfa
E) Takas

Cevap: (A) İbra, alacaklının borçluyla yaptığı sözleşmeyle alacağından vazgeçmesidir.

NOT: İbra bir tasarruf işlemidir. İbra sözleşmesinin kurulabilmesi için karşı borçlunun açık bir kabul beyanına gerek yoktur. Susması kabul anlamına gelir.

(B) BK. m.133'de tecdit (yenileme) düzenlenmiştir. Buna göre yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur.

(C) Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi borcu sona erdiren bir haldir. Mesela, miras bırakanın ölmesi halinde ondan alacaklı olan mirasçının durumu. Miras bırakanın ölmesi halinde tereke bir bütün halinde mirasçılara intikal edeceğinden ondan alacaklı olan mirasçı terekenin sahibi olarak hem alacaklı hem de kendine borçlu olamaz.

(D) İfa, borcun zamanında ve yerinde sözleşmede kararlaştırıldığı şekilde yerine getirilmesine denir.

(E) Takas, borcu muaccel olan tarafın tek taraflı irade beyanıyla borcuna karşılık özdeş ve karşılıklı olan alacağıyla mahsup etmesine denir.

B'dir.

İç Denetçilik Kasım 2010

263. Zaman aşımına uğramış olan bir borç ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Borç eksik borç haline gelir.
B) Borç seçimlik borç haline gelir.
C) Borç tamamen sona ermiş olur.
D) Borç şahsi borç haline gelir.
E) Borç mutlak hakka dönüşür.

Cevap: Zamanaşımına uğramış bir borç eksik borçtur.

Eksik borcun özellikleri:

- Talep ve dava edilebilir. Karşı taraf zamanaşımı defini ileri sürdüğünde artık onu ifaya zorlayamaz.
- Eksik borçlar ifa edildiğinde bu bir geçerli ifadır.
  - Bağışlama teşkil etmez.
  - Sebepsiz zenginleşme teşkil etmez.
  - Hataen ödediğini ileri sürerek geri isteyemez.

Kısaca eksik borçlarda borç var ama sorumluluk yoktur. Bu yüzden zamanaşımı borcu sona erdiren bir hal değildir.

A'dır.

KPSS 2009

264. S'nin A'ya sattığı Şimşek isimli yarış atı, satım sözleşmesinin kurulmasından iki saat önce eceliyle ölmüştür ve sözleşme taraflarının bu durumdan haberi yoktur.

Bu durumda akdedilen sözleşmenin hukuki sonucu nedir?

A) S'nin borcu sona erer.
B) A isterse sözleşmeyi iptal edebilir.
C) Başlangıçtaki imkânsızlık nedeniyle sözleşme batıl olur.
D) S, ifa imkânsızlığı dolayısıyla A'nın zararlarını tazmin eder.
E) Sözleşme geçerli bir şekilde kurulur, ancak ifa gerçekleşmeyeceği için S temerrüde düşer.

Cevap: Olayda sözleşme öncesi meydana gelmiş objektif imkânsızlık hali vardır. Buna başlangıçtaki objektif imkânsızlık denir.

Başlangıçtaki objektif imkânsızlık halinde;
- Sözleşme geçersiz olur.
- Tarafların borcu sona erer.
- Karşı taraf edimini önceden ifa etmişse sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iadesini isteyebilir.
- Eğer satıcı imkânsızlığı bile bile satış işlemini gerçekleştirmişse karşı tarafın menfi zararını gidermek zorundadır. (Culpa in contrahendo sorumluluğu) C'dir.

Adli Hâkimlik 2008

265. Zamanaşımıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Zamanaşımına uğramış bir borcu ödemiş olan kimse, borcun zaman aşımına uğramış olduğunu bilmeden ödemede bulunmuş olduğunu ispat ederek, verdiğinin iadesini sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre talep edebilir.
B) Hastalık sebebiyle alacağın ifasının dava edilememiş olması zaman aşımının durması sebebi değildir.
C) Alacağın dava veya icra takibi yoluyla talep edilmesi zaman aşımını kesen sebeplerden biridir.
D) Bir borcun senetle ikrar edilmesi hâlinde kesilen zamanaşımı süresi daha az olsa bile yeni başlayan süre 10 yıldır.
E) Alacağın bir taşınır rehniyle teminat altına alınması, asıl alacağın zamanaşımına uğramasını engellemez.

Cevap: Zamanaşımı borcu sona erdiren bir hal değildir. Zamanaşımı bir borcu eksik borca dönüştürür. Eksik borçlar

- Eksik borç talep ve dava edilebilir. Ancak borçlunun ifadan kaçınma hakkı vardır.

- Eksik borç, ifa edildiğinde tamamen geçerli bir ifa olarak kabul edilir. Geçerli olan bu ifa:
  ✓Bağışlama sayılmaz.
  ✓ Sebepsiz zenginleşme teşkil etmez.
  ✓ Hata ile ödemiş olsa geri istenemez.
  A'dır.

KPSS 2008

266. Aşağıdakilerden hangisi takasın şartlarından biri değildir?

A) Takas beyanında bulunulmuş olması
B) Borçların aynı cinsten olması
C) Borçların karşılıklı olması
D) Borçların muaccel olması
E) Borçların çekişmesiz olması

Cevap: BK. m.139/1: İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

Kanun maddesinin bu cümlesine göre takasın şartları şunlardır:
- Takas beyanında bulunulmuş olması
- Borçların aynı cinsten olması
- Borçların karşılıklı olması
- Borçların muaccel olması
- Takas hakkından feragat etmemiş olması (BK. m.145 göre, borçlu, takas hakkından önceden de feragat edebilir.)

BK. m.139/2: Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir.

BK. m.139/3: Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir.

E'dir.

Sayıştay Denetçi Yrd. 2008

267. Zaman aşımı defiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Kesin defidir.
B) Geciktirici defidir.
C) Tam olmayan (kısmi) defidir.
D) Zaman aşımı defini kullanma hakkından her zaman tek taraflı irade beyanı ile vazgeçilebilir.
E) Hâkim, zaman aşımı defini somut uyuşmazlıkta resen nazara alır.

Cevap: Borçlunun alacaklının alacak hakkını kabul etmekle birlikte ifadan kaçınmasını sağlayan savunma hakkına defi denir. Defi;

- Bir hakka dayanır.
- Hâkim tarafından resen dikkate alınmaz.
- Sadece borçlu tarafından ileri sürülebilir.
- Mesela, zamanaşımı defi, ödemezlik defi, tartışma defi

Zamanaşımı kesin defidir.

Zamanaşımından önceden feragat edilemez.

A'dır.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2008

268. S Firması ile A arasında yapılan taksitle satım sözleşmesinde S Firmasının A'dan doğacak alacaklarının zaman aşımına uğramayacağı ve A'nın zaman aşımını ileri sürmekten feragat ettiği hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Bu hüküm geçerlidir. A, zaman aşımından feragat edebilir.
B) Bu hüküm geçersizdir, A'nın zaman aşımından önceden feragatı batıldır.
C) Bu hüküm konulabilir fakat A, sonradan bu nedenle sözleşmenin iptalini talep edebilir.
D) Bu hüküm karşısında A, sözleşmeden doğan alacaklarına ilişkin 10 yıllık değil, 5 yıllık zaman aşımından yararlanabilir.
E) Bu hüküm geçerlidir, ancak uyuşmazlık doğduğunda A somut olayın özelliğine göre hükmü geçersiz kılabilir.

Cevap: Borçlar Kanununun 160 maddesine göre: "Zamanaşımından önceden feragat edilemez.

Müteselsil borçlulardan birinin feragat etmiş olması, diğerlerine karşı ileri sürülemez.

Bölünemez bir borcun borçlularından birinin feragat etmiş olması durumunda da aynı hüküm uygulanır.

Asıl borçlunun feragati de kefile karşı ileri sürülemez."

B'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 2007

269. Aşağıdakilerden hangisi zaman aşımı süresine tabidir?

A) Ayıp ihbarı
B) İrade bozukluğuna dayanarak hukuki işlemin iptali
C) Borçlunun temerrüdü nedeniyle sözleşmeden dönme
D) Gabin nedeniyle sözleşmenin iptali halinde daha önce sözleşme gereğince ödenmiş paranın iadesi talebi
E) Batıl bir hukuki işleme dayanarak mülkiyeti geçirilmiş taşınmazın geri verilmesi talebi

Cevap: Gabin (aşırı yararlanma) sebebiyle sözleşme iptal edildiğinde verilen şeyler sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iade edilir.

Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı;

✓ Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve
✓ Her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak **on yılın** geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

D'dir.

ÖNEMLİ

Zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2007

270. Aşağıdaki alacaklardan hangisi zamanaşımına tabi değildir?

A) Nafaka alacakları
B) Bir senetle tanınmış alacaklar
C) Mahkeme kararıyla sabit olmuş alacaklar
D) Taşınmaz rehniyle teminat altına alınmış alacaklar
E) Taşınır rehniyle teminat altına alınmış alacaklar

Cevap: Borçlar Kanununun 146 maddesine göre: "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir."

Taşınmaz rehni tescille kurulduğundan, taşınmaz rehni hem zamanaşımını keser hem durdurur. Dolayısıyla taşınmaz rehni devam ettiği süre boyunca zamanaşımı işlemez ve durur.

Taşınır rehni ise teslimle gerçekleştiğinden, taşınır rehni zamanaşımını sadece keser ama durdurmaz. Dolayısıyla taşınır rehninde teslimle zamanaşımı tekrar yeniden işleyecektir ancak durmayacaktır.

D'dir.

KPSS 2007

271. Aşağıdakilerden hangisi alacaklının sözleşmeyle alacak hakkından vazgeçmesini ifade eder?

A) Yenileme
B) Takas
C) Alacağın borçluya geçmesi
D) İbra
E) Dönme

Cevap: Alacaklının hiçbir şekle bağlı olmayan sözleşmeyle alacak hakkından vazgeçmesine ibra denir. İbra bir tasarruf işlemidir

Borçlar Kanununun 132. maddesine göre: "Borcu doğuran işlem kanunen veya taraflarca belli bir şekle bağlı tutulmuş olsa bile borç, tarafların şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesiyle tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabilir." D'dir.

KPSS 2007

272. Aşağıdakilerin hangisinde zamanaşımı süresi durmaz?

A) Velayet süresince çocukların ana babalarına karşı olan alacakları hakkında
B) Borçlunun alacak üzerinde intifa hakkına haiz olması durumunda
C) Evliliğin devamı süresince karı kocanın diğerine karşı olan alacakları hakkında
D) Hizmet ilişkisinin devamı süresince hizmetçinin işverene karşı olan alacakları hakkında
E) Alacaklının ağır hastalığı nedeniyle mahkeme huzurunda iddia edilme imkânı bulunmayan alacaklar hakkında

Cevap: Borçlar Kanununun 153. maddesine göre: "Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur:

1. Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.
2. Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.
3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.
4. Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.
5. Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.
6. Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.
7. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemesini sürdürür."

Dolayısıyla alacaklının ağır hastalığı nedeniyle mahkeme huzurunda iddia edilme imkânı bulunmayan alacaklar hakkında zamanaşımı durmaz.

E'dir.

Adli Hâkimlik 2006

273. Zamanaşımı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Zamanaşımının durmasına ve kesilmesine ilişkin sebepler, hak düşürücü süreler bakımından uygulanmaz.

B) Bir alacağın taşınmaz rehni ile teminat altına alınması bu alacağın zamanaşımına uğramasını engellemez.

C) Zamanaşımının, borçlunun borcunu bir senetle tanıması nedeniyle kesilmesi halinde, yeni zamanaşımı süresi eski (kesilen) zamanaşımı süresinin aynısıdır.

D) Zamanaşımı borcu sona erdiren bir sebeptir.

E) Asıl borçlunun zamanaşımından feragat etmesi, kefile karşı da ileri sürülebilir.

Cevap: (A), Zamanaşımının durmasına ve kesilmesine ilişkin sebepler, hak düşürücü süreler bakımından uygulanmaz.

(B), Bir alacağın taşınmaz rehni ile teminat altına alınması bu alacağın zamanaşımına uğramasını engeller. Taşınmaz rehni devam ettiği süre boyunca zamanaşımı işlemez. Taşınmaz rehni zamanaşımını hem keser hem durdur.

(C), Zamanaşımının, borçlunun borcunu bir senetle tanıması nedeniyle kesilmesi halinde, yeni zamanaşımı süresi daima 10 yıldır.

Kural olarak zamanaşımı kesildiğinde yeni zamanaşımı süresi eski (kesilen) zamanaşımı süresinin aynısıdır. Ancak iki durumda kesilen zamanaşımı daima 10 yıldır:

1. Borçlunun borcunu yazılı bir senetle tanıması (ikrar etmesi)
2. Mahkeme kararı

(D), Zamanaşımı borcu sona erdirmez. Borcu eksik borca dönüştürür.

(E), Asıl borçlunun feragati de kefile karşı ileri sürülemez. Çünkü zamanaşımından feragat kişisel sonuç doğurur ve sadece feragat edeni bağlar.

A'dır.

Adli Hâkimlik 2006

274. A'nın B'ye 6 Mart 2005 tarihinde zamanaşımına uğrayacak olan 2.000 YTL borcu vardır. B, 1 Mart 2005 tarihinde A'dan 1000 YTL'ye bir bilgisayar satın alır ve taraflar bedelin 8 Mart 2005 tarihinde ödenmesi konusunda anlaşırlar. 7 Mart 2005 tarihinde B takas beyanında bulunur.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Takas tek taraflı bir irade beyanı ile ileri sürülebilir, A'nın rızasına gerek yoktur.

B) A'nın alacağı muaccel olmasa dahi, alacağı muaccel olan B takası ileri sürebilir.

C) B'nin takas beyanında bulunabilmesi için karşılıklı alacaklarının tutarının aynı olması gerekmez.

D) A'nın borcu zamanaşımına uğradığından takas geçersizdir.

E) Takas tüm borç ilişkisini değil, sadece konusu olan borcu sona erdirir.

Cevap: İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

(A), Takas tek taraflı bir irade beyanıyla kullanılır. Karşı tarafın kabul etmesine gerek yoktur.

(B), Takas ileri sürecek olan tarafın borcunun muaccel olması gerekir. Dolayısıyla takas ileri sürecek olan tarafın alacağının değil borcunun muaccel olması gerekir. Olayda da A'nın alacağı muaccel olmasa dahi (B)'nin borcu muaccel olduğundan takas ileri sürebilir.

(C), Borçların para ya da özdeş olması şarttır. Alacakların tutarının aynı olmasına gerek yoktur.

(D), A'nın borcu zamanaşımına uğradığından burada takası ileri süremeyecek olan A'dır.

Olayda takası ileri süren B olduğundan takas geçerlidir.

Borçlar Kanununun 139. maddesine göre: " Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir."

(E), Takas tüm borç ilişkisini değil, takas ileri süren tarafın borcunu alacağıyla mahsup etmek suretiyle sadece alacağına nispeten sona erdirir. Borçlar Kanununun 143. maddesine göre: "Takas ile her iki borç, takas edilebilecekleri anda daha az olan borç tutarınca sona erer."

Takas ile ilgili diğer önemli özellikler:

- Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir.
- Asıl borçlunun takası ileri sürme hakkı bulundukça, kefili de alacaklıya ifada bulunmaktan kaçınabilir.

- Borçlunun iflası hâlinde alacaklılar, muaccel olmasalar bile, alacaklarını, müflise olan borçları ile takas edebilirler.
- Alacaklının rızasıyla takas edilebilir alacaklar:
  1. Tevdi edilmiş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.
  2. Haksız olarak alınmış veya aldatma sonucunda alıkonulmuş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.
  3. Nafaka ve işçi ücreti gibi, borçlunun ve ailesinin bakımı için zorunlu olup, özel niteliği gereği, doğrudan alacaklıya verilmesi gereken alacaklar.
- Borçlu, takas hakkından önceden de feragat edebilir.

D'dir.

İdari Hâkimlik 2006

275. Akitlerden doğan borçlarda zamanaşımı süresi kural olarak kaç yıldır?

A) 10 B) 5 C) 3
D) 2 E) 1

Cevap: Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak **on yıllık** zamanaşımına tabidir.

Aşağıdaki alacaklar için **beş yıllık** zamanaşımı uygulanır:

1. Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.
2. Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.
3. Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.
4. Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.
5. Vekâlet, komisyon ve acentelik sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.
6. Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.

A'dır.

KPSS 2006

276. Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını kesen sebeplerden biri değildir?

A) Borçluya karşı dava açılması
B) Borçluyu temerrüde düşürmek için noterden ihtar çekilmesi
C) Borçluya karşı icra takibi yapılması
D) Borçluya karşı hakeme gidilmesi
E) Borçlunun birikmiş faiz borcu için bir miktar ödemede bulunması

Cevap: Aşağıdaki hallerde zamanaşımı süresi kesilir:
- Alacaklının dava ya da takip başlatması.
- Borçlunun borcunu ikrar etmesi, kısmi ödemede bulunması, faiz ödemesi, teminat göstermesi.
- Hâkim ya da hakem kararıyla

Zamanaşımının kesildiği hallerde süre tekrar yeniden işlemeye başlar.
Dolayısıyla alacaklının borçluyu temerrüde düşürmek için noterden ihtar çekmesi zamanaşımını kesen bir neden değildir.
B'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2006

277. Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını kesen sebeplerden biri değildir?

A) Alacaklının borçluya ihtar çekip ifa için mehil vermesi
B) Alacaklının borçluyu dava etmesi
C) Alacaklının borçlu aleyhine icra takibi yapması
D) Alacaklının borçlu aleyhine, tahkim söz konusu ise hakemde dava açması
E) Borçlunun borcuna mahsuben bir miktar ödemede bulunması

Cevap: Aşağıdaki hallerde zamanaşımı süresi kesilir:
- Alacaklının dava ya da takip başlatması.
- Borçlunun borcunu ikrar etmesi, kısmi ödemede bulunması, faiz ödemesi, teminat göstermesi.
- Hâkim ya da hakem kararıyla

Zamanaşımının kesildiği hallerde süre tekrar yeniden işlemeye başlar.
Dolayısıyla alacaklının borçluya ihtar çekip ifa için mehil vermesi zamanaşımını kesen bir neden değildir.
A'dır.

Sayıştay Denetçi Yrd. 2006

278. Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını kesen sebeplerden biri değildir?

A) Borçlunun borcu ikrar etmesi
B) Bir para borcunda işlemiş faiz borcunun ödenmesi
C) Alacaklının borçluya dava açması
D) Alacaklının iflas masasına müdahaleyle hakkınıtalep etmesi
E) Alacaklının borçluya ihtar çekmesi

Cevap: Aşağıdaki hallerde zamanaşımı süresi kesilir:
- Alacaklının dava ya da takip başlatması.
- Borçlunun borcunu ikrar etmesi, kısmi ödemede bulunması, faiz ödemesi, teminat göstermesi.
- Hâkim ya da hakem kararıyla

Zamanaşımının kesildiği hallerde süre tekrar yeniden işlemeye başlar.

Dolayısıyla alacaklının borçluya ihtar çekmesi zamanaşımını kesen bir neden değildir

E'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2006

279. Takas ne demektir?

A) Malın mal ile değiştirilmesi sözleşmesi
B) Malın para ile değiştirilmesi sözleşmesi
C) İki kişinin farklı cinsten olan borçlarının birbirini karşıladığı oranda borcun son bulması
D) İki kişinin aynı cinsten karşılıklı, beyanda bulunanın ifa, diğer tarafın talep edilebilir borçlarının birbirini karşıladığı oranda borcun son bulması
E) İki kişinin vadeleri farklı borçlarının, vade geldiğinde birbirini karşıladığı oranda borcun son bulması

Cevap: İki kişinin karşılıklı ve aynı cinsten borçlarını, borcu muaccel olan tarafın ulaşması gerekli tek taraflı irade beyanıyla, borcunu alacağı ile mahsup etmesine denir.

Dolayısıyla takas ile borçlunun borcu alacağı ile karşılandığı oranda sona erer.

D'dir.

Kamu İhale Kurumu Uzman Yrd. 2006

280. Kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla sabit olmuş borç için yeni zamanaşımı süresi ne kadardır?

A) 6 ay B) 1 yıl C) 2 yıl
D) 5 yıl E) 10 yıl

Cevap: Zamanaşımının kesildiği hallerde zamanaşımı süresi tekrar yeniden işlemeye başlar. Aşağıdaki hallerde zamanaşımı süresi kesilir:
- Alacaklının dava ya da takip başlatması.
- Borçlunun borcunu ikrar etmesi, kısmi ödemede bulunması, faiz ödemesi, teminat göstermesi.
- Hâkim ya da hakem kararıyla

Kesilen zamanaşımı tabi olduğu süre boyunca tekrar yeniden işlemeye başlar. Ancak iki halde zamanaşımı süresi ne kadar olursa olsun yeni zamanaşımı süresi daima 10 yıldır.
- Zamanaşımı mahkeme kararıyla kesilirse.
- Zamanaşımı borçlunun borcunu yazılı bir senetle ikrar ederse.

Mahkeme kararı zamanaşımını kesen bir nedendir.

E'dir.

İdari Hâkimlik 2005

281. Aşağıdakilerden hangisinin varlığı halinde, bu durumun ileri sürülmesi itiraz sayılmaz?

A) Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi
B) Zamanaşımı
C) İfa
D) İbra
E) Takas

Cevap: İtiraz, bir hakkın doğmadığına, sona erdiğine ya da geçersiz olduğuna dair bir olayın ileri sürülmesine denir. İtirazla kişi borcu kabul etmemekte, inkar etmektedir.

A seçeneği, Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi borcu sona erdiren bir nedendir. Dolayısıyla bir itirazdır.

B seçeneği, Zamanaşımı ise bir itiraz değil, bir defidir. Defi borçlunun borcunu ifadan kaçınmasına imkân veren bir haktır. Mesela zamanaşımı defi, ödemezlik defi ya da tartışma defi.

C seçeneği, İfa borcu sona erdiren bir nedendir. Dolayısıyla bir itirazdır.

D seçeneği, İbra borcu sona erdiren bir nedendir. Dolayısıyla bir itirazdır.

E seçeneği, Takas borcu sona erdiren bir nedendir. Dolayısıyla bir itirazdır.

B'dir.

KPSS 2005

282. İmkânsızlıkla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Misli mallar bakımından imkânsızlık söz konusu olamaz.

B) Sözleşme konusu edim, sözleşmenin kurulmasından önce objektif olarak imkânsız hale gelmişse sözleşme batıldır; ancak imkânsızlığa kusuruyla yol açan taraf, diğerinin müspet zararını tazminle yükümlüdür.

C) Sözleşme konusu edim, borçlunun kusuru yüzünden sözleşmenin kurulmasından sonra imkânsızlaşmışsa alacaklı borçludan müspet zararlarının tazminini talep edebilir; bu durumda, borçlunun kusurunun mevcudiyetini alacaklı ispat etmek zorundadır.

D) Sözleşme konusu edimin hukuken imkânsızlaşması halinde, borçlu temerrüdüne ilişkin hükümler uygulanır.

E) Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde imkânsızlık nedeniyle borçtan kurtulan borçlu kural olarak diğer taraftan karşı edimin ifasını isteyemez; ancak bunun aksini öngören anlaşmalar geçerlidir.

Cevap: A seçeneği, İmkansızlık parça borçlarında söz konusu olur. Parça borcu ise misli ya da gayri misli mal olabilir. Dolayısıyla misli mallar bakımından imkânsızlık söz konusu olabilir.

B seçeneği, Sözleşme konusu edim, sözleşmenin kurulmasından önce objektif olarak imkânsız hale gelmişse sözleşme batıldır; ancak imkânsızlığa kusuruyla yol açan taraf, diğerinin müspet değil sadece menfi zararını tazminle yükümlüdür.

C seçeneği, Sözleşme konusu edim, borçlunun kusuru yüzünden sözleşmenin kurulmasından sonra imkânsızlaşmışsa alacaklı borçludan müspet zararlarının tazminini talep edebilir. Ancak alacaklının borçlunun kusurunu ispat etmesine gerek yoktur. Borçlu kusursuzluğunu ispat etmek suretiyle ancak tazminat ödemekten kurtulabilir. Çünkü sonraki kusurlu imkânsızlık borca aykırılık teşkil eder. BK. m.112 göre Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

D seçeneği, Sözleşme konusu edimin hukuken imkânsızlaşması halinde, borçlu temerrüdünden söz edilemez. Çünkü temerrütten söz edebilmek edimin ifası hala mümkün olması gerekmektedir.

E seçeneği, Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde imkânsızlık nedeniyle borçtan kurtulan borçlu kural olarak diğer taraftan karşı edimin ifasını isteyemez; ancak bunun aksini öngören anlaşmalar geçerlidir.

E'dir.

KPSS 2004

283. Borçlunun alacağın devredildiğini öğrendiği anda devredene karşı ileri sürebileceği savunmaları, alacağı devralana karşı dahi ileri sürebileceğine ilişkin Borçlar Kanununda yer alan hükümle, aşağıdakilerden hangisine istisna oluşturabilecek bir uygulamaya izin verilmiş olmaktadır?

A) Borcun yüklenilmesinin alacaklının iznine bağlı olması kuralı.
B) Takas edilecek alacakların karşılıklı olması kuralı.
C) Üçüncü kişinin fiilen taahhüt edilebileceği kuralı.
D) Üçüncü kişi lehine sözleşme yapılabileceği kuralı.
E) Borçlunun alacağından tek taraflı vazgeçemeyeceği kuralı.

Cevap: Alacağın devrinde alacaklı, borçlunun rızasını almadan alacağını bir üçüncü kişiye devredebilmektedir. Buna karşılık borçlu da eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği defileri yeni alacaklıya karşı ileri sürebilmektedir. Bu durum ise takas edilecek alacakların karşılıklı olması gerektiği kuralının istisnasını oluşturmaktadır. Dikkat edilirse alacağın devrinde borçlu eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği defileri yeni alacaklıya karşı ileri sürmektedir. Oysa borçlunun yeni alacaklıyla bir karşılıklılık ilişkisi yoktur.
B'dir.

KPSS 2003

284. Aşağıdakilerden hangisi, zamanaşımını durduran nedenlerden biridir?

A) Borcun ikrar edilmesi
B) Borç için rehin verilmesi
C) Borç için kefalet verilmesi
D) Alacaklının borçluya karşı icra takibi yapması
E) Alacağın bir Türk mahkemesi önünde ileri sürülebilme imkânının bulunmaması

Cevap: Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur:
1. Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.
2. Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.
3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.
4. Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.
5. Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.
6. Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.

7. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemesini sürdürür.

Diğer seçeneklerde belirtilen durumlar zamanaşımını durduran değil kesen sebeplerdendir.

E'dir.

Adli Hâkimlik 2002

285. K, L'ye zamanaşımına uğramış olan 500 milyon lira tutarındaki borcunu hata ile ödemiş, ancak 1 ay sonra durumu fark etmiştir.

Olayla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) K, ödemenin hata sonucu olduğunu kanıtlayıp sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak iade talebinde bulunabilir.

B) Bu bir bağışlama sayılır; geri alma nedenlerinden biri yoksa K ödemiş olduğu paranın iadesini isteyemez.

C) K, hata hükümlerine dayanarak iade talebinde bulunabilir.

D) Bu geçerli bir ifadır; K iade talebinde bulunamaz.

E) K, vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanarak iade talebinde bulunabilir.

Cevap: Zamanaşımı borcu sona erdirmez. Borcu eksik borca dönüştürür. Eksik borçlarda borç vardır, ancak sorumluluk yoktur. Dolayısıyla borçlu zamanaşımı defini ileri sürmeksizin ifada bulunursa bu tamamen geçerli bir ifadır. Sebepsiz zenginleşme, bağışlama sayılmaz. Ayrıca kişi yanlışlıkla ödemede bulunduğunu ileri sürmek suretiyle geri isteyemez.

D'dir.

İdari Hâkimlik 2002

286. Zamanaşımı ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Zamanaşımı borcu sona erdirmez.

B) Zamanaşımına uğramış borcunu ifa eden borçlu hata ettiğini ileri sürerek verdiğini geri isteyemez.

C) Zamanaşımını hâkimin kendiliğinden dikkate alması gerekir.

D) Borçlunun rehin vermesi zamanaşımını keser.

E) Zamanaşımını ilgisi olan herkes değil, ancak taraflar ileri sürebilir.

Cevap: Kural olarak alacak hakları zamanaşımına tabidir ve süre yine kural olarak 10 yıldır. Zamanaşımına uğramış bir borç son bulmaz; eksik borca dönüşür.

C'dir.

İdari Hâkimlik 2001

287. A, B'ye olan 1 milyar TL tutarındaki borcunu zamanaşımına uğramış olmasına rağmen ödemiştir.

Olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) A, borcu sona ermiş olmasına rağmen, ifada bulunduğundan sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak iade talebinde bulunabilir.
B) Bu bir bağışlama sayılır, A bağışlamadan rücu etme nedeni bulunmadıkça, iade talebinde bulunamaz.
C) A, vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanarak iade talebinde bulunabilir.
D) A, istirdat davası açarak zamanaşımı definde bulunabilir.
E) Bu geçerli bir ifadır, A iade talebinde bulunamaz.

Cevap: Zamanaşımına uğramış borç eksik borçtur. Eksik borçlar talep edilebilir, dava edilebilir. Ancak borçlu kanununun kendisine tanıdığı savunma hakkı olan defi kullandığı takdirde artık ifaya zorlanamaz. Kısacası eksik borç da borç var ama sorumluluk yoktur.

Eksik borçlar ödendiği takdirde bu tamamen geçerli bir ifadır. Dolayısıyla ifa edilen bu edim:

- Sebepsiz zenginleşme teşkil etmez.
- Bağışlama sayılmaz.
- Borçlu hataen ödediğini ileri sürerek ifa ettiği edimi geri isteyemez.

E'dir.

İdari Hâkimlik 2001

288. Akdin kurulduğu anda konusunun imkânsız olmasının hukuki sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akit batıl olur.
B) Borç sona erer.
C) Akit bir yıl içinde iptal edilebilir.
D) Borçlu imkânsızlığı bilmese de alacaklının zararlarını tazmin eder ve varsa karşı edimi isteyebilir.
E) Akit yok hükmündedir.

Cevap: Akdin kurulmasından önce ya da kurulduğu anda imkânsız olması halinde sözleşme kesin hükümsüz olur. Sözleşmenin geçersiz olduğu tek durum başlangıçtaki objektif imkânsızlık halidir. Mesela bir kişinin ölmüş olan atını bir başkasına satması halinde sözleşme geçersiz olur. Yani batıl ya da butlan olur.

A'dır.

Adli Hâkimlik 2000

289. Akitten doğan borçlarda öngörülen zamanaşımı süresi kural olarak kaç yıldır?

A) 1 B) 2 C) 5 D) 10 E) 20

Cevap: Borçlar Kanununun 146. maddesine göre: "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir."

Borçlar Kanununun 147. maddesinde istisnai olarak 5 yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:

1. Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.
2. Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.
3. Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.
4. Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.
5. Vekâlet, komisyon ve acentelik sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.

Yeni Ticaret Kanununda ticari simsarlık düzenlenmemiştir.

6. Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.

D'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 1998

290. Aşağıdaki nedenlerden hangisi zamanaşımını kesmez?

A) Borçlunun borcu kabul etmesi
B) Alacağın tahsili için icra takibi başlatılması
C) Alacağa karşılık ipotek verilmesi
D) Alacağa mahsuben bir miktar paranın ödenmesi
E) Alacağın bir Türk mahkemesi önünde ileri sürülememesi

Cevap: Aşağıdaki hallerde zamanaşımı kesilir:

- Alacaklının borçluya dava açması ya da takip başlatması.
- Borçlunun borcunu tanıması (ikrar etmesi), kısmi ya da faiz ödemesinde bulunması, borcu için teminat göstermesi (rehin, kefalet)
- Hâkim ya da hakem kararları

Zamanaşımının kesilmesi halinde zamanaşımı süresi kural olarak eski sürenin aynısı kadar uzar. Yani süre tekrar yeniden işlemeye başlar.

Alacağın bir Türk mahkemesi önünde ileri sürülememesi zamanaşımını durduran bir sebeptir. Zamanaşımını durduran sebepler:

1. Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.
2. Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.
3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.
4. Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.
5. Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.
6. Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.
7. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemesini sürdürür.

E'dir.

BORÇ İLİŞKİSİNDE ÖZEL DURUMLAR

Sayıştay 2019 (Uyarlama)

291. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre, müteselsil borçlulukla ilgili aşağıdaki ifadelerden hanisi doğrudur?

A) Müteselsil borçluların her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından dolayı sorumludur.

B) Müteselsil borçluların rücu hakkına sahip olabilmesi için kendi payından fazlasını ödemesi yeterli olmayıp, borcun tamamını ödemesi gereklidir.

C) Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmesi, diğerlerine karşı ileri sürülebilir.

D) Müteselsil borçlulardan biri takasla borcun bir kısmını sona erdirirse, diğer borçluların borcu bu oranda sona ermiş olmaz.

E) Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı ortak defi ve itirazı ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olmaz.

Cevap: Müteselsil sorumluluk, bir alacaklının alacağının tamamını istediği borçludan talep edebileceği bir durumu ifade eder. Bu durum Borçlar Kanununun 162. Maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir, *"Birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun **tamamından** sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar (BK.m.162/1)."* Yani alacaklı, birden fazla borçlunun bulunduğu bir borç ilişkisinde, "seni seçtim pikachu" diyerek istediği borçludan alacağın tamamını isteyebiliyorsa, orada borçlular müteselsil sorumlu demektir.

Müteselsil borçluluk sözleşmeden veya kanundan doğabilir. Örneğin, adi bir kira sözleşmesine müteselsil sorumluluk şerhi konduğunda, teselsül **sözleşmeden** doğar. Miras durumunda ise, mirasçıların, mirasın borçlarından dolayı müteselsil sorumluğu **kanundan** doğar.

(B) Seçeneği yanlıştır. Çünkü müteselsil borçluların rücu hakkına sahip olabilmesi için kendi payından fazlasını ödemesi yeterlidir. Borcun tamamını ödemesine gerek yoktur.

(C) Seçeneği yanlıştır. Çünkü müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmesi, sadece kendisini bağlar. Diğer müteselsil borçlulara karşı ileri sürülemez.

(D) Seçeneği yanlıştır. Çünkü müteselsil borçlulardan biri, ister **ifa** ister **takasla** borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirsin, bu oranda diğer borçluların da borcu sona ermiş olur.

(E) Seçeneği yanlıştır. Çünkü müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı **ortak defi ve itirazı** ileri sürmezse, rücu hakkını kaybeder. Yani diğerlerine karşı sorumlu olur.

Ancak bu kural kişisel defi ve itirazlar için geçerli değildir. Yani kişisel nitelikteki defi ve itirazları ileri sürmese bile rücu hakkını kaybetmez.

A'dır.

KPSS 2018 Hukuk (Uyarlama)

292. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda düzenlenen ceza koşuluyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Ceza koşulu feri bir borçtur.
B) Asıl borcun herhangi bir nedenle geçersiz olması, ceza koşulunun da geçersiz olması sonucunu doğurur.
C) Ceza koşulu herhangi bir nedenle geçersiz olduğunda asıl borç da geçersiz olur.
D) Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler.
E) Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.

Cevap: Ceza koşulu, borçlunun alacaklıya karşı mevcut bir borcu hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi halinde ödemeyi üstlendiği, hukuki işlem ile belirlenmiş ekonomik değeri olan bir edimdir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere ceza koşulu (cezai şart) kanundan değil, taraf iradesinden (hukuki işlemden) doğmaktadır. Ceza koşulu zararı tazmin amacı gütmez. Ceza koşulu sözleşmeden doğan borcun ifasını sağlama amacı güder. Dolayısıyla ceza koşulunun talep edilebilmesi için alacaklının zarara uğramış olmasına gerek yoktur. Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler (BK.m.182/1). Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir (BK.m.182/3). Ceza koşulunun geçerliliği, asıl borcun geçerliliğine bağlıdır. Diğer bir ifadeyle ceza koşulu hukuki niteliği itibarıyla feri bir borçtur. Bu husus BK.m.182/2'de şu şekilde ifade edilmiştir: "**Asıl borç** herhangi bir sebeple geçersiz ise veya aksi kararlaştırılmadıkça sonradan borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkânsız hâle gelmişse, cezanın ifası istenemez. **Ceza koşulunun** geçersiz olması veya borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple sonradan imkânsız hâle gelmesi, asıl borcun geçerliliğini etkilemez." Öyleyse asıl borç, ceza koşuluna sirayet ederken; ceza koşulu, asıl borca sirayet etmemektedir.

C'dir.

11 Ağustos 2018 Sayıştay Denetçi Yardımcılığı (Uyarlama)

293. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre, ceza koşuluyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Ceza koşulunun talep edilebilmesi alacaklının zarara uğramış olmasına bağlıdır.
B) Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler.
C) Alacaklının uğradığı zarar kararlaştırılan ceza tutarını aşıyorsa alacaklı, borçlunun kusuru bulunduğunu ispat etmedikçe aşan miktarı isteyemez.
D) Ceza koşulunun geçersiz olması, asıl borcun geçerliliğini etkilemez.
E) Hakim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.

Cevap: Ceza koşulu, Türk Borçlar Kanununda 179 ila 182. maddeleri arasında düzenlenen bir hukuki müessesedir. Ceza koşulu, tıpkı faiz ya da rehin hakkı gibi asıl alacağa bağlı bir feri hak niteliğindendir. Dolayısıyla ceza koşulunun geçerliliği, temeldeki borç ilişkisinin geçerliliğine bağlıdır. Zira asıl borç herhangi bir sebeple geçersiz ise veya aksi kararlaştırılmadıkça sonradan borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkânsız hâle gelmişse, cezanın ifası istenemez. Ceza koşulunun geçersiz olması veya borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple sonradan imkânsız hâle gelmesi, asıl borcun geçerliliğini etkilemez (BK.m.182/2). Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler (BK.m.182/1). Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir (BK.m.182/3). Alacaklı hiçbir zarara uğramamış olsa bile, kararlaştırılan cezanın ifası gerekir (BK.m.180/1). Dolayısıyla ceza koşulunun talep edilebilmesi noktasında alacaklının uğramış olduğu zararla bir ilgisi bulunmamaktadır. Ancak alacaklının uğradığı zarar kararlaştırılan ceza tutarını aşıyorsa alacaklı, borçlunun kusuru bulunduğunu ispat etmedikçe aşan miktarı isteyemez (BK.m.180/2). Söz konusu bu zararın adı, aşkın (munzam) zarardır.

A'dır.

KPSS 2017 (Uyarlama)

294. Türk Borçlar Hukukuna göre, asıl borcun sona ermesine ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Asıl borcun sona ermesi halinde, kural olarak asıl borca işleyen faiz hakkı da sona erer.

B) Asıl borcun sona ermesi halinde, asıl borca bağlı olarak kurulan taşınır rehni de sona erer.

C) Asıl borcun sona ermesi halinde, asıl borca bağlı olarak kurulan taşınmaz rehni de kendiliğinden sona erer.

D) Asıl borcun sona ermesi halinde, kural olarak ceza koşulu da sona erer.

E) Asıl borcun sona ermesi halinde, asıl borca bağlı olarak kurulan kefalet de sona erer.

Cevap: Varlığı, devam etmesi ya da sona ermesi asıl alacağa bağlı olan haklara feri hak denir. Feri haklar ile asıl alacaklar bir nevi kuvvetlendirilir. Bunu birkaç örnekle izah edelim. Örneğin, bankadan aldığım 100.000 TL'lik krediye karşılık (ALLAH düşürmesin) taşınmazımı rehin gösterdim. Burada 100.000 TL ödünç para asıl borcu ifade eder; taşınmaz üzerindeki rehin ise asıl borcu temin etmeye yarayan feri hak niteliğindedir. Dikkat edilirse taşınmaz rehninin varlığı asıl borca bağlıdır. Asıl borç herhangi bir nedenle geçersiz olduğunda rehinde geçersiz olacaktır. Bu kapsamda benim ayırt etme gücüne sahip olmadığımı düşünürsek kredi sözleşmesi geçersiz olacağından bu geçersizlik otomatikmen rehine de sirayet edecek ve onu da geçersiz kılacaktır. Diğer bir örnek, arkadaşımdan aldığım 60.000 TL'lik ödünç para karşılığında % 12 oranında faiz kararlaştırdık (dostlarla ye iç ama alışveriş yapma). Söz konusu 60.000 TL'lik para asıl borcu; para borcuna bağlı olarak kararlaştırılan faiz ise feri hakkı ifade eder. Diğer bir örnek, evime internet bağladım. Bir yıl içerisinde caymam halinde de 700 TL cayma bedeli ödemeyi taahhüt ettim (1 yıl bağlı kalsın daha iyi). Ya da KPSS'yi kazanamadınız ve bankaya girdiniz. Banka ile yaptığınız akitte 3 yıl boyunca çalışacağınızı taahhüt ettiniz, aksi takdirde 5.000 TL tazminat ödemeyi kabul ettiniz. Burada hizmet asıl borcu; 5000 TL tazminat feri hakkı teşkil eder.

Sonuç olarak asıl borç ile feri haklar arasında sıkı bir ilişki vardır. Seçeneklere baktığımızda da bu paralelliği rahatlıkla görebiliriz. O da asıl borcun sona ermesi halinde asıl borca bağlı feri hakkın da sona ermesidir. Ancak bununla birlikte taşınmaz rehnine ilişkin önemli bir özellik gözden kaçırılmamalıdır. Bilindiği üzere taşınmaz rehni tescille kurulur, terkinle ortadan kaldırılır. Dolayısıyla taşınmaz rehni ile güvence altına alınan asıl borç ödendiğinde rehin alacaklısı rehni tapudan kaldırmakla yükümlüdür. Yani asıl borcun sona ermesi ile rehin kendiliğinden ortadan kaldırmaz.

C'dir.

3 Aralık 2017 Adli Hakimlik (Uyarlama)

295. A, B ve C birlikte çimento torbalarıyla dolu yük arabasını sürerken yorgunluğun da etkisiyle kendi kusurlarıyla yük arabasının hakimiyeti kaybetmişler ve boşta kalan yük arabası D'nin otomobiline çarpmış ve 12.000 TL zarara sebep olmuştur.

6098 sayılı Borçlar Kanununun müteselsil borçluluğu düzenleyen hükümlerine ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) C, 4.000 TL ödediği takdirde D'ye karşı olan sorumluluğu sona erer.
B) A, D'ye 12.000 TL ödediği takdirde, B veya C'den 8.000 TL talep edebilir.
C) B, D'ye 12.000 TL ödemiş olup da A'dan 4.000 TL tahsil etmesi mümkün olmazsa, C'den 6.000 TL talep edebilir.
D) D, A'yı ibra ederse, B ve C, dış ilişkide bunun sonuçlarından yararlanamaz.
E) C, D'den olan 12.000 TL'lik alacağını borçla takas etse dahi A ve B'nin D'ye karşı sorumlulukları devam eder.

Cevap: *Birden çok kişi birlikte* bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında ***müteselsil*** sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.

Buna göre, olayı müteselsil sorumluluk hükümlerine göre çözeceğiz. Borçlar Kanununda teselsül (müteselsil sorumluluk) BK.m.162-169 arasında geçmektedir. Ancak BK.m.169'da müteselsil alacaklılık geçmektedir ki bu bizim konumuz değil. Zira burada konu müteselsil borçluluktur.

BORÇLU ALACAKLI

A
B ---------- D
C

Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların ***hepsinden***, dilerse yalnız ***birinden*** isteyebilir (BK.m.163/1). Borçluların sorumluluğu, ***borcun tamamı ödeninceye kadar*** devam eder (BK.m.163/2). A seçeneği yanlıştır.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı ***eşit paylarla*** sorumludurlar (BK.m.167/1).

Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak ***payı oranında*** rücu edebilir (BK.m.167/2). B seçeneği yanlıştır. Dikkat edilirse seçenekte **"veya"** kullanılmaktadır. Sanki borçlular da kendi aralarında (içe karşı) müteselsil sorumluymuş gibi. Oysa teselsül alacaklıya karşıdır. Borçluların kendi aralarında (içe karşı) teselsül yoktur.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı ***eşit paylarla*** sorumludurlar (BK.m.167/1). Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular ***eşit*** olarak üstlenmekle yükümlüdürler. Dikkat edilirse borçlular kendi paylarından ödeme yapmaları halinde içeriye yani diğer borçlulara rücu edebilirler. Ancak içeriye rücu ederken birinden alınamayan miktar, diğerleri arasında eşit olarak paylaştırılır. Buna göre, C seçeneği doğrudur.

Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır (BK.m.166/3). Bu hükme göre, alacaklı bir müteselsil borçluyu ibra ederse, o oranda alacak hakkını diğer borçlulara karşı kaybetmiş olur. Yani D, A'yı ibra ederse, ona düşen 4.000 TL'den vazgeçmiş olmaktadır. Geriye kalan B ve C 8.000 TL tutarında D'ye karşı müteselsil sorumlu olacaktır.

Borçlulardan biri, ***ifa*** veya ***takasla*** borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur (BK.m.166/1). Dolayısıyla C, D'den olan 12.000 TL'lik alacağını borçla takas ederse A ve B'nin D'ye karşı sorumlulukları sona erer. (E seçeneği yanlıştır)

C'dir.

KPSS 2017 (Uyarlama)

296. Bir sözleşmenin yapıldığına kanıt olmak üzere sözleşmenin kurulması esnasında karşı tarafa peşin olarak verilen ve aksi kararlaştırılmadıkça esas meblağdan mahsup edilen para olarak ifade edilen hukuki müessesinin adıdır.

Türk Borçlar Kanunu'nda sözü edilen hukuki kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bağlanma parası
B) Cayma parası
C) İfa yerine ceza koşulu
D) İfaya eklenen ceza koşulu
E) Dönme cezası

Cevap: Borçlar Kanunu'nun bağlanma parası başlıklı 177. Maddesine göre "Sözleşme yapılırken bir kimsenin vermiş olduğu bir miktar para, cayma parası olarak değil sözleşmenin yapıldığına kanıt olarak verilmiş sayılır. Aksine sözleşme veya yerel âdet olmadıkça, bağlanma parası esas alacaktan düşülür."

Günlük hayatta yaptığımız alışverişlerde bu noktadaki ciddiyetimiz göstermek amacıyla bir miktar para bırakırız. Verdiğimiz para aramızdaki alışverişin varlığına kanıt teşkil eder. Diğer bir deyişle bir ispat aracı oluşturur. Bağlanma parası kişiye cayma hakkı vermez. Örneğin, Bostancı'daki bir oto galeriden 2017 model 6.40 BMW satın aldım (mesela yani). Yaptığımız satışa ilişkin de galeriye önden hemen 10.000 TL para bıraktım. Aramızda aksini öngörmediğimiz sürece verdiğim para esas meblağdan mahsup edilir. 2017 model 6.40 BMW'nin esas meblağını merak edenler internetten araştırabilirler. Cevap (A) seçeneğidir.

Bağlanma parası ile sıkça kararlaştırılan cayma parasına da değinmekte fayda var. Cayma parasında, kişi sözleşmeyi yaparken cayma hakkını kendinde saklı tutar ve cayması halinde karşı tarafın zararını karşılamak üzere peşin olarak bir miktar para verir. Bir kimsenin cayma hakkını kendinde saklı tutması halinde karşı tarafında cayma hakkı doğar ve caydığında aldığının iki katını öder. Aslında karşı taraf fazladan cayma parası ödemiş olmaz. Zaten bir katını cayma hakkını kendinde saklı tutan kişiden peşin almıştır. Örneğin, Levent zambak sokaktan bir yalı kiralamak istiyorum. Ev sahibiyle anlaşıyorum ve cayma hakkımı saklı tutmak suretiyle kendisine 10.000 $ peşin para veriyorum. Yalıyı kiralamaktan vazgeçtiğimde cayma parası ev sahibinde kalır. Ev sahibi vazgeçtiğinde aldığının iki katını yani 20.000 $ verir. Peki ben sözleşmeden caymadığımda verdiğim peşin paranın akibeti ne olacaktır? Bu konuda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Fikret Eren bu noktada bağlanma parasındaki duruma atıfta bulunuyor. Bağlanma parasında öngörülen mahsup kuralının istisna teşkil ettiğini ifade eder. Dolayısıyla buradaki mevzubahis kanun maddesinin dar yorumlanması gerektiğini söyler. Diğer bir ifadeyle cayma parasında kural olarak mahsup yoktur. Ancak taraflar bunun aksini öngörebilir. Son olarak cayma parasının kararlaştırıldığı kira sözleşmesinde kira bedeli ödendiğinde (yani borç ifa edildiğinde) cayma hakkı da ortadan kalkar.

A'dır.

KPSS 2016 (Uyarlama)

297. Borçlar Kanunu'na göre, müteselsil borçlulukla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklı, istediği borçludan, alacağının tamamını isteyebilir.
B) Alacaklı, istediği borçludan, alacağının bir kısmını isteyebilir.
C) Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
D) Borçlular, kendi hisselerine düşen kısmı ödeyince sorumluluktan kurtulur.
E) Müteselsil borçluluk kanundan doğabileceği gibi sözleşmeden de doğabilir.

Cevap: Birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar. Diğer bir ifadeyle alacaklı, alacağın tamamını istediği borçludan isteyebiliyor ve kendisi de borcun tamamından sorumlu olduğu duruma müteselsil borçluluk denir.

Kural olarak müteselsil borçluluk sözleşmeden doğar. Yani borçluların, müteselsil sorumlu kabul etmeleri halinde doğar. Böyle bir bildirim yoksa, müteselsil borçluluk ancak kanunda öngörülen hâllerde doğar. Örneğin, mirasçıların tereke borçlarının sorumluluğunda olduğu gibi.

Müteselsil borçluluğun temel özellikleri

1. Borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumludur.
2. Alacaklı, alacağın tamamını ya da bir kısmını borçluların birinden isteyebilir
3. Alacaklının borçluların birine karşı dava ya da takip yapması diğer borçlulara müracaat etmesine engel değildir.
4. Alacaklının borçluların birine karşı dava ya da takip yapması halinde alacağına ilişkin zamanaşımı kesileceğinden diğer borçlular için de hüküm ifade eder. Yani bütün borçlular için zamanaşımı kesilmiş olur.
5. Müteselsil borçlulardan biri zamanaşımını ileri sürme hakkından feragat etmesi halinde bu durum sadece kendisini bağlar yani kişisel bir sonuç doğurur.
6. Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
7. Alacaklı, borçlulardan birini ibra ettiği takdirde aksi kararlaştırılmadıkça diğerleri ibra edilmiş olmaz. Sadece borçlular, ibra edilen borçluya iç ilişkide düşen hisse oranında borçtan kurtulur.
8. Alacaklının yapacağı ihtar sadece ilgili borçluyu temerrüde düşürür. Yani kişisel sonuç doğurur.
9. Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir. Ancak bunları ileri sürmemesi rücu hakkını ortadan kaldırmaz. Örneğin, borçlulardan birinin hileye uğraması gibi.

10. Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur. Yani ortak savunmayı ileri sürmek zorundadırlar. Örneğin alacağın zamanaşımına uğraması gibi.

D'dir.

KPSS 2014

298. Aşağıdakilerden hangisi ceza koşulu ile ilgili yanlış bir ifadedir?

A) Ceza koşulunun talep edilebilmesi için sözleşmeyle kararlaştırılmış olması şart değildir.

B) Alacaklı zarara uğramasa da kararlaştırılan ceza koşulunu talep edebilir.

C) Ceza koşulu tazminat niteliğinde borçlu sözleşmeyi ihlalde kusursuz olduğunu ispatlayarak ceza koşulunu ödemekten kurtulur.

D) Fahiş (aşırı yüksek) kararlaştırılan ceza koşulunu hakim kendiliğinden indirebilir.

E) Cayma tazminatı ile borçluya kararlaştırılan tazminatı ödeyerek sözleşmeden dönme yetkisi verilmiş olur.

Cevap: Taraflar arasında sözleşmeyle belirlenen ve sözleşmenin ihlal edilmesi ya da sona erdirilmesi hallerinde ödenmesi kararlaştırılan tazminata ceza koşulu denir. Yani ceza koşulu daha sözleşmenin başında, borçlu tarafından ihlal edilmesi ya da feshedilmesi hallerinde ödenmesi taahhüt edilir. Bu durumun birinci sonucu ceza koşulunun sözleşmeyle belirlenmesidir. İkinci sonucu ceza koşulunun talep edilebilmesi için alacaklının zarara uğramasının gerekmemesidir. Bu husus BK.m.180/1'de şu şekilde ifade edilmiştir, "alacaklı hiçbir zarara uğramamış olsa bile, kararlaştırılan cezanın ifası gerekir."

Ayrıca gözden kaçırmamak gerekir ki kararlaştırılan ceza koşulunun muhatabı borçludur.

Borçlar Kanun'a göre üç türlü ceza koşulu vardır:

1. Seçimlik ceza koşulu: Bir borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi halinde kararlaştırılan ceza koşuludur. Bu ceza koşulu türünde alacaklı ya ifayı ya da ceza koşulunu talep edebilir. Ancak her ikisini talep edemez.
2. İfaya beklenen ceza koşulu: Borcun zamanında ya da kararlaştırılan yerde ifa edilmemesi halinde ödenmesi kararlaştırılan ceza koşuluna denir. Bu ceza koşulu türünde alacaklı hem ifayı hem de ceza koşulunu talep edebilir.
3. Cayma tazminatı: Borçlunu sözleşmeden dönmesi ya da sözleşmeyi feshetmesi hallerinde ödemeyi taahhüt ettiği tazminata denir.

Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler (BK.m.182/1).

Asıl borç herhangi bir sebeple geçersiz ise veya aksi kararlaştırılmadıkça sonradan borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkânsız hâle gelmişse, cezanın ifası istenemez. Ceza koşulunun geçersiz olması veya borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple sonradan imkânsız hâle gelmesi, asıl borcun geçerliliğini etkilemez (BK.m.182/2).

Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir (BK.m.182/3).

A'dır.

Avukatlar İçin İdari Hâkimlik 2012

299. A, bilgisayarını B' ye karşılıksız kullanması için verir ancak hukuk fakültesinde okumaya başlayan B' nin bütünlemeye kalması durumunda bilgisayarı A' nın geri alacağını kararlaştırırlar.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Bozucu koşul vardır.
B) İradi olmayan koşul vardır.
C) Olumlu koşul vardır.
D) İfaya eklenen ceza koşulu vardır.
E) Geciktirici koşul vardır.

Cevap: Geciktirici Koşul (B.K.m.170): Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılmışsa, sözleşme geciktirici koşula bağlanmış olur.

Aksi kararlaştırılmamışsa, geciktirici koşula bağlı sözleşme, ancak koşulun gerçekleştiği andan başlayarak hüküm ifade eder. Mesela, bir babanın oğluna okulu dört yılda bitirmesi halinde bir araba alacağını vaat etmesinde geciktirici koşuldan söz edilir.

Olayda, iradi (koşulun gerçekleşip gerçekleşmemesi kendi iradesine bırakılması), olumsuz (bütünlemeye kalması) ve geciktirici koşul söz konusudur.

Olumlu koşuldan söz edebilmek için olumlu bir şarta bağlanmış olması gerekirdi. Mesela, okulu birincilikle bitirmesi şartına bağlanması halinde olumlu koşuldan söz edilir.

Bozucu Koşul (B.K.m.173): Sona ermesi önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılan sözleşme, bozucu koşula bağlanmış olur.

Bozucu koşula bağlanmış sözleşmenin hükümleri, koşulun gerçekleştiği anda ortadan kalkar. Mesela, bir öğrenciye sınıfta kalmaması şartıyla burs verilmesi halinde bozucu koşuldan söz edilir.

Ceza Koşulu: Borçlar Kanununda üç çeşit ceza koşulu düzenlenmiştir.

1. Seçimlik Ceza Koşulu: Borçlu borcunu hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi halinde kararlaştırılan tazminata denir. Bu durumda alacaklı ya ifayı ya da cezai şartı isteyebilir. Her ikisini isteyemez.

2. İfaya Eklenen Ceza Koşulu: Borçlu borcunu ifa yerinde ya da ifa zamanında yerine getirmezse kararlaştırılan tazminattır. Bu durumda alacaklı hem ifayı hem de ceza koşulunu isteyebilir.
3. Cayma Cezası: Borçlunun sözleşmenin başında kararlaştırılan tazminatı ödemek suretiyle sözleşmeden dönmesini sağlayan ceza koşuludur.

A'dır.

KPSS 2010

300. Alacaklı temerrüdü ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklı temerrüdünün gerçekleşmesi için kural olarak alacaklının kusurlu olması gerekmez.
B) Alacaklı temerrüdünün gerçekleşmesi için borçlu, edimi gereği gibi teklif etmiş olmalıdır.
C) Alacaklı haksız olarak kendisine sunulan edimi kabulden kaçınmış olmalıdır.
D) Alacaklı temerrüdüne düşen alacaklı, mutlak olarak alacak hakkını kaybeder.
E) Mütemerrit alacaklı, borçluya karşı ödemezlik defini ileri süremez.

Cevap: Alacaklının temerrüdünden söz edebilmek için:
- Alacaklının borcu muaccel olmalıdır.
- Borcun ifası hala mümkün olmalıdır.
- Borçlu, sözleşmeye uygun bir şekilde edimini teklif etmiş olmalıdır.
- Alacaklı haklı bir gerekçe olmaksızın borçlunun ifasını teklif etmiş olmalıdır.
- Alacaklının temerrüde düşmesi için kusurlu olmasına gerek yoktur.

D'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

301. Amcası A, yeğeni B'nin üniversiteyi kazanması şartıyla ona 20 000 TL bağışlamayı taahhüt eder.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Somut olayda bozucu şart söz konusudur.

B) Bu sözleşme yapıldığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır.

C) Sözleşme yapıldığı anda B lehine bir alacak hakkı doğmuştur ve bu alacak hakkı dava yoluyla talep edilebilir.

D) Sözleşme şarta bağlı olduğundan, zaman aşımı süresi işlemeye başlamaz.

E) A, şart gerçekleşmeden önce kendisini borçlu zannederek borcu ifa ederse artık B, aldığı parayı geri vermek zorunda değildir.

Cevap: (A) Olayda bozucu değil geciktirici şarta bağlı bir alacak kararlaştırılmıştır.

(B) Geciktirici şarta bağlı sözleşmeler şartın gerçekleşmesiyle hüküm ve sonuç doğurur. Oysa bozucu şarta bağlı alacaklar sözleşmenin kurulmasıyla hüküm ve sonuç doğurur ve şartın gerçekleşmesiyle sözleşme geçersiz olur.

(C) Geciktirici şarta bağlı alacaklarda sözleşme şartın gerçekleşmesiyle hüküm ve sonuç doğuracağından B sözleşmenin kurulmasıyla değil şartın gerçekleşmesiyle alacak hakkına kavuşacaktır.

(D) Bütün alacaklar zamanaşımın süresine tabidir. Ancak geciktirici şarta bağlı alacaklarda zamanaşımı şartın gerçekleşmesiyle işlemeye başlar. Dolayısıyla şart gerçeklemediği süre boyunca zamanaşımı süresi işlemeyecektir. Bozucu şarta bağlı alacaklarda ise zamanaşımı süresi, sözleşmenin kurulmasıyla işlemeye başlayacaktır.

(E) A, geciktirici şarta bağlı alacaklarda şart gerçekleşmeden kendisini borçlu zannederek borcu ifa etmesi B adına sebepsiz zenginleşme teşkil eder. Bu durumda A, B'den sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iade isteyebilir.

D'dir.

Adli Hâkimlik 2008

302. Müteselsil borçlulukla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Müteselsil borçlulardan biri borcun tamamını alacaklının kendisine olan aynı miktarda borcu ile takas etmişse, diğer borçluların borcu sona ermiş olmaz.

B) Alacaklı müteselsil borçlulardan birini ibra etmişse, diğerlerinin borcu sona ermiş olmaz.

C) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması diğerlerine başvurma hakkını ortadan kaldırmaz.

D) Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açmaz.

E) Müteselsil borçlulardan birinin hataya düştüğünü ileri sürüp iptal edebileceği borç ilişkisine icazet verip alacaklıya ifada bulunması, onun diğer borçlulara rücu hakkını kaybetmesine yol açmaz.

Cevap: Müteselsil borçluluk, alacaklının karşısında birden fazla borçlunun bulunduğu ve her bir borçlunun borcun tamamından sorumlu olduğu ve ayrıca alacaklının alacağının tamamını her bir borçludan isteyebildiği sorumluluk türüne denir.

Müteselsil borçluluğun önemli özellikleri:

- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur. (Dolayısıyla A seçeneğinde belirtilen ifade yanlıştır.)
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir. (E seçeneğinde belirtilen durum da bir kişisel savunmadır. Kişisel savunmayı kişi isterse kullanabilir isterse kullanmaz. Kullanmaması rücu hakkının kaybına yol açmaz.)
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur. (Bu ifadeye dikkat etmek gerekir. Çünkü kişisel savunmadan farklı olarak ortak savunmada bulunmayan kişi rücu hakkını kaybedecektir. Mesela zamanaşımına uğramış bir borcu (eksik borç) ödeyen kişi artık diğer müteselsil borçlulara başvuramaz.)
- Kanun veya sözleşme ile aksi belirlenmedikçe, borçlulardan biri kendi davranışıyla diğer borçluların durumunu ağırlaştıramaz.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.

- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.
- Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması diğerlerine başvurma hakkını ortadan kaldırmaz.
- Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açmaz.
- Müteselsil borçlulardan biri için kesilen zamanaşımı diğerleri için de kesilmiş olur.

A'dır.

Maliye Bakanlığı Mali Hizmetler Uzman Yrd. 2008

303. Cezai şartla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Asıl alacağa bağlı feri bir borçtur.
B) Asıl alacağı kuvvetlendirme fonksiyonuna sahiptir.
C) Asıl alacağın kaynağı olan sözleşme herhangi bir geçerlilik şekline bağlı olmasa da cezai şart mutlaka adi yazılı şekle tabidir.
D) Seçimlik cezai şart, ifaya eklenen cezai şart ve ifayı engelleyen cezai şart (dönme cezası) olarak üç türü vardır.
E) Ticari olmayan işlemlerde hâkim, fahiş cezai şartı takdir yetkisini kullanarak indirmekle yükümlüdür.

Cevap: Cezai şart, alacaklı ve borçlu arasında kararlaştırılan ve borçlunun borca aykırı davranması halinde borçlunun alacaklıya ödemeyi yükümlendiği bir miktar tazminattır. Bu tazminat borçlu ile alacaklı arasındaki borç ilişkisiyle ilişkili olduğundan, borçlu açısından asıl alacağa bağlı bir borç meydana getirir. Yine borçlunun borca aykırı davranması halinde ödemekle yükümlü olduğu bir miktar tazminat olduğundan asıl alacağı kuvvetlendirme fonksiyonu vardır.

Kanunda üç türlü cezai şart düzenlenmiştir:

- Seçimlik cezai şart
- İfaya eklenen cezai şart
- Cayma cezası

Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler.

Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.

Cezai şart sözleşmeyle birlikte kararlaştırılabileceği gibi sözleşmenin yapılmasından sonra da kararlaştırılabilir. Ancak sözleşmenin yapılmasından sonra kararlaştırılan cezai şart asıl sözleşmenin şekline tabi olacaktır. Dolayısıyla asıl sözleşme hiçbir şekle tabi değilse cezai şarta ilişkin sözleşme de hiçbir şekle tabi olmayacaktır.

C'dir.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2007

304. Müteselsil borçlulukla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açar.

B) Alacaklının müteselsil borçlulardan birini ibra etmesi, diğerlerinin de borcunu sona erdirir.

C) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması diğerlerine başvuru hakkını ortadan kaldırmaz.

D) Müteselsil borçlulardan birinin borcun tamamını alacaklının kendisine olan aynı miktarda borcuyla takas etmesi, diğer borçluların borçlarını etkilemez.

E) Müteselsil borçlulardan biri hataya düştüğünü ileri sürüp iptal edebileceği borç ilişkisine icazet verip alacaklıya ifada bulunursa, diğer borçlulara rücu hakkını kaybeder.

Cevap: Müteselsil borçluluk, alacaklının karşısında birden fazla borçlunun bulunduğu ve her bir borçlunun borcun tamamından sorumlu olduğu ve ayrıca alacaklının alacağının tamamını her bir borçludan isteyebildiği sorumluluk türüne denir.

Müteselsil borçluluğun önemli özellikleri:

- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur. (Bu ifadeye dikkat etmek gerekir. Çünkü kişisel savunmadan farklı olarak ortak savunmada bulunmayan kişi rücu hakkını kaybedecektir. Mesela zamanaşımına uğramış bir borcu (eksik borç) ödeyen kişi artık diğer müteselsil borçlulara başvuramaz.)
- Kanun veya sözleşme ile aksi belirlenmedikçe, borçlulardan biri kendi davranışıyla diğer borçluların durumunu ağırlaştıramaz.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.

- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.
- Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması diğerlerine başvurma hakkını ortadan kaldırmaz.
- Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açmaz.

C'dir.

Adli Hâkimlik 2006

305. Müteselsil borçluluk ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Müteselsil borçlulardan birinin sonradan alacaklı ile sözleşme yaparak cezai şart ödemeyi kabul etmesi, diğer müteselsil borçluları da bağlar.

B) Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımını kesmesi halinde diğer müteselsil borçlular bakımından da zamanaşımı kesilmiş olur.

C) Müteselsil borçlulardan birinin takas hakkını kullanması, sadece onu borcundan kurtarır; diğer borçluların alacaklıya karşı sorumluluğu devam eder.

D) Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmesi, diğer müteselsil borçlulara karşı da ileri sürülebilir.

E) Alacaklının müteselsil borçlulardan birini ibra ederek borcundan kurtarması, payından fazla ödemede bulunan diğer müteselsil borçluların ibra edilen borçluya rücu etme imkânını ortadan kaldırır.

Cevap: Müteselsil borçluluk, birden fazla borçlunun, her birinin ayrı ayrı borcun tamamından dolayı alacaklıya karşı sorumlu olmaları ve alacaklının da alacağının tamamını her bir borçludan talep edebildiği sorumluluk türüdür.

Müteselsil borçluluğun özellikleri:

- Kanun veya sözleşme ile aksi belirlenmedikçe, borçlulardan biri kendi davranışıyla diğer borçluların durumunu ağırlaştıramaz. Dolayısıyla müteselsil borçlulardan biri alacaklıya sözleşme yapmak suretiyle cezai şart ödemeyi kabul etmesi sadece kendisini bağlar diğer müteselsil borçluları bağlamaz.(A)
- Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımını kesmesi halinde diğer müteselsil borçlular bakımından da zamanaşımı kesilmiş olur. (B)
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur. Dolayısıyla C seçeneğinde müteselsil borçlulardan birinin takas hakkını kullanması, sadece onu borcundan kurtarır; diğer borçluların alacaklıya karşı sorumluluğu devam eder ifadesi yanlıştır.(C)

- Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmiş olması, diğerlerine karşı ileri sürülemez. Yani zamanaşımından feragat kişisel sonuç doğurur ve diğerlerine karşı ileri sürülemez.(D)
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.(E)
- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.
- Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.
- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

B'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 2005

306. T, kendisine ait işyerini A, B ve C'ye kiralamıştır. Taraflar arasındaki sözleşmeye göre A, B ve C kira bedelini ödeme borcunu müteselsilen üstlenmişlerdir.

Bu durumla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) T'nin kira bedeline ilişkin alacağı Borçlar Kanununun 125. maddesi hükmü uyarınca 10 yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

B) C bakımından zamanaşımını kesen bir durumun gerçekleşmesi sadece onun açısından sonuç doğurur, diğer müteselsil borçlular bakımından zamanaşımı işlemeye devam eder.

C) Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmesi diğer müteselsil borçlulara karşı ileri sürülemez.

D) Zamanaşımının kesilmesi durumunda yeni bir zamanaşımı süresi işlemeye başlar, yeni işleyecek süre daima eski sürenin aynısıdır.

E) T'nin kira bedeli alacağının taşınır rehni ile teminat altına alması bu alacağın zamanaşımına uğramasını engeller.

Cevap: (A), Alacak hakları kural olarak 10 yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Ancak Borçlar Kanununu uyarınca kira alacakları 5 yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

(B), Müteselsil borçlulukta müteselsil borçlulardan biri için kesilen zamanaşımı süresi diğerleri içinde kesilmiş olur.

(C), Zamanaşımından feragat kişisel sonuç doğurur. Dolayısıyla sadece feragat edeni bağlar. Dolayısıyla müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmesi diğer müteselsil borçlulara karşı ileri sürülemez.

(D), Zamanaşımı süresi kesildiğinde yeni zamanaşımı süresi eski süre kadardır. Ancak iki durumda yeni süre daima 10 yıldır:

1. Zamanaşımı süresi borçlunun borcunu yazılı senetle tanıması
2. Mahkeme kararı

Dolayısıyla zamanaşımı kesildiğinde yeni süre daima eskisiyle aynı olmayacaktır.

(E), Taşınır rehni zamanaşımı süresini keser ama durdurmaz. Oysa taşınmaz rehni zamanaşımını hem keser hem durdurur. Dolayısıyla kira alacağının taşınır rehni ile teminat altına alınması bu alacağın zamanaşımına uğramasını engeller ifadesi yanlıştır.
C'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2005

307. S, A ile yaptığı 02.02.2004 tarihli satım sözleşmesiyle 100 ton buğdayı 02.05.2004 tarihinde teslim etme taahhüdünde bulunmuştur. Taraflar arasındaki sözleşmeye göre, belirtilen tarihte teslimatın yapılmaması durumunda 15 milyar TL tutarındaki cezai şart öngörülmüştür. Ancak S, 02.05.2004 tarihinde sözleşme konusu 100 ton buğdayı teslim etmemiştir.

Olayla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Sözleşmede aksi öngörülmemişse, A buğdayların teslimini ya da cezai şartın ödenmesini isteyebilir.

B) A, açıkça vazgeçmemiş veya ifayı kayıtsız şartsız kabul etmemişse hem buğdayların teslimini hem de kararlaştırılan cezai şartın ödenmesini talep edebilir.

C) A'nın kararlaştırılan cezai şartı talep edebilmesi için bu oranda zarara uğraması gerekir.

D) A, daha fazla oranda zarara uğramış olsa bile ceza miktarını aşan kısmı talep edemez.

E) Cezai şarta ilişkin anlaşma bağımsız bir anlaşma olduğundan satım sözleşmesinin iptal edilmesi halinde dahi geçerliliğini korur.

Cevap: Borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi halinde borçlunun ödemekle yükümlü olacağı tazminata cezai şart denir. Borçlar Kanununda düzenlenen üç türlü cezai şart vardır.

1. Seçimlik Cezai Şart: Borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi halinde ödenecek cezai şarta denir. Seçimlik cezai şartta alacaklı ya ifayı isteyebilir ya da cezai şartı isteyebilir. Ancak her ikisini isteyemez.
2. İfaya Eklenen Cezai Şart: Borcun kararlaştırılan yerde ya da zamanda ifa edilmemesi halinde ödenecek cezai şarta denir. İfaya eklenen cezai şartta ise alacaklı hem ifayı hem de cezai şartı isteyebilir.
   Olayda kararlaştırılan cezai şart, ifaya eklenen cezai şarttır.
3. Cayma Cezası: Borçlunun sözleşmeden dönmesi halinde ödemeyi üstlendiği tazminata denir. Borçlu sadece kararlaştırılan tazminatı ödeyerek sorumluluktan kurtulur.

ÖNEMLİ

Cayma parasından farklı olarak cayma cezası sözleşmenin başında değil sonunda ödenir. Diğer bir farkta cayma parası her iki taraf için de kararlaştırılabilirken cayma cezası sadece borçlu için kararlaştırılabilir.

Cezai Şarta İlişkin Bazı Önemli Özellikler:

- Alacaklının cezai şartı talep edebilmesi için zarara uğramış olmasına gerek yoktur.
- Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler.

- Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.
- Alacaklı zararını kanıtlayarak aşkın (munzam) zararını da isteyebilir.

B'dir.

KPSS 2005

308. Aşağıdakilerden hangisi müteselsil borçluluğun özelliklerinden biri değildir?

A) Borçlulardan birinin alacaklıyı tatmin ettiği oranda diğerlerinin de borçtan kurtulması.

B) Müteselsil borçluların ödemede bulunan borçluya karşı da müteselsil olarak borçlu olmaları.

C) Alacaklıya payından fazlasını ödeyen borçlunun alacaklının haklarına halef olması

D) Alacaklının diğerlerinin zararlarına olarak bazı borçluların durumunu iyileştirememesi.

E) Müteselsil borçluların iç ilişkide kural olarak alacaklıya yapılan ödemeden eşit bir payı üzerlerine almak zorunda olmaları.

Cevap: Birden fazla borçlunun, her birinin ayrı ayrı borcun tamamından dolayı alacaklıya karşı sorumlu olmaları ve alacaklının da alacağının tamamını her bir borçludan talep edebildiği sorumluluk türüdür. Müteselsiliyet sadece alacaklıya karşıdır. Müteselsil borçluların kendi aralarında müteselsiliyet yoktur.

Müteselsil borçluluğun özellikleri:

- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.
- Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.

- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

B'dir.

Adli Hâkimlik 2003

309. Müteselsil borçluluk ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Müteselsil borçlulardan biri hataya düştüğünü ileri sürüp iptal edebileceği borç ilişkisine icazet verip alacaklıya ifada bulunsa dahi, diğer borçlulara rücu hakkını kaybetmez.

B) Alacaklı müteselsil borçlulardan birini ibra etmişse, diğerinin de borcu sona erer.

C) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması diğerlerine başvurma hakkını ortadan kaldırır.

D) Müteselsil borçlulardan biri borcun tamamını alacaklının kendisine olan aynı miktarda borcu ile takas ettiği takdirde, diğer borçluların borcu sona ermez.

E) Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açar.

Cevap: Birden fazla borçlunun, her birinin ayrı ayrı borcun tamamından dolayı alacaklıya karşı sorumlu olmaları ve alacaklının da alacağının tamamını her bir borçludan talep edebildiği sorumluluk türüdür.

Müteselsil borçluluğun özellikleri:

- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.
- Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.

- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

A'dır.

İdari Hâkimlik 2003

310. Taraflar arasında bir sözleşmenin yapılmış olduğunu teyit etmek amacıyla bir tarafın diğerine vermiş olduğu para veya menkul eşya-ya ne ad verilir?

A) Pişmanlık akçesi
B) Cayma tazminatı
C) Pey akçesi
D) Rücu tazminatı
E) Cezaî şart

Cevap: BK. m.177 (Bağlanma parası): Sözleşme yapılırken bir kimsenin vermiş olduğu bir miktar para, cayma parası olarak değil sözleşmenin yapıldığına kanıt olarak verilmiş sayılır.

Aksine sözleşme veya yerel âdet olmadıkça, bağlanma parası esas alacaktan düşülür.

C'dir.

Eski Borçlar Kanununda pey akçesi olarak ifade edilen husus yeni Borçlar Kanununda bağlanma parası olarak ifade edilmektedir.

Adli Hâkimlik 2003

311. Müteselsil borçluluk ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açmaz.

B) Alacaklı müteselsil borçlulardan birini ibra etmişse, diğerlerinin borcu sona ermez.

C) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması diğerlerine başvurma hakkını ortadan kaldırmaz.

D) Müteselsil borçlulardan birinin borcun tamamını alacaklının kendisine olan aynı miktarda borcu ile takas etmesi, diğer borçluların borçlarını etkilemez.

E) Müteselsil borçlulardan biri hataya düştüğünü ileri sürüp iptal edebileceği borç ilişkisine icazet verip alacaklıya ifada bulunsa dahi, diğer borçlulara rücu hakkını kaybetmez.

Cevap: Birden fazla borçlunun, her birinin ayrı ayrı borcun tamamından dolayı alacaklıya karşı sorumlu olmaları ve alacaklının da alacağının tamamını her bir borçludan talep edebildiği sorumluluk türüdür.

Müteselsil borçluluğun özellikleri:

- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.
- Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.

- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

D'dir.

KPSS 2003

312. Müteselsil borçlulukla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açmaz.

B) Alacaklı müteselsil borçlulardan birini ibra etmişse, diğerlerinin de borcu sona ermiş olmaz

C) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması, diğerlerine başvurma hakkını ortadan kaldırmaz.

D) Müteselsil borçlulardan biri, borcun tamamını, alacaklının kendisine olan aynı miktarda borcu ile takas ettiği taktirde diğer borçlular da alacaklıya karşı bu miktarda borçtan kurtulurlar.

E) Müteselsil borçlulardan biri hileye maruz kaldığını ileri sürüp iptal edebileceği borç ilişkisine icazet verip alacaklıya ifada bulunmuşsa, artık diğer borçlulara rücu hakkını kaybeder.

Cevap: Birden fazla borçlunun, her birinin ayrı ayrı borcun tamamından dolayı alacaklıya karşı sorumlu olmaları ve alacaklının da alacağının tamamını her bir borçludan talep edebildiği sorumluluk türüdür.

Müteselsil borçluluğun özellikleri:

- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.
- Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.

- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

E'dir.

İdari Hâkimlik 2001

313. Müteselsil borçluluk ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Müteselsil borçlulardan birine yapılan temerrüt ihtarı, borçları muaccel olan diğer müteselsil borçluların da temerrüde düşmesine yol açmaz.

B) Müteselsil borçlulardan biri borcun tamamını alacaklının kendisine olan aynı miktarda borcu ile takas ettiği takdirde, diğer borçlular da bu miktarda borçtan kurtulur.

C) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine dava açması veya icra takibi yapması diğerlerine başvurma hakkını ortadan kaldırmaz.

D) Alacaklı müteselsil borçlulardan birini ibra etmişse, diğerlerinin de borcu sona erer.

E) Müteselsil borçlulardan biri hataya düştüğünü ileri sürüp iptal edebileceği borç ilişkisine icazet verip alacaklıya ifada bulunmuş olsa da, diğer borçlulara rücu hakkını kaybetmez.

Cevap: Alacaklının karşısında birden fazla borçlu olup alacağının tamamını her bir borçludan talep edebildiği ve her bir borçlunun da borcun tamamından sorumlu olduğu ilişkiye müteselsil borçluluk denir.

Müteselsil borçluluğun özellikleri:

- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.
- Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.

- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

D'dir.

KMS 2001

314. Müteselsil borç ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Müteselsil borçlulardan birinin acze düşmesi, ona rücu edebilecekleri pay oranında diğer borçluları da borçtan kurtarır

B) Müteselsil borçlulardan birinin ifa ya da takas beyanı ile borcu sona erdirdiği oranda diğerleri de borçtan kurtulur.

C) Müteselsil borçlulardan birinin alacaklı tarafından ibrası diğer borçluları borçtan kurtarmaz.

D) Müteselsil borçlulardan biri tarafından kabul edilen cezai şart, sadece bu borçlu bakımından sonuç doğurur.

E) Alacaklının müteselsil borçlulardan birine temerrüt ihtarında bulunması, diğerlerinin de temerrüde düşmesine yol açmaz.

Cevap: Birden fazla borçlunun, her birinin ayrı ayrı borcun tamamından dolayı alacaklıya karşı sorumlu olmaları ve alacaklının da alacağının tamamını her bir borçludan talep edebildiği sorumluluk türüdür.

Müteselsil borçluluğun özellikleri:

- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.

- Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.
- Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.
- Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.
- Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.
- **Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.**
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

A'dır.

BORÇ İLİŞKİSİNDE TARAF DEĞİŞİKLİKLERİ

KPSS 2014

315. Alacağın temliki ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacağın devri, tasarruf yetkisine sahip olan alacaklının, devri yasaklanmamış bir alacağını yazılı bir sözleşmeyle başkasına devretmesini konu alır.

B) Alacaklının bir alacağını üçüncü bir kişiye devredebilmesi için borçlunun rızasını almasına gerek yoktur.

C) Alacağın devri sözleşmesi ile alacakla birlikte alacağa bağlı feri haklarda devralana geçer.

D) Alacağın devri ivazlı olursa, devreden ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir.

E) Alacak ivazsız devredilirse, devreden ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir.

Cevap: Alacaklının tasarrufta bulunabileceği ve devri mümkün bulunan bir alacağını III. kişiye devretmesine alacağın devri denir. Alacağın devri alacaklı ile III. kişi arasında yapılan yazılı bir sözleşmeyle gerçekleştirilir ve bunun için borçlunun rızasına gerek yoktur. Alacağın devri ile devredenin kişiliğine özgü olanlar dışındaki öncelik hakları ve bağlı haklar da devralana geçer.

Asıl alacakla birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır (BK.m.189). Alacağın devri sözleşmesi ile alacak hakkı doğrudan III. kişiye geçtiğinden bir tasarruf işlemidir.

Alacak, bir edim karşılığında devredilmişse devreden, devir sırasında alacağın varlığını ve borçlunun ödeme gücüne sahip olduğunu garanti etmiş olur.

Alacak bir edim karşılığı olmaksızın devredilmiş ya da kanun gereğince başkasına geçmişse, devreden veya önceki alacaklı, alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir (BK.m.191)
D'dir.

İdari Hâkimlik 2012

316. Borcun üstlenilmesinde, iç üstlenme sözleşmesi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İç üstlenme sözleşmesi, borçlu ile üçüncü kişi arasında yapılır.
B) Bu sözleşmenin yapılabilmesinin ön koşulu, alacaklının bu sözleşmeye rıza göstermiş olmasıdır.
C) İç üstlenme sözleşmesi ile üçüncü kişi, borçluyu bir borcundan kurtarmayı taahhüt eder.
D) İç üstlenme sözleşmesi, tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olabileceği gibi iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme de olabilir.
E) İç üstlenme sözleşmesi için yasal bir geçerlilik şekli öngörülmemiştir.

Cevap: **İç üstlenme sözleşmesi (BK. m.195):** Borçlu ile iç üstlenme sözleşmesi yapan kişi, borcu bizzat ifa ederek veya alacaklının rızasıyla borcu üstlenerek, borçluyu borcundan kurtarma yükümlülüğü altına girmiş olur.

- Borçlu, iç üstlenme sözleşmesinden doğan borçlarını ifa etmedikçe, diğer taraftan yükümlülüğünü yerine getirmesini isteyemez.
- Borçlu, borcundan kurtarılmamışsa, diğer taraftan güvence isteyebilir.
- İç üstlenme borçlu ile üçüncü kişi arasında gerçekleşir.
- İç üstlenme kural olarak herhangi bir şekle tabi değildir. Ancak iç üstlenme karşılıksız yapılmışsa bağışlama niteliğinde olacağından yazılı şekilde yapılmak zorunda olacaktır. Dolayısıyla iç üstlenme sözleşmesi ivazlı ya da ivazsız yapılabilir.

Dış üstlenme sözleşmesi: Alacaklı ile borcu üstlenmek isteyen üçüncü kişi arasında yapılır. Dış üstlenme sözleşmesiyle alacaklının rızası alınmış olur ve dış üstlenme maddi anlamda gerçekleşmiş olur.

B'dir.

Avukatlar İçin Adli Hâkimlik Ekim 2012

317. Alacağın devri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacağın devrinin geçerli olarak kurulması için kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça borçlunun rızası aranmaz.
B) Alacağın devri sözleşmesi, devreden açısından bir tasarruf işlemidir.
C) Alacağın devri sözü verme, alacağın devrinden farklı olarak sadece bir borçlanma işlemidir.
D) Alacağın devri, devralanın mal varlığında bir artış sağladığı için bir kazandırıcı işlem teşkil eder.
E) Hem alacağın devrinin hem alacağın devri sözü vermenin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

Cevap: Alacağın devriyle alacaklı, borçludan olan alacağını üçüncü bir kişiye devretmektedir. Dolayısıyla alacağın devri sözleşmesi alacaklı ile alacağı devralacak üçüncü kişi arasında yapılır.
- Alacağın devri yazılı şekle tabi olan bir tasarruf işlemidir.
- Alacağın devri için borçlunun rızasına gerek yoktur. Borçlunun rızasına gerek olmadığından, borçlu iyi niyetle eski alacaklıya ifada bulunarak borcundan kurtulur. Yine borçlunun rızasına gerek olmadığı için borçlu eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği defileri yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.
- Alacağın devri sözleşmesi bir tasarruf işlemidir. Oysa herhangi şekle bağlı olmayan alacağın devri vaadi bir borçlandırıcı işlemdir.

E'dir.

Avukatlık Adli Hâkimlik Ekim 2011

318. Alacağın temliki ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Niteliği itibarıyla alacağın temliki iki taraflı bir hukuki işlemdir.
B) Alacağın temlik edilebilmesi için, temlik edenin tasarruf yetkisinin bulunması gerekir.
C) Geçerli bir alacağın temlikinin olabilmesi için bu işlemin yazılı şekilde yapılması gerekir, bu bir geçerlilik koşuludur.
D) Henüz edinilmemiş ancak gelecekte edinilecek bir alacağın da temlik edilmesi mümkündür.
E) Haksız bir fiil sebebi ile doğmuş olan bir tazminat alacağı, temlik edilemez.

Cevap: (A), Alacağın devri bir sözleşme olduğundan iki taraflı bir hukuki işlemdir. (B) Alacağın devri sözleşmesi bir tasarruf işlemidir. Dolayısıyla bir kişinin alacağın devri sözleşmesi akdedebilmesi için söz konusu alacak üzerinde tasarruf hakkına sahip olması gerekir. (C) Alacağın devri sözleşmesi yazılı şekle tabidir. (D) Müstakbel alacaklar da alacağın devri sözleşmesine konu olabilir. (E) Haksız fiil neticesinde doğmuş olan bir tazminat alacağı da devredilebilir.

Kural olarak bütün malvarlığı değeri olan haklar devredilebilir. Bu ekonomik değer sözleşmeden, haksız fiilden ya da sebepsiz zenginleşmeden doğabilir. Ancak istisnai olarak malvarlığı değeri olmasına rağmen devredilemeyen haklar da vardır. Mesela, işlememiş nafaka alacağı, intifa hakkı, oturma hakkı vs.

Şahsa bağlı haklar ise devredilmesi mümkün değildir. Mesela kişilik hakkı kesinlikle devredilemez.

Manevi tazminat alacağı ise karşı tarafça kabul edilmedikçe devredilemez, miras bırakan tarafından ileri sürülmedikçe mirasçılara geçmez.

E'dir.

İdari Hâkimlik Kasım 2010

319. Alacaklı ile üçüncü bir kişi arasında yapılan ve üçüncü kişinin borçlunun borcunu ödemeyi üstlendiği anlaşmaya ne ad verilir?

A) Borcun iç yüklenmesi
B) Borcun nakli (borcun dış yüklenilmesi)
C) Borcun temliki
D) Alacağın temliki
E) Alacağın nakli (alacağın dış yüklenilmesi)

Cevap: Alacaklı ile üçüncü kişi arasında yapılan ve üçüncü kişinin borçlunun borcunu üstlendiği anlaşamaya borcun üstlenilmesi (borcun dış üstlenilmesi) denir. Eski Kanun ifadesiyle borcun nakli işlemidir..

Borcun üstlenilmesi iki anlaşmadan meydana gelir:

1. Borçlu ile üçüncü kişi arasında yapılan iç üstlenme sözleşmesidir. Bu sözleşme gerçek anlamda bir borcun üstlenilmesi değildir. Çünkü borcun üstlenilebilmesi için mutlaka alacaklının rızası gerekir.
2. Alacaklı ile üçüncü kişi arasında yapılan dış üstlenme sözleşmesidir. Bu sözleşme ile artık alacaklının rızası sağlandığından üçüncü kişi gerçek anlamda borçlunun borcunu üstlenmiştir.

B'dir.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

320. A, uzun yıllardır göremediği halası H'nin büyük ekonomik sıkıntı içinde olduğunu öğrenince her ay ona 500 TL yollamaya başlar.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) A'nın halası H'ye nafaka ödeme borcu bulunmadığından bu borç, ahlaki bir ödevin ifasını oluşturur.
B) Bu borcun kefalet ile temin edilmesi mümkündür.
C) Ahlaki ödevin ifasından kaynaklanan borçlar eksik borç niteliği taşır.
D) H'nin 500 TL'yi temlik etmesi mümkün değildir.
E) A'nın borcunun, arkadaşı B tarafından yüklenilmesi mümkündür.

Cevap: A'nın davranışı ahlaki bir ödevin ifasını oluşturur. Ahlaki ödevin ifasından doğan borçlar eksik borçtur. Bu borçlar eksik borç da olsa teminat altına alınabilir. Aynı şekilde bu borçlar eksik borç da teşkil etse bir başkası tarafından üstlenilmesi mümkündür. Keza karşı taraf böyle bir alacağı bir başkasına alacağın devri yoluyla devredilebilir.
D'dir.

Kural olarak bütün malvarlıksal haklar devredilebilir. Ancak kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar devredilemez. Bununla birlikte ekonomik değeri olmakla birlikte devredilemeyen haklar da vardır. Mesela, intifa hakkı, oturma hakkı, işlememiş nafaka alacağı, manevi tazminat alacağı.

Adli Hâkimlik Nisan 2009

321. Aşağıdaki alacaklardan hangisi alacağın temliki yoluyla temlik edilebilir bir alacak niteliği taşır?

A) Vergi alacağı
B) Maddi tazminat alacağı
C) Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının alacağı
D) Nafaka alacağı
E) Taraflar arasında sözleşme ile temlik edilmesi yasaklanan alacaklar

Cevap: Ekonomik değeri olan malvarlıksal haklar alacağın devrine konu olabilir. Ancak bazı hakların ekonomik değeri olmakla birlikte devri yasa gereği ya da iradi olarak yasaklanmış olabilir.

Kanunen devri yasak olan haklara intifa ve oturma hakları örnek verilebilir.

Manevi tazminat alacakları karşı tarafça kabul edilmedikçe devredilemez, miras bırakan tarafından ileri sürülmedikçe mirasçılara geçmez. Ancak maddi tazminat alacakları devredilebilir.

Bunun yanında kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların devredilmesi de mümkün değildir. Mesela, ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının alacağı ya da nafaka alacağı. Yalnız işlemiş nafaka alacağı devredilebilir; işlememiş nafaka alacağı devredilemez.

Kamu alacakları (vergi alacakları) devredilemez.

B'dir.

Adli Hâkimlik Aralık 2008

322. A, B'den olan alacağını C'ye temlik etmiştir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Alacağın temliki sözleşmesi B ile C arasında yapılır.
B) Alacağın temliki sözleşmesi resmî şekilde yapılır.
C) B'nin yazılı onayını almadan A, alacağını C'ye temlik edemez.
D) A ile C yaptıkları temlik sözleşmesini B'ye bildirmelidir, aksi hâlde B iyi niyetle A'ya ifada bulunursa borçtan kurtulur.
E) A ile C yaptıkları temlik sözleşmesini B'ye bildirmezlerse alacağın temliki sözleşmesi batıl hâle gelir.

Cevap: (A) Alacağın temliki (alacağın devir) sözleşmesi, borçlu B ile üçüncü kişi C arasında değil, alacaklı A ile üçüncü kişi C arasında yapılır.

(B) Alacağın temliki (alacağın devri) resmi şekle değil, yazılı şekle tabidir

(C) Alacaklının alacağını üçüncü bir kişiye devredebilmesi için borçlunun rızasına gerek yoktur. Dolayısıyla alacaklının borçlunun yazılı rızasına almasına gerek yoktur.

(D) Alacaklı alacağını üçüncü bir kişiye devrettiğini borçluya bildirmemişse borçlunun iyi niyetle eski alacaklıya yapacağı ifayla borcundan kurtulur.

(E) Alacağın temlik edildiğinin borçluya bildirilmemiş olması alacağın devrini batıl hale getirmez. Çünkü borçlunun rızasının alınmasına gerek yoktur. D'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 2007

323. Alacağın temlikiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Borçlu, temlik kendisine bildirildikten sonra dahi temlik edilen alacağın dayandığı sözleşmeyi eski alacaklının hilesini ileri sürerek iptal edebilir.
B) Alacağın temliki, temlik eden açısından bir tasarruf işlemidir.
C) Temlik edilen alacak muvazaalı olsa da, bunu yazılı bir borç senedine dayanarak devralan iyi niyetli üçüncü kişiye karşı temlikin geçersizliği ileri sürülemez.
D) Alacağın temlikinin geçerli olması için borçlunun rızasının alınmasına gerek yoktur.
E) Alacağın temlikiyle yeni alacaklı mevcut borç ilişkisinin tarafı olur.

Cevap: Alacağın temliki (devri), alacaklının, borçludan olan alacağını üçüncü bir kişiye devretmesidir.

Alacağın devrinin özellikleri:

- Alacağın devri alacaklı ile üçüncü kişi arasında yapılan bir sözleşmedir.
- Alacağın devri bir tasarruf işlemidir.

- Yazılı şekle tabidir.
- Borçlunun rızasına gerek yoktur.
- Alacağın devrinde borçlunun rızasına gerek olmadığı için borçlu eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği bütün defi ve itirazları yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir. Dolayısıyla borçlu, temlik kendisine bildirildikten sonra dahi temlik edilen alacağın dayandığı sözleşmeyi eski alacaklının hilesini ileri sürerek iptal edebilir.
- Alacağın devrinde borçlunun rızasına gerek olmadığı için borçlu iyi niyetle eski alacaklıya yapacağı ifa ile borcundan kurtulmuş olur.
- Alacağın devri sözleşmesi ivazlı ya da ivazsız yapılabilir. İvazlı yapıldığı takdirde alacaklı, alacağı devralana karşı hem alacağın varlığından hem de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur. İvazsız yapıldığı takdirde alacaklı, alacağı devralana karşı ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur.
- Alacağın devri ile sözleşmenin tarafları arasında bir değişiklik meydana gelmiş olmaz. Alacaklı sıfatı hala eski alacaklıdadır. Ancak alacak hakkı üçüncü kişiye devredilmiş olur.

E'dir.

Ziraat Bankası Müfettiş Yrd. 2007

324. A ile B aralarında yaptıkları sözleşmede A, B'nin Ü'ye olan para borcunu ödemeyi taahhüt eder.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Bu taahhüt ile A borçlu sıfatı kazanmış, B ise borçtan kurtulmuştur.

B) A, B'nin fiilini taahhüt etmiştir. B borcunu ödeyemediği takdirde A ödemek zorundadır.

C) A ile B arasında tam üçüncü kişi lehine sözleşme vardır. Ü alacağını A'dan talep edebilir.

D) A ile Ü arasında hiçbir borç ilişkisi yoktur.

E) Ü, A tarafından kendisine yapılan ödemeyi kabul etmek zorunda değildir.

Cevap: Olayda A ile B arasında bir iç üstlenme sözleşmesi yapılmıştır. Ancak iç üstlenme sözleşmesi gerçek anlamda bir borcun üstlenilmesi teşkil etmez. Çünkü borcun üstlenilebilmesi için mutlaka alacaklının rızasına gerek vardır. Bu ise alacaklı ile borcu üstlenecek olan kişi arasında yapılacak bir dış üstlenme sözleşmesiyle gerçekleşir.

Olayda A ile Ü arasında bir dış üstlenme sözleşmesi yapılmadığından Ü alacağını sadece B'den isteyebilir. A ile Ü arasında hiçbir borç ilişkisi yoktur.

Ancak olayda bir para borcu söz konusu olduğundan üçüncü kişinin (olayda A) ifa teklifini alacaklı (olayda Ü) reddedemez. Reddederse Ü (alacaklı) temerrüde düşer.

D'dir.

Sayıştay Denetçi Yrd. 2007

325. A, vadesi gelmiş olan B'deki para alacağını C'ye adi yazılı bir anlaşmayla temlik etmiştir. C, B aleyhine icraya başvurmuş, ancak B'nin mal varlığı yeterli olmadığından alacağı tahsil edememiştir. Bunun üzerine C, tahsil edemediği alacağını A'dan talep etmiştir.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Vadesi gelmiş olan bir alacağın başkasına temlik edilmesi mümkün olmadığından C'nin B aleyhine yaptığı icra takibi hukuka aykırıdır.

B) C tahsil edemediği alacak nedeniyle sadece B'yi değil, A'yı da müteselsilen sorumlu tutabilir.

C) A, C'ye bir taahhütte bulunmadığından C'nin B'den tahsil edemediği alacak için A'ya başvurması mümkün değildir.

D) Anlaşma noterde resmî şekilde yapılmadığından A ile C arasındaki temlik anlaşması geçersizdir.

E) B'nin rızası bulunmadığından A ile C arasındaki temlik an aşması geçersizdir.

Cevap: Alacağın temliki (devri), alacaklının, borçludan olan alacağını üçüncü bir kişiye devretmesidir.

Alacağın devrinin özellikleri:

- Alacağın devri alacaklı ile üçüncü kişi arasında yapılan bir sözleşmedir.
- Alacağın devri bir tasarruf işlemidir.
- Yazılı şekle tabidir.
- Borçlunun rızasına gerek yoktur.
- Alacağın devrinde borçlunun rızasına gerek olmadığı için borçlu eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği bütün defi ve itirazları yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.
- Alacağın devrinde borçlunun rızasına gerek olmadığı için borçlu iyi niyetle eski alacaklıya yapacağı ifa ile borcundan kurtulmuş olur.
- Alacağın devri sözleşmesi ivazlı ya da ivazsız yapılabilir. İvazlı yapıldığı takdirde alacaklı, alacağı devralana karşı hem alacağın varlığından hem de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur. İvazsız yapıldığı takdirde alacaklı, alacağı devralana karşı ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur. A alacağını C'ye devrederken karşılığında bir ivaz almadığından dolayı C'ye karşı ne alacağının varlığından ne de B'nin ödeme gücünden sorumlu olur. C'dir.

Adli Hâkimlik 2006

326. Alacağın temliki ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacağın temlikinin geçerli olması için yazılı şekilde yapılması yeterlidir.

B) Alacağını devreden, devralana karşı borçlunun ödeme gücünü tekeffül etmiş sayılmaz.

C) Alacağın temlikinin geçerli olması için borçlunun rızasının alınmasına gerek yoktur.

D) Alacağın temliki bir tasarruf işlemi olduğundan, bir kimse alacağını bir kez devrettikten sonra aynı alacak üzerinde tekrar tasarruf edemez.

E) Alacağın temlik edilmesiyle borç ilişkisinin tarafları değişmiş olur.

Cevap: Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir.

(A), Alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

(B), Alacağın devri sözleşmesi ivazlı yapılmadığı sürece alacaklı alacağı devralana karşı ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur.

(C), Alacaklının alacağını devredebilmesi için borçlunun rızasına gerek yoktur.

(D), Alacağın devri bir tasarruf işlemi olduğundan alacaklı alacağını ancak bir kez devredebilir.

(E), Alacağın devredilmesiyle borç ilişkisinin tarafları değişmiş olmaz. Alacaklı sadece alacak hakkını bir başkasına devretmiş olur. Ancak sözleşmenin tarafı yine aynı kalır.

Borçlu, alacağın devredildiği, devreden veya devralan tarafından kendisine bildirilmemişse, önceki alacaklıya iyiniyetle ifada bulunarak borcundan kurtulur.

Borçlu, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları, devralana karşı da ileri sürebilir.

Borçlu, devri öğrendiği anda muaccel olmayan alacağını, devredilen alacaktan önce veya onunla aynı anda muaccel olması koşuluyla borcu ile takas edebilir.

E'dir.

İdari Hâkimlik 2006

327. Alacağın temliki ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Borçlu, temlik kendisine bildirildikten sonra dahi, temlik edilen alacağın dayandığı sözleşmeyi eski alacaklının hilesini ileri sürerek iptal edebilir.

B) Alacaklı borçlunun rızası olmadan alacağını bir başkasına devredebilir.

C) Alacak temlik edildikten sonra, eski alacaklıya ödemede bulunan borçlu, eğer henüz temliki öğrenmemişse borcundan kurtulmuş olur.

D) Alacağın temliki sözleşmesi yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz.

E) Temlik edilen alacak muvazaalı ise, bunu yazılı bir borç senedine dayanarak devralan üçüncü kişi iyi niyetli de olsa, ona karşı temlikin geçersizliği ileri sürülebilir.

Cevap: Alacağın devri (temliki), alacaklı ile alacağı devralacak olan üçüncü kişi arasında ivazlı ya da ivazsız olarak yapılan yazılı bir sözleşmedir.

Alacağın devri sözleşmesinin özellikleri:

- Alacaklının alacağının bir başkasına devredebilmesi için borçlunun rızasına gerek yoktur.
- Borçlu eski alacaklıya iyi niyetle yapacağı ifa ile borcundan kurtulur.
- Borçlu eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği bütün defi ve itirazları yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.
- Alacağın devri sözleşmesi bir tasarruf işlemidir.
- Alacağın devri sözleşmesi adi yazılı şekle tabidir.

E'dir.

Alacağın devri vaadi her hangi bir şekle bağlı değildir.

Alacağın devri ivazlı yapıldığı takdirde alacaklı alacağı devralan üçüncü kişiye karşı hem alacağın varlığından hem de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur. İvazsız yapıldığı takdirde ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur.

Taraflar arasında meydana getirilmiş muvazaalı bir alacak senedi iyi niyetli üçüncü kişiye devredildiğinde ona karşı muvazaa iddiası hiçbir şekilde ileri sürülemeyecektir.

KPSS 2006

328. Alacağın temliki ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Alacaklının borçludan olan alacağını bir üçüncü kişiye devretme konusunda borçlu ile yaptığı bir sözleşmedir.

B) Alacaklının bir üçüncü kişiyle noterde resmi yazılı şekilde yapılması zorunlu bir sözleşme ile borçludan olan alacağını üçüncü kişiye devretmesidir.

C) Alacaklının borçludan olan bir alacağını, bir üçüncü kişiye tamamen veya kısmen devretme konusunda üçüncü kişiyle yazılı olarak akdettiği bir sözleşmedir.

D) Alacaklının resmi senede bağlı olan bir alacağını, bir üçüncü kişiye tamamen veya kısmen devretme konusunda üçüncü kişiyle yazılı olarak akdettiği bir sözleşmedir.

E) Alacaklının, kambiyo senedine bağlı olan bir alacağını bir üçüncü kişiye devretme konusunda sadece senedi üçüncü kişiye teslim etmek suretiyle akdettiği bir sözleşmedir.

Cevap: Alacağın devri (temliki), alacaklı ile alacağı devralacak olan üçüncü kişi arasında ivazlı ya da ivazsız olarak yapılan yazılı bir sözleşmedir.

Alacağın devri sözleşmesinin özellikleri:

- Alacaklının alacağının bir başkasına devredebilmesi için borçlunun rızasına gerek yoktur.
- Borçlu eski alacaklıya iyi niyetle yapacağı ifa ile borcundan kurtulur.
- Borçlu eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği bütün defi ve itirazları yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.
- Alacağın devri sözleşmesi bir tasarruf işlemidir.
- Alacağın devri sözleşmesi adi yazılı şekle tabidir.

C'dir.

ÖNEMLİ

Alacağın devri vaadi her hangi bir şekle bağlı değildir.

Alacağın devri ivazlı yapıldığı takdirde alacaklı alacağı devralan üçüncü kişiye karşı hem alacağın varlığından hem de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur. İvazsız yapıldığı takdirde ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur.

KPSS 2006

329. Üçüncü kişi lehine sözleşme ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Üçüncü kişi lehine sözleşme ile bir kimse, bir başkasının üstlendiği borcu alacaklıya garanti eder.

B) Üçüncü kişi lehine sözleşme ile bir kimse, bir başkasının üstlendiği borcun ifa edilmemesinden doğan zararları ödemeyi alacaklıya garanti eder.

C) Üçüncü kişi lehine sözleşme, bir kimsenin edimi bir üçüncü kişiye ifa etmesi konusunda borçlu ile yaptığı bir sözleşmedir.

D) Üçüncü kişi lehine sözleşme, alacaklı ve borçlu yanında sözleşmeye bir üçüncü kişinin de katılmasıdır.

E) Üçüncü kişi lehine sözleşme en az üç kişinin taraf olduğu yazılı geçerlilik koşuluna tabi olan bir sözleşmedir.

Cevap: Alacaklı ile borçlu arasında gerçekleştirilen sözleşmede borçlunun kararlaştırılan edimi alacaklıya değil de üçüncü bir kişiye ifa etmesi konusunda yaptıkları anlaşmaya üçüncü kişi lehine sözleşme denir.

Yani alacaklının, bir kimsenin edimi bir üçüncü kişiye ifa etmesi konusunda borçlu ile yaptığı bir sözleşmedir.

C'dir.

Adli Hâkimlik Kasım 2005

300. Müteahhit A, F ile yaptığı sözleşme ile 500 000 YTL karşılığında bir iş makinesinin kendisine devri hususunda anlaşmıştır. Sözleşmeye göre her iki tarafın borcu sözleşmenin imzalanmasından 6 ay sonra muaccel olacaktır. Sözleşmenin yapılmasından bir ay sonra A müteahhitlik faaliyetlerine son vermiştir. A'nın yakın arkadaşı K, söz konusu iş makinesine ihtiyacı olduğunu belirterek kararlaştırılan satım bedelini F'ye ödemeye hazır olduğunu A'ya bildirmiştir.

Bu durumla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A'nın iş makinesinin teslimine ilişkin talep hakkının K'ye temlik edilebilmesi için F'nin muvafakatine ihtiyaç vardır

B) A'nın sahip olduğu alacak hakkını K'ya temlik etmesi halinde, K sözleşmenin tarafı sıfatını kazanır.

C) A'nın K ile yaptığı ve F'den olan alacağını temlik etme taahhüdünde bulunduğu anlaşmanın geçerliliği şekle tabi değildir.

D) K'nın, A'ya ait tüm hak ve borçlarla birlikte sözleşmenin tarafı sıfatını kazanabilmesi için, Borçlar Kanununun sözleşmenin devrine ilişkin hükümleri gereğince işleme her üç tarafın da katılması gerekir.

E) K'nın A'nın satış bedelini ödeme borcunu üstlenmesine ilişkin olarak F'ye yönelttiği icap, uygun bir süre içinde kabul edilmediği takdirde reddedilmiş sayılır.

Cevap: Olayda alacağın devri söz konusudur.
Alacağın devri (temliki), alacaklı ile alacağı devralacak olan üçüncü kişi arasında ivazlı ya da ivazsız olarak yapılan yazılı bir sözleşmedir. Alacağın devri ile alacağı devralan üçüncü kişi taraf sıfatı kazanmış olmaz. Sadece alacak hakkı elde etmiş olur. Ancak taraf sıfatı hala ilk alacaklıdadır.

Alacağın devri sözleşmesinin özellikleri:

- Alacaklının alacağının bir başkasına devredebilmesi için borçlunun rızasına gerek yoktur.
- Borçlu eski alacaklıya iyi niyetle yapacağı ifa ile borcundan kurtulur.
- Borçlu eski alacaklıya karşı ileri sürebileceği bütün defi ve itirazları yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.
- Alacağın devri sözleşmesi bir tasarruf işlemidir.
- Alacağın devri sözleşmesi adi yazılı şekle tabidir.

ÖNEMLİ	**Alacağın devri vaadi her hangi bir şekle bağlı değildir.** **Alacağın devri ivazlı yapıldığı takdirde alacaklı alacağı devralan üçüncü kişiye karşı hem alacağın varlığından hem de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur. İvazsız yapıldığı takdirde ne alacağın varlığından ne de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur.**

C'dir.

Adli Hâkimlik 2004

301. Alacağın temlikiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Borçlu, temlik kendisine bildirildikten sonra dahi, temlik edilen alacağın dayandığı sözleşmeyi eski alacaklının hilesini ileri sürerek iptal edebilir.
B) Alacağın temliki, temlik eden açısından bir tasarruf işlemidir.
C) Temlik edilen alacak muvazaalı olsa da, bunu yazılı bir borç senedine dayanarak devralan iyiniyetli üçüncü kişiye karşı temlikin geçersizliği ileri sürülemez.
D) Alacağın temlikinin geçerli olması için borçlunun rızasının alınmasına gerek yoktur.
E) Alacağın temlikiyle yeni alacaklı mevcut borç ilişkisinin tarafı olur.

Cevap: Alacağın temliki, alacaklının sahip olduğu bir alacağını, tamamen ya da bir kısmen yazılı bir sözleşmeyle üçüncü bir kişiye devretmeye yarayan bir tasarruf işlemdir. Alacağın geçerli bir şekilde devredilebilmesi için borçlunun rızası gerekmemektedir. Nasıl olsa, her halükarda borçlu borcunu ifa etmekle yükümlüdür. Borcun, alacaklıya ya da alacağın devredildiği üçüncü kişiye ifa edilmesinin borçlu açısından bir önemi bulunmamaktadır. Ancak borçlunun rızasının aranmamasına karşılık kanun

koyucu da borçluyu korumuştur. Çünkü ondan habersiz alacak hakkı bir başkasına devredilmektedir. Kural olarak borçlu, alacağı devreden alacaklıya karşı ileri sürebileceği her türlü defi ve itirazı devralan yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilmektedir. Söz gelimi, devri yasağı bulunan bir alacağın devredilmesi, borcun ifa edildiği, ödemezlik defi, zamanaşımı defi, vs. Ancak kanun istisnai bazı hallerde de alacağı devralan alacaklıyı korumaktadır. Bu haller kısaca şunlardır::

- Borçlu, yazılı bir borç tanımasına güvenerek alacağı kazanmış olan üçüncü kişiye karşı, bu işlemin muvazaalı olduğu savunmasında bulunamaz.
- Beyaza imza yoluyla oluşan bir senedi iyiniyetle iktisap eden kişiye karşı imzanın üst kısmının kendi bilgisi dışında doldurduğu iddiasında bulunamaz.
- Borçlu, devri öğrendiği anda muaccel olmayan alacağını, devredilen alacaktan önce veya onunla aynı anda muaccel olması koşuluyla borcu ile takas edebilir. Dolayısıyla borçlunun alacağının, devredilen alacaktan sonra muaccel olması halinde takas definde bulunamaz.

 ÖNEMLİ	**Dikkat etmek gerekir alacağın devri yoluyla taraf değişikliği olmamaktadır. Misalen, Tayfun, Bentley marka arabasını Faruk'a 800.000 TL'ye satmasından dolayı Faruk'tan 800.000 TL alacaklıdır. Tayfun, bu alacağını karşılıksız olarak Olcay'a devretse (mesela yani) Bentley marka otomobili teslim etme borcu kime aittir? Eğer taraf değişikliği oluyorsa arabayı da Olcay ifa etmekle yükümlü olur. Ancak otomobili teslim etme borcu Tayfun'a aittir. Ama alacak hakkı da Olcay'dadır.**

E'dir.

İdari Hâkimlik 2002

302. Alacağın temlikiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacağın temlikinin geçerli olması için yazılı şekilde yapılması gerekir.

B) Alacağını temlik eden, devralana karşı borçlunun ödeme gücünü tekeffül etmiş sayılmaz.

C) Alacağın temlikinin geçerli olması için borçlunun rızasının alınmasına gerek yoktur.

D) Alacağın temliki bir tasarruf işlemi olduğundan, bir kimse ancak kendisine ait alacağı temlik edebilir.

E) Alacağın temlik edilmesi borç ilişkisinin taraflarını değiştirir

Cevap: Sormaktan sıkılmadılar, biz cevap yazmaktan siz de okumaktan sıkıldınız. Bir soru öncesinden hatırlayacağınız üzere bir alacaklının sahip olduğu bir alacağını başkasına (3. Kişiye) devretmesine alacağın temliki (devri) denmektedir. Söz konusu devir işlemi alacaklı ile alacağı devralan 3. Kişi arasında akdedilen yazılı bir sözleşmeyle gerçekleşmektedir. Alacağın devri için borçlunun rızasını almaya lüzum yoktur. Söz konusu alacak bir ivaz karşılığında devredilebileceği gibi ivazsız da devredilebilir. Ancak ivazlı devredildiğinde alacaklı, alacağı devalan kişiye karşı hem alacağın varlığından hem de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olmaktadır. Ancak dikkat etmek gerekir bunu hususi vurgulaması gerekir soruda. Sadece alacağın temliki diye soruluyorsa soruda bundan ivazsız devir anlaşılmalıdır. Alacağın devri bilindiği üzere bir tasarruf işlemidir. Çünkü tasarruf işlemleri doğrudan hakka etki eden işlemlerdir. Alacağın temlikinde de alacak hakkı devreden alacaklının mülkiyetinden çıkmakta ve devralan alacaklının mülkiyetine geçmektedir. Dolayısıyla alacağı devreden kişinin söz konusu alacak üzerinde tasarruf hakkına sahip olması gerekmektedir. Alacağın devri taraf değişikliği sonucunu doğurmaz.

E'dir.

KPSS 2002

303. A ile B, A'nın Ü'ye olan para borcunu B'nin ödemesi konusunda anlaşırlar. Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Üçüncü kişi yararına bir sözleşme söz konusudur.
B) Bundan böyle Ü, borcun ifasını ancak B'den isteyebilir.
C) Bu sözleşme A ile B arasında hüküm doğurur, Ü alacağını sadece A'dan talep edebilir.
D) B'nin Ü'ye yapacağı ödeme, elden bağışlama sayılır.
E) Ü, B'nin kendisine yaptığı ifayı kabul etmek zorunda değildir.

Cevap: Borçlunun borcunu üçüncü bir kişinin devralmasına borcun üstlenilmesi denmektedir. Borcun üstlenilmesi iki farklı sözleşmeden meydana gelmektedir.

1. **Borcun iç üstlenilmesi:** Borçlu ile borcu üstlenmek isteyen üçüncü kişi arasında meydana gelir. Bu sözleşme ile üçüncü kişi, borçluya borcunu devralacağını vaat etmektedir. Borcun iç üstlenilmesi bir borçlandırıcı işlemdir. Üçüncü kişi henüz daha borcu devralmamıştır. Dolayısıyla alacaklının alacağını borcu üstlenmeyi vaat eden üçüncü kişiden değil, borçludan talep etmesi gerekmektedir.
2. **Borcun dış üstlenilmesi:** Borcu devralmak isteyen üçüncü kişi ile alacaklı arasında kurulur. Üçüncü kişinin borcu üstlenmiş olması için alacaklıyla borcun dış üstlenilmesi sözleşmesi yapması gerekmektedir. Yani borun üstlenilebilmesi için alacaklının rızası şarttır. Borcun dış üstlenilmesi sözleşmesiyle alacaklının rızası alınmaktadır. Bu sözleşmeden sonra artık alacaklı alacağını borcu üstlenmiş olan kişiden talep edecektir.

C'dir.

KMS 2001

304. Alacağın temliki ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacağın temlikinin geçerli olması için yazılı şekilde yapılması gerekir.
B) Alacağını temlik eden, devralana karşı borçlunun ödeme gücünü tekeffül etmiş sayılır.
C) Alacağın temlikinin geçerli olması için borçlunun rızasının alınmasına gerek yoktur.
D) Alacağını temlik eden kişiye iyiniyetle ödeme yapan borçlu, borcundan kurtulur.
E) Alacağın temlik edilmesi borç ilişkisinin taraflarını değiştirmez.

Cevap: Yine klasik bir alacağın temliki sorusuyla karşı karşıyayız. Bu soruyu önce Allah'a sonra da size havale ediyorum. KMS isminde bile hayır yok. Bilindiği üzere alacağın devri ivazlı bir şekilde yapıldığı takdirde devreden alacaklı hem alacağın varlığından hem de borçlunun ödeme gücünden sorumlu olmaktadır. Tekeffül etmek demek garanti etmek demektir. Alacağın temlikinin ivazlı yapıldığı belirtilmedikçe böyle bir sorumluluk doğmayacaktır. B'dir.

Not alınız:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....